41 CG3 537 Santander Vict. 16/890

Nicolaus Pergamenus

41. **Dialogus creaturarum moralisatus.** Cologne, Conrad Winters, de Homborch, 1481; in-f° de 62 ff., demi-rel. du début du 19ᵉ s., bas. blonde, dos à 4 nerfs, fleur. dor.

H.C. 6126. Voull. (Cologne) 845. Polain 1265. Pr. 1169. B.M.C. I, 249. Stillwell N. 133 (Nicolaus Pergamenus). Sans les deux feuillets blancs. Magnifique ex., à toutes marges, rubriqué.

Boston Public Library

PURCHASED FROM THE

James Lyman Whitney

MEMORIAL FUND ESTABLISHED BY

James Lyman Whitney

BIBLIOGRAPHER

AND SOMETIME LIBRARIAN

James L. Whitney Memorial
Aug 10, 1964
050

Pꝛefatio in librū qui dici
tur dyalogus creaturarū
moꝛalizatus: omni materie
moꝛali iocūdo ⁊ edificatiuo
modo applicabilis Incipit
feliciter.

Quoniã ſicut
teſtatur Jſidorus
ĩ libro de ſūmo bo
no libro primo ca
pi. quarto. dicẽs.
ꝙ ex pulcritudĩe
circumſcripte nature oſtendit no
bis deꝰ pulcritudinis ſue ꝑtem ali
quã: qui circumſcribi nequit ⁊ ĩtel
ligi vt ipſis eiſdẽ veſtigijs homo
reuertatur ad deum quibus auer
ſus eſt a deo. Et qui ꝑ amoꝛem pul
critudinis creature: a creatoris foꝛ
ma ſe abſtulit. rurſus ꝑ creature
decorem. ad creatoris ſui pulcritu
dinẽ reuertatur. Que quidem crea
ture. et ſi nobis ſicut liber iſte fin
git dialectice voce foꝛmata non lo
quantur. Jnclinatione tamẽ ⁊ na
turalis inſtitutionis proprietate:
nos docere noſtroſq; mores corri
gere: ſi bene pẽſamus: nõ deſinũt
Quod illud glorioſum lumẽ docto
rum Sanctus auguſtinus optime
intelligebat cū dicebat. O domĩe
deus oẽs creature tue quas feciſti
ad me clamant. et clamare nõ de
ſinũt. vt te ſolū deum creatoꝛẽ me
um ſuꝑ omnia diligam. Et ideo au
toꝛ libri iſtius hec rite conſiderans
quoſdam dialogos creaturarū ad
ſanam et moralem doctrinã appli
cauit confinxit et compoſuit: vt ꝑ
creaturarum quaſi nobis loquen
tium proprietates: ſimul in mori
bus erudiamur: ⁊ tedium audien
tium euitemus et ipſorum audien
tium memoriã adiuuemus. quod
maxime per rerum ſimilitudines
procuratur Saluatoꝛ enim noſter
omnium predicatorum ꝑfecta foꝛ
ma: fabulis. paleſtinorum moꝛe:
vſus eſt. vt rerum ſimilitudine ad
viam veritatis homines perduce
ret. Autoꝛ ergo libri preſentis io
cundo modo morales doctrinas in
exterminium viciorum et virtutū
promotionem introducit. quod
vtiq; licet ⁊ expediens eſt vt dicit
doctor ſanctus ſecunda ſecũde. q.
clxviij. in ſolutione vltimi argu
menti. Et hoc ſi fictio exterior inte
riori deuotioni et diſpoſitioni bone
conueniat. Vtilis eſt ergo preſẽs
liber predicatoribus et alijs qui
buſcũq; intelligentibꝰ contra fati
gationem animalem. vt per delec
tationem iocũde materie aliquali
ter intermiſſa intentione ad inſi
ſtendum rationis ſtudio ſimplici
um animi ad altiora trahantur.
Sicut in collationibus patrum le
gitur ꝙ beatus euangeliſta iohã
nes dum quidam ſcandalizaretur
ꝙ eum cum ſuis diſcipulis luden
tem inuenit. dicitur illi mandaſſe
qui arcū gerebat vt ſagittam tra
heret. quod cū pluries feciſſet que
ſiuit vtrum hec continue facere poſ
ſet. Qui reſpondit. ꝙ ſi hec cõtinue
faceret. aut arcus frangeretur aut
remiſſius telum proijceret. Ex qui
bus beatus iohannes intulit. ꝙ
ſimiliter animus hominis frange

XQ.404.88

retrir ſi nunq̃ a ſua inten cõne rela
xaretur· Et hoc idem dicit philoſo
phus in quarto ethicorum q̃ in
huius vite conſeruatione quedã
anime requies cum ludo ſeu iocun
ditate habetur· que vtiq̃ virtuoſa
eſt· ſi vt dicit ambroſius in p̃mo
de officijs hoc in talibus de iocun
dis actionibus ſeu verbis cauea
mus· ne dum relaxare animum vo
lumus· omnem armoniam bono
rum operum per contemptum quẽ
dam ſoluamus· Iſte ergo liber di
alogus creaturarum appellatus
ſic materias iocũdas fingit vt mo
rum grauitas et aptitudo doctrine
per ſanctorum auctoritates docto
rum exornetur habens duas tabu
las prenotatas· Quarum prima
exprimit de quibus creaturis tra
ctant ſinguli dialogorum vt lector
quo citius habeat circa que verſa
tur eius intentio· Secunda tabula
alphabetico ordine generaliter ſin
gulas materias virtutum et vicio
rum ad mores componendos ⁊ cor
rigendos predicatorem et inquirẽ
tem docet· Que ſcilicet cuilibet nar
rationi ſibi in proceſſu ſermonum
conuenire poſſunt·

Prima tabula inſinuans natu
ras et efficacias ſingularum crea
turarum ſecundũ modum perſua
ſiuũ Incipit feliciter·

De ſole et luna dialogꝰ· p̃·
De ſaturno ⁊ nube dial·ij·
De ſtella trãſmõtana dialo·iij·
De heſpero et lucifero dialo·iiij·
De arcu celi et cancro dialo·v·
De celo et terra dialogus·vi·
De aere et vento dialogus·vij·
De litore ⁊ mari dialogꝰ·viij·
De igne et aqua dialogus·ix·
De aqua et igne dialogus·x·
De fluuio ⁊ mari dialogus·xi·
De mõte ⁊ valle dialogus·xij·
De gemmis ⁊ lapidibꝰ precioſis dialogus decimuſtertius·
De ſmaragdo ⁊ ãnulo dial·xiiij·
De ſaphiro ⁊ aurifice dial·xv·
De topaſio precioſo dialo·xvi·
De carbũculo ⁊ ſpeculo dial·xvij
De achate et cerãſte dial·xviij·
De auro ⁊ plumbo dialogꝰ·xix·
De auro et argento dialogꝰ·xx·
De argento ⁊ ferro dialogꝰ·xxi·
De ſtagno et ere dialogꝰ·xxij·
De ſera et claue dialogus·xxiij·
De cacabo ⁊ cathena dialo·xxiiij·
De herbis ⁊ arboribꝰ dial·xxv
De ruta et animalibus venenoſis dialogus viceſimuſſextus·
De iſopo ⁊ mercurio dial·xxvij·
De abrotano ⁊ lepore dial·xxviij
De plãtagine ⁊ ſimia dial·xxix·
De verbena et lupo dialogꝰ xxx·
De mandragora et venere dialogus triceſimuſprimus·
De roſario et pdice dialo·xxxij·
De ramno ⁊ damula dial·xxxiij·
De mirto et muliere dial·xxxiiij
De cedro libani dialogꝰ· xxxv·
De duabꝰ arboribꝰ dial·xxxvi·
De delphino et anguilla dialogus triceſimuſſeptimus·
De ſyrene ⁊ lubrico dial·xxxviij
De vento marino guloſo valde dialogus triceſimuſnonus·
De quinq̃ dentalibus et piſcatore

dialogus quadrageſimus·
De lucio et baſiliſco dial'·xli
De ſturione qui ad mare perrexit dialogus quadrageſimuſſecūdꝰ
De murenula et cocodrillo dialogus quadrageſimuſtertius·
De lucio ⁊ trincha dialo·xliiij·
De regina ⁊ idro dialogus·xlv
De carpione et trimallo dialogus quadrageſimuſſextus·
De rana ⁊ cancro dialo·xlvij·
De piſcatore et piſciculo dialogus quadrageſimuſoctauus·
De aquila et auibus ⁊ leone ⁊ aliis beſtijs dialogus·xlix·
De aquila que citauit omnes volucres dialogꝰ quinquageſimꝰ·
De herodio et milio dialogꝰ li·
De grue que volebat volare ad ſolem dial'·q̄nquageſimꝰſecūdꝰ
De ſterla que cepit leporem dialogus q̄nquageſimuſtertius·
De ſtrutione et cirurgico dialogus quinquageſimuſquartus·
De falcone et gallo dialogꝰ·lv·
De aſtute que miſit ad caridrium dialogꝰ quinquageſimuſſextus
De oſmerillo et accipitre dialogus q̄nquageſimuſſeptimus·
De carflacho qui voluit ſe regulari dialogꝰ quinquageſimꝰ octauus
De vpupa et papago dial'·lix·
De gallina ⁊ colūba dialo·lx·
De gallo et capone dialogꝰ·lxi·
De faſiano et pauone dial'·lxij·
De coruo et ficedula dialo·lxiij·
De nictycorace et alauda dialogus ſexageſimuſquartus·
De caudetremula et faſiano dialogus ſexageſimuſquintus
De philomena et coruo inter ceteras aues dialogus·lxvi·
De ciconia ⁊ irūdine dialo·lxvij
De pigardo ⁊ alieto dia·lxviij·
De onocrotalo ⁊ azino dial'·lxix
De cigno et coruo dialogꝰ·lxx·
De cornice ⁊ gallina dialo·lxxi·
De quaglia et alauda dial'·lxxij·
De iſone et rapace dialo·lxxiij·
De mergulo negligente dialogus ſeptuageſimuſquartus
De carduello in cauea dialogus ſeptuageſimuſquintus·
De ibice immūda ⁊ apothecario dialogꝰ ſeptuageſimuſſextus·
De pellicano ſolitario dialogus ſeptuageſimuſſeptimus·
De turture caſta dial'·lxxviij·
De perdice fure dialogꝰ·lxxix·
De pica ⁊ agazijs dialogꝰ lxxx·
De milio qui decepit pullos cuiuſdam cornicis dialogus·lxxxi·
De bubone qui voluit habere dominiū alitum dialogus·lxxxij·
De auibus terrenis et aquoſis dialogus octogeſimuſtertius
De ruſtico et apibus dialogus octogeſimuſquartus·
De leone qui pugnauit cum aq̄la dialogꝰ octogeſimuſquintus
De leone qui vxorauit duos catulos ſuos dialogus·lxxxvi·
De grife tyranno dialo·lxxxvij·
De leopardo et vnicorni qui pugnabant cum dracone dialogus octogeſimuſoctauus·
De elephāte qui genua nō flectit dialogꝰ octogeſimuſnonus·
De ſatiro qui ſibi vxorem accepit dialogus nonageſimus·
De dromedario et eius curſu dialogꝰ nonageſimuſprimus·

De leone qui edificauit cenobium
dialogus nonageſimuſſecundus·
De onocentauro qui fecit palaciũ
dialogus nonageſimuſtertius·
De rinocerone q̃ deſpiciebat ſenẽ
dialogus nonageſimuſquartus·
De orice forige qui nũq̄ infirmat
dialogus nonageſimuſquintus
De ſagmario publico dial'·xcvi
De ſimia que ſcribebat libros
dialogus nonageſimuſſeptimus
De cameleopardulo dialo·xcviij·
De lauro nauta dialogus·xcix·
De leone venatore dialogus·c·
De tragelapho architectore di
alogus centeſimuſprimus·
De bubalo caligario dialo·cij·
De iuuenco coco dialogus·ciij·
De capriolo ioculatore dial'·ciiij
De lepore iuriſta dialogus·cv·
De cane et lupis dialogus·cvi·
De lupo et azino dialogus·cvij·
De vrſo et lupo dialogꝰ·cviij·
De damula et lupo dialo·cix·
De vario et ſquillato dial'·cx·
De equo et apro dialogꝰ·cxi·
De azino et boue dialogꝰ·cxij·
De hirco et veruece dialo·cxiij
De panthera et porco dial'·cxiiij·
De onagro et apro dialogꝰ·cxv
De ſalamãdra et idro dial'·cxvi
De ſimia et taxo dialogꝰ·cxvij·
De mure et murilego dial'·cxviij
De quinq; agnis et lupo dialo
gus centeſimꝰdecimuſnonus·
De reptilibꝰmultis dialo·cxx·
De hoīe et muliere dialogꝰ·cxxi·
De vita et morte dialogꝰ·cxxij·

Tabula prima explicit feliciter·

¶Secunda tabula huius libri de
monſtrãs in ordine alphabetico
ſingulas materias circa quas qui
libet dialogorum verſatur Incipit
feliciter·

Abſtinentia longam et ſana;
vitam donat Quere dialo
go centeſimotertio
Accuſare non debet alium eodem
crimine deprehenſus dial'·lxxix·
Actores malorum et cõſẽtientes
in eis pari pena puniuntur dia
logo decimooctauo·
Adulatores non ſunt audiendi
dialogo quadrageſimonono·
Adulatores multos decipiunt
dialogo centeſimoſexto·
Adulatoẽs diſcordias et iurgia ſe
minant dialogo·cxviij·
Affectus potentium debet eſſe ſem
per ad pauperes inclinatus di
alogo ſexageſimoſeptimo·
Agere nemo debet quod naturali
ter non poteſt dialogo·lv·
Alter alterius onera portare debe
mus in caritate dialogo·xxiij·
Amarum conſilium cum quiete et
ſecuritate melius eſt q̄ delectabi
le cum periculo dialogo·cxij·
Amicus eſt quis tempore proſpe
ritatis tantum dialogo·lvi
Amicus probandus eſt dialo
go centeſimooctauo·
Auaritia nunquã ſaciabitur
dialogo centeſimonono
Auarus nulli aliquid d are ꝯſentit
dialogo triceſimonono·
Auarus ſua non vult cõmunicare
dialogo octogeſimoſeptimo
Auarus q̃ eſt et pauper ad digni

tates et regimina non debent pre
ſici dialogo octogeſimoſeptimo
Auarus nunq̄ ſaturabitur dia
logo octogeſimoſeptimo·
Audi vide tace dialogo·xxi·
Aurum et poſſeſſiones dum roma
ni adquiſierunt amplius bellare
non valuerūt dialogo·cx·

Benefacit nemo inuitus di
alogo nonageſimoſexto·
Beneficij accepti memor eſto di
alogo centeſimo vndecimo·
Beneficia preſtanda ſūt inimicis
dialogo nonageſimooctauo·
Beneficiorꝝ eſſe non debemus ime
mores dialogo viceſimotertio
Bonū pro malo reddere debemus
dialogo nono·
Boni a malis pati frequenter ha
bent dialogo octauo·
Boni malis ſupportant et ſepe pro
malo bonū reddūt dialogo·ix·
Boni debent malis fortiter reſiſte
re ne poſſint nocere dialo·xxvi·
Bonos multi diaboli temptant
dialogo decimoſeptimo·
Bonis ſuis vti quilibet debet in ſi
lentio dialogo·liij·

Cantibus ſimiles debent eſſe re
ctores dialogo octauo·
Cantare debemus et pſallere domi
no voce et corde dialogo·xcvij·
Caritatiue ſeruire debemus inuicē
dialogo nonageſimoſexto·
Caſtus fugere debet loca luxurio
ſorū dialo·ſeptuageſiōoctauo·
Caſtus debet fugere conſortia mu
lierum dialogo triceſimop̄mo·
Certa pro incertis dimittere ſatu
um eſt dialogo centeſimo
Certare non debes cum aliquo de
ea re que ad te non pertinet dia
logo octogeſimooctauo·
Cauendū eſt ab hypocritis dia
logo quadrageſimoprimo·
Cauendum eſt a falſis et doloſis
dialogo ſexageſimoprimo·
Coacta ſeruitia deo non placent
dialogo nonageſimoſexto
Cōmorantes inſimul rixari nō de
bent dialogo viceſimotertio
Cōmunicare non debet puus cuꝫ
magno dialogo viceſimo·
Concordia parue res magne fiūt
dialogo quinto·
Cōcordia inter fratres ſeruāda ē
dialogo nonageſimoſecundo·
Confeſſionem que impediunt
dialogo cēteſimo decimoſexto·
Cōfeſſor debet eſſe diſcretus et cau
tus dialogo viceſimonono·
Conſiliarij falſi ſunt deuitandi·
dialogo quadrageſimonono·
Conſilium malum ſepe dantes ip
ſum inuoluit dial·cēteſimop̄mo·
Conſilium amatum ſanius eſt cū
quiete q̄ quod eſt delectabile cum
periculo dial·cēteſimoduodecīo
Conſilium ſenū frequenter eſt ſa
nū dial·centeſimodecimonono
Conſilium parentum ſpernenduꝫ
non eſt in bonū dialogo·lxxxvi
Cōſuetudo nō bona nocebit ī fine
dialogo ſeptuageſimotertio·
Conſuetudo altera natura dia
logo centeſimo decimoquarto·
Contenti eſſe debemus cum his q̄
nobis largitur de⁹ dialo·lxxxiiij
Cōtinentia magna fuit in ſenib⁹
Imperatoribus ac alijs principi

bus necnō ⁊ in philoſophis di
alogo cēteſimoviceſimoprimo·
Contrario ſuo nullus debet ſe con
iungere dialogo decimo·
Conuerſionem peccatoris tres di
aboli impediunt dialogo cxvi·
Conuerti multi non audent timoē
auſteritatis regule dialo·lviij·
Cōuitia patienter ſunt toleranda
dialogo centeſimodecimoquinto·
Conuitia et opprobria illata ſuſti
nere debemus exemplo paganoꝝ
dialogo octogeſimoprimo·
Corpus ſuum debet homo libenter
in mortem exponere pro chriſto ſi
cut ipſe pro nobis ſuum dedit
dialogo quadrageſimoquinto·
Correptores amare debemus
dialogo ſeptimo
Credere debent iuuenes ſenioribꝰ
dialogo quadrageſimo·
Credere debemꝰ ſemꝑ ſano cōſilio
dialogo centeſimodecimonono·
Credere debemus non omni verbo
dialogo octogeſimo·
Chriſti imitatione vindictam pro
ximo libēter remittere debemus
dialogo nono·
Cui des id eſt accōmodes videto
dialogo centeſimodecimoſeptimo

Dans alteri aliq̄d vide cui des
dialogo centeſimoſexto·
Dare debemus deo et pauperibus
de optimis dialogo·lxxv
Decipitur homo ſepe q̄ mulieri cre
dit dialogo triceſimooctauo
Detractor frequenter male perit
dialogo centeſimodecimooctauo·
Diabolū nō debet chriſtianus au
dire dialogo decimoſeptimo·
Diabolus reſiſtentibus ſibi fugit
et debilis efficitur dialogo·xlv
Dicere noli ea que pro certo nō ſci
ueris dialogo triceſimo·
Diſcretio omnia opera facit bona·
et mala que ſine ea fiunt dialo
go nonageſimoprimo·
Diſcordia magne res dilabuntur
et parue fiūt dialogo quinto·
Diſcordantes pacificare debemus
dialogo octogeſimooctauo·
Ditari non feſtinēt nimis negocia
tores dialogo nonageſimonono·
Diuitie mundi fallaces ſunt et ideo
contēnende dialogo·xxxij·
Dominari volentes iniuſte frequē
ter male pereūt dialogo·lxxxij·
Dormientes ſepe a diabolo ludifi
cantur ⁊ maculantur dialo·lxx·
Dura ſuſtinere debet qui dulcia cu
pit habere dialogo·lxxxiiij·

Elemoſinam dare non volunt
auari dial·triceſimonono
Exaltans ſeipſum humiliabitur
dialogo quinquageſimoſecundo·

Felix quem faciūt aliena picu
la cautum dialogo·xliiij·
Feſtucam videns in oculo alteriꝰ
trabem nō videt in ſuo dial·xxi·
Feſtucam frequēter in oculo ſuo
ſupbus nō conſiderat dial·lxv·
Fides mētita ab ingratis ſepe red
ditur dial·cēteſimodecimoſeptio
Fidem dare non debemꝰ verbis ſo
phiſticis ⁊ ingenioſis dial·lxxx
et centeſimoſeptimo·
Filij et filie a parentibus in virtu
tibus ſunt exercitandi et ad opera
mechanica diſponēdi exēplo anti

quorū dialo·ſexageſimoſecūdo·
Finis in omnibus rebus prepone
dus eſt ⁊ prefigendꝰ dial·xciij
Foueam qui fodet incidet in illam
dialogo centeſimodecimooctauo·
Fraus ſumme vitāda eſt in nego
ciationibus dialogo·xcix·

GAudere non poſſumus hic cū
ſeculo et gaudere poſtea cuȝ
chriſto dial·octogeſīoquarto·
Gaudere cū gaudentibꝰ dial·lx·
Gaudiū mundi breue dialo·lx·
Grati eſſe debemus ꝑ beneficijs be
nefactoribus dialogo·cxi·
Gula multos occidit dialo·ciij·
Gule appetitu multi corruerunt
dialogo quadrageſimoquarto·
Gule continentia et ſobrietas fuit
in antiquis gentilibus ⁊ philoſo
phis dialogo octogeſimotercio

HOmo debet iratum proximuȝ
pacificare dialogo ſexto·
Honeſtus non debet cum turpibꝰ
cōuerſari dialo·triceſimoꝑmo

INcipiunt plures bene qui male fi
niūt dialogo triceſimotertio·
Infirmis debemus ſeruire libēter
dialogo nonageſimoquinto·
Infirmitas dat homini ad ſalutē
dialogo nonageſimoquinto·
Ingratitudo q̄d cōmereat dial·ꝑ
Ingratus quomodo punitur di
alogo quadrageſimooctauo
Ingrati mala pro bonis reddūt
dialogo quadrageſimooctauo
Inferior nō debet ſe equare ſuperi
ori dialogo viceſimo·
Inimico humili credendū non eſt
dialogo triceſimoſeptimo·
Iniuriam faciens recipiet dia
logo ſexageſimoſeptimo·
Inuidia bonos diffamat dial·xxij
Inuidus ſepe male perit cadens in
foueam quā alteri fecit dial·cxx
Ira ſedari dȝ ꝗ totius dial·vi·
Iratꝰ putat ſe plus poſſe ꝗ poſſit
dialogo quadrageſimotertio·
Ipocrite ſub bona ſpecie homines
decipiūt dial·q̄drageſimoꝑmo
Immundi mundari volunt dia
logo centeſimo decimo quarto·
Inobedientes puniūtur dial·l·
Inimicum humiliatū ſpernere nō
debemus dialogo·cxix
Iudex debet cauſam diſcutere an
teꝗ iudicet dial·triceſimoſexto
Iudex non debet alium iudicare
dum ipſe eodem crimine culpat
dialogo ſeptuageſimonono·
Iudicium cum ira fieri non debet
dialogo ſeptimo·
Iudicium iuſtum fiet dialogo
octogeſimonono·
Iuſticia nemini parcit dialogo
octogeſimonono
Iuſticia etiam in proprios filios
malos ſeruanda dialogo·xxvi·
Iuua teipſum et iuuabit te deꝰ
dialogo quinquageſimooctauo·
Iuuenū conſilia non ſemper ſana
dialogo quadrageſimo·

LAborare debemus ⁊ ociū fu
gere dialo·decimotertio·
Laborare debemus in iuuentute
vt in ſenectute inueniamus dia
logo ſeptuageſimotertio ⁊ ſeptu
ageſimoquarto·

Laborare refugiẽs ĩ egeſtate erit
dialogo ſeptuageſimoquarto·
Laus ſordet ꝓpria dialogo·xlvi
Leticia ĩmoderata nocet dial'·lx·
Leuare nõ ſe debet quis ſupra ſta
tum ſuum dialogo·lv·
Libertas omnibus preualet di
alogo quinquageſimonono
Litigare noli cum muliere mala·
dialogo triceſimo·
Litigãtes cũ potentiorib9 ꝑdũtur
dialogo quinquageſimoprimo·
Locutũ quoſdam penitet tacuiſſe
nũq̃ dialogo viceſimoprimo·
Loqui nemo debet vbi non eſt au
ditus dialogo ſexageſimoſexto
Luxuria aſſuetus reſipiſcit raro
dialogo ſeptuageſimoſexto·

Magno ſe non debet paruus
coequare dialogo·lxxij·
Maiores nõ debent contẽnere mi
nores dial'·viceſimoquarto·
Maledicta ſuſtinere debemus pa
tiẽter dial'·cẽteſimo decimoq̃nto
Mali ſanati ab infirmitatibus ſẽ
per ſunt peiores dialogo·xxvij·
Malo debemus cõtraire et nõ con
ſentire dialogo decimooctauo
Malũ minus eligẽdũ dial'·lvi·
et ſexageſimoſeptimo·
Manere domi religioſis melius ẽ
q̃ vagari dial'·centeſimo xij·
Medicum animarũ citius querere
debemus dialogo viceſiõnono·
Medium tenuere beati dial'·xci·
Miſereri debemus ſup afflictis
dialogo ſexageſimonono·
Mori elegerũt antiqui potius q̃ fi
dem frangere dialogo·lvij·
Mortis timor ficte quoſdã humili
at dialogo viceſimoſeptimo
Morti nos debemus exponere ꝑ re
publica vel quando vitare non poſ
ſum9 dial'·quadrageſiõſeptiõ
Morte omnes pereũt dial'·vij·
Mortem euadere nullus poteſt
Et multa alia de morte dialogo
centeſimoviceſimoſecundo·
Mulier bona perpetuale refugiũ
Mala vero ꝑhennale tormentum
dialogo nonageſimo·
Mulieres conſeruare decet caſtita
tem ſui ſtatus dialogo·lxxviij·
Mulieris vanus quomodo ſit or
natus dial'·q̃nq̃geſimoquarto·
Mulieris colloquiũ vitare debem9
dialogo triceſimoprimo·
Mulieris ſpeciem nõ concupiſcas
dial'·xxxviij·et cẽteſiõviceſiõpmo
Mulieris mala lĩgua grauior eſt
ſuper omnia dial'·nonageſimo·
Murmurare contra potentes peri
culoſũ ẽ dial'·q̃nquageſiõpmo
Mutuũ reddere iuſtũ ẽ dial'·cxi·

Obedire debent ſerui dominis
ſuis dialogo duodecimo·
Obiurgari non debes calamitoſis
dialogo ſeptuageſimotertio·
Ocium fugere debemus dialo
go decimotertio·
Oculorum amiſſio defleri non de
bet dialogo vndecimo·
Orabimus ſpiritu et mente dia
logo nonageſimoſeptimo·
Oratione moyſes vicit amalech
dialogo triceſimoquarto·
Oratus dominũ nõ debet queri vi
cioſe dialogo q̃nquageſiõq̃rto

PArtialitatem amātes pibūt dialogo octogeſimoquinto·

Parentes debent minores proles ad laborem incitare dialo·xiiij·

Parentes ſenes et pauperes ac in neceſſitate poſitos ſuſtentare debēt ꝓles dialogo nonageſiōquarto

Parentum conſilium bonum ſeruandum eſt dialogo·lxxxvi·

Pauperes ⁊ humiles ſunt a maioribus protegēdi dialogo·lxviij

Pauperibus auari nihil dant dialogo triceſimonono

Paruū quid poſſidere melius eſt ꝙ nil habere dialogo·cv·

Paſſio chriſti deſignatur in rege coſdro dial·quadrageſiōſeptiō

Paſtores vigilare debent ſup gregem dialogo octauo·

Penitentie timore multi nō audēt ſe ad conuerſionem dare dialogo quinquageſimooctauo·

Penitentiam agere ī ſenectute difficile eſt ei qui in iuuentute non didicit dialogo ſeptuageſiōtercō

Perſeuerantia in bono fine queritur dialogo triceſimotertio·

Petentes inordinate et iniuſte repelluntur dialogo quarto·

Potentes exhibere debent affectū circa inferiores dialogo·lxviij·

Potens non debet inferiorem calcare tempore proſperitatis dialogo ſeptuageſimo·

Primatum nemo cupere debet dialogo ſexageſimoſecundo

Princeps illitteratus vti debet cōſilijs doctorum virorum dialogo centeſimoquinto·

Princeps debet eſſe doctus in diuinis et humanis legibus dialogo centeſimoquinto·

Principes qui antiquitus fuerunt: habuerunt magiſtros ⁊ doctores dialogo centeſimoquinto·

Probandi ſunt amici et ſocij an fideles ſint dial· centeſimooctauo

Promittere nemo debet quod nō vult aut poſſit facere dial·lxxiiij·

Prudens ſit et ſenſatus atq; bene doctus qui cupit fieri apud principes ſublimatus dialogo·cv·

Pulcri nihil haberi poteſt ſine labore dialogo triceſimoſecundo

Pulcritudinem mulieris ne inſpicias dialogo triceſimooctauo·

Pugnare non debent inter ſe partes diſcordes dialogo·lxxxvij·

Pugnare debemus cum hoſtibus infernalibus per contraria que nobis ingerunt dialogo·cxvij·

Pugnare non debet debilis cōtra fortem dial· centeſimoviceſimo

Queſtiones ſine cauſa mouentes ſepe ꝯfundūtur dial·v

Cum tibi quid datur cur detur reſpice dialogo centeſimoſexto

Rector populi eligatur qui bonis moribus eſt ornatus dialogo viceſimoquinto·

Rectore bono non contenti merito malo vexantur dialogo tertio·

Rectores nō debent timere peruerſos et malos dialogo octauo·

Rectores canibus ſimiles eſſe debent dialogo octauo·

Rector bonitate multi bene valēt dialogo viceſimoq̄nto·

Religioſus debet in clauſtro et in cella aſſidue ꝑſiſtere dial·cvi

Religioſus cauere deb3 ad vomitū
id eſt ad ſeculum redire dialo
go decimoſexto
Religioni male quidam detrahūt
dialogo quinquageſimooctauo·
Relinquūtur in morte omnia ter
rena niſi ſola veſtis linea qua ſe
pultura hominis fit dial· lxxxvi
Rem perditam ⁊ irrecuperabilem
anxie deplorare et querere non de
bemus dialogo centeſimo
Reſiſtite diabolo et fugiet dialo
go quadrageſimoquinto

Sagittam et laqueos ſuperb9
incurrit dial· cēteſimoq̄nto
Sanctus cum ſācto eris dial· x·
Senes honorare debemus et nō de
ſpicere dialo· nonageſimoqr̄to·
Sententiā3 ex veritate non de alia
corruptela iudex iuſtus debet pro
ferre dialogo octogeſimonono
Seruitium quod aliis impenditur
eſſe debet gratum et vtile dialo
go viceſimoquarto·
Scientibus et expertis credi debet
dialogo nonageſimoprimo·
Sociatus cum aliis melius eſt eſſe
ꝙ ſequeſtratus dialogo· c xiii·
Solitarius ſedebit ſeruus dei di
alogo ſeptuageſimoſeptimo·
Statu ſuo quo quiſqʒ vocatus eſt ꝑ
maneat dialogo cēteſimoſcd̄o·
Studere debet diligenter clericus
vt ſublimari poſſit dialogo· cv·
Subiecti humiliter ſuis ſuperiori
bus debent ſubici dialogo· xii·
Succurrere debent maiores mino
ribus dialo· ſexageſimooctauo
Superbia quomodo humiliatur
dialogo primo·
Superbia quō punitur dial· ii·
Superbi ſoli videri volunt dia
logo triceſimoquinto·
Supbi puos ⁊ humiles deſpiciūt
dialogo quadrageſimoſecūdo
Supbi quomodo ⁊ quare pereūt·
dialogo quadrageſimoſecundo ·
Suſurro pacem turbat dialogo
centeſimodecimooctauo·

Tacere melius eſt ꝙ male reſ
pondere dialogo· ciiii·
Tacere debet iuuenis quoadusqʒ
interrogetur dialogo· ciiii·
Temperate omnia agi debent
dialogo centeſimoquarto·
Temporalia iſta contemni debent
dialogo octogeſimoſecundo·
Temporum mutatio dial· lxxi·
Temulentus iudex aut iratus non
debet ſententiam proferre dia
logo triceſimoſexto
Teſtis falſus eſt qui ex inuidia te
ſtatur dialogo viceſimoſecūdo
Teſtes examinabit iudex anteꝙ
ſententiam proferat dial· lxxxix
Timore auſteritatis regule multi
ad meliorem vitam et monaſticā
non conuertūtur dialogo quin
quageſimooctauo·
Tribulationes preſentis tempo
ris patienter ſuſtinende ſunt pro
pter premium eterne vite dia
logo vndecimo·

Vagari per ſeculum monacho
non competit dialogo· xv
Vana loquentes pereunt et veri
tas permanet dialogo· xi·

Vane gloriantes bona ſua ꝑdūt
dialogo quinquageſimotertio
Ve ſoli dialogo·cxiiij
Veniam petenti tribuere debemus
dialogo octogeſimoprimo
Verbis mellitis ⁊ blandis multi
ſepe decipiuntur dialogo·cxvij
Verum ſemꝑ dicere debemus
dialogo centeſimodecimooctauo·
Vicia ꝓpria conſiderare debemus
dialogo ſexageſimoquinto·
Vicijs deſeruiens eoꝝ ſeruus eſt
dialogo decimoquarto·
Vidua prudēs nō debet facile ma
ritari exemplo triū bonarū vidua
rum dialogo nonageſimo·
Vigilantes a demone nō tentant̄
dialogo ſeptuageſimo·
Vincere debem⁹ noſmetipſos
dialogo nono·
Vindicta nō debet fieri ſine delibe
ratione dialogo·xcviij·
Vilia et abiecta quidam dāt pau
perib⁹ dial'·ſeptuageſimoq̄nto
Vindictam remittere debemus ex
emplo xp̄i ieſu· dialogo nono·
Vindictā libenter debemus dimit
tere dialogo nonageſiōoctauo·
Virtutes qui habet ab omnibus
honoratur dialogo·xiiij·
Virtutes habens non debet ſe leui
ter in publicū oſtēdere dial'·xv·
Vita breuis omnis violenti
dialogo octogeſimoſecundo·
Viuentes deo debent tēporalibus
ſubſidijs fulciri dialogo·xxxiiij·
Vſus altera natura ē dial'·cxiiij
Vocatione ſua oēs debent ꝑmanē
dialogo centeſimoſecūdo·
Vxor obedire debet ſuo viro·
dialogo nonageſimo·
Vxori cuidam a viro ſuo tria faci
enda propoſita ſunt dialogo·xc

¶ Explicit ſecūda tabula que val
de moralis eſt et bona·

¶ Dialogus creaturarū op
time moralizatus · om̄i ma
terie morali iocūdo mō̄ ap
plicabilis : ad laudē dei et
edificationem hominū In
cipit feliciter ·

¶ De ſole et luna Dialogus primus ·

Sol eſt ſcd̄m
philoſōphum ocu
lus mūdi · iocundi
tas diei · pulcritudo
celi · mēſūra tempo
rum · virtus et origo omniū naſcē
tium · dominꝰ planetarum · ductor
et perfector omniū ſtellarū · Luna
vero vt dicit Ambroſius ī exame
ron eſt decor noctis · mater totius
humoris et miniſtra · menſura tē
porum · dominatrix maris · immu
tatrix aeris et emulatrix ſolis · Et
propter quod emulatrix eſt ſol ·
ſoli incepit detrahere · ac euꝫ diffa
mare · Sol autem hoc ſentiens lo
cutus eſt lune dicens Quare mihi
detrahis ⁊ blaſphemas. Ego ſem
per te illuminaui et preceſſi · tu au
tem ſemꝑ me odis et impugnas ·
Cui luna · Recede a me quia te non
diligo · Cum propter tuuꝫ magnū
ſplendoreꝫ ego nihil apprecior in
mundo · Si non eſſes ſeculo ſuper
lata eſſem ego Cui ſol Ingrata ſuf
ficiat tibi magnificētia tua · ſi ego
in die tū vero in nocte perluſtras
Obediamus ergo creatori noſtro
et noli ſuꝑbire ſuper me · ſed me ꝑ
mitte lucere in die ac bona domini
munire · Luna vero magis anima
ta receſſit cum furore · et ſtellas ad
ſe clamauit · Aggregauitqꝫ mag
num exercitum et cum ſole prelia
ri cepit · Sagittas enim mittebat
aduerſus ſolem ⁊ cum iaculis per
cutere nitebatur · Sol autem cum
eſſet ſuperius deſcendit et lunam
cum mucrone partitus eſt et ſtel
las deiecit dicens · Sic ſemper cum
eris rotunda faciam tibi Hac enīꝫ
de cauſa vt fabule dicunt luna nū
ꝙ rotunda permanet · et ſtelle ca
ſum habent · Luna ergo confuſa
in verecundia manſit dicens ·
¶ Turgidam melius partiri erat
ꝙ totam perire · Sic enim multi ſu
perbi et elati volunt ſoli dominari
nec ſuperiorem vel ſimilem cupiūt
habere Vnde Gloſa · Superbia eſt
elatio incenſa que inferiores deſpi
ciens · ſuperioribus et paribus ſa
tagit dominari · Nam velle quideꝫ
eſſe ſuper omnes vituperabiliter
malum eſt · ſuſtinere alterum ſibi
ſimilem glorioſum eſt vt ait criſo
ſtimus · De talibus enim dicit poe
ta · Tolluntur in altū vt lapſu gra
uiori cadant · Et nota ꝙ quanto
eſt maior aſcēſus tanto eſt maior
et periculoſior caſus · Qui enim de
plano et infimo loco cadit cito re
ſurgit · qui aūt de alto : cito ſurgere
nequit · Rami enī arboris vt dicit
criſoſtimꝰ · q̄ ſtāt in ſumitate cito

a magno vento frangũtur. Qui ãt ſunt ad radicem conſeruantur Vn de etiam ait quintus curius quen dam dixiſſe alexandro ꝙ licet ar bor magna creſcat in altum tamẽ vento citius extirpatur. Et licet leo tam ſit ſupbus. tamen parua rum auium efficitur cibus. Quidã philoſophus veniens ad ſepultu ram alexandri ait heri non ſufficie bat iſti totus mũdus. hodie quin ꝗ ſepultura pedum eſt contentus

De ſaturno ⁊ nube dialogus ſecũdus

SEptem ſunt pla nete ſecũdũ dicta philoſo phoꝝ. ſ. Saturnus Jupiter Mars Sol Venus Mercurius ⁊ luna. Sʒ diſtãtia mag̃ ẽ iter planetã ⁊ pla netam. Quia refert magiſter moy ſes maximus philoſophus vt ha betur in aurea legẽda ꝙ quilibʒ circulus cuiuſlibet planete habet in ſpiſſitudine viam quingentorũ annorũ Jd eſt tantum ſpaciũ quã tum poſſet aliquis ire in quingen tis annis de via plana Jta tamẽ ꝙ iter cuiuſlibet diei ſit quadragin ta miliaria. et quodlibʒ miliare ſit duorum miliũ paſſuum Quadam autem vice quedã nubes magna et ſpiſſa ſe eleuare cepit dicẽs. ma gna eſt excellẽtia mea ꝗ propter meam magnitudinem planete in mũdo apparere non valent dum i aere me pono. Sed cum ſim ſub ip ſis et eas ſic obnubilo. Quãto ma gis ſi aſcendero ſuperius offuſcare et ſuppeditare potero. Multo ma gis certe. Et hoc dicens ſurſum tẽ dere cepit. Cumqꝫ vſqꝫ ad ſaturnũ aſcenderet et ſuperſcandere vellet. ait ſaturnus. Quis es tu qui aſcen dere cupis vbi nunꝗ vllus aſcen dit. Cui nubes Ego ſuperaſcendã et te precipitabo. Hoc audiens ſa turnus perturbatus ad arma cu currit et viam ei clauſit. Inſuper et nubem deiecit et ad nihilum re degit dicens. ¶ Conuenit eum recidiuare qui vult ſuper omnes ſtare Hoc enim accidit nabucho donoſoꝛ qui ſuper omnes reges ⁊ principeſ terre ſcandere ſatagebat vt eſſet rex regum et dominus do minorum terrenoꝛum neſciens pre ſuperbia ꝙ dominetur excelſus ſu per regnum hominum de quo dici tur danielis quarto. Quando ela tum eſt coꝛ nabuchodonoſoꝛ ⁊ ſpi ritus eius confirmatus eſt ad ſup biam. depoſitus eſt de ſolio ſuo. Vnde dictum eſt ei. Eijciet te deus ab hominibus et cum beſtijs atqꝫ feris erit habitatio tua. Fenum vt bos comedes. ſeptemqꝫ tempora mutabuntur in te Sicut dicitur in hiſtoꝛijs ſcolaſticis. Non eſt fact9 ſecundum mutationem coꝛpoꝛis: ſed ſecũdum mentis alienationeʒ et ablatus eſt ei ſenſus ⁊ vſus lin gue et videbatur ſibi ꝙ eſſet bos: ſiue taurus in anterioꝛibus. in po ſterioꝛibus autem leo. daniel quo qꝫ toto tẽpoꝛe alienationis eius ꝓ eo oꝛabat. Jta ꝙ ſeptem tempoꝛa id eſt ſeptem anni ad preceſ ſuas

in ſeptem menſes mutati ſunt· In quibus ſeptem menſibus inſaniā patiebatur p quadraginta dies· p alios vero quadraginta ad cor reuerſus flebat ⁊ orabat deum Ita φ ex magnis fletibus oculi eius vt caro facti ſunt· Multi autem ad eū exibant et eum videbant· Comple tis ergo ſeptem menſibus reuoca tus eſt· Non tamen ſtatim regna uit ſed ſtatuti ſunt pro eo ſeptem iudices et vſqȝ ad finem ſeptē an noꝝ penitentiā egit panem et car nes nō comedens ⁊ vinū nō bibens

De ſtella trāſmontana Dialogus·iij·

Stella que tranſmōtana nūcupatur in vmbilico celi eſt· Non enim ad occaſū tendit nec celum circuit vt cetere· Sed in meditullio ſedens omnia ſidera regit ⁊ voluit· Eſt enim limes vel ſemita maris ad quam ſemper proſpiciūt naute· Ad hanc ſtellaȝ omnes alie vnanimiter cōuenerūt dicentes En debes tu ſemper ſedere et quieſcere: nos quotidie celum circuimus tibiqȝ inceſſanter ſeruimus· da locū maiori ⁊ recede aliφtuluȝ· Quibus ait· Neſcitis quid petatis· Ego autem plurimū me fatigo vos regēdo· et ſi vos non retinerem ī cuſtodijs veſtris et motibꝰ plurimū deuiaſſetis· Vnde cōſulo pacem habeatis Stelle autē propter hec verba nō ſunt placate· imo reciprocate vnanimiter dicentes· Te obſecramus vt permittas nobis aliū rectorem eligere· Trāſmōtana vero pturbata receſſit ⁊ dn̄o nūciauit· Stelle autem gloriabantur et φplurimū exaltabantur et de rectore electionem fecerunt· Sed quia in vnitate non ſunt inuente altercare ſimul ac preliari ceperūt Qua de cauſa ſicut oues non habentes paſtorem errabant in ſitibus ſuis non permanentes· Nouiſſime autem errorem ſuum agnoſcentes penituerunt et ad rectorem priorem reuerſe ſunt et ipſum honorabiliter confirmauerunt dicentes ¶ Qui bonū rectorem habet nunφ eligat peiorem Ita ⁊ nos agere conuenit· Cum enim habemus rectorem qui nos recte regit ipſum honorare atqȝ diligere debemus non ipſum mutare ſed pro viribus fouere propter laborem quem ſuſtinet nos regendo· Gradus regiminis dicitur grandis honor· ſed graue pondus eſt· Vnde Bernardus· Quid eſt honor niſi onus· Quid eſt potentatus niſi calamitas· Quid eſt ſublimitas niſi naufragioſa tempeſtas· Quis poteſt eſſe in honore ſine dolore Quis eſt in prelatione ſine tribulatione Quis in dignitate ſine vanitate: prout refert valerius in libro ſeptimo de illo rege ſubtilis ingenij et conſilij cui cum eſſet traditum diadema priuſqȝ capiti imponeret retinuit diu ipſum et conſiderans ait· O nobile ſertum φ felix quantis ſollicitudinibꝰ et periculis plenum es tu Propter quod dicit auguſtinus· nihil laborioſius nihil

difficilius et nihil periculoſius ꝙ
preeſſe. Ideoq; narrat valerius li
bro ſeptimo de Cornelio ſcipione.
Cui cum hiſpania ſorte veniſſet
Reſpōdit ſe nolle illuc ire: adiecta
cauſa cum quid recte faceret neſci
ret. Non enim reputauit ſe virum
luculentum et ſufficiētem tanti ho
noris et periculi.

De heſpero et luci fero dialogus. iiij.

Heſperus ē ſtella
nocturna et lucifer eſt ma
tutina que appaēt de mane he due
ſtelle accumulauerūt omēs alias
ad ſe et cum his omnibus proceſ
ſerūt creatori ſtellarum dicentes.
Domine qui creator bonus es op
time nos irradiaſti ac decēter col
locaſti. Sz in hoc ſupplantate ſum⁹
quoniā ſplendor et pulcritudo nrā
non ſemp coruſcat. Idcirco te pie
oramus vt ſolem obſcurare debe
as ac lumine priuare vt poſſim⁹
etiam in die pluſtrare. Quib⁹ crea
tor. hoc non licet quoniā ſol ē diei
ornator. horarumq; diſtributor et
origo omniū naſcentiū et ſine ipo
nihil pullulare poteſt. Ideoq; pre
ces veſtras in hoc non audiā. De
mū ſtelle a creatore petierūt dicen
tes. O conditor omniū creaturarū
ad minus in hoc exaudi nos. Sic
ca ergo et dele nebulas de aere q̄
impediunt lumen noſtrū. Nō eniz
ꝓpter nebulas contemplari et vi
deri valemus multotiens. Ad hoc
autem ait creator. Obmuteſcite et
iniuſta non petatis. Scriptum eſt
enim in cathone. Quod iuſtum eſt
petito vel quod videatur honeſtū
Nebule enim inundatione ſua mū
dum irrigant. Si non plueret ter
ra minime germinare et pullula
re valeret. Et hoc dicens ſtellas ꝓ
pulſauit et dixit. Qui nō petūt
ordinata neq; grata propulſētur
In hoc patet quia qui vult exau
diri debet petere ea que ſunt iuſta
et honeſta ad faciendū et que ſint
ſecundū rationē et dei voluntatem
Propter quod dicit auguſtinus.
Cū ea que deus laudat et promit
tit petitis ab illo ſecure petite. Illa
enim petitio a deo conceditur. Ve
rum ergo eſt quod dicit iſidorus.
Multi orantes nō exaudiūtur petē
do ꝙ illis meliora ꝙ petūt deus cō
fert. Refert enī ſeneca libro ſecun
do de bñficijs ꝙ alexāder cuidā pe
tenti denariū dedit vrbem. Et cum
ille diceret tantū donū ſibi nō cōue
nire. Rñdit non quero q̄d te deceat
accipere ſed q̄d me dare. Sic enim
agit ꝙ ſepe petita nō ɔcedit vt me
liora ⁊ ampliora donet. Et vt dicit
iſidorus. Sepe enī de⁹ multos nō ex
audit ad voluntatē vt exaudiat ad
ſalutem.

De arcu celi et tacco dialogus quintus.

Arcus dni poſt di
luuiū prius apparuit in nu
bibus duos habens colores aquo
ſū et igneū ꝓpter venturū iudiciū

qui apparebat ꝑ quadraginta an
nos ante edificationē arche iaꝫ in
cepte vt dicitur in hyſtoriis ſcola
ſticis· Cācer vero eſt quoddam ſi
gnū celi de quo extant verſus · Eſt
cancer animal ſignū viciūqꝫ mali
gnū· Cancris ē morbus cancri ſtel
la quoqꝫ piſcis Cancer autē ad ar
cum celi proceſſit animo irato et
ait· Magna ē audacia tua ꝙ totuꝫ
celū capis ⁊ viā meā et curſum ce
terarū ſtellarum impedire ſatagis
Cito remouearis aut a nobis fuſti
gatus eris vehementer· Cui arcus
nō bene locutus es frater non enī
viā tuam impedire procuro· prop
ter quod in die me oñdo· Tu vero
ſemꝑ in nocte precurris· Si mecū
preliari cupis male meditatus es
ob hec ꝙ magna ſocietas ſtellarū
tecū moratur mecum aūt nubes ⁊
tonitrua ſunt contra te pugnaturā
Sed conſulo vt eamus ad iudicē
iuſtū vt terminare ꝑ ſententiā va
leat queſtionē tuā· Cūqꝫ ſimul an
te iudicem adirent et hec oīa refer
rent ait iudex· Cancer inique ꝯtra
ius ē quod petis· Si tu tantū in no
cte ꝑgis· ⁊ arcus in die quō eſt cre
dendū ꝙ viam tuā impedire poſſit
Idcirco contra te ſententiā profe
ro ꝙ nunꝙ̄ in die appareas ⁊ ꝙ in
expenſis ſis condemnatus Cancer
hec audiēs erubuit et dixit ¶ Qui
requirit queſtionē ſibi dat confu
ſionem· Sic enī multi cōtra ius ali
quando cupiūt altercari et ſine oc
caſione litigare et cū aliis queſtio
nari quapropter puerſi ⁊ mali di
iudicati ſubiiciūtur· Vnde prouer
biorum·xvi· Homo puerſus ſuſci
tat lites et verboſus ſuparat prīn
cipes· Semꝑ iurgia querit malus
Malus angelus et crudelis mitti
tur contra eū· propter queſtiones
enī et contentiones multi ad nihi
lum ſunt redacti· Vnde iſidorus Si
cut concordia conſtruere ſolet ita
contentio et diſcordia deſtruit· Be
da diſcordia res maxime dilabun
tur Quidā paterfamilias habuit
tres filios· q̄ moriens vocauit eos
ad ſe dicens ꝑdite mihi virgulas
multas ſimul colligatas dum aūt
apportate fuiſſent dixit eis· plicate
eas et frangite qui nō valuerunt
eo ꝙ ſimul cōnexe erant· Quibꝰ pa
ter· extrahite vnā et alias confrin
gatis Qui plicare potuerūt ſed mi
nime interrumpere· Itē pater in
quit vnā tantūmodo ſolam probe
tis que ſtatim diſrupta eſt et ꝯfra
cta· Idcirco dixit filiis· Sic erit de
vobis ſi ſimul in cōcordia manſe
ritis nullus terrere neqꝫ frangere
vos poterit· Si aūt ꝑ diſcordiā ſepa
rati fueritis quilibet vos dilaniari
ac ſuppeditare valebit·

De celo ⁊ terra dialogus·vi·

Terra ē ſcḋm phm̄
medituilliū mūdi ⁊ fructuū
cuſtos operculū inferni· nutrix vi
uentiū· mr̄ naſcentiū· vocatrix oīm
et vite conſeruatiuuꝫ Quadā autē
vice celum miſit ſuper terrā hanc
plurimas tēpeſtates fulgura ⁊ to

mitiua ita ꝙ plurimū eā aggraua-
uit· Ipſa vero irata aerem ad ſevo-
cauit dicēs· Noli frater te itromit-
tere inter me ⁊ celū ꝙ omnino ip-
ſum precipitabo· Talem enim iniu-
riam intulit mihi quā modis om-
nibus vindicare propono· Cui aer·
Hoc nō facias ſoror ſed da locum
ire· Et eni ſi celū te mō amaricauit
alias cū eo iocūdaberis Terra eni
victa ab iracūdia minime ceſſare
voluit ſed ad arma cucurrit· et cū
celo preliari inchoauit· Intuēs āt
aer caligīnē ⁊ turpitudinē eduxit
ita ꝙ celū terra nō diſcerneret· Ca-
ligo vero in tantū inter celū et ter-
ram morata eſt donec terra irā diſ-
poſuit ⁊ furorē· poſtea quoqꝫ aer
ventos emiſit ⁊ caliginem effriga-
uit dicēs· ¶ Omnes debent extin-
guere ignē et nō inflāmarē· Hoc q̄-
libet agere debet cū proſpicit ami-
cos ſuos iratos Quia iuxta Catho-
nis ſententiam· Ira impedit aīm
ne poſſit cernere verū· Homo enī
eſt extra corpus ſuū qn̄ iraſcitur ⁊
ideo tūc ab amicis temperādus ē·
ac retinēdus· donec a furore remo-
ueatur ⁊ poſſit finē ire dare· Dicit
enī Seneca Initiū eſt ſapientie nā
iracundiā qui vicerit maximū ſu-
perat hoſtē ꝑut refert valerius ꝙ
cū architha tarentinus cōtra ſeruū
iratus eſſet ait o infelix iam de te
ſupplicium ſumerem ſi iratus non eſ-
ſem· ꝓpter quod patet ꝙ abijcien-
da ē ira ab animo· Quia ſicut dici-
tur prouerbiorū· xxvij· Ira nō ha-
bet miſericordiā· Nunꝙ enī iudex
aliquā ſententiā in ira proferre de-
bet Vnde legit̄ in hyſtorijs roma-
norū ꝙ cū theodoſius imꝑator ad
iuſſa ſeuera nimis eſſet prompt9
quidā ſapiēs eū admonuit vt cū
ſe iraſci ſentiret prius ꝙ aliquā ſen-
tentiam proferat· xxiij· lrās alpha-
beti itra ſe moraliter diceret vt ſic
refrigeratus quid ſtatuendū eſſꝫ
aut iudicandū maturius videre ⁊
ſcire poſſet·

De aere et vento dialogus ſeptimus

Aer ſcdm phm̄ eſt
ſpiraculū oīm viuentiū ſine
quo ſtatī ſuffocantur ⁊ moriūtur
cuncta que ſub ipſo cōſiſtūt· Ven-
tus vero ē ſiccitas terre mobilitas
aquarū ⁊ aeris ꝑturbatio Et ꝙ ꝑ-
turbatio aeris ē· aer ipſum an iu-
dicē et creatorē rerū citauit dicēs·
O creator cūctorū reſpice in me et
miſerere mei Satis me āplificē col-
locaſti ꝓpter quod grās tibi ago
ꝙ vitā oīm viuentiū mihi cōſtitui-
ſti· Sed ī hoc deceptus ſū ꝙ vent9
hic me ſemꝑ infrigidat ⁊ intem-
peratū me reddit· Idcirco illi dico
ꝙ ſi in me ſufflare vlterius preſu-
mat ipm̄ ſuffocabo· Cui creator·
male dicis aer ventus itaqꝫ ſi te in-
frigidat ⁊ verberat tn̄ te purgatū
et temperatū reddit Si ergo vent9
in te nō flaret īfirmus ⁊ tedioſus
⁊ corruptus exiſteres· ⁊ omnibus
odioſus· Quapropter eū diligere
debes q̄ in ꝑfectione ⁊ rectitudine
te cōſeruat· Aer āt a vento ſedatus
ait· ¶ Correptores amare de-

bemus ⁊ portare. Ita q̄libet correp
tores audiat ⁊ diligat ꝓpter quod
viā equitatis illi demonſtrant. In
firmus enī qui odit a medico ama
ram potionez recipere nō poteſt cu
rari ⁊ ſi nō liberabit̄. Et q̄ odit cor
rectorē nō diligetur. Tūc vero odit
medicū homo qn̄ correctorē ſuum
odit ⁊ non ſuſtinet verꝝ quod ait.
Criſoſtimus incurrit odiū qui ar
guit criminoſos. Et Seneca Qui ar
guit iniquū ipſe ſibi maculaȝ que
rit. Tales enim non ſunt ſapiētes
imo ſtulti facti ſunt ꝓut dicit eccl'.
Qui amat corripi ſapiēs ē. ſtultus
aūt ſi corripit̄ iraſcit̄. Ergo corripe
ſapientē ⁊ diliget te prouerbiorꝝ.
ix. Legitur in vita ābroſij ꝙ cū the
odoſius imꝑator quoſdā ciues ſi
ne iudicio ⁊ deliberacōe puniſſet.
Ambroſiꝰ archieꝑs mediolaneñ.
ab eccīa expulit eū licet eſſȝ catho
licus imꝑator. Cūqȝ imꝑator hoc
audiret ait nā et dauid adulteriū
cōmiſit ⁊ homicidiū. Et ad hec am
broſius. Si ſecutus es errantē ſeq̄
re ⁊ penitentem. Imꝑator āt hoc
audiēs cōpunctus penitentiā egit
et ait Inueni hominē virum verita
tis ambroſium eꝑm. Et ſtatuit vt
nullus hō iudicaretur ad mortem
ante quadraginta dies vt ſedata
ira melius mēte ſerenata equitas
videretur in iudicando.

De litore ⁊ mari dialogus octauus.

Mare ſcd̄m phm̄ eſt
mūdi amplexus fons imbriū ⁊ ho
ſpicium fluuiorum. Quia ſicut dici
tur eccleſiaſtici primo. omnia flu
mina intrant mare ⁊ mare non re
dundat ⁊ ad locū vnde exeunt flu
mina reuertuntur vt iterum fluāt
hoc mare magnum et ſpacioſum ē
vt dicitur pſal'. ciij. vnde per ſuam
magnificentiam ad litus perrexit
dicens. Miror q̄ꝑplurimum de
tua duritia. Tu ſemper mihi con
tradicis et contrarius extitiſti pro
pter te terrā inuadere non poſſum
peto vt remouearis de loco tuo vt
terram ſuppeditare valeam. Alio
quin preliari tecum non deſinam.
Cui litus. male dicis frater. Condi
tor omniū rerum ſic me collocauit
et ego propter obedientiam ſuam
magnū ſuſtineo laborem te infre
nando. Tu multotiens audacter
ſuper me aſcendis et me q̄ꝑpluri
mū aggrauas. Ego te vero patien
ter propter deum porto. Idcirco
non contra me verboſari poteris
quia locum non mutabo Mare au
tem audiens furibundius reſpon
dit. Si tu ſuſtinere poteris ſuſtine
quia te nunq̄ꝫ in pace dimittam ſȝ
pro viribus te verberabo. Litus ve
ro patienter collum ſub iugo poſu
it dicens. ¶ Bonos conuenit pu
gnare et iniquū caſtigare. Sic enī
prelatus et quilibet rector pugna
re debet ⁊ viriliter agere vt mali
preualere non poſſint. Tamen di
cit Gregorius Sicut mare ſemper
rebellat litori quo tenetur ⁊ coarce
tur ſic in religione quidam ſemp
rebellāt prelatis qui eos coarcere
non poſſunt. Sed boni paſtores tā

mere non debent minas prauoruꝫ
imo velut vigil paſtor qui contra
beſtias oues cuſtodire ſolet. Ita ⁊
boni rectores ſup gregem ſuū ſol
liciti eſſe debent. Ideo dicit iſidorꝰ.
Praui paſtores nō habent curam
de ouibus. Sed ſicut legitur in euā
gelio de mercenariis vident lupū
venientē ⁊ fugiūt. Tūc enim fugi
unt qn̄ potentibꝰ tacent ⁊ malis re
ſiſtere metuūt. Ergo nos cōfortat
Hieronimus dicēs. Deo enī place
re curemus minas hoīm penitus n̄
timeamus. Refert petrus mandu
cator ꝙ dū philippus rex macedo
nū inſiſteret ⁊ obſideret athenas
dixit eis. Date mihi decē oratores
quos ex vobis eligam ⁊ cōfedera
tus recedam. Rn̄dit demoſtenes pe
ritiſſimus orator. lupi dixerūt pa
ſtoribus. tota cauſa diſcordie īter
nos ⁊ vos ſūt canes. Sed date no
bis canes ⁊ erimꝰ amici. quod cū
feciſſent lupi in gregē ad libitum
deſeuierūt. Ex quo patꝫ ꝙ magnū
periculū eſt qn̄ canes. id eſt predi
catores ⁊ rectores gregem deſerūt
vel latrare negligūt. Sic enī man
ſuetudo in homine eſt laudabilis
et ira vituperabilis. ſic econtrario
in cane. māſuetus autē canis bonꝰ
non ē quia feritas canis laudatur
in cane. ſic etiā feritas diſcreta lau
datur in rectore.

De igne et aqua dialogus nonus.

Ignis eſt leuis. pu
rus. ſb̄tilis. mobilis. lucidus. ⁊ ca
lidus. et qr eſt tam precioſus in ſe
ſublimari cepit dicens. Ego in ter
rā omnibus preualeo ⁊ cūcta con
ſumo ſed ſi in aquis preualerē ſu
perlatus oībus exiſterem pro tan
to ad ſe clamauit aquā dicens So
ror cariſſima elementū dei es tu ve
lut ego. Quapropter ſi tibi cōmo
ratus fuero ⁊ tecū cōnexus non ſo
lum magnus ſed magnificentior
et excellentior apparebo. Unde ob
ſecro te pmitte me tecū morari et
in te gloriari. Aqua vero ſimulaē
ſe ingenioſe cepit dicēs. deſiderio
deſideraui hoc paſca tecū māduca
re. Accede ad me ſecure ⁊ te pro vi
ribꝰ meliorabo. Ignis quoqꝫ hoc
audiēs iocūdari cepit ⁊ amicabili
ter ad aquā intrauit. Aqua vero
dum ignem in ſe haberet aſſiſten
tibus ſibi dixit. Iſte inimicus ⁊ cō
trarius eſt generis mei. hic me ſe
pe conſumpſit ⁊ ad nihilū redegit
modo me vindicare poſſum ⁊ ipm
extinguere ſi volo. Sed iuxta verbū
apl'i nolo reddere malū pro malo
ne ſeculū priuetur tanto bono. Tn̄
volo ipm aliquantulū humiliare
Et hec dicēs parū collegit ſe et in
ignē mingere cepit. Et ob hoc de
poſcere aquā ignis cepit ne ipſum
extingueret. Aqua vero miſerta eſt
ei. nec eū ex toto extinxit ſed ad ter
rā ipſum deduxit dicēs. Ideo da
mus dulcem ſonū reddendo ꝑ ma
lo bonū. Sed multi hodie per con
trariū reddunt pro bono malum
cum volunt vindictam aſſumere
nolētes offenſas dimittere. Prop
ter quod dicit hieronimus. Quō

de⁹ donauit in chriſto peccata nrā
ſic ꝛ nos dimittamus his q̄ in no
bis peccant · ꝛ dei imitatio iniuriā
nobis factam frāgit et reuocat · Si
cut legitur in hyſtoriis alexandri
ꝙ cū quidam eum grauiter offen
diſſet nolebat ei dimittere · Ariſto
teles āt hoc cognoſcens prexit ad
eum et ait volo dn̄e ꝙ hodie ſis vi
ctorioſus vltra ꝙ̄ fuiſti · Quo reſpō
dente ait · bene volo · Cui ille · Tu rex
ſuperaſti oīa regna mūdi · Sed ho
die tu ſuperatus es · Quia ſi te pmit
tis ſupari victus es · Si tu quoqȝ
vicis temetipſum victorioſus eris ·
ꝙ qui ſemetipſum vincit ꝯtra oīa
fortis eſt vt dicit phūs · Ad hec v̇
ba vindictam remiſit alexander ꝛ
placatus eſt · Propter quod dicit
prouerbio · xvi · Melius eſt patiēs
viro forti ꝛ qui dn̄atur animo ſuo
expugnatore vrbium ·

De aqua et igne dialogus decimus ·

Aqua ad ſe clama
uit ignē dicēs quare frater
contrarii ſemp ſumus ꝛ inimici
Bonū eſt preceptum dn̄i cuſtodiē
quo dicit · diliges proximū tuū ſic
teipſum Math · xxii · Quia plenitu
do legis eſt dilectio vt dicit apl's
ad romanos · xiii · Cui ignis · placꝫ
quod dicis ꝙ dilectō proximi ma
lum non opatur vt idem dicit eodē
capitulo · Propter hoc eam⁹ ꝛ mā
ſionē ſimul faciamus · Cūqȝ ſimul
manerent nunꝙ̄ pacē inſimul ha
bebāt · propter quod ignis aquā
ſepe calefaciebat et ad nihilum re
digebat · aqua vero ſepe ignē extī
guebat vnde lites ꝛ contētiones
inter eos non deſinebant · Qua de
cauſa ab inuicem ſunt diuiſi dicen
tes · Nullus debet ſe binare cum
contrario neqȝ ſtare · Ita nec bon⁹
ſociare ſe debet nec habitare cum
malo et peruerſo qui eſt ſuus con
trarius quia leuiter perdit iuſtici
am et famam ſuam et omnem ope
rationem bonam propter ſocieta
tem peruerſam Vnde quidam phi
loſophus · Eligas ergo bonos et
humiles cum quibus viuas ꝛ bo
nus eris · Dicit pſ̄ pſal · xvii · Cum
ſancto ſanctus eris et cum peruer
ſo peruerteris · Apoſtolus hoc eſſe
periculum conſiderans vitam cum
malis ducere · ſcribebat prima ad
theſſalo · iii · denūciamus autem vo
bis fratres in nomine dn̄i noſtri
ieſu chriſti vt ſubtrahatis vos ab
omni fratre ambulante inordina
te · Quia dicit iſidorus · Periculum
eſt vitam cum malis ducere perni
cioſum eſt his qui praue volunta
tis ſunt ſociari · Vnde celum cum a
qua ſua quā in terrā emittit ablu
ens rn̄dit portitori carbonū cū hoſ
pitatus fuiſſet et cū eo · frater nō poſ
ſumus cōuenire ſimul · quicq̄d eſt
qđ abluere potero p idem vna ho
ra poteris denigrādo maculaē · Sic
etiā totum quod ſapiēs vel bonus
adquirit multo tempore ſtult⁹ vel
malus vna hora deſtruit ·

De fluuio et mari dialogus vndecim⁹ ·

Fluuius eſt ſcd'm philoſophū curſus indeficiens·refectio ſolis·⁊ irrigatio terre·Qui proceſſit ad mare dicēs·Recte vocaberis mare·i·amaruꝫ quia in amaritudine ſemp viuis·Nōne eſt magna amaritudo ⁊ ingratitudo tua cum continue de dulcedine mea bibis et tu ſemp amaritudinem in me largiris·Mare reſpōdit Argentum et aurū non eſt mecū·Quod autem habeo hoc do tibi de interioribus corporis mei amplifice tribuo tibi tanq̄ ad amicum fidelem·Idcirco pacifice ſuſtiere debes amaritudinem meam quia ſi bene ꝓſpexeris inde deriuatur dulcedo maxima et ineffabilis bonitas tua Hoc audiens fluuius tut⁹ pacificatus eſt dicens· Amara debet portare qui dulce vult guſtare·Ita quēlibet oportet amaritudinem tribulationū portare·ſi dulcedinem ſupnorum cupit guſtare·Quia dicit gregorius·Tribulatio eſt porta regni celorum·Vnde in pſal·cxvij·Hec porta dn̄i iuſti intrabunt p eam Sicut dicit actuū·xiiij·Per multas tribulacōes oportet nos intrare in regnū dei·Sed q̄dam ſunt ſimiles ſimie q̄ aſcēdens in arborē ⁊ inueniens nucis amaritudinem in cortice fructus proiecit·Et ideo nō guſtauit de dulcedine nucis·Sic multi inſipientes tribulationes proijciūt cū eius amaritudinem ſentiūt·⁊ ideo nō guſtabūt de dulcedine premij vite eterne·que dulcedo dabitur his q̄ tribulationes patiēter ſuſtinēt·Pro ut quidam abbas excecatus dicebat·Gratias ago deo meo qui vindicauit me de inimicis meis·q̄ tot mala mihi facere ſolebant p iſtos duos proditores et raptores ſcilicet quos oculos deſtruxit Alius q̄dam religioſus cum amiſiſſet oculum cepit gaudere·Cūq; alij dolerent queſiuit ab eis pro quo oculo triſtabimini Et reſponderūt pro amiſſo·Quib⁹ ille·Qui haberet du illo q̄ remanet dolere deberet·Vñ os inimicos nō pro qui perit ſed ꝓ hieronimus ad quendā·Nō doleas ſi non habes quod muſce ⁊ ſerpentes habent·Quoſdā philoſophos vidimus vt melius interi⁹ cogitacōes clauderent ſibi oculos eruiſſe·

De monte ⁊ valle dialogus·xij·

Vallis quidam in imo iacebat habens ſupra ſe montē excelſum que a iugo ſubiectionis deuicta impatienter ɔtra montem verboſari cepit dicēs Impie ⁊ nephande quare me tamdiu grauare nō deſinis·Ceſſa nephāde a tanto grauamine·muta locuꝫ tuū quia ſatis me ſuppeditaſti Alioquin me de te vīdicabo·Cui mōs Id quod dicis fieri nō poteſt q̄mā creator ab initio me erexit te vero in imo collocauit·Ergo porta patienter vſq; ad diem nouiſſimū in q̄ mōtes ⁊ colles humiliabūtur vt dicitur eſaie·xl·Vallis autē ꝓpter

hec verba magis animata cũ arbo
ribus et herbis cõtra montẽ preli
ari cepit qui cũ ſagittis ⁊ iaculis
ipſum vulnerabant Mons autem
hoc intuens furibundus effectus
eſt dicens de ope tuo te iudico ſer
ue nequã quia contra dñm tuum
certamen aſſumere non es verita·
Et hec dicens de ſe magnũ ſaxũ ꝓ
iecit ⁊ ora vallis obſerauit eamqȝ
totam colliſit· Vallis autẽ humili
ata a verberibus dixit· ¶ Serui de
bent dominis obedire ⁊ nõ contra
ire· Sic enim multi impatientes a
gunt contra ſuperiores· vnde ſunt
ſub iugo retinendi· Quia dicitur ec
cleſiaſt· xxxiij· Cibaria ⁊ virga et
onus azino panis ⁊ diſciplina ſer
uo· Operatur ĩ diſciplina ⁊ querit
requieſcere· Laxa illi manus ⁊ que
rit libertatem· Seruo maliuolo tor
tura ⁊ cõpedes· Mitte illũ in opera
tionem ne vacet· In opa conſtitue
illum ſic enim condecet illi· Quidã
dñs habebat ſeruũ proteruũ et cõ
tumacem· qui dum vacabat cõtra
dñm verbo reſiſtebat· dñs autem
ipſũ fortiter verberauit ſubtrahẽs
delicata ⁊ eum laborib9 ſubmiſit·
Qui feſſus a laboribus ſe correxit
et lingue frenũ poſuit· Vnde ꝓuer
bio· xxix· Qui delicate a pueritia nu
trit ſeruũ ſuũ poſtea illũ ſentiet cõ
tumacem·

¶ De gẽmis ⁊ lapidib9 p̃cioſis dialogus· xiij

Gemme omnes pre
cioſe ſimul cõuenerũt dicentes Sū
mus cariores ſup oĩa hominibus
Sed ſi ad libitum hominũ cõpare
mur erimus abiecte· Ob hoc in re
motioribus locis latitemus vt nõ
inueniamur abſqȝ magno labore
et expenſis· Hoc eſt eni ꝙ a poſſeſ
ſoribus ſuis care retinetur ⁊ nõ ſi
ne magno precio cõparatur ꝓpter
quod non omnibus oſtẽdemur di
centes ¶ Qui volunt precioſa cap
tare non inmerito ſe debent fatiga
re· Sic et ſeruus chriſti ſi cupit p̃ci
oſas virtutes apprehendere debet
laboribus ⁊ virtutibus inſudare
vt pro viribus ocioſus non mane
at· Quia ocioſitas inimica eſt ani
me· Vnde in vitiſpatrũ monachũ
operantem vnus demon tentat oci
oſũ mille· Idcirco dicit hieronim9
Semper aliquid boni facito vt dia
bolus ſemp te inueniat occupatũ
Homo occupatus eſt velut caſtꝝ
bene clauſum cui inimicus nocere
nõ poteſt· Vnde Auguſtinus· Nõ
facile capitur a tẽtatore qui bono
vacat exercitio· Debent eni paren
tes filios icita re minores ad labo
rem ne p pigritiam in paupertate
deficiant· Vnde quidam ſapiens
ruſticus plantauit vineam· qui cũ
moreretur dixit filijs ſuis ſe abſcõ
diſſe theſaurũ in vinea: locum ãt
vbi eſſet nõ aſſignauit Mortuo pa
tre ceperũt fodere vineã vt inueni
rent theſaurꝝ· Vnde factũ eſt vt vi
nea fertilis efficeretur ⁊ redderet
largiſſimũ fructũ Hec videtes filij
p̃ceperũt et viderũt ꝙ pater ꝓpter
hoc dixerat theſaurũ eſſe abſcondi
tum in vinea vt ſtudioſius excole

rent vineam et laborarent rem ḋ
to tempore. Quidam philoſophꝰ
docuit filiū dicens. Vide fili ne for
mica ſit te ſapientior q̄ congregat
in eſtate tanto ⁊ tam ſollicito labo
re vnde viuat in hieme. ne ſit gal
lus te vigilantior aut fortior qui
matutinas horas obſeruat ita dili
genter ⁊ ſe verberando alios ad cā
tus nocturnos excitat. Et quis ita
fortis ē ꝙ vxores plurimas caſtas
habeat et ſubditas ſibi faciat ⁊ tu
dicis ꝙ nō potes tantum vnam ſb
dere tibi.

De ſmaragdo ⁊ anu lo dialogus xiiij.

Smaragdus eſt gē
ma dicit brito cui nihil viri
dius cōparatur. Nam herbas vi
rentes frondeſcꝫ ſolo eius intuitu
apparere facit. implet oculos ⁊ nō
ſatiat vt dicit papias. Quidā au
tem anulus aureus quendam pre
cioſum ſmaragdum geſtabat ꝓp
ter quod omnes auide eum intue
bantur Quadam autem vice igra
te locutus eſt anulus dicens. Jaꝫ
diu in ſtatione mea moratus es:
nec vnq̄ꝫ mihi preciū dediſti. vnde
ſolue preciū manſionis mee ⁊ re
cede. aut te ſpoliatum expellā. Cui
ſmaragdus. Si tecum moratus ſū
per me ſemper honoratus extitiſti
ac in digito regis baiulatus. Et ſi
expellere me vis me modo vende. ⁊
de precio valoris mei ſolue ſtatio
nem tuam quia non deficiet mihi
manus. Anulus autem cum de do
mō ſua expelleret eum ac ſine ipſo
maneret abiectus et nihil reputa
tus fuit ab omnibꝰ ⁊ ad extremū
liquefactus dixit. Qui cum preci
oſo ſedit ſit abiectus ſi precioſus
recedit. Sic enim ſeruus chriſti eſt
venerandus donec in ſe retinet p̄ci
oſas virtutes ſi autem abiicit ſit
abiiciendus. Sed ſicut dicit ſene
ca. Bonus vir ſi bonus eſt ſuis ac
tibus probatur ⁊ ſic probatus ex
pertus eſt. Quodam tp̄e cum alex
ander magnus diceret ſe eſſe domi
natorem orbis. reſpōdit ei dyoge
nes phūs. Nequaq̄ꝫ es dn̄s. ſꝫ ſer
uorum meorum ſeruus ſupbia eſt
enim dn̄a tua ⁊ ancilla mea Te enī
ducit. ego autem eam ſuppeditaui
Carnalis cōcupiſcentia gula ⁊ ira
ſunt dn̄e tue ⁊ ancille mee q̄ te du
cunt et tibi dominātur. ego auteꝫ
eas ſuppeditaui et vici. Et ideo tu es
ſeruorum meorum ſeruus. Et cum
ſerui alexandri vellent in ipſum ir
ruere ait alexander. Videte ne eū
tangatis quia vere bonus eſt ⁊ ve
ritatem dicit. Vnde Gregoriꝰ. Ho
mo magne dignitatis eſt ſi reperit
ſe mō quo debet ſine viciis ſignuꝫ
magne virilitatis eſt.

De ſaphiro ⁊ aurifi ce dialogus. xv.

Saphirus dicit iſi
dorus ethimolo. xv. ſimilis
eſt ſereno celo q̄ pcuſſus radiis ſo
lis ardentē emittit fulgorē. Quidā
āt aurifex hūc ſaphirū precioſum
in diademate impatoris collocare
re diſponebat. Quod intuens ſa

phirus ait Magiſter bone noli me
includere q liber ſum a iuuenis a
ſecularis. Idcirco nolo a ſeculo ſu
pari ſed cupio gaudere a p totum
mundum ſpaciari. Cui aurifex. In
clusio tua erit ſanctitas tua quoni
am te collocabo in tuto loco vbi ſi
ne pauore de cetero viuas. Conſi
dero eni preciositatem a valorem
tuū et timeo q ſi p mundū vaga
tus fueris perditus eris. Quia dici
tur prima Johā. v. Totus mūdus
in maligno poſitus ē. Tot ſunt pi
cula huius mūdi q nec cor illa co
gitare poteſt. nec lingua exprime
re Vnde Gregorius. Semp timere
debemus q in piculo ſemp ſum9
pter huiuſmodi fili cariſſime te
dimittere nolo nec p mundū va
gari relinquere ſed in ſalua cuſto
dia cuſtodire. Et hoc dicens ſaphi
rum i ſerto a diademate magiſter
incluſit vbi perpetue gloriabatur
dicēs. Eſt in tuto loco ſtare meli
us q euagare Sic eni tutū eſt viro
religioſo i clauſtro a cella ſua ma
nere. Quia dicitur in vitiſpatrum.
Vade in cella: foris autem nō niſi
bella. Et vt dicit hieronimus. Qui
chriſtū deſiderat nihil aliud q̄rat
in ſecularibus ſed ſit ei cella p pa
radiſo variarum ſcripturarum. di
ſcurrere pena: his vtatur delicijs.
harum fruatura plexibus. Abbas
euagrius dixit ad quendam in vi
tiſpatrum ſibi dicentem. Non poſ
ſum ieiunare nec laborare nec iſir
mis ſeruire. vade māduca bibe et
dormi tantum de cella tua non exe
as. Quia perſeuerantia celle ducit
monachum ad ordinem a ſic pau
latim reuerſus eſt ad opus ſuum
perfectionis.

De topaſio precioſo dialogus. xvi.

Topaſius dicit pa
pias eſt gēma que oīm la
pidū in ſe habet colores iſidorus
ethi. libro. xvi. dicit q eſt gemma
quedam ex virenti genere omniq
colore ſplendens inuenta primū
in arabie inſula que dicitur topa
ſi vnde topaſius dictus eſt ab illa
inſula. Quidam autem topaſi9 de
arabia ductus eſt romā a in eccle
ſia beati petri ſup crucem colloca
tus eſt et conſecratus in quo loco
ab omnibus auide videbatur Hic
a pſuaſione in ima duct9 ait. Quid
eſt ſemper in eccleſia manere a nū
q recedere nec aliquid de mundo
ſentire. volo enim ad ſeculum redi
re vt aliquantulum cum ſeculari
bus recreari poſſim cum ſeculo a
regnare cum chriſto. Cumq ad ſe
culum reuerſus fuiſſet ac de ſacro
ſancta eccleſia recederet ab illi ctis
et concupiſcentijs mundi captus
expoſuit ſe omnibus flagicijs. ad
extremū autem a barbaris rapt9
a ab ipſis incognitus colliſus eſt
et diſperſus ita q numquam com
paruit. Tandem confractus ait.
Qui de loco ſacro pergit iuſtum
eſt ſi ſe diſpergit. Ergo caueant re
ligioſi ad ſeculum redire ne ſimi
liter pereant. Concupiſcentie

enī ſunt naufragia religioſorum
Et ideo dicit auguſtinus · Sicut di
lectio dei eſt omniū virtutum fons
ita dilectio mūdi eſt fons omniuꝫ
viciorꝫ· vnde qui vult deū poſſidere
mūdo renunciet vt ſit illi deus btā
poſſeſſio Dicit bernardus· pfectus
ſeruus xp̄i nihil habet niſi xp̄m ⁊
ſi aliquid preter xp̄m habet perfe
ctus non eſt· vnde idem · Qui ſpūa
libus bonis ſunt dotati terrenis
negocijs nō debent implicari· Legi
tur in vitaſpatrum ꝙ quidam fra
ter interrogauit ſenē dicens Quid
faciam quia cogitatio mea non di
mittit me nec vna hora ſedere ī cel
la mea· Et dicit ei ſenex fili reuerte
re et ſede in cella tua et labora ma
nibus tuis ⁊ ora deum inceſſanter
et iacta cogitatū tuū in domino· et
ne te quis ſeducat exire Et dicebat
Quidam ſecularis erat adoleſcens
habens patrem et deſiderabat fie
ri monachus· Et dum multuꝫ ſup
plicaret patri ſuo vt dimitteret eū
cōuerti non adquieſcebat poſtmo
dum autē rogatus a fidelibus ami
cis vix adquieuit· Et egreſſus fra
ter ille adoleſcens introiuit mona
ſteriū et factus monachus cepit
omne opus monaſterij pfecte per
ficere et ieiunare quotidie · Cepit
etiam et biduanas abſtinere ſimi
liter autem ſemel in ebdomada re
ficere· Videbat eum abbas ſuus ⁊
mirabatur et benedicebat dn̄m in
abſtinentia ⁊ labore ipſius· Con
tigit autē poſt aliquod temp⁹ ce
pit frater ſupplicare abbati ſuo di
cens· Rogo te abba vt dimittas
me et vadā in heremū· Dicit ei ab
bas· Fili noli hoc cogitare· Nō enī
potes ſufferre talete laborem pro
pter tentationes diaboli et verſu
tias eius· Et ſi contigerit tibi tenta
tio non inuenies ibi qui te conſole
tur a turbacōne inimici que tibi il
lata fuerit Ille autem cepit ampli
us rogare vt eum permitteret abi
re· Videns autem abbas eius q̄a
eum retinere non poterat facta ora
tione dimiſit eum · Poſtmodum
dicit abbati ſuo· Rogo te abba vt
concedas mihi qui oſtendat iter
quo modo ego pergere debeam· Et
ordinauit cuꝫ eo duos monachos
monaſterij et abierunt cum eo·
Ambulantibuſqꝫ eis per heremuꝫ
vnam diem ⁊ alteram defecerunt
pre eſtu ⁊ proijcientes ſe in terrā
iacebant· Et ſoporati modice ſom
no ecce aquila venit percutienſqꝫ
eos alis ſuis proceſſit procul ⁊ ſe
dit in terra· Et euigilantes aquilā
viderunt· Et dixerunt ei· Ecce ange
lus tuus ⁊ ſequere eum· Et ſurgēs
valedicenſqꝫ fratribus ſequebat̄
eam ⁊ venit vſqꝫ vbi ſtabat aqui
la ipſa· Que mox ſurgens volauit
vſqꝫ ad vnū ſtadium ⁊ iterum ſe
dit· Similiter ſequebatur eum fra
ter ille· Et iteruꝫ volauit ⁊ ſedit nō
longe· Factum eſt vero hoc per ho
ras tres· Poſtmodum autem dū
ſequitur eam diuertit ipſa aquila
in dexteram partem ſequentis ſe ⁊
non comparuit· Frater vero ille ni
hilominus ſequebatur eam · Et
reſpiciens vidit tres arbores pal
marum ⁊ fontem aque ⁊ ſpeluncā
⁊ dixit Ecce locus quem mihi pa
rauit dn̄s· Et ingreſſus ſedit ī ea ſu

mens cibum dactilorum ⁊ de fon
te aque bibens Et fecit ibidem an
nos ſex neminem videns . Et ecce
vna die venit ad eum diabolus in
ſimilitudine cuiuſdã abbatiſ ſeni
oris habens vultũ terribilem. Vi
dens autem eũ frater ille timuit et
procidens in orationem ſurrexit.
Et dicit ei diabolus Oremus iterũ
frater. Et ſurgentes diabolus dix
it. Quãtũ temporis habes hic. Et
rñdit habeo ſex annos. Dicit ei de
mon Ecce te vicinũ habui et nõ po
tui cognoſcere niſi ante dies quat
tuor quia hic habitares ⁊ ego nõ
longe habeo a te monaſteriũ. ⁊ ec
ce anni ſunt xi. ꝙ de monaſterio nõ
exiui niſi hodie quia ꝯgnoui ꝙ hic
in vicino habitaẽs Et cogitaui me
cum dicens. vadam ad hominem
dei iſtũ et cũ eo conferam quod po
teſt prodeſſe ſaluti anime mee . Et
hoc dico frater ꝙ nihil proficimꝰ
ſedentes in cellis iſtis . ꝙ corpus
⁊ ſanguinem chriſti non ꝑcipimꝰ
et timeo ne efficiamur exteri ab eo
ſi nos ab hoc miſterio elongaueri
mus. Sed dico tibi frater. Ecce hic
tribus milibus eſt monaſterium
habẽs preſbiterũ. Eamus ergo do
minica die aut poſt duas ebdoma
das et accipiamus corpus et ſan
guinẽ xp̃i et reuertamur ad cellas
nr̃as. placuit fratri illi ſuaſio dia
bolica Et veniente die dominica ec
ce diabolus venit et dicit ei venia
mus quia hora eſt. Et exeuntes ꝑ
rexerũt ad predictũ monaſterium
vbi preſbiter ille erat. Et ingreſſi
in eccleſiã miſerunt ſe in orationẽ
Et exurgens ab oratione frater il
le reſpiciens nõ inuenit qui addu
xerat eũ ibi et dixit vbi putas per
rexit. nam ad cõmune neceſſarium
ambulauit. Et cum diu ſuſtineret
non venit poſtmodum autem exi
ens foras requirebat eum. Et cum
non reppeiſſet et dixit ad fratres lo
ci illius interrogans eos. vbi eſt
abbaſ ille ſenex qui mecum ingreſ
ſus ẽ in eccleſiam. Et dicunt ei nos
neminem vidimus alium niſi te
tantum. Tunc cognouit frater ille
quia demon fuiſſet ⁊ dixit vide cuz
qua argutia diabolꝰ eiecit me de
cella mea. ſed tamen non me peni
tet quia ad opus bonũ veni per
cipio corpus ⁊ ſanguinem chriſti
et ſic reuertar in cellam meam.
Et poſt miſſas volentem reuerti te
nuit eum abbas monaſterij ipſiꝰ
dicẽs. niſi refeceris nõ dimittemꝰ
te. Et cũ percepiſſet cibum ⁊ regre
di vellet in cellam ſuã ecce iterum
diabolus venit in ſimilitudine cu
iuſdam iuuenis ſecularis ⁊ cepit
eum reſpicere a ſumo capitis vſqꝫ
ad pedes ⁊ dicere ipſe eſt iſte. nõ
eſt hic. Et cepit euz conſiderare. Et
dixit ei frater. Quẽ ſic reſpicis. At
ille ait puto me cognoſcis Tamen
poſt tantũ tempus quomodo me
habes cognoſcere. Ego vicinꝰ pãis
tui filiꝰ illius. Quomodo nõ eſt di
ctus pater tuus ſic ⁊ mater tua ta
le nomen non habuit. tu et ſic nõ
vocaris ⁊ mancipia illa et illa ſic
nõ ſunt dicta. Mater vero et ſoror
tua ante tres ãnos mortue ſũt. Pr̃
autem tuꝰ modo defunctus eſt et te
fecit heredem dicens. Cui habeo di
mittere ſubſtantiam meam . niſi

filio meo viro ſancto qui reliquit
ſeculum ⁊ abijt poſt deum. Ipſi di-
mitto omnia bona mea. Modo āt
qui timet dn̄m ⁊ ſcit vbi eſt dicta
vt veniens diſtrahat ⁊ eroget ea
pauperibus pro aīa mea et ſua. Et
preterierūt multi requirentes te ⁊ mi
nime inuenerūt. Ego aūt veniens
ex occaſione ꝓpter quoddā opus
hic cognoui te eſſe. Vnde non faci
as moras ſed veni ⁊ vende omnia
et fac ſecūdū voluntatē patris tui
Reſpondens frater ille dixit nō ne
ceſſe habeo reuerti ad ſeculū. Dicit
ei diabolus. Si nō veneris ⁊ deperi
erit ſubſtātia illa in cōſpectu dei tu
exinde reddes rationē. Quid enim
mali tibi dico vt venias ⁊ eroges
pauperibus ⁊ egenis quō bonus
diſpenſator. vt nō a meretricibus
male viuentibus extricetur quod
pauperibus dimiſſum eſt Aut q̄d
oneroſum eſt vt venias et facias
elemoſinas ſecūdū voluntatē pa
tris tui pro anima eius et reuerta
ris in cellam tuā Quid multa Sua
dens fratrem depoſuit in ſeculum
⁊ veniens cum eo vſq; ad ciuitatē
reliquit eum Voluit autē frater
ille ingredi in domū patris tanq̄
iam defuncto eo ⁊ ecce ipſe pr̄ eius
viuus egrediebatur. Et videns nō
cognouit eum. Et ad eum ait Quis
es tu? Ipſe vero turbatus nihil po
terat reſpondere. Et cepit eum itera
tis vbis pater eius interrogare
vnde eſſet Tunc confuſus dixit ei.
Ego ſum filius tuus. Et ait illi. Vt
quid reuerſus es? Qui erubeſcens
dicere quod verum erat: dixit. Ca
ritas tua me fecit reuerti ꝙ deſide
rabā te. Et māſit ibi. Et poſt aliq̄n
tum tempus incurrit fornicationē
⁊ multis ſupplicijs afflictus a pr̄e
ſuo infelix ille non egit penitentiā
ſed remanſit in ſeculo Ideoq; dico
fratres quia monachus nunq̄ de
bet q̄uis ſuaſus ab aliquo egredi
de cella ſua.

De carbūculo ⁊ ſpe culo dialogus. xviij

Carbūculus dicit
brito quidā lapis ē precio
ſus ſic dict⁹ eo ꝙ ſit ignitus vt car
bo cuius fulgor nec nocte vincitur
lucet enim in tenebris adeo vt flā
mas ad oculos vibret. Ad hunc
acceſſit quoddam ſpeculum vitre
um dicēs frater inter ſplendidas
⁊ precioſas gemmas ſplendidus
et lucidus es: egoq; etiam clare
reſplendeo Ita ꝙ clare in me cūcta
proſpiciūtur. Si ergo inuicem bi
nati fuerimus magis excellētiores
⁊ appreciati erimus in ſeptuplo.
Cui carbūculus. Si quod dicis cō
ſentire nolo propter quod conſide
ro ꝙ ex debilitate materie creatus
es ſcilicet de vitro: egoq; de natu
ra precioſarum gemmarum Idcir
co non eſt conueniens. Quoniam
dicit iſidorus. Similis enim eſſe fi
lius matri ſolet ergo quia non es
tu ſimilis mei recede ⁊ abiecit.
Nunquam nobilis cum viliori
deſcēdat nec cū eo cōtendat. Sicut

enī chriſtianus q̄ eſt de nobiliori
genere .ſ. de xp̄o . qꝛ a xp̄o dicit̄ xp̄ia
nus nō debet attendere nec audire
diabolū quia ē vilior oībus . Vn̄
in libro clemētis . q̄ diaboli volun
tatis eiuſ ſe ſponte ſubdiderit pacē
erga deū ⁊ hoiem non habebit . Et
Auguſtinus . Nō poteſt diabolꝰ
decipe niſi quis voluerit ei prebere
ſue volūtatis aſſenſū ꝓpter quod
dicit hieronimꝰ Poteſtas quidem
diaboli nō timetur nec timeri de
bet qꝛ timor illius atq̄ iactātia ſē
p in tua volūtate eſt Nō enī poteſt
cato facere niſi quod voluerit ani
mus . Legitur in vitiſ patrum q̄ q̄
dam heremita ductus ē ab āgelo
ad quendā locū vbi erat ꝯgrega
tio ſanctorū monachorū . Et vidit
confinia plena ac loca circūſtātia
maxima multitudine demonum vo
lantiū ad modū muſcarū . Venien
tes āt ad quandā ciuitatē vbi fie
bat magnū forū . vt vidit ibi vnū
ſolū demonē ſatis ociosum ſtantē
ſup portas . Ita vt q̄reret vnde hoc
eſſet . Rn̄dit angelus dn̄i q̄ in ciui
tate oēs quod volebat faciebant
ad voluntatē diaboli et pro tanto
ibi vnꝰ demō ſufficiebat . In abba
tia oēs erant ſibi rebelles et ideo p
multos eos impugnabat .

De achate ⁊ ceraſte dialogus . xviij .

Achates dicit pa
pias gēma eſt que habet
circulos nigros ⁊ albos ⁊ varios
Brito āt et iſidorus ethi . xvi . dicūt
q̄ ē gemma primū repta in ſicilia
iuxta flumen eiuſdem nois poſtea
pluribus in terris vt hugucio dic̄
q̄ reddit hominem graciosum Cera
ſtes ſerpens ē ſic dictus dicit iſido
rus ethi . xij . eo q̄ octo cornua ī ca
pite habeat ad modum arietis hu
ius cornu menſis diuitū appoſitū
prodit venenū . Ex his cornibꝰ ma
nubria cultellorū fiunt . q̄ cultelli ī
peratoribꝰ an̄ oēm cibū ponebant
vt illa ſudore manifeſtarent ſi q̄s
cibus fuiſſet appoſitus veneno in
fectus . Hic cū eſſet oībus odioſuſ
⁊ a cūctis deuitatuſ proceſſit ad a
chatem dicēs . o gēma p̄cioſa deſ
cēde ad me ⁊ colloca te iter cornua
mea quomiā egregie te baiulabo
ꝓpter qd̄ habes virtutē portitorem
tuū reddē graciosū Inſup tibi pro
mitto q̄ ſi me graciosum reddide
ris magnates inferiores ⁊ innocē
tes ſpoliabo . ⁊ de preda medietatē
tibi cōcedā Cui achates Id quod
dicis mihi nō placet qꝛ dicit ap̄ls
non ſolū faciētes ſed etiā cōſentiē
tes digni ſunt perpetua morte . Et
vulgariter dicitur . Tantum valet
qui tenet p ede quantū q̄ excoriat
Idcirco recede a me q̄niā ſocietas
tua me nō decet . Et hec dicēs pro
ceſſit et ait . Nos debemus cōtra
ire malo ⁊ non cōſentire . Hoc enī
faciebat dauid pſal . c . cū dicebat
facientes preuaricationes odiui ſi
ue eſſet pater meus ſiue mater ſi
ue ſoror ſiue frater . Id eſt ſi erat
amicus ſiue epiſcopus ſiue preſbi
ter ſiue ꝯſtitutus in aliqua digni
tate q̄ puertebat viaſ ſuas . Sic eū

fugiebam vt penitus nõ facerem eius memoriã. Vñ in policrato libro. ix. fert beatũ hieronimũ tres a mẽsa clericos exclusiſſe qꝛ ipſos incõpoſitos vidit. dicẽs honeſto ⁊ graui viro in eius cõſortio aliquẽ incõpoſitũ inueniri turpe ẽ et non decet.

De auro ⁊ plumbo dialogus. xix.

Ad aurũ plumbũ animatũ proceſſit dicens. Quare ſuꝑbis cõtra me. nõne ego de materia metallorꝫ ſũ ſicut ⁊ tu. Qua de cauſa me ſpernis ⁊ nõ vis vt ſim in mũdo appreciatũ vt tu. Accede ad me ⁊ ꝓba te mecũ in igne ⁊ videbis virtutẽ q̃ in me manet. Cui aurũ. Scio frater qꝫ metallum ſis ſicut ſum ego. Creator ita te creauit ſicut ⁊ me ⁊ ſic maneo. Nõ enĩ tibi iniuriã facio. Tolle qđ tuũ eſt ⁊ vade ⁊ noli mecũ cõtendere qꝛ in oĩbus ꝓbari nos oportet Juxta verbũ apl'i p̃ma ad theſſa. v. omnia ãt probate. quod bonũ ẽ tenete. Accede ad ignẽ ⁊ pugna mecũ ⁊ tũc apparebit virtus tua ⁊ victoria. Cumqꝫ in igne ſimul cõuenirent plumbũ liquefactum eſt ⁊ euanuit. Aurum vero purificatum exijt dicẽs. Sunt ſine virtute verba vana ⁊ ſuꝑba. Sic enĩ nõnulli ſuꝑbi vani ⁊ elati putant in ſe habere virtutes quas nõ habent. Et ideo ſi tentantur ad nihilũ redigũtur veluti plumbũ in igne. Ergo ſi vis precioſus eſſe ante oculos dñi ſtude in oculis tuis vilior apparere. Quapropter dicit iſidorus Eſto puulus in oculis tuis vt ſis magnus in oculis dñi. Tãto eris ãte deũ precioſior quanto fueris ante oculos tuos deſpectior. Quia qui ſibi ipſi vilis eſt. apud deũ magnꝰ eſt. Et vt dicit gregorius. Quãto corã oculis tuis eris glorioſior. tãto corã deo ⁊ angelis eius eris vilior. Quedã dña fuit rome tante humilitatis ⁊ reuerentie qꝫ ad altare indignã ſe reputabat videre. Vñ accidit qꝫ cũ ſemel cõmunio fieret in populo ipſa ꝑ nimiã humilitatem ⁊ reuerentiã ad recipiendum non accedebat. Vnde diuino miraculo factũ eſt vt ꝑ columbam accipientẽ hoſtiã de altari videte populo cõmunicata fuit

De auro et argento dialogus viceſimus.

Aurum ad argentum ꝓceſſit ⁊ ait. Gaude frẽ quoniã inter metalla principatũ tenemꝰ. Jdcirco ſi cõnexa ſimul fuerimus magis ſublimiora erimus. Ad hoc argentũ reſponſũ dedit dicens. Jd quod dicis frater caritatiue dicis. tñ ↄſidero qꝫ rubeũ habes colorem egoqꝫ albũ. necnon cogito qꝫ magni precij ⁊ valoris es tu Quapropter ego puto qꝫ ſicut diuiſa ⁊ contraria ſumus in colore ⁊ precio: ſic erimus in voluntate Vnde meliuſ eſt non incipere q̃ ab incepto nos retrahere. Et adiunxit

Nunquā nos equipar emus cū magnatibus nec ſtemus Quia dicitur eccle·xiij·pondus ſup ſe tollit qui honeſtiori ſe cōiūgit· Vnde etiam dicitur ibidem· Ditiori te ne fueris ſocius· Propter quod dicit philoſophus vbi paup cōtra diuitem inimicari cepit perit· Prout refert eſopus ꝙ capra ouis et azina fedus et ſocietatem ſimul cū leone fecerūt vt irent venatum pari forma· Et ſimul omnes ceperūt ceruū· In diuiſione vero dixit leo· Ego ero heres pme partis nam pmus honor eſt mihi· Et prima vox defendit mihi partem ſecūdā· Et maior labor dat mihi tertiam· Et quarta pars niſi mea fit initūm fedus rūpam· Et hoc dicens cepit terrā pcutere cauda et fremere dentib9 Timentes autem omnes dimiſerūt ceruū totum leoni Vnde patet ꝙ deb3 ſibi homo precauere ne ſtatuat ſocietatem cum potentiorib9 ſe quia ſemp habebit peiorez partem vt cōmuni prouerbio dicitur Ceruſa cum dn̄is non conſulo mādere ſeruis Tollūt matura ꝗ dimittunt tibi dura· Et ideo dicit eſopus Preſens pagina vult ne fragilis ſocietur forti· Nam fragili potens neſciet eſſe fidus·

De argento ⁊ ferro dialogus·xxi·

Argentū quadam vice improuide ac indiſcrete ad ferrum locutum eſt dicens· O nephande: maledicta genitura tua quoniam per te mala infinita p mūdum fabricantur· Nam de te fiunt mucrones tela iacula thoraces galee et gladij ad iuſticiandū homines et puniendum p te plia et ceditiones cadunt in ſeculo· Si non eſſes creatum mundus in pace quieſceret· Ferrum autem bene audiens rationabiliter ſe excuſauit dicēs· Heu frater quid ē quod locutus es. non tibi iniuriā facio· Sed ſi ſum vt dicis malefactor cōſidera veritatem et proſpicies ꝙ ſine me nil opis fieri poteſt per me quoqꝫ artes fabricantur et terra germinat· Dum per me homines opantur: homines me diſtendūt et quicqͥd de me volūt faciūt· Ego autem nō contradico ſed obedio illis vt creator ordinauit Si autem de me male faciunt non eſt culpa mea· facio enim quod debeo Tu āt vides feſtucam in oculis meis· ſed trabem que eſt in oculis tuis non ꝯſideras· cū p te omnia mala eueniant· nam adulteria· furta homicidia et ſimilia p te homines operantur· p te enim iuſticia ⁊ veritas pereunt· vſure et rapine fabricant̄ animas hominū ſeducis et in pditiones mittis Ergo bonū erat tibi tacere et nō tam inordinate loqui Neſcit ergo loqui ſtultus· quia tacere nō poteſt· Vnde quidam philoſophus interrogatus cu3 alijs loquentibus taceret· reſpondit· nemo ſtultus tacere poteſt· Ad hoc argētum confuſum erubuit dicēs Semp anteꝙ loquamur verbū nos ītuamur· Quia dic̄ auguſtin9

Sermo ante veniat ad limã ꝙ ad linguam Philoſophus quidã cũ inter multos taceret interrogatus cur hoc faceret· reſpondit· locutum eſſe aliqñ penituit me tacuiſſe nunꝗ̃· Vnde catho· Nam nulli tacuiſſe nocet· ſed nocet eſſe locutum· Quidam paterfamilias habebat tres gallos in ſua curte et domo· In q̃ habitauit inter alios ſeruos q̃dã inhoneſtam vitam dũcens Quod cõſiderantes galli vnus ex eis cantauit dicens· Tale opus operatur in hoc quod non placebit dño noſtro hoc autẽ audiens inhoneſtus dixit· hic gallus non debet viuere et fecit eũ occidi· Altera autem die alius leuauit vocem ſuam ⁊ cantauit dicens: pro dicendo veritatem· Frater noſter eſt iugulatus protinus malefactor ipſum interemit· Tertius autem ſapiens fuit· Ideoq̃ʒ cantare cepit et dicere· Audi vide tace ſi tu vis viuere pace ꝓpter quod in vita ſeruabatur·

De ſtagno et ere dialogus· xxij·

Stagnũ ⁊ es ſimul emulata ſunt aurum· vnde vrſeolum cupri pulcrum ⁊ preclarum fabricati ſunt ⁊ foro venali ipſum vendiderũt dicentes eum eſſe aurum· Emptor quidam ipſum ſoluit ad domũq̃ʒ ſuã reportauit gaudens· Dum autem vellet pfectionẽ auri probaẽ inuenit cuprum· pro quo indignatus aurum ante iudicẽm citauit dicẽs ſe eſſe ab ipſo deceptum· Aurum quoq̃ʒ veraciter ſe excuſabat inquiens ꝙ vrſeolum non vendiderat neq̃ʒ ipſum fabricatus fueãt nec etiã de genere ſuo vnq̃ꝫ proceſſerat· Iudex autem venditores ante ſe citauit eoſq̃ʒ in eculeo leuauit et ipſos torquendo veritatem confeſſi ſunt et ꝙ hoc propter inuidiam fecerunt vt aurum diffamarent ne tantum appreciaẽtur in mundo Iudex vero ipſos puniuit et aurum collaudauit dicẽs· Eſt qui bonus atq̃ʒ purus ſemper dormiat ſecurus· Sic enĩ multi ꝓpter inuidiam diffamare meliores cupiunt falſe teſtificãdo· talis vero loquens falſa non erit impunitus iuxta illud prouerbio· xix· teſtis falſus non erit impunitus ⁊ qui mendacia loquitur non effugiet ſcilicet dei iudiciũ· Et ibidẽ· teſtis falſus peribit· Vt legitur in collationibus patrũ Abbas pafunci⁹ cum adhuc iuuenis gratioſus ſe deret in cella quidam frater mot⁹ ad inuidiam librum ſuũ abſcondi tũm redegit in lecto pafuncij Et accedens ad locum vbi fratres conuenerũt miſſa celebrata aſſeruit librum ſuũ ſibi furto fuiſſe ſublatũ· Miſſi autem tres ad ſcrutandum per cellas inuenerũt librum in lecto pafũcij· Qui accuſatus apud fratres cum in nullo eſſet conſcius ſuſcipere ac perficere cepit penitentiam de furto· Cunq̃ʒ hoc faceret ille a demonio vexatus clamãs manifeſtauit dolum quem fecerat librum occultando· Et ꝙ propter infamationem ſancti viri eum occul

tauerat·petijt q3 ſe adduci ad eum
vt eius orationibus liberaretur a
demone· Cumq3 adductus fuiſſet e
ius precibus eſt liberatus a demo
nio· De falſo teſtimonio ait Gre
gorius· Qui falſum teſtimoniu3 p
fert tribus pſonis obnoxius eſt·
Primo dño deo cuius preſentiam
contēnit· Secundo iudici quē men
tiendo fallit· Tertio innocenti quē
falſo teſtimonio ledit· Et ideo in iu
re tenetur teſtis ad reſtitutionem
omniū que p ſuū falſum teſtimo
niū proximus eius amiſit·

De ſera et claue dialogus·xxiij

Clauis quedā op
tima ſeram placide aperie
bat et claudebat· Ita quod patro
nus in hoc multum letabatur· Qua
dam autem vice ſera īgrata mur
murare cepit verſus clauem dicēs
O nephande quare me ſemp pſeq
ris quotidie intrās in viſcera mea
et īteriora mea voluis ⁊ reuoluis
Ceſſa ab hoc grauamine·alioquī
te proijciā et curuabo· Cui clauis
Male dicis ſoror quoniam p me
cuſtodita es ⁊ protecta· Si vis me
proijcere abiecta eris et fracta· Se
ra autem propter hec verba minī
me placata eſt· Quinymo totū ob
ſerauit foramen et clauem nō per
miſit venire in ſe vt oſtiū patron9
aperire non valeret· Patronus ve
ro hoc cernens indignatus ſeram
illa3 extirpauit ac fregit eo quod
aperire nequaq̄ valebat· Clauis
autem ipſam poſtmodum deride
bat dicens· ¶ Cum quo ſtabis ſu
ſtentata eris ⁊ ſemp cōcordata·
Caue igitur homo aduerſari et ri
xari cum quo familiariter vixeris
quia dicit ſeñ· Turpius nihil ē q̄
cū eo gerere bellū cum quo famili
ariter vixeris· Attamen qui pacifi
ce cupiunt cōmorari onera ſua por
tare inuicē debent iuxta illud apl'i
ad galathas ſexto· Alter alterius
onera portate· Dicit enim tullius ni
hil eſt quod nō toleret qui pfecte
diligit· prout legitur in hiſtorijs
ſcolaſticis q̄ antipater idromeus
pater magni herodis in quodam
prelio ī ſeruitio imperatoris multis
vulneribus eſt confoſſus que libē
ter tolerauit illius amore· Tandē
ab emulis cū accuſaretur reiect9·
ceſari dixit· ceſar nolo me vobis ex
cuſare verbis· Sed iſta vulnera q̄
ſuſcepi amore veſtri loquātur pro
me ſi diligo vos· Tunc ceſar ipſū
in gratia recepit· Item legitur de
iulio ceſare libro primo de nugis
philoſophorum q̄ cum in lite qui
dam veteranus quadam die peri
clitaretur et coram iudicibus iuiſ
ſet· Rogauit ceſarem vt adeſſet in
publico ſcilicet ad iuuandum eū·
Cui ceſar dedit vnu3 aduocatum·
Cui ille ait· O ceſar te preliante in
bello aſiatico non vicarium queſi
ui·ſed pro te ego pugnaui detexit
q3 cicatrices vulnerum ſcilicet que
ibi ſuſceperat· Erubuitq3 ceſar et ve
nit in aduocationē· verebatur enī
nō tantū ſupbus ſed īgratus vide
ri· Vnde ait ibidem· Qui non labo

rat non manducet· Et iterum idem
ceſar· Qui non laborat vt militib⁹
carus ſit: milites neſcit amare pro
ut in laude ipſius ceſaris dicitur
q̄ nunq̄ dixit militib us ſuis· Ite·
ſed venite dicens q̄ labor cum du
ce participatus ē militib⁹ minor·

De cacabo ⁊ cathena dialogus· xxiiii·

Cathena quadam vice locuta ē cacabo dicēs·
nimiū es ingratus quia te ad ignē
baiulo· Tu quidem quotidie fercu
la coquis delicata· et nunq̄ mihi
porrigis ad edendū· magna ē gu
loſitas tua· et totum cōſumere vis
meq̄ famelicam relinquis· Ad hec
cacab⁹ malo meo ſeruire noſti ob
hoc non es digna remunerandi ſ;
potius puniendi q̄ appenſum me
tenes ad ignem et ardore cōſume
re me facis· Ea propter ſi eſſet mi
chi poſſibilitas te libenter macta
rem· Sed ſi vis mihi ſeruire ad li
bitum procura mihi vtilia ⁊ neceſ
ſaria nō nociua nec cōtraria· Et ad
didit ¶ Cum vtilitate: grata ſunt
ſeruitia parata· Ergo cum tu ſerui
re cupis alijs· ſeruias ad benepla
citū eorum vt tibi grates referant
Alioquin pdes beneficium· Et hoc
eſt quod dicit ſeneca· Qui benefici
um dare neſcit iniuſte petit· Id eſt
qui dare neſcit beneficium cū vtili
tate· iniuſte remunerari petit· Ad
reddendū docent nos minima ani
malia et vilia· Prout legit̄ q̄ mus
aſcendit ad leonem dormientem·
quē capiens leo voluit eū comede
re· Cui mus· patientiā habe in me
et miſerere mei· Nam reddam tibi
cum potero· Leo autem ridere ince
pit cogitās quā vicē poſſet illi red
dere Et dum illum ſic derideret acci
dit vt leo caperetur in laqueis ſibi
poſitis quod vt mus cognouit cor
rodit funes quib⁹ captus erat leo
Sed naturā mala non mutatur in
dominis p beneficia imo peioratur
et in ſua natura pmanet· Vnde di
citur q̄ quidam iuuenis ſerpentē
frigore torpentem miſertus ei⁹ po
ſuit illū in ſinu ſuo· Sed cū ſerpēs
calefactus eſt momordit eū et occi
dit· Ea ppter dicit ſeneca· Serpens
in hieme nō tute palpatur q̄ non
deſinit venena diffundere licet tor
peat·

De roſmario ⁊ agro dialogus· xxv·

Roſmarinus vt legitur de virtutibus herba
rum inter ceteras virtutes hanc
poſſidet· q̄ ſi in vinea tua vel in a
gro tuo plantaueris ipm̄ ⁊ mūde
ac honorabiliter cuſtodieris vinee
gaudebūt et meſſes producent in
cremēta· Quappter quidā ager
diuerſarū infructuoſus et ſterilis
permanens vt fructus reddere poſ
ſet ad roſmarinū humiliter ac de
uote proceſſit ⁊ ait· O paſtor egre
gie et bone cuſtos deſcēde ad me ⁊
protegē me q̄ te mūde ac honora
biliter collocabo tibiq̄ ſeruiā tan

tũmodo ſede et quieſce in me vt p te fructũ boni generis producere valeam. Roſmarinus aũt motus pietate ac victus precibus ipſius cũ eo iuit ac ĩ medio ſe poſuit agro Quo regente ac procurante ager cõfirmatus et viridis factus fructum ſexageſimũ atq₃ centeſimum attulit in patientia dicens. Propter vnũ bonũ multi ſunt protecti et conſulti. Hoc agere debet populus cũ nõ habet rectorẽ. eligere debet vnũ probum rectum et ſapientem qui populũ gubernet ⁊ protegat ſapienter. Vere enĩ rex ſapiẽs populi eſt ſtabilimentum ſapiẽtie vi. Et ibidem. Si delectamini in ſedibus reges populi diligite ſapiẽtiam. diligite lumen ſapiẽtie vos q̃ preeſtis populis. Et eccleſiaſtici Iudex ſapiens iudicabit populũ₃ ſuũ principatus ſenſatus ſtabilis eris Idem. rex inſipiens pdet populum ſuũ et ciuitates inhabitabuntur p ſenſum prudentium Vnde ſalomon petijt a deo cor docile vt poſſet iudicare populũ dei et diſcernere inter bonũ et malũ₃. Vt enĩ ait vegetius de re militari. nullus eſt quẽ oportеat plura vel meliora ſcire q̃ӡ principẽ cuius doctrina debet omnibus ſuis prodeſſe ſubiectis. non enĩ iuuenes quis eligit duces non enĩ oportet eo q̃ӡ non conſtat eſſe prudẽtes vt dicitur tertio thopicorum Ait plato. Tunc enim beatum orbem terrarũ fore cũ vel ſapiẽtes regnare vel reges ſapere cepiſſent. Sicut ait valerius ⁊ boetius de conſula. libro primo. Vnde et aureũ ſeculum dicebatur quã do ſedes ſapientis regnũ erat. Ait ſeneca et dicitur in policrato. libro iiij. Romanos impatores aut duces dum eorum reſpublica viguit non memini extitiſſe illitteratos. Et neſcio quomõ contingit ex quo in principibus languit virtus litterarum: nec mirum cum ſine ſapientia non valet ſtare principatus Ait enĩ diuina ſapientia ꝓuerbiorum. viij. p me reges regnãt. Vnde et rex romanoꝝ hortatus eſt regem francorum vt filios ſuos liberalibus diſciplinis ĩſtrui procuraret dicens. Rex illitteratus eſt q̃ſi aſinus coronatus Refert ſocrates libro vltimo q̃ӡ apud q̃ndam gentem ſcilicet in campanie inſula in regis electõne nõ nobilitas preualet ſed ſuffragia vniuerſoꝝ. populus enĩ eligit ornatũ moribus. Beniuolum in iuſticia ⁊ clemẽtia. annis grauem et cui nulli ſint liberi. Qui ſi in aliquo peccato arguatur morte moriatur.

De ruta ⁊ aĩalib⁹ venenoſis dialog⁹ xxvi

Ruta legitur de virtutibus herbarum inter ceteras virtutes quas habet hanc in ſe retinet. quia bibita vel comeſta mirabiliter contradicit veneno et omnibus morſibus venenoſis cũ₃ fuerit contrita cum alio ſale et nucibus. propter hãc virtutem quã contra venenum habet animalia cuncta venenoſa conuenerũt ſimul

ad ipſam dicentes Tolle te de me
dio obſecramus ⁊ nõ intromittas
te inter nos et genus humanum·
Quia modis omnibus venena no
ſtra cupimus ſeminaře inter homi
nes eosqꝫ delere ꝓpter quod nos
pſequũtur et mactant· Quibus tu
ta· Verba veſtra iniqua ſũnt ⁊ do
loſa· de vobis nãqꝫ dicitur pſal·
xiij· venenũ aſpidũ ſub labijs eoꝝ
Maligni quare intimini delere ho
minem quem deus ĩ principio cre
auit et dñm oĩm conſtituit· Ex quo
enim dicitis ꝙ ego habeo gratiã
et virtutẽ cõtra vos veſtraqꝫ vene
na· de cetero gratia dei ĩ me vacua
non erit ſed ſemp in me manebit
quoniã contraria ſemp vobis ero
ne hoc facinꝰ cõſũmetis· Et addidit
Boni debent preualere malis ne
poſſint nocere · Jta agere debent re
ctores et ꝓuide ſemp obuiare ma
lis et contradicere ac eos punire·
Quia dicit ſeneca bonis nocet qui
malis parcit Nõ enim pcere debet
iudex malefactoribus· Quia iudex
qui non corripit peccantez peccare
imp at ait idẽ ſen· Vnde ambroſiꝰ
Cũ vni indulgetur indigno pluri
mi ad proditionis peccatũ prouo
cantur· prout refert valerius libro
v· de bruto romanoꝝ primo conſu
le· qui filios ſuos ꝯprehenſos pro
tribunali ſedẽs virgis ceſos ⁊ pꝰ
ad palum ligatos pcuti ſecuri iuſ
ſit ꝙ dominationẽ tarquini a ſe ex
pulſam reducere volebãt· Maluit
enim orbatus ſine filijs manere ꝙ
publice vindicte deeſſe · Cui ſimi
le refert auguſtinus de ciuitate dei
li· qnto ꝙ cuz quidam impator ro
manoꝝ mandaſſet et ſub pena mor
tis ne aliquis cõtra aciem inimico
rum pugnaret filius eius ab hoſti
bus prouocatus multotiẽs ſic vt
ꝯtra eos pugnaſſet et patris mã
data fregiſſet· ꝙuis patriã defen
diſſet et hoſtes viciſſet tamen pač
vt iuſticiam ſeruaret ipſum man
dauit interfici·

De iſopo ⁊ mercurio dialogus· xxvij·

Jſopus vt dicit
brito eſt herba pulmonis
apta purgandi· aliꝰ quidã autor
dicit iſopus cum opimelle flegma
viſcoſum euacuat: vnꝰ · Jſopus ẽ
herba purgãs de pectore flegma
ꝓ qua virtute mercuriꝰ quẽ genti
les deũ eſſe denũciant · qui fuit vir
cupidus et auarus magis ⁊ verſi
pellis ac ſermonũ interpres: mul
taqꝫ alia vicia fuerũt in ipſo dum
ſanus extitit ſecundum iudicia dei
pulmonoſus ⁊ reumaticus factus
eſt vnde mala cõſueta nõ valens
perpetrare ad iſopum perexit ⁊ ait
Virtus dei eſt in te ad ſanandum
infirmos quia in herbis verbis ⁊
lapidibus ſunt virtutes · Jdcirco
oñde virtutem tuam in me et cura
pulmonẽ et flegma quod in me ẽ
et ego ꝓmitto deo et tibi ꝙ de ra
pinis et furtis meis partẽ tibi da
bo Cui iſopus manifeſtũ eſt ꝙ in
ſanitate mala infinita commiſiſti Et
vere ſi ſanaberis deteriora facturꝰ
eris· Sed virtus dei que in me ẽ vt

aſſeris neſcit patrocinia dare crimi
bus. Ergo recede a me qꝛ p me nū
q̄ curaberis. et ſic eum cū confuſio
ne reppulit dicens. ¶ Semp mali
ſi ſunt ſani ſunt peiores. Qñ de⁹ im
pios flagellat paſſionibus diuer
ſarum infirmitatū vt peccare neq̄
ant nec tamen emendantur p cer
to magnū iudiciū eſt eterne pcuſſi
onis. In preſenti vita omnis diui
na pcuſſio aut purgatio vite pre
ſentis eſt aut initiū patet ſeq̄ntis
Nam quibuſdam flagella ab hac
vita inchoant vt in eterna pcuſſi
one pdurent. A quibuſdā enī dici
ſolet. Nō iudicat deus bis in idip
ſum. Tamē nō attendūt illud qđ
ſcriptum ē dn̄s populum de terra
egipti liberans eos qui ſibi nō cre
diderūt pdidit. Quāuis enim ple
rūqꝫ ſi vna culpa bis nō pcutitur
vna tamen pcuſſio intelligitur. q̄
hic incepta illic pficitur. vt in his
qui ſe in preſenti nō corrigūt. pre
cedentiū pcuſſio flagellorꝝ ſequē
tiū ſit initiū tormentorꝝ. Hinc ē qꝛ
dicitur pſal. cviii. operiantur ſicut
diploide confuſione ſua. Diplois e
nim duplex eſt veſtimentum quo
ſingulariter induūtur qui et tēpo
rali pena ꝛ eterna damnantur. Re
fert eſopus qꝛ quidā miluus fuit
ita rapidus qꝛ rapiebat vbicūqꝫ
poterat etiā ſecus eccleſias ita qꝛ
odioſus omnib⁹ erat qꝛ multa ma
la fecerat. Tandē infirmatus vſqꝫ
ad mortē. ꝯpunctus eſt ꝛ ſe humi
lians p matre miſit dicēs Dulciſſi
ma mater ego infirmus ſum ꝛ val
de debilis timeo enī mortē q̄a mul
tos offendi. Vade ergo ad tēpluꝫ
deorꝝ offerens ſacrificium eis pro
euaſione infirmitatis huius quia
paratus ſum cōuerti ad vitaꝫ me
liorem. Cui mater In vita tua tur
baſti deos et numina ſacra deorū.
Juſticia deorꝝ reddit vnicuiqꝫ ſecū
dum opa ſua. i ſanitate multa ma
la feciſti. Si euades de⁹ ſcit qꝛ peior
eris. Et hoc quod dicis timor mor
tis facit tibi dicere imo peior eris ſi
euades. et ſic contriſtatus obiit

¶ De abrotano ꝛ lepo re dialogus. xxviii.

Abrotanū dicit o
doratius lignū et cetera īfixa
extrahit ſua proprietate cū axū
gia. Vnde quidā lepus claudicās
humiliter venit ad eum. habebat
enī ſpinam infixam in pede dicens
O medice animarū et corporuꝫ mi
ſerere mei ꝛ ſana me. hoc dicēs pe
dem dextrū illi oſtendebat. Abro
tanus autem pietate cōmotus ſu
per vulnus eius ſe poſuit et ſpinā
inde eduxit eumqꝫ curauit. Lepus
vero non īmemor beneficii quoti
die lagenam aque ſuper humeros
ſuos portabat et abrotanum ad
radicem balneabat et porrigebat
aquam vt abrotanum viride et fri
ſcum permaneret dicens ¶ Sem
per ad benefactores ſim⁹ boni ſer
uitores. Non enim ſic faciunt mali
gni ꝛ ingrati imo q̄ cito beneficia
recepta ſunt obliuioni tradunt.
Vnde ſalomon interrogatus
quid inter homines facilius ſene

ſcit. Reſpondit beneficiū. Et ꝑpterea dicit Catho. Beneficij accepti memor eſto. Idē. Exiguū munus cum dat tibi pauper amicus. Accipito placide et plene laudare memento. Reddere ergo debes beneficiū amico cū vſuris ſi potes. Alioquin in memoria frequēter nō habebis beneficiū tibi collatū ab amicis vt benefactorem inde collaudes Quia dicit ſeneca. Satis magna ē vſura pro beneficio memoria. Idē. ingratus eſt enī qui beneficiū reddit ſine vſura. Legitur in eccleſiaſtica hyſtoria ꝙ quedā leena habens ſpeluncam iuxta cellā beati macharij inuenit catulos ſuos cecos q̄s ante pedes eius portauit. Et intelligens vir ſanctus ꝙ pro catulis benigne ſupplicauit. Et orando illuminati ſunt que non ingratā ſe reputari voluit ꝙ pelles omniū beſtiaꝝ quas capiebat ſepe quaſi ꝑ mercede ad oſtium celle eius deportabat. Itē quedam beſtia alia ad cellam beati macharij cum filio ceco nato innuēs ſanitatē accessit. Qui intelligens orauit pro filio ꝛ ſtatī vidit. ꝛ cū gratiarū actōne receſſit. Et poſt paululū redijt cū omnib⁹ filijs ſuis onuſtis ex pellibus oīm offerens dei viro quaſi pro munere et inclinato capite receſſit ei grās agens.

De plātagie ꝛ ſimia dialogus. xxix.

Plantago eſt herba quartanis vtiliſſima ſanādis. vnde quedā ſimia extitit que filiū habebat patientē quartanā que nullo modo ſanitatem filij inuenire poterat cum ī medijs ꝛ medicinis plurima expendiſſet. Idcirco tediatis expenſis ad macerem venit dicēs circuiui celū et terrā et ꝑambulaui eam nec inueni requiē filio meo nūc te tandē reꝑperi. Ex quo ergo te inueni magnū medicū. Idcirco p̄ſta conſiliū et auxiliū mihi vt natū meū a morbo quartanario liberare poſſiz. Macer āt vt ſua de cauſa vera īueniretur ait. Quatuor radices plantaginis inſumite certe quartana cito curabitur. Simia āt hoc audiens ꝙ cito medicinā cōdidit et filiū liberauit dicēs. Doctum medicū queramus ſi ſalutem poptamus. Sic ꝛ nos ſi ſalutē animarū noſtraꝝ deſideramus ſacerdotē et confeſſorem doctū reperire procuremus q̄ nos ſciat ligare atq̈ ſoluere. Hoc enī agere debes vt ſalutē anime poſſis inuenire Quia dicit iſidorus Omnis peccator per penitentiā recipit vulneris ſanitatē. Sed ſecundū morbū adhibēda eſt medicina. Et iuxta vulneris q̄litatem adhibenda ſunt remedia. Prout legitur ꝙ quidā pirate in tēpeſtate poſiti vouerūt ſi euaderēt cōfiteri. Et euadētes confeſſi ſūt cuidam heremite: quoꝝ magiſter cū confiteretur ꝛ ob flagicia heremita ſibi iniūgeret vt iret ad papam heremitam occidit. Et ad ſecūdum confeſſorem vadens hūc etiā occidit. Tertius autem cui cōfeſſus ē tractauit eum blande et cum non

poſſet emoliri nec euelli a malitia· velut optimus medicus animarꝫ ei iniūxit vt saltē cū moreretur ali quis poneret eū in ſepultura· Qui cogitans qualis futurus eſſet ⁊ ꝙ cito fieret ſibi ſimile hec ſepe faciēs de morte cogitans in meli⁹ ordina uit ſtatū ſuū ⁊ in heremo artiſſimā penitentiā fecit Vnde glo· nihil tā tum valet ad domanda carnis de ſideria ꝙ̄ pēſare qualiter ſit mors tua·

De verbena ⁊ lupo dialogus· xxx·

Pater dicit ꝙ ſi qn̄ viſitas infirmū portaueris verbenā et queſiueris ab eo quō ē ſibi· Si ipſe reſpōdet bene eſt mihi Bene euadet· Et ſi dixerit male· nō eſt ſpes liberacōnis Vnde fuit qui dam lupus medicus nominatiſſi mus qui quendā egrotū medica bat dans ei ſpem euadēdi cito Vul pis āt agnoſcens virtutē verbene vt lupū deciperet ad viſitandū lā guidum proceſſit ſecū portans ra muſculū verbene ⁊ ipſum interro gauit qualiter ſe haberet: cui īfir mus· male eſt mihi· vulpes aūt ſe cura effecta eſt de morte egroti ad lupum medicū ꝑrexit dicēs· Quid dicis medice de languido illo? Cui lupus· cito liberabitur· Eſt enim ꝙ̄ ſi in cōualeſcentia ſecundū motū pulſus ⁊ vrine· vulpes āt ſubridēs ait· Falleris medice neſciēs artē medicine· Nō enim euadere poteſt vllo modo ꝙ ſententia mortis da ta eſt ei· lupus aūt contradicebat Altercantibus ſimul pignus in ꝑ ſentia multorꝫ miſerūt· Interea p⁹ dies octo infirmus ille migrauit de ſeculo· ⁊ lupus confuſus ſpolia tus manſit dicens // Pignus mit tere de incertis nō ſenſus eſt ſed de ſenſus Ergo caue et tu noli te obli gare neqꝫ dicere ea que pro certo neſciueris ne decipiaris· Prout di cit ſocrates inquirenti cuidā quo modo optime poſſit verum dicere· Reſpondit· Si nihil dixeris niſi qđ bene ſcieris· Et vt dicit phūs· Si di cere metuas vnde peniteas ſemꝑ melius eſt Sed multi ea que dicūt ſiue bona ſiue mala cupiūt defen dere ac pro viribus altercando liti gare Vnde cū quedā mulier aſſue ta litigare cū viro ſuo tranſiret ꝑ pratū dicebat vir ꝙ eſſet falcatum et illa ꝙ erat tonſum· Ex his ſum pta occaſione proceſſit vir de ver bis ad verbera et ei linguā ampu tauit· Cum autē non poſſet loqui· digitis quaſi forficibus oſtēdebat pratū fuiſſe tonſum· Conſimile di citur de alia quadā que litigās cū viro ſuo eū vocauit pediculoſū· Il le āt cōmotus eam correxit ⁊ verbe rauit· ſed cū nollet ſe emendare ve nit poſtea corā vicinis vt eū con funderet ⁊ proiecit eam in aquam conculcās et ſuffocans eā· Cum āt loqui nō poſſet eleuatis manibus pediculorum attritionem cū polli cibus repreſentabat Quapꝑter ec cleſiaſtici· xxviij· Multi ceciderūt in ore gladij ſed non ſic quaſi qui in terierūt ꝑ linguam ſuam·

De mãdragora et ve nere dialogus · xxxi ·

Mandragora dicit
augustinus ſupra geneſiz
gen9 pomi eſt · ⁊ de hoc genere po
mi opinari quoſdam dicit ſcilicet
ꝙ acceptũ in eſcam ſterilibus fecũ
ditatẽ parit ꝓpter hanc virtutem
quam poſſidet venus dea adulterã
que mechiam exercens cũ marte
et anchiſe et adonide ad mandra
goram perexit ⁊ eam ſupplicit(er) ex
orauit dicens · Optima fructifera
aſpice in me ⁊ ne deſpicias preces
meas · concede mihi paululũ edere
de te vt de amatoribus liberos cõ
cipere valeam · Sterilis enim ſum
et hoc ſine te minime agere poſſuz
Tantũ modo me exaudi ⁊ pete qđ
vis · Cui mãdragora · omnium im
pudica · Aer et terra polluta ẽ a fe
tore luxurie tue · Quãto magis ſi fi
lios luxurioſos germinaueris te
delectabiliter viderent magnam ⁊
multiplicatam · Recede a me ꝙ citi
us poteris q2 iam a fetore impudi
cie tue olfacior · ſic eam cũ confuſio
ne expulit dicẽs ¶ Meretrices pro
pulſentur nec cũ ipſis fabuletur ·
Quia dicitur eccl' · ix · Colloquium
mulieris imunde quaſi ignis exar
deſcit · Hoc enim vir caſtus agere
debet ſi cupit integritatẽ ſuã cuſto
dire · Non enim cum mulieribus lo
qui nec aures accõmodare verbis
ſuis debemus ſed eas pro pulſare
ac reprimere · Prout refert Hiero
nimus de quodã martire qui cum
viciſſet multa tormẽta poſitus eſt
in orto ſtrato florib9 vbi erat me
retrix ſpecioſa que carnes eius at
tractabat · Qui concindens ſibi lin
guam expuit cum ſanguine in fa
ciem eius zelo mũditie ⁊ caſtitatis
Quedam regina francie cum vidiſ
ſet quendam dominũ magiſtrum
peratam nomine prudentem ⁊ ha
bentem pulcerrimas manus voca
uit eum ad ſe et apprehendens euz
per manus dixit · O ꝙ̃ digni iſti di
giti ſunt tangere ac tractare lito
ra regine · Ad hec manus retraxit
porrectas et ait Non domina fiant
hec que dicitis quia ſi digiti mei tã
gerent litora veſtra cum quibus
de cetero edere voluiſſem ſic immũ
di eſſent digiti mei a tactu veſtro
ꝙ de cetero abhominarer ipõs ad
os cõuertere ·

De roſario ⁊ perdice Dialogus · xxxii ·

Roſarium pulcerri
mũ in quodã viridario pul
lulabat plenũ roſis odoriferis Ac
cidit autem ꝙ perdix inde tranſitũ
habuit · et hoc roſarium intuẽs de
roſis illius cõculcauit vnde ad ip
ſum declinauit dicẽs · O decus flos
florum concede mihi de roſis tuis
quoniam me recreare paululum
peropto in his odoribus Cui roſa
rium · accede ad me ſoror amantiſ
ſima et accipe de pulcrioribus ad
libitum · Cumqz perdix ad roſariũ
aduolaret vt de roſis colligeret

ſpine pedes eius et tibias pupuge
runt ita q libenter abſq roſis redi
it dicẽs. ¶ Roſe pulcre ſunt et ca
re. ſpine quoq amare. Roſarium ẽ
mūdus. roſe inter ſpinas ſūt diui
tie mundane quas ſaluator cōme
morat luca teſtante. Sermo ẽ ver
bū et ce. Et ibi dicit Gregori9 Quis
enī mihi vnq crederet ſi ſpinas di
uitias interptari voluiſſem maxie
cum ille pungāt iſte delectēt. et tn̄
ſpine ſunt q cogitationū ſuarū pū
ctionibus mētem lacerant Et cum
vſq ad peccatū ptrahāt quaſi in
flicto vulnere cruētant. Et vt dicit
bernardus diuitie veſtre vane ſūt
dn̄m perimūt et ſeruū faciūt. ſecu
ritatē promittūt et timorem impin
guūt. Vnde prima thimo. vi. Qui
volūt diuites fieri incidūt in tētati
onem et in laqueū diaboli et deſi
deria multa inutilia et nociua que
mergūt hominē in interitū et in p
ditionē. Sic refert hieronimus de
crete thebano phō. qui electo ma
gno auri pondere in mare proiecit
dicens. Abite male cupiditates in
profundū. ego vos mergā ne ipſe
mergar a vobis. Cui ſimile exēplū
ponit Gregorius de quodam phō
qui magnū pondus auri ſecū defu
lit. p viam āt ſecū deliberās et cōſi
derās ſe non poſſe ſimul virtutes
et diuitias poſſidere, piecit a ſe au
rum et dixit o diuitie abite et ſitis
procul a nobis.

De rāpno et dāmula dialogus. xxxiij.

Rampnu9 dicit papi
pias ẽ ſpina alba vel lignū
ſpinoſum. Rampnus vt dicit Au
guſtinus in gloſa ſup pſalteriū ẽ
genus ſpinarū denſiſſimū quia in
herba mollis ẽ et pulcra ibi tn̄ ſpi
ne ſunt poſtea proceſſure Ad ram
pnū aūt iuit dama id eſt capra ſil
ueſtris dum eſſet in herba mollis
et pulcra et ex eo ſe pauit dulciter
cum ſapore. Poſt vero aliquos di
es recordata dama ſaporis rāpni
reuerſa eſt ad ipſum volens come
dere vt prius. Sed iā indurate ſpi
ne plurime manebant in ea quas
cum dama morderet in gutture et
palato ipſius infixe ſunt eamq to
tam cruciauerunt. Dama autem p̄
anguſtia et dolore tormentata ma
ledixit illi dicens. ¶ Bene miſer in
cepiſti ſed nūc male profuiſti. Ita
multi faciunt qui bonum inchoāt
in principio ſed in fine male pro
ficiunt propter quod maledictio
nem ſuper ſe inducunt. Sicut dicit
hieronimus Non queritur in chri
ſtiano iniciū ſed finis. paulus ma
le incepit ſed bene finiuit Interdū
laudantur exordia ſed finis p̄uari
cationis dānatur. Vnde iſidorus.
finis ſemp in vita hois querend9
eſt. q deus non reſpicit quales an
te fuerimus ſed quales circa finem
vite extiterimus. Et ciprian9. Et fi
ne ſuo vnuſquiſq aut iuſtificabit
aut cōdēnabit. Quidā miles volēs
intrare religionē et attēdens crimi
na et pericula q faciebat cū lingua
miſit qndā vaſallū ſuū ad abbatē
vt dicēt ei ppoſitū ſuū et q eāt mu

tus: paratus p oīa obedire. qui re
ceptus credebatur mutus et cum
multū profeciſſet duxit eum ſecu3
abbas ad quedā aliū militē in ex
tremis laborantē. quem videns in
exitu mirabiliter a demonib9 p tra
hi fleuit multū. At illis recedētib9
occurrit eis q̄dā miles promittēs
abbati q expeditis factis ſuis q̄
citius religionē intraret. Et prece
dens eis de quodā ponte cecidit in
aquā ⁊ ſubmerſus ē cuius animā
vidit dict9 miles in ſpē monachi
in celū ab angelis deferri ꝓpter qd
gaudebat vehemēter vidēs. Et ad
iurauit eū abbas in virtute obedi
entie q ſi poſſet loqui. diceret q̄re
riſiſſet. Qui ait. Male feciſti contra
meū ꝓpoſitū faciēs me loqui ⁊ nar
rauit ei q̄ viderat. Cū āt abbas ſe
corā eo proſtrauiſſet ille eū erigēs
rogauit ſe includi vt ſuū ꝓpoſitu3
ſeruaret.

De mirto ⁊ muliere dialogus. xxxiiii.

Mirtus dicit iſido/
rus ethi. xvij. arbor quedā
ē a mari dicta eo q magis litorea
arbor ſit. Hinc ē q a medicis mi
rene dicitur in medicorum libris.
Hac arborem aptam ſcribūt muli
eribus in neceſſitatibus plurimis
Vnde quedā mulier īfirma extitit
que in medicis vt medicinis ſua
cūcta bona conſūpſit nec reperire
remediū valuit. Vltimo vero ad
mare prexit et ī litore reperit mir
tū. Cui ſupplicans dixit. O arbor in
clita miſerere mei ⁊ cōcede mihi in
felici ramuſculū ex te vt curem vul
nera mea. Cui mirtus. Si de meo ti
bi dedero quale precium a te habe
bo? Ad quā mulier. Aurū ⁊ argē
tum nō eſt m̄ q cuncta mea bona
conſūpſi in infirmitate S3 deo pro
mitto ⁊ tibi q ſemp in orōnibus
meis memoriā tui faciā ac de bonis
que deus dederit mihi partē cōfe
ram. Cui mirtus: optimū precium
mihi dabis ſi preces ⁊ orōnes ad
dn̄m pro me effundē procurabis.
Idcirco aſcēde ſup me ⁊ accipe q̄c
qd vis tantūmō promiſſa cuſtodi
as ⁊ addidit. Illi nos tenemur
dare q̄ pro nobis vult orāe. Ita ⁊
nos bn̄facere debem9 ſeruitoribus
xp̄i vt pro nobis orōnes et p̄ces
ad dn̄m effundāt. Quia orōnes ſcōe
impetrāt quod volunt vt dicit glo.
Oratio velut quoddā ſcutū ab ira
dei protegit. Vn̄ origenes. Plus
valet vn9 ſanctus orando q̄ multi
pctōres preliādo. Prout legitur ī
exod. xvij. Moyſes eo tpe quo erāt
in deſerto cū filijs iſrl. q̄dā rex dic
tus amalech pugnauit cū eo ⁊ cū
videret ſe ſuperari ab inimico ſuo
cucurrit ad orōem ſuā et eleuatis
oculis ī celū orabat et ſic vincebat
ppl̄s ſuus. Et cū deponēt man9 vin
cebat inimicus ſu9. Man9 āt moy
ſi erāt graues ⁊ nō poterat eas in
altū diu tenē. vn̄ dr̄ q duo viri aa
ron ⁊ hur iuerunt vn9 ad brachiū
dextrū. ali9 ad ſiniſtrū moyſi tenen
tes man9 eius in altū donec ei9 ini
micus in fugā cōuerteret. Vn̄ q̄dā
oratio etiam in bello corporali tri

umphat· Legitur in hiſtorijs traſ marinis ꝙ cum godfridus de bolone et ſui dn̄i fuiſſent in obſidione anthiochie· et carbara pn̄ceps milicie regiſ pſarum cū multitudine turchoꝝ ⁊ ſaracenoꝝ eos circūdaſſent· afflicti ſunt fame et ſiti ꝙ nō habebant quid comederent· eq̄ autem eoꝝ comedebāt cortices arborum· Hi autem cum oraſſent et exiuiſſent contra ſaracenos quaſi morituri· miſit deus ſuper eos et equos eoꝝ rorem celeſtem cuius dulcedine ipſi et equi eoꝝ ita refecti ſunt p triduū et fortificati ꝙ inuentos ſaracenos ſupauerūt ⁊ fugauerūt eos ⁊ bona eorum diripuerunt·

¶ De cedro libani dialog9 triceſimuſquit9

Cedr9 quedā in libano plantata eminens ⁊ excelſa ſup omnes· apparebat· ita multi aſcendebāt in montē videre eā de qua viſione letificati cedrum multipliciter cōmendabant· ſ ꝓpter cedrus ſublimari cepit dicens intra ſe· A cunctis nimiū laudata ſum ꝓpter quod ſum laudāda· Sꝫ puto ꝙ ſi virgulta et arbuſtula q̄ circa me ſunt ⁊ vireſcunt ⁊ creſcūt preciſa et eradicata fuerint maxia apparebo· Idcirco tutius eſt ante ꝙ eleuēter humiliare ac mutilare ipſa ne gloriam et honorem meuꝫ auferant· Et hoc dicēs cuncta virgulta ⁊ arbuſtula que circa ſe pullulabāt precidit et eradicauit pro quo denudata apparebat· Nō poſt multos dies chorus de libano flauit et cedrus ſupba euulſa ⁊ extirpata et curuata eſt dicēs ¶ Nihil ſūt ſupiores ſi nō poſſidēt minores ſed mlti hoc credere negligūt imo ſoli magni cupiūt apparere ac minores extirpare· Prout dicitur p ſimilitudinem ꝙ oliua et cāna litigabant ſimul· Et dixit oliua cāne tu miſera es et inutilis ego vero oleū miniſtro ſeruituti hominum· Cui cāna· Cito videbis cui9 vtilitatis ſū Et repente magno agitata vēto vtraqꝫ pte flectebatur· ⁊ nihil mali paſſa ē· Tūc dixit cāna oliue· ¶ Plus valet debil' cum vtilitate ꝙ fortis cū ſupbia· Puer enī cum naſcitur exēplū nobis dat humilitatis ꝙ more beſtiaꝝ curu9 ⁊ quaſi cū quatuor pedibus naſcitur ad viuendū· qui cōpatus ē beſtijs et ſimilis factus ē illis· Naſcitur enim flendo et nō ridēdo vt dr̄ ſapientie· vij· Primā voceꝫ omniū emiſi plorans Auguſtin9 de ciuitate dei· Puer q̄ naſcit a ploratu icipit neſciēs quid mali ſit paſſurus · Solus zoraſtes riſiſſe fertur ⁊ tn̄ iſte riſus parū ſibi profuit· fuit enī inuētor artiū magicaꝝ· Et cū eſſet rex britannoꝝ a nino rege aſſirioꝝ interfect9 ē· Johēs eciā dicit ꝙ dn̄s fleuit qn̄ lazaꝝ ſuſcitauit ex eo ꝙ amicū cariſſimū ꝓpter alios ſaluādos ad hoſtilē vitam reuocare cogebatur· Vn̄ eciā apud multos ē cōſuetudo vt dicit ſolin9 ꝙ qn̄ puer naſcitur a pentibus ⁊ ꝓpinqs defleť· Qn̄ vero quis morit' ad tumulum cum tripudio deportatur·

De duabus arbori bus dialogus ·xxxvi

Arbores due in ca
cumine vno ſimul pullula
bant· tñ vna pulcerrima in ſitu et
folijs et fructibus· Alia vero defor
mis in omnibus erat· Ad arboẽs
iſtas multi cõuenerũt· qui vidẽtes
tantam diſſimilitudinem in arbo
ribus illis dixerũt· Juſtum eſt enĩ
illam turpiſſimam arborem preci
dere que tantum deturpat decorem
alterius· Cumq̧ precidere voluiſ
ſent arbor illa locuta eſt eis dicẽs
O prudẽtes viri· ſcriptũ eſt in lege
leuitici ·xix· Juſte iudica proximo tuo
Cum enĩ dñs pgeret contra zodo
mã vt impios iudicaret· ait abra
he· geñ ·xviij· Clamor zodomorum
multiplicatus eſt· deſcendã a vide
bo vtrum clamorem qui venit ad
me cõpleuerunt· quaſi dicat: mala
hominũ non ſemp credite anteq̄
probetis: inde eſt q̄ iudex ſoli pec
catũ notũ punire nõ poteſt· Vnde
dictum eſt Jo ·viij· Nemo te condẽ
nabit ãte probationẽ fructuũ me
orum· Quia ait ſaluator mathei ·vij
A fructib⁹ eorum cognoſcetis eos
Illi autem ſteterũt hoc audientes
et de ſapore fructuũ eoꝝ tẽtauerũt
Cumq̧ de pulcrioribus guſtaſſent
et ſaporem in eis minime reperi
rent maledixerunt eis ac de turpio
ribus edebant Cum autem ſaporẽ
delicatum inuenirent et pacatum
odorem deum et fructus collauda
uerũt dicentes· Eſt ſcientia pro
bare anteq̄ ſentẽtiare· Quia vt di
cit iſidorus· Nullum condẽnes ante
iudicium: ante proba et ſic iudica
Ante ergo probare debes q̄ ſentẽ
tiare· Et Gregorius· Qui iuſtũ dã
nat· non morientem mortificat· Et
qui reum ſupplicio conatur exolue
re non victurum nititur viuificare
Nunq̄ iudex aliquam ſententiam
in ira et ſine examinatione ferre de
bet· Quia dicitur prouerbio ·xxvij·
Ira non habet miſericordiam· Vn
de refert valerius libro ſexto· capi
tulo ſecundo q̄ cum philippus rex
vino temulentus eſſet ſiniſtram ſẽ
tentiam contra quandam viduaꝫ
protulit· Que ad ipſum accedens
dixit ſe appellare a philippo ebrio
ad philippum ſobrium· Qui cum
vinum digeſſiſſet ſẽtentiam reuo
cauit Similiter fertur de peccatrice
muliere q̄ iudicata crudelitate ptho
lomei ſapiẽtiſſimi regis egipti· im
pauida appellauit ad benignitatẽ
dicti regis· qui poſtea conſiderans
reuocauit ſententiam dicẽdo q̄ ei⁹
benignitas et mãſuetudo pietatis
ex ipſo iure debeat precedere crude
litatem·

De delphino ⁊ ãquil la dialogus ·xxxvii·

Delphin⁹ piſcis eſt
de quo dicit iſidorus libro
ethi ·xij· delphini certũ habent q̄
voces hominũ ſequãtur vel ad ſim
phoniam gregatim cõueniant· Ni
hil in mari velocius iſtis· Nã ple
runq̧ ſalientes naues trãſuolant

Quando āt preludūt in fluctibus et vndarum ſe motibus ſaltu precipiti ferūt· tempeſtates ſignificāre videntur· Hi ꝓprie ſimones nominātur· Eſt etiā delphinū genus in nilo· dorſo ferrato q̄ cocodrillos tenera ventruū ſecantes interimūt Delphinus autē quidā cū in marinis fluctibus inueniret anguillaꝫ eam occupauit· Vnde ipſam pſeq̄ inchoauit Sepe enī eam apprehēdebat ſed ꝓpter lubricitatem anguille retinere nō valebat de quo plurimū triſtabatur Anguilla autem volens ſibi illudere ab ipſoq̄ꝫ euadere callide locuta ē ei dicens· O delphine mirabilis· doleo de te ꝙ nimiū fatigaris ⁊ triſtaris poſt me natando· Sed inuanū laboras· nō enī in profundo aquarū me imperpetuū capies· ſed pge mecum ad paludem ⁊ in ſicco: ⁊ ad libitū me habebis Delphinus aūt inſipiēs propter furiam ⁊ guloſitatē ſuam poſt illam natare cepit· volens eā omnino delere· Anguilla vero duꝫ ad paludes eū duxiſſet in ſiccum aſcendit dicens· Aſcende ad me ꝙ a radicibus herbarum retineboꝛ ⁊ tu de me ſatiaberis· Delphinus āt ſaltū dedit vt anguillā raperet· Sꝫ ipſa ſub terra latuit et delphinus in ſicco pmanſit· Inter hec quidā piſcatoꝛ aduenit et delphinū trāſuibrauit dicens· ¶ Qui cū inimico vadit non eſt mirū ſi tūc cadit Ergo caue tuū inimicū humileꝫ ⁊ noli credere ei ſed ab ipſo caueas ne te decipiat· Ait enī ſeneca· Inimicū humileꝫ doctū eſt metuere· Narratur eniꝫ in morali dogmate philoſophoꝝ ꝙ perſes rex medoꝝ indixit bellum cōtra grecos collegitq̄ꝫ innumerabilem exercitū Propter quod dicebat illi vnus de ſuis· greci nō expectabūt tuū magnū exercitum ſed ad primā famā aduentus tui terga monſtrabūt· Aliꝰ dicebat· timendū eſſe ne vrbes deſertas et vacuas inueniret rex ⁊ ideo virtutem exercitus ſui non poſſet oſtendere Alius dicebat· anguſta clauſibꝰ eſſe maria militibꝰ caſtra peditibus campeſtria celūq̄ꝫ ſagittis medorum Dum in hunc modū regē concitarent nimia ſui eſtimacōe et inimicos ſperneret· dicit damacus philoſophus· Multitudo iſta q̄ tibi placet tibi ē metuēda· Verum eſt enim multitudinē maximam populi nūꝗ̄ poſſe regi· nec diu poteſt durare quod regi non poteſt· nihil tam magnū quod perire non poſſit Contigit autem qđ predixit damacus q̄a ille tam grādis exercitus propter ſui ſecuritatem ac defectum prouidentie et regiminis fuit deuictus a paucis ſapienter ordinatis et cautis·

¶ De ſyrene ⁊ lubrico dialogus·xxxviij·

Syren ē monſtrū maris quia ab vmbilico deſup ē vt pulcerrima virgo inferiꝰ aūt piſcis tota hec ſyren tā dulciter cātat ꝙ ꝓpt dulcedinē cātus illius

nautẽ gubernacula relinquunt et obdormiũt· ea ꝓpter multi periclitantur· Quidã aũt impudicus ⁊ luxurioſus nauigãs p mare intuit⁹ eſt ſirenẽ pulcerrimã qui ſtati piſam cõcupiẽs ad luxuriã ꝓclamauit· Syren aũt magis dulciter clamabat et cantabat· ſe quoq3 parabat vt hũc lubricũ deciperet· et ait· Vt intueor me diligis· Sed ſi vis meũ concũbere deſcẽde in fluctib⁹ et ad libitũ corpe meo perfrueris Erat enĩ hic ita a luxuria inflãmatus ꝙ quaſi nil de ſe ſentiebat· Jdcirco miſit ſe in marinis vndis vt cũ ipſa cubaret· At illa hoc intuẽs ipſum in vndis reliquit piclitare p mareq3 natauit vt ſolebat dicẽs ¶ Vir qui mulieri credit laqueũ ſibi tendit· Caueant ergo impudici ne ꝓpter ſpeciẽ mulierꝝ ſimiliter pereant· quia ꝓpter ſpeciẽ mulieris multi perierũt· eccl'i· ix· Vnde conſulens ipſe dicit ibidem· Virginẽ ne cõcupiſces ne forte ſcandalizeris i decore illius· hoc enĩ piculũ cõſiderãs Job· xxxi· dicebat· pepegi fed⁹ cũ oculis meis vt ne cogitarem de virgie· propter quod dicit Bern· Vultus mulieris ſagitta venenata eſt· vulnerat animã ⁊ mittit venenũ· Vnde cũ paris helenã duxiſſet vxorẽ pbi quidã ad eã vidẽdã pgentes ⁊ eius pulcritudinẽ vidẽtes operuerũt oculos dicentes· Fugiamus fugiamus· Sic enĩ naturaliter magis nocet anime reſpicere mulierem pulcram ꝙ fedam Prout refert quidã ꝙ democritus philoſophus ſibi oculos eruit· ⁊ huius cauſa triplex ab alijs phis aſſignatur· Prima ꝙ viſus ipſum a meditationibus interioribus impediebat· Secũda quia malos florere nimis impatienter videbat· Tertia quia mulieres ſine cõcupiſcentia videre non poterat·

De vẽto marino guloſo valde dial'· xxxix

Ventus marinus eſt belua maris que in aqs ⁊ in terris cibũ ſibi qrit· Et ĩ vndis mergitur vt piſcis· in litore ꝗ3 pergit vt fera· Quidã ãt ex his cũ iueniebat cibũ aquoſũ in terris eum edebat ne a beluis marinis raperetur ſibi· Dũ vero cibũ terrenũ capiebat in aquis eũ manducabat ne a feris ſibi raperet· Sic enĩ ſemper faciẽs nulli petẽti largiebat ꝓpter qd omnibus odioſus erat in terra Tps afflictõis· i· ſenectutis aduenit ⁊ ipſe ſenex ⁊ ĩpotens effectus eſt ita ꝙ nec multũ natare p mare nec ire p humũ valebat· Quapropter egen⁹ ⁊ famelicus factus elemoſinã petebat· ſed ꝙ de ſuo nũꝙ vlli dedeãt null⁹ de ſuo aliqd ei porrigebat dicẽs· ¶ Luere d3 amare ꝗ de ſuo nõ vult dare· Sic enĩ m'lti ꝓpter auaritiã ⁊ guloſitatẽ de ſuo petẽtibus largiri nequeũt timẽtes ſibi deficere neceſſaria· S3 ſicut dicit gregori⁹· Terrene ſubſtãtie p hoc ꝙ paupib⁹ diſtribuũtur mutiplicantur Et idem Qui elemoſinã tribuit pl⁹ accipit ꝙ impẽdit prouerbio· xxviij· Qui dat pauperi nõ

indigebit· Qui deſpicit deprecan
tem ſuſtinebit penuriam· Cum q̄
dam predicaret apud ſanctum vi
ctorem queſierūt monachi quare
ſic eēnt pauperiores et magis gra
uati debitis ꝙ̄ conſueuerant cum
tamē parcius viuerent ⁊ maiores
perciperent redditus· Quibus ille
reſpondit· ꝙ verum procuratorem
habebant in domo qui omnia eis
neceſſaria procurauerat· Sed q̄a
cum quodam ſuo ſocio de abbatia
iniuſte expulſo exieāt de cetero nō
rediturus niſi ille reuocaretur· Hic
autem erat date et dabitur vobis
qui receſſerat expulſus· Sed ſi ſer
uarent hoſpitalitatem ſolitam pri
oꝛ rediret et redderet habundan
tiam dicente deo: date et dabitur
vobis· Luce ſexto·

¶ De quibꝫ dentalibꝰ ⁊ piſcatoꝛe dialogꝰ·xl·

Dentales quibꝫ iu
uenes pingues et virtuoſi
in marinis fluctibus fluctuabant
Sed quidā piſcatoꝛ inde tranſiens
et ipſos cernens rethia ſua tēdit
et parauit vt ipſos caperet· Denta
les hoc intuentes dixerūt· Bonuz
eſt ſimilis pro viribus natare ⁊ re
thia illa dirumpere vt nunꝙ̄ piſ
ces decipiant foꝛtes enim ſumus
et hoc agere valenter poſſumus·
Quidam tūbꝰ antiquus ⁊ ſapiēs
in profūdo quieſcebat ⁊ hec audi
ens ſurrexit· et ad eos perrexit di
cens· filioli ſtulticia eſt ea que co
gitaſtis· Conſulo vobis ſi ſalutez
cupitis· retia euitate· alioquin vos
in retijs et laques conſtricti cōdo
lebitis· Dētales vero qui iuuenes
erant de ſe confidentes conſiliuz ſe
niores ſpreuerunt· ⁊ ſimul pro viri
bus natauerūt ac in rethibus ſe
rebātur cupientes retia dirumpe
re· Retia autem ſe mollificantium
ictum eorum minime receperunt·
Ipſi poſtmodum capti complan
gentes lamentabantur dicentes·
¶ Bonū credere maiori eſt ⁊ ſapi
entiori· Ergo conſiliū do cuilibet ꝙ
attendat ad ſapientum et ſenioꝝ
conſiliū nō ad ſtultorum ⁊ iuuenū
Stulti enim ſtulta diligunt et ſua
conſilia ad ſtulticiam trahunt· Ju
uenes enim maturum ſenſum nō
habent et iuuenilia diligūt et eis
inherent· Sicut dicit iob·xij· In an
tiquis eſt ſapientia et in longo tē
pore prudentia· Vnde precipitur
eccle· Non te preterat narratio ſe
niorum· ipſi enim didicerūt a pa
tribus ſuis· Vt eniz ait tullius de
ſenectute· Non viribus aut veloci
tatibus aut ferocitate corpis res
magne gerūtur ſed conſilio ⁊ ma
turitate et ſciencia· Dantes ei conſi
lia plus agūt ꝙ̄ alij ⁊ ſimiles ſunt
gubernātibus in naui· Vnde phi
loſophꝰ plus valuerūt conſilia in
bellis ꝙ̄ princeps in armis vt di
citur prouerbioꝝ·xxiiij· Cum diſpo
ſitione initur bellum· et erit ſalus
vbi multa conſilia· Et propter hoc
alexander obtinuit victoriam q̄a
conſilio gubernauit exercitum· Vt
eniz ait trogus pompeius li· tertio
Alexāder cū ad periculoſum bellū

eligeret exercitum non iuuenes ro buſtos·ſed veteranos qui cū pr̄e patruoq; militauerūt elegit vt nō tam milites q̄ magiſtros militie putaret milites quoq; nō niſi ſexagenarios duxit· Econtrario fuit de exercitu darij·ideo ille victor hic vero victus·

De lucio et baſiliſco dialogus·xli·

Lupus marin⁹ id eſt lucius habet in maxilla dextera ſpinā ad modū crucis·& ſi diligenter pſcrutatus fueris inuenies eā· Tolle ipſam & in panno lineo inuolue et porta tecum & nō captiuaberis & ſi captus fueris nō teneberis·hoc eni dicitur ſepe expertū Baſiliſcus grece latine dicit regulus eo q̄ ſit vt dicit iſidorus rex ſerpentum Ipſum eni videtes fugiunt et timēt etiam ipſi ſerpentes· olfactu eni ſuo ipſos necat·flatu & etiā aſpectu interimit omne viuū· Ad eius ſiquidem aſpectum nulla auis illeſa tranſit & q̄uis procul fuerit eius ore cōbuſta deuoratur A muſtelis tn̄ vincitur quas homines ad cauernas deferūt in q̄bus reguli deliteſcunt·Nihil eni ſine remedio ille parens omniū dereliq̄t Vnde viſa muſtela baſiliſcus fugit quē ipſa pſequitur et occidit· Eſt āt in longitudine ſemipedalis albis maculis lineatus·reguli eni ſūt ſcorpiones arentia queq; ſectātes·et poſtq̄ ad aquam peruniūt idropho bos & limphaticos faciūt Intoxicant eni ipſas aquas & mortiferas reddūt eas· Vocatur quoq; regulus a multis ſibilus·nā ſibilo occidit āteq̄ mordeat ſiue pūgat Hucuſq; iſi·li·xij·c·iiij·Pli· autem libro·viij·ca·xxj·dicit ſic apd inquit heſperios ethiopes fons eſt q̄ a mltis eſtimatur caput nili·iuxta quē eſt quedā fera que catoblephas appellatur·corpe' quidē modica omnibus membris iners·p̄graue caput gerens·& ſemper habet deiectum ſup terram·alias inſectio eſſet humani generis·q2 omnes qui viderent eius oculos expirarent·Eadē baſiliſci ſerpentis vis eſt·queq; cyrenea puintia gignit corpus habens ī longitudine magnitudineq; xij·digitorum· candida ī capite macula velut diademate inſignitur·ſibilo omnes fugat ſerpentes nec flexu multiplici reliquū corpus impellit· ſed celſus & erectus in medio graditur et incedit deſiccat frutices:& herbas exurit nō ſolū tactu·verum etiam ſibilo & flatu circumadiacentia oīa deſtruit & corrumpit·Tante etiam ē venenoſitatis et pniciei q̄ tangentes ſe cum haſta longiſſima ſine mora interficit et conſumit·Hunc muſtela domat et cōuincit q̄a deo nature nihil placuit eſſe ſine pari Mors itaq; baſiliſci morſus ē muſtele et tandem mors muſtele dicitur eſſe fetor baſiliſci·Et hoc quidē verum eſt niſi muſtela paſtu & fricatione rute herbe cōtra talem mortiferum primitus muniatur·vt dicit ariſtoteles et etiam auicenna·

Primo igitur muſtela rutam her
bam q̄uis amaram comedit ⁊ ſic
virtute ſucci herbe amare nature
hoſtem intrepida aggreditur ⁊ de
uincit· Et q̄uis baſiliſcus irreme
diabilis ſit venenoſus q̄ diu viuit
in cinerem tamen cõbuſtus vene
ni malitiam ꝑdit cuius cinis opa
tionibus alkimie vtilis creditur
et maxime intranſmutationibus
metallorum· Hic baſiliſcus prexit
ad ripam maris ⁊ in habitu mo
nachorum religioſe vocauit ad ſe
hūc lupum marinū dicens· O fra
ter ex quo es tu ſignatus ſigno cru
cis ꝑfectus chriſtianus es · idcir
co accede a me quoniaʒ a te cupio
doceri chriſti fidem ⁊ baptiſari vt
eternū iudiciū euadere poſſim · ac
eternis gaudijs frui merear· Luci
us autem intuens ⁊ eū agnoſcēs
ait· O ipocrita cuculla nõ facit mo
nachum verba tua iniqua ſunt et
doloſa· non vis tu a me baptiſari
ſ; cupis me decipere ⁊ toxicare· ideo
non audio te· Et hoc dicens ſub
merſit ſe in vndis et natauit eūq;
cū confuſione reliq̄t dicens ¶ Fal
ſus ⁊ ingenioſus eſt ipocrita pom
poſus A talibus enim precipit ſal
uator nos precauere dicēs mathei
x· Cauete ab his q̄ veniūt ad vos
in veſtimētis ouiū· intrinſecus āt
ſunt lupi rapaces · De quibus ait
iſidorus· ipocrite vero ī occulto ma
li ſunt et palam ſe bonos oñdunt
Quibus bene diuina voce dicitur
mathei· xxiij· Ve vobis ipocrite q̄
ſimiles facti eſtis ſepulcris dealba
tis que foris quidem apparent ho
minibus ſpecioſa intus vero ſunt
plena oſſibus mortuoꝝ· Ita ⁊ vos
foris apparetis hominibus iuſti in
tus vero pleni eſtis auaritia ⁊ ini
quitate· Legitur q̄ cum beatus hi
larius iuiſſet ad diſputandum cõ
tra hereticos diabolus in ſpecie ſer
uientis portabat ei cappam ⁊ alias
in multis obſequijs exiſtens ei q̄ſi
cõpatiens rogauit vt minus tim
pharet vinū ꝓpter vie laboreʒ q̄d
cum feciſſet vt purū biberet ei ſua
ſit · deinde vt carnes comederet et
ſic imutata penitentia cum veniſſ;
ad quandam villam dixit ibi eſſe
quandam religioſam affectātem
ei loqui· Et habito ad inuicem col
loquio illectus eſt ab ea vir ſanc
tus querebat lapſum· Sed reuelā
te deo et beato martino hoc eē op⁹
diabolicum ad ipſum venit· ⁊ ſbi
to demonē effugauit detegens eū·
Sicq; deus hilarium ꝑ beatū mar
tinū liberauit

De ſturione q̄ ad mare prexit dialog⁹· xlij

Sturio quidā magnus et famoſus in flumīe
padi qui eſt ī lumbardia morabatur quem ꝓpter excellentiam ſuam
et fortitudinem cuncti piſces padi
verebantur· Ipſe vero erectus ait
intra ſe Quid mihi eſt ad piſces tā
viles ſociare et ab ipſis laudem ⁊
honorem recipere· melius eſt vt ꝑ
gam in mare magnū et ſpacioſuʒ
vbi ſunt reptilia quorum non eſt
numerus et belue magne marine

atqꝫ diuerſe quia ab ipſis ꝓpter magnificentiam ero ſublimatus et famoſus inter magnos. Et hoc dicen s de flumine exiuit et in mare natauit. Dum autem in mari nata uit et beluas maximas et ferociſſi mas intueretur penituit ꝙ plurimū ꝓpter aſpectum earum. Cupiebat enim redire neſciens quid ageret propter furorem beſtiarum. Inte rea felchus quod animal eſt mari nū vitulus appellatus ferociſſim⁹ intuens eum dixit. Quare non vere cundatus es progredi inter mag nos ſine eorum licentia. Certe non eris impunitus. Et hoc dicens ſup eum aſcendit et ipſum ſuffocauit dicens. ¶ Omnes per hūc ſe caſti gent ne leuare ſe ſatagent. Ergo cum aliquis eſt in loco ſatis hono ratus et magnus non ſtudeat ap parere inter maiores et potentio res nec ſe cum ipſis ſociare ſtude at. Quia ait ſeneca. Nō poteſt par ua res cum magna ſtare. Et idem. nauis que in flumine magna eſt in mari paruula eſt Gubernaculū quod alteri naui magnū eſt alteri exiguū eſt. Fabula eſt ꝙ cū rana videret bouem magnū et pinguē iacentem in paſcuis deſiderauit fie ri magna vt ipſe Vnde inflauit ſe dixitqꝫ filijs ſuis ſū ego ne magna vt bos. Illi autem dixerūt Nō. Ra na vero magis ſe plus inflauit vt fieret magna vt bos. et fracta eſt pellis eius et expirauit. Vnde nul lus exemplo rane ſe erigat plus ꝙ deceat vt ſimiliter pereat. Quia di cit iſidorus. Omnis ſupbia tantū in imo iacet quantum ſe erigit in altum. Nam propter ſupbiam an gelus factus eſt diabolus. Rex āt ſaul fact⁹ eſt demoniacus. Homo vero id eſt nabuchodonoſor fact⁹ eſt quaſi vitulus.

De murenula et coco drillo dialogus. xliiii.

Murenula dicit bri to. piſcis eſt quidā ſimilis anguille. Hec cū inueniret filios cocodrilli que eſt beſtia fluuialis ſimilis lacerte eos iugulauit et a biit. Cocodrillus autem dum redi ret et filios proſtratos cerneret vl tra ꝙ credi poſſet amaricatus do luit ac modis omnibus filios vin dicare peroptauit. Vn̄ loricatus i cedebat vt murenulam deuoraret Quadam vero vice inuenit ſerpen tem crudelem ac venenoſum quē credens eſſe murenulam ipſum ag greſſus eſt dicens. Modo maledi cta euadere non potes. filios meos ſine cauſa perdidiſti. Nunc te peri mam et conſumam. Cui anguis. Caue tibi quia nō ſum murenula. ſed vipera ſū toxicoſa. Si tu es au ſus ingredi ad me te cito vene no inficiam. Et cocodrillus. Nunc latere mihi non potes. nō es tu an guis ſed murenula quia factus es vt illa et ideo te mactabo Dum au tem ad illam procederet vt eum vi ta priuaret. Serpens ſe fortificauit ipſumqꝫ momordit et intoxicauit dicens. ¶ Cum ignoto preliari nullus debet nec rixari. Cum enim

nullus cū ignoto ſiue deſpecto cer
tamen aſſumat· qꝛ in pſona virt⁹
non eſt ſed in corde ac ingenio bel
latoris· Goliach deſpexit dauid ꝫ
ab eo interfectus eſt ·primi regū·
xvij· Caue etiam ꝓpter irā ⁊ cupi
ditatem vindicte prelīū inire· quia
iratus ſemꝑ putat ſe plus poſſe ſu
per omnes ideo minoratur· Vnde
ſeň· Semper iratus plus putat ſe
poſſe ꝙ poſſit· Et idē· Legē ſolet ob
tuiſci iracundia· Vnde phūs Lex
videt iratū· iratus non videt illam
Eapropter abſcindenda ē ab ani
mo· Quia ſicut dicitur prouerbio·
xxviij· Ira nō habet miſericordiaꝫ
ꝓpter hoc nūꝙ iudex aliquā ſentē
tiam iratus proferre debet· Legit
in cronicis impatorum ꝙ otto pri
mus cum in paſchali ſolennitate
principibus ſuis conuiuiū preparaſſꝫ
anteꝙ ſederet cuiuſdam principis
filius more puerili de menſa fercu
lum accepit· quē dapifer iratus fu
ſte proſtrauit· Quod cernēs peda
gogus pueri turbatus ipſum da
piferum mox ꝑemit· Quē cum ſine
audientia ceſar motus condemna
re vellet ille ceſarem ad terraꝫ deie
cit et ſuffocare cepit· Qui dū de ma
nibus eius vix erutus fuiſſet ipm
reſeruari iuſſit ſe culpabilem cla
mās ꝙ feſto debitum honorem nō
detulit vnde ipſum libere abire ꝑ
miſit·

De lucio et trincha dialogus ·xliiij

Piſcator quidam
piſcabatur· Vnde eſcam inhama
tam piſcibus oſtendebat· Lucius
autē ⁊ trincha intuentes eſcam ip
ſam plurimū peroptabant· Sed lu
cius ingenioſus dixit trinche· eſca
hec delicata ⁊ optima apparet· Ta
men puto ꝙ ad piſces decipiendū
ſit poſita· Igitur eam dimittamus
ne propter appetitum gule corrua
mus Trincha quoqꝫ ait· Non eſt
bonum nec expediens morſellū tā
optimū ꝓpter vanum timorem di
mittere prius ego tentabo ipſum
et cum dulcedine epulabor· tu ve
ro preſtolare euentum rei· Dum au
tem eſcam deglutiret ſenſit inſidi
as hami et cupiebat redire ſed pi
ſcator eam ad ſe traxit· Lucius au
tem fugiens inquit· Nos de ma
lo corrigamur ſocij ne pereamus·
Ita et nos corrigere debemus cum
alieno malo· Sicut ait catho· Ma
lum vicini tui te caſtiget· Et ſeneca
Bonum eſt fugiendo aſpicere in a
lieno malo· Idem· Ex vicio alteri
us ſapiens emendat ſuum· Vnde
ille ſapiens eſt qui bene ſcit nego
cia ſua diſponere et per aliorum ex
emplum ſibi precauere a malis·
Prout refert eſopus ꝙ quidam in
duſtrioſe debilitat⁹ erat recūbens
in cauea ſua ad quem veniebant
beſtie vt viſitarent eum· et dum ap
propinquarent ad eum rapiebat
et edebat Venit autem ad vltimū
vulpis cauſa viſitacōnis ſtans de
foris ad portam cauee· timebat enī
appropinquare leoni· Cui leo· Ve
ni huc ſoror mea vt grata poſſim
tecum miſcere colloquia· Cui vul
pis· video quidem veſtigia intran

tium ſed redeuntium nulla poſſum videre

De regina et idro dialogus·xlv·

Regina eſt piſcis ſquamoſus q̄ in fluminib⁹ capitur· Et dicitur a rego regis q̄ valde ſe bene regit Ad hāc reginā proceſſit idrus qui ē ſerpēs aquoſus hn̄s plura capita ⁊ ait· O regina pulcerrima· es mihi pre oīb⁹ dilecta· Idcirco volo me tecū ſociari ac in cōiugio matrimoniari· ideo q̄ amicabiliter venio ad te· Cui regina· Hoc enī fieri nō poteſt quia nō cōuenit· Scriptum eſt enī eccl̄·xiij· Omne animal diligit ſimile ſibi· ſic et omīs homo proximū ſibi Omnis caro ad ſimilē ſibi cōiungetur· et oīs homo ſimilis ſibi ſociabitur· Ergo q̄ non es tu de genere meo· nunq̄ tu mecum ſociaberis· Idrus āt deriſus atq̄ deceptus reuertitur dicēs· Sum confuſus ⁊ reiectus ꝓpter quod nunq̄ ero let⁹ Sic quilibet chriſtianus rn̄dere debet diabolo q̄ eſt ſerpens antiqu⁹ callidior cūctis animātib⁹ que ſub celo ſunt geneſis·iij· Recede a me quoniā nō es tu de genere meo· i· de genere electoꝝ· Quia ſicut dicit Jacobi·iiij· Reſiſtite diabolo ⁊ fugiet a vobis· Et apoſtolus· Eſtote ergo fortes in bello ⁊ pugnate cuꝫ antiquo ſerpente· Pugnare ergo debemus cōtra eū qui debilis reſiſtentibus eſt· Prout dicit iſidorus In oculis carnaliū diabolus terribilis eſt· In oculis vero electorum terror eius vilis eſt Prout legitur in vitiſpatrum q̄ quidā frater reuerſus ad ſeculū omnibus flagicijs ⁊ luxurijs ſe expoſuit· Et tandē penitens in quodā ſepulcro ſe macerauit· Quē demones tētantes ꝓmittebant ei diuitias ⁊ ſcorta· ad vltimū vero verberauerūt eū vſq̄ ad mortē· Cunq̄ imobilis ⁊ in fletu pmaneret clamauerūt demōes viciſti monache iuſtici· ⁊ fugierūt Ille autem cogitans eoꝝ malitiā ⁊ iniquitatē· ꝓpoſuit potius vellē mori q̄ demonibus obedire Et tūc quaſi angelus dei mutatus eſt ad exemplum multoꝝ·

De carpiōe ⁊ trimallo dialogus·xlvi·

Piſces fluuiales in quadā ſolēnitate poſt cōuiuiū ſilr ſpaciabant̄ in magna tranquillitate et pace· Sꝫ carpio incho auit feſtū pturbare ſe erigendo et dicēdo ſup oēs dignus ſū ego laudari q̄ caro mea vltra q̄ dici pōt ē aromatizata ⁊ delicata· Nō ego i foſſis ⁊ paludib⁹ nutrior ſine ſtagnis: ſꝫ in lacu magne garde educatus ſū ꝓpter qđ debeo inter vos ꝑncipari· Trimallus piſcis eſt nomē hn̄s ex flore· timus enī flos appellatur ⁊ hic piſcis marinus ē vt dicit iſidorus libro ethi·xij· ⁊ cum ſit ſpecie gratus ⁊ ſapore iocūdus tn̄ ſicut flos fragrat ⁊ corpe odori

ſpirat· Hic piſcis hoc audiēs indignatus proſiliens ait· Non eſt ita vt dicis· q2 ego vltra te rutilo in odore ⁊ ſapore· Quis poteſt m̄ aſſimilari? qui me inuenerit theſaurum habet· Si tu in lacu garde tantum mō moraris· ego in ſpacioſis fluminibus· Sic inter eos lites et cōtentiones erant· Quapropter feſtum in turbatione verſum ē· quoniam quidā fouebant ptem vnius q̄dā ptem alterius: ita q2 volebāt ſe ſimul dilaniare Interea truta piſcis eſt quidā ſemp motus ad trudendū· Hec ergo truta q2 docta ⁊ antiqua locuta eſt dicēs· fratres non ē bonū preliari propter vanos laudatores· Nō eni me laudo cū ſim laudanda· Quoniā ſcriptum ē· os alienū te cōmendet et nō propriū· q2 oīs laus in proprio ore ſordeſcit· idcirco melius ē vt iſti qui ſe laudant vadāt ad iudicē marinū id eſt delphinū: qui eſt iuſtus iudex ⁊ rect9 timens dn̄m· qui hoc recte terminabit· Placuit ſermo inter omēs· Et iſti duo ad delphinū inuicem perrexerūt hec omnia intimātes ac p ceſſe ſe collaudantes· Quibus delphinus· Filioli nunq̄ vos vidi propter quod in fluminibus latitatis: ego autē in marinis fluctibus verſor· vnde recte hoc terminare minime poſſum ſi de vobis prius nō tētauero· Et hoc dicens ſaltū dedit ⁊ eos deglutiuit inquiens· ¶ Null9 debet ſe laudare ſup omnes nec ſaluare· Sic nōnulli ſeipſos ſemp laudant et opus ſuū cōmendāt cupientes ſe propter vanitatem ⁊ ſupbiam ſup omnes erigere· ſed iuſti et humiles ſeipſos vilipendūt· Et vt dicit Gregorius· Tunc opa noſtra p merita creſcunt cum apud noſmetipſos per humilitatē decreſcūt· Vnde Job· xxxi· Si oſculatus ſum manū meam ore meo que eſt iniquitas maxima· manū ſuam oſculatur qui laudat quod operat᷑· Ideoq3 veritas nos inſtruit dicēs· Luce· xvij· Cum feceritis omnia que precepta ſunt vobis dicite ſerui inutiles ſumus? quod debuimus facere fecimus· Fabulatur enim q2 volucres inuenerunt nidum ex roſis et floribus ornatum· Et dixit aquila rex auiū q2 nidus ille daret᷑ aui nobiliſſime· Et fecit vocari volucres celi ⁊ querebat ab omnibus audientib9 que eſſet auis pulcerrima Reſpondit cuculus Cuculus? Et iterū querebat aquila que eſſet auis fortiſſima· Et reſpondit cucul9 ego Et aquila indignata ait Cucule infelix ſemp teipſum laudas ⁊ nūq̄ aliū cōmendas· ⁊ tamē nec es pulcerrimus nec velociſſimus nec fortiſſimus nec bene cantas? ſed ſemp idem clamas· Et ideo ſententiā dānationis do contra te q2 nec iſtum nidum nec aliū vnq̄ habebis· Sic pleriq3 ſemp ſeipſos laudāt ſemperq3 cū cuculo cantant·

De rana ⁊ cancro dialogus· xlviij·

Rana dū videret cancrū in ripa fluminis natare ait· Quis ē hic tā turpis ⁊ defor

mis qui auſus eſt aquam meā tur
bidare· Et quo ſum fortis et potēs
in aquis ⁊ in terris ad ipſum pro
cedam et effugabo· Et hoc dicens
ſaltū dedit ⁊ cancrū oppreſſa eſt di
cens· Quare non erubuiſti miſer ī
gredi in requiem meā Cū ſis deſpe
ctus et niger nō es cōfuſus fedare
aquā lucidam et preclarā· Cācer
autem vt facit retro trahere cepit
dicēs· noli ſoror talia dicere qꝛ pa
cem ⁊ amorē cupio tecū habere no
li ergo ingredi ſup me· Rana quo
qꝫ intuēs eum retroire credidit ꝙ
ppter timorē illius hoc ageret vn
de magis cepit eū verbis ⁊ actib9
moleſtare dicēs· Noli retrahere te
turpiſſime quia euadere nō potes·
hodie carnes tuas piſcibus dabo·
Et hoc dicens ſaltū dedit volens ip
ſum mactare· Cancer autem vidēs
ꝙ euadere non poſſet ſe cōuertit et
ranam cum grillis momordit ac
dilaniauit dicens· ¶ Debet forti
ter bellare q̄ nō poteſt euitare· Ita
quilibet pro poſſe ſuo debet fugere
bellum ⁊ queſtionem· Sed ſi omni
no vitare nō poteſt anteq̄ꝫ permit
tat ſe interfici vel mori pro virib9
pugnet contra impugnatores· A
talibus enī petebat pſalmiſta eri
pi et liberari dicēs pſal· lviij· Ab ī
ſurgentibus in me libera me dn̄e·
Et poſt orabat tales deleri inquiēs
pſal· lxviij· diſſipa gentes q̄ bella
volūt nō enī ſolūmodo pro nobis
pugnare debemus· ſed pro paren
tū defēſione ⁊ pro republica ſaluā
da· Prout ponit valeri9 li· v· ca· iiij
ꝙ cum darius rex fines ſcitarꝝ īua
ſiſſet et miſerūt ei ſcite ꝙ depopulacō

nem agrorꝝ et vinearū equanimi
ter tolerarent· Sed ſi ſepulcra pa
rentum tangeret tūc potentiam ſci
tarum ⁊ vires ſentiret quia pro eo
rum defenſione mori ſunt parati·
Et pro republica ſaluanda in tan
tum zelare debemus ꝙ mori nos
exponere decet· Vnde refert valeri
us libro· v· ca· vij· ꝙ cum codr9 rex
athenēſium ab hoſtibus vrgeret·
cepit ab appolline reſponſum ꝙ ex
ercitus ſuus victoriam obtineret ſi
ab hoſtibus ſuis ſe occidi pmitte
ret· Quod reſponſum cū etiā hoſti
bus īnotuiſſet precepērūt ne quis
codrum tangeret· Tūc ille mutato
habitu ad hoſtes proceſſit ⁊ quen
dam ibi militē falſe pcuſſit qui per
cuſſus mox in eū irruit et continuo
occidit· Cognito vero corpe codri
continuo hoſtes oraculi memores
fugerūt omnia relinquentes·

¶ De piſcatore et piſci‑ culo dialogus· xlviij·

Piſcator quidā dū piſcabatur cepit piſciculū
quendam ⁊ cum vellet ipſū iugu
lare vociferatus eſt dicens· O piſca
tor miſerere mei parum de me ha
bebis lucrum ſi me interficis· Sed
ſi me abire permittis promitto do
et tibi ꝙ q̄ꝫ plurimum te faciam lu
crari quoniā ad te quotidie reuer
tar cum magna ſocietate piſcium
ac in retibus tuis multos intro
ducam· Cui piſcator quomodo te
cognoſcere potero inter tot piſces·

At ille paucū p̄ceſcinde mihi de cau da vt me int̄ alios cognoſcas· Cre didit ergo piſcator p̄ſcidit illi cau dam ⁊ dimiſit· piſciculus vero ing̃ tus ſemper cum piſcabatur homo eum impediebat ⁊ piſces ab eo ꝓ pulſabat dicens. patres cauete a ſeductore illo qui me ſeduxit ⁊ cau dam meam preſcidit· Sic enim fa ciet vobis ſi non caueatis: ⁊ ſi mi hi non credititis vel operibus cre dite· Hec autem dicēs oſtendebat caudam preſciſam piſces vero ab horrebant ⁊ ab ipſo q̄ citius fugi ebant piſcator autē nunq̄ ampli us piſcabatur propter quod ī pau pertate degebat· Accidit quoq̄ q̄ piſcator longius poſt piſciculum illum cum alijs piſcibus cepit ip ſumq̄ agnoſcens trucidauit crude liter dicens· Ille qui manet in gratus iuſtum eſt ſi ſit mortificat⁹

Sic enim multi ingrati reddunt ſemper mala pro bonis· Quibus loquitur prue·xvij· Qui reddit ma la pro bonis non recedet malicia de domo eius. Hec eſt enim magna ingratitudo indigna meritoꝝ· De qua dicit Bernardus· Ingratitudo inimica eſt anime exterminatio me ritorum virtutum diſperſio· benefi ciorum pditio. Ingratitudo inimi ca eſt anime ventus vrens ſiccans ſibi fontem pietatis· rorem miſeri cordie ⁊ fluenta gratie. Contra in gratos ⁊ non cognoſcentes benefi cia poteſt referri illud exemplum illius villani qui quotidie ibat ad ſiluam cum ſuo aſello quiq̄ etiam inuenit quēdam draconem oppreſ ſum a quadam arbore quem ipſe liberauit· draco vero poſtea voluit īncedere aſellum dicens q̄ omni a maxima ſeruicia perduntur· Sed villanus habuit conſilium cū vul pe que reduxit draconem ad priſti num locum ⁊ liberauit villanum ⁊ aſinum· Item exemplum girardi teneoſi qui erat quaſi ſtultus ⁊ ni hil habebat niſi vnum gnatum id eſt filium qui videns ōnes euntes ad imperatorem dona ferentes· ait intra ſe vadam ⁊ ego ad imperato rem ei dona ferendo vt decet domīnū meum· Et inuenit primo centaurū Centaurus ē aīal inferius equ⁹ ſu peri⁹ homo· velox incurſu vt equ⁹ deinde vrſum ſuper quem ſedit et donauit ipſos impatori ex pte do mini ſui· Cui imperator tranſmiſit multa dona ipſiuſq̄ valde ditauit deinde gnatus finxit ſe eſſe mortuū ⁊ ꝓbauit patrē ſuū· inuenitq̄ illū non curantem de ſe ꝓ quo eū plu rimū vituperauit· Vnde Gregori⁹ non eſt dignus dandis qui non a git gracias de datis· Et Aug⁹. Q̄ deus dederat gratis tulit ingratis.

De aquila et auibus ⁊ leone cū aliis beſti is· dialogus· xlix·

Aquila cū auibus vallata ⁊ caſtrametata in campeſtrib⁹· cum leone ac beſtijs preliabatur· Quotidie enim ſimul conueniebant ad certamē ex vtra q̄ parte concurrebant multi· Inte

rea vulpes clam vocauit irundinē dicens. modo eſt tempus nos redimendi poſſumꝰ enim de principibus noſtris videre vindictam qui nobis dominantur. Agamus ſagaciter ꝙ ipſi ſimul prelientur ſe ꝗ perimant. Hoc irundo facere cōſenſit ⁊ ad aquilam cōuolauit eā ꝗ plurimū magnificauit dicens. tu es regina auium et imperator ſi attendere vis conſilijs meis: eris etiam princeps ⁊ dux ferarum. Cōſēſit aquila ⁊ promiſit conſulta tenere. irundo autem rediens ad vulpem. cum ipſa ⁊ cū alijs ordinauit ꝙ aquila ſimul cum leone dimicaret. Et quis eoꝝ victor exiſteret princeps ⁊ dux eſſet auiū ⁊ feraꝝ. Cū autem i agone cōtenderent ait aq̄la. O nobilitas leonina ſi bene ꝓſpexeris ſeducti ſumus a falſis ꝯſiliarijs ipſi peroptāt a noſtro dominio liberari ꝓpterea nos ad certandum incitauerunt. Certe meliꝰ eſt vt dominetur quilibet generi ſuo ꝙ̄ nos p fallaces perimere Hoc autem credidit ⁊ pacificati ſunt ſimul dicentes. ¶ Sunt iniqui seductores falſi conſiliatores. Caueant ergo principes a talibus ne cito ſe moueāt ad verba compoſita quia multi ſeductores reperiuntur. Ait enī ſeneca Ad rem mouearis ⁊ nō ad verba cōpoſita. Seruare enim debet ſe quilibet ac precauere ne a falſis conſiliarijs decipiatur propter qđ precipit. puer. xxxvij. A conſiliario malo ſerua animam tuam. Debet enim princeps habere intelligentiam periculoꝝ circumſtancium ⁊ ſpecialiter ſeductionē ipſorum adulantium. Sunt enim adulatores ſyrene blandis vocibꝫ ſeducētes. Yſa. xiij. Et ſyrene in delubris voluptatis A quibꝫ ⁊ ſūme oportet cauere ac eoꝝ fallacias intelligere. Vnde ſpeuſippꝰ phūs nepos platonis adulanti legitur dixiſſe adulator nihil ꝓficis cum te intelligam.

De aq̄la q̄ citauit oēs volucres dialogꝰ. l.

Aquila citauit capitulum alitum ⁊ dū ſimul manerent ⁊ errata corrigeret: ecce venatores apparuerūt tendentes rethia ⁊ laqueos vt de auibꝰ caperent hec intuens aquila ⁊ periculum agnoſcens per precones ſuos clamari fecit vt omnes alites ſequi deberent vexillum aquile et ſimul cum ea conuolare ſi euadere cupiunt. Ille vero que obedientes fuerunt ⁊ cum ipſa volauerūt euaſerunt Sed fuerūt quedam guloſe ⁊ inobedientes que eſcas intuite ſunt et eas concupiſcentes in laq̄os conuolauerunt vnde irritite ⁊ illaqueate miſerabiliter damauerūt dicētes ¶ Qui nō vult obedire debꝫ neceſſe perire. Ergo cauendū eſt viciū inobediētie qꝛ inobediētia cōfert mortē ⁊ maledictionē i preſēti ⁊ penā in futuro Vñ fuit dictū ade geneſis. iij. Quia comediſti de ligno qđ tibi p̄ceperā ne comederes: maledicta terra in opere tuo. ſpinas et tribulos germinabit ti

bi·dictum fuit etiam ſauli regi pri mi regū·xv·pro eo q abiecisti ſer monē dn̄i abiecit te dn̄s ne ſis rex propter quod dicit Bernardus· Magnū eſt viciū inobediencie q̄a angelus celū·adam paradiſum·ſaul regnū ſalomon perdidit amorē di uinū·Prout ait valerius lib·ij·po nens exemplū qualiter patres pu niebant filios militarem diſcipli nā non obſeruantes Aurelius eni filiū ſuū quia nō tenuit ſuū prece ptum inter pedites ſugi coegit qd fuit maxime humiliationis·Legi tur in cronicis romanorum q cuꝫ iulius ceſar in perdomandis hoſti bus quinqꝫ annoꝝ ſpacium ſibi p miſſum ptrāſiret licet glorioſe tri umphaſſet honor tamen debitus ſibi denegatus eſt nec vrbē ingre di pmiſſus ē eo q vltra terminuꝫ ſibi prefixum moram contraxiſſet·

De herodio ꝛ miluo dialogus·li·

Herodius rapaciſ ſima auis eſt omniū volati liū maior qui ꝛ aquilam vincit vt dicit gloſa ſuper illud pſalte·hero dij domus ec·Herodius p aerem ſpaciabatur volans·Sed miluus poſt ipſum ſibilare cepit eumqꝫ de pompare id ē vituperare dicēs·Ex pecta me nephande quia te totum decaluabo tu vis ſup omnes volu cres dominari ſed oēs de te ego vi dicabo·Herodius autem in aere volabat nec de v̄bis fabuloſis cu rabat·Sed miluꝰ verba reciproca re inchoauit ꝓpter quod herodius ira inflāmatus ſup ipſum deſcen dit et vngulis totuꝫ euiſcerauit di cens·Qui vult infeſtare fortem perit atqꝫ querit mortem·Ergo cer nere poſſumus q periculū eſt non modicū contra potentes verboſari ipſos qꝫ infeſtare·Prout dicitur eccl·viij·Non litiges cū homie po tēte ne forte incidas manus illius Vnde refert eſopus q quidaꝫ lu pus bibebat in flumine ꝛ agnus quidam ſubtus eum bibebat cum eo ſimul·leuauitqꝫ lupus poſt eū vocem dicens·Turbas tu aquam potus mei·Cui agnus·domine nō facio vobis iniuriā neqꝫ turbo·Et lupꝰ·mihi damna minaris·neſcis quid feci patri tuo non dū ſunt ſex menſes·Cui agnus·tanto nūc vixi tpe·Tūc clamauit lupus·An loq̄ ris furcifer id eſt villane·ac irruit in eū ꝛ deuorauit·Sic faciūt poten tes ſeculi minoribꝰ qꝛ ſine occaſio ne deuorant eos ꝛ diſperdunt ꝓpte rea dicit dn̄o nō deficit occaſio·

De grue que volebat volare ad ſolē dia·lij

Grus erecta vidēs aq̄lam volare vſqꝫ ad ſolem ipmqꝫ ꝓſpicē clare·ait itra ſe pul cra ſū ego ꝛ magna vt aq̄la·volo euolaē vſqꝫ ad ſolē ꝛ irreuerberatis ocul' in ipm ꝓſpicere vt aq̄la·po ſteaqꝫ magnificata ero vt ipſa Cū qꝫ ſe in aſtra erigēt cepit vltra vi res fatigari nec ad ſolē attigebat Nec etiaꝫ ꝓpter arrogantiā deſcen

dere cupiebat·ſed vltra ſuum poſſe ſurſum tendere cepit Quapropter nimiū aggrauata non valens ſe gubernare et ad ſolem volare irremediabiliter corruit dicens· ¶ Qui vltra poſſe ſurſum tendit contra velle poſt deſcendit·Sic enī multi ſuperbi et elati ſupra omnes conuolare cupiūt·Et quia ſuperbia ſemper caſuz habet cōtra ſuū velle humiliabuntur quoniā qui ſe exaltat humiliabitur Luce·xiiij·Vnde Bernardus Qui ſe exaltat quantū poteſt·deijcietur quantū deus poteſt·Et Auguſtinus·ſi extollis te·deus deijcit te· Si tu deijcis te deus eleuat te· Sententia dei eſt cui nec detrahi poteſt vel addi·Qui ſe exaltat humiliabitur·eccle·dicit ipſa veritas·Prout dicit Leo papa videte fratres magnū miraculū·Altus eſt deus ſi erigis te fugit a te ſi humilias te deſcendit ad te·Refert oroſius libro v·quod valerius imperator octauus poſt neronem propter ſuperbiam et infidelitatem ſuam excitauit perſecutionem in cultoribus chriſti per totum orbem cupiens delere nomen chriſti et conculcare·vnde interfici faciebat omnes q̄ inuocabant nomen chriſti Cū aūt pugnaret cum ſapore rege perſarum victus eſt et captus cum toto exercitu ſuo et tradidit illum deus in manū ſaporis propter ſuperbiam ſuam et factus ē ei ſeruus oībus diebus quibus vixit·Quotienſcunqꝫ vero ipſe ſapor equū aſcendebat eū proſtratū primo pedibus conculcabat et equū poſtea aſcendebat·

¶ De ſterla q̄ cepit leporem dialogus·liiii·

Sterla auis ē ſimilis grui magnū enī habet roſtrū et periculoſum·hec cum roſtro cepit leporem·Sed dum eſſet famelica noluit predam comedere dicens volo predam tam excellentiſſimam alijs demonſtrarē vt a videntibus ſim magnificata·Cūqꝫ ad cōuentum auium predam duxiſſet volucres fortiores predā hāc concupiſcentes rapuerunt nec partem aliquam ei reliquerunt·Sterla vero cum merore famelica manens ait ¶ Qui vult rem ſuam pādere cupit illam perdere·Sic enim nonnulli vane glorioſi omnia que poſſident alijs volunt oſtēdere vt per hoc magis ſint collaudati·Sed vt dicit Gregorius predari deſiderat qui theſaurum publice portat in via·Sunt etiam multi qui cuncta bona que agunt alijs innoteſcere cupiunt·Quibus Auguſtinus loquitur dicens·Occulta quod agis in quantum potes quod ſi ex toto non potes ſit in animo voluntas occultandi·Et gregorius·Bonum opus ſic fiat in publico vt tamen intentio ſit in occulto· Item· ſub beſtia quam occidit moritur qui de victoria quam facit gloriatur·Refert eſopus quod lupus cepit hedum de capris tenerrimum· Cui dixit hedus·letare et gaude gaudio magno quia talem hedum habes in tua poteſtate Sed ātequā comedas

me· precor te vt cantes ⁊ dū cantabis ego ſaltabo· Ad hoc lupus cepit cantare ⁊ hedus ſaltare: quod audientes canes impetum fecerūt in lupum quem inſecuti ad hoc cōpulerunt vt hedum relinqueret et hedus fugit· exemplū eſt · ꝙ quilibet bonis ſuis vtatur ſilentio·

¶ De ſtrucōe et cirurgico dialogus · liiii·

Strucio ē auis magna ⁊ potēs pennata ⁊ alata tamen in aſtra eleuare ſe nō poteſt ꝓpter imbecillitatem alarum ſuarū· Erat enī ſtrucio quidā ſatis pulcer ⁊ decorus q̄ alas habebat fortiſſimas et venuſtas· tamen in alis pēnas duas baiulabat retortas de quibus plurimū triſtabat· Quaꝓpter ad cirurgicū perrexit dicens· ſatis egregius ſū ⁊ venuſt⁹ ſed pēnas iſtas retortas volo ꝙ amputes mihi quoniā aliquantulum me deturpant· Cirurgicus āt pennas retortas illi amputauit et cū tali vngēto ei alas vnxit ꝙ alie penne alarū ceciderūt· ꝓpter quod ſemp impotēs fuit ad volandum· Strucio vero amaricatus vſqȝ ad mortē plorauit dicēs· ¶ Sicut nos plaſmauit eternus deus· nūꝙ̄ nos mutemus · Sic enī nōnulli curioſi et vani dū a cōditore ſuo ſatis ſūt bene formati nō referūt grām conditori imo ſi aliquam maculā haberent in corpe ſtudent modis omnibus eam mederi· de maculis quoqȝ anime nihil mederi procurant· Sed ſicut dicit auguſtinus Nō enī exteriorem pulcritudinem rͥquirit inuiſibilis ſponſus· Ideo dicitur ꝓuerbioꝝ· xxxi· Fallax gratia et vana eſt pulcritudo· De talibus ait Auguſtinus· Ecce oīa pulcra ſunt cum hominibus ⁊ ipſi ſunt turpes Vnde quidā rex fecit conuiuiū principibus ſuis· Et cum non eſſet aliquis angulus in domo eius q̄ nō eſſet coopertus purpura ⁊ alijs ꝑcioſis affuit quidam phūs· qui cū vellet expuere expuit ī faciē regis· Et cum miniſtri propter hoc vellēt eum ducere ad ſuſpendendum non permiſit rex ſed queſiuit a philoſopho q̄re hoc feciſſȝ· Cui reſpōdit· vidi alia loca plena argento et auro et gemmis et purpuris precioſis· Et ideo in barbā regis incraſſatam et ex pinguedine ⁊ cibo immundam expui· Non enim vidi locum minus nitidū Quod audiens rex compunctus eſt et humiliat⁹ Illi vero qui ſe decorant et ornant ex auro vel alio ornamento cito expoliantur· Prout refert eſopus ꝙ quedam cornix deformis ⁊ nigra perrexit ad nuptias· Sed anteꝙ̄ ad nuptias intraret· a qualibet aue accepit plumam vnam ⁊ ornauit ſe· Erat itaqȝ pulcra valde non natura ſed arte· Et dum intraret domū nuptiarum mirabantur cetere aues que illic conuenerant pulcritudinem illius· Venerūt aūt aues ille quarum plumas furata erat ⁊ acceperūt ſingule plūas ſuas: ⁊ ſic cornix remāſit nigra ⁊ deformis vt

prius· Accidit pariſius in generali proceſſione q̄ quedam ſimia cuiuſdam dñe tretias alienis crinibus quas deferebat coram omni populo abſtraxit ⁊ turpis ac decapillata ad modum cornicis depoſitis alienis plumis remanſit· Et iudicio dei hoc accidit·

De falcone et gallo Dialogus·lv·

Falconem quidam miles habebat cū quo plurimū letabatur· quem ſemp ſup cirothecam geſtās ſplendide nutriebat· Quadam autē vice miles falconem in aerem direxit cupiens ipſum ad manū clamare poſt eum ſibilabat vt rediret· falco autem deſcendere nō volebat in terrā· gallꝰ hoc vidēs ſe ſublimare cepit dicēs Miſer ego quid facio ſemp turpiť in humo ⁊ luto pico· Nōne ſū pulcer ⁊ magnus vt falco· certe ſup cirothecam volabo· et de cibo domini mei epulabor Cumq̄ ad cirothecam volaſſet miles ſollicitus de falcone gauiſus eſt et gallum cepit et q̄ citius iugulauit· ⁊ carnē eius falconi oſtendens ad manū reclamabat· Et falco hoc vidēs tam delicatam carnem cupiens ad ipſam gaudenter ſe declinauit dicens·

Non ē ſenſus ſe leuare in ſtatu ſuo ſed pauſare· Sic enī homo agere debet humiliter reſidere in ſtatu ſuo· nō oculos ad id quod nō decet tendere propter quod dicitur puerbiorū ·xxiij· prudentie tue pone modum· Altiora te ne queſieris et fortiora te ne ſcrutatus fueris· Et ſeneca· Id quere quod inuenire potes Id diſce quod potes ſcire· Refert eſopus quod quidam nobilis homo habebat vnū caniculum letū puū et vnū azinū Aſinū mittebat ad molendinū ad grauiora opera caniculus vero cum domino ſuo ludebat quē de propria ſcutella paſcebat· Videns autem azinus ſe fatigari et canem blandicijs foueri cepit intra ſe cogitaē· Iſte catulus nihil facit niſi q̄ pedibꝰ calcat dominū ſuum et lingua lambit ⁊ ſic diligiť· volo ⁊ ego ſic agere Et eleuans pedes anteriores miſit ſuper humeros domini et ſua voce tonabat· Dominus autem timens clamare cepit et ſeruitores venerunt cum baculis et fuſtibus et verberauerūt eum vſq̄ ad mortem· At ille cogitans dixit· Meliꝰ mihi erat quieſcere q̄ ſic agere q̄ nihil lucratus ſum niſi verbera· Vnde in hoc docemur q̄ homo nō agere debet quod naturaliter nō poteſt facere Vñ quidam· Nemo audet feliciter quod natura negat· Imprudēs diſplicet vñ placere ſtudet·

De aſture q̄ miſit ad caridriū Dial·lvi·

Aſtur in aere perſequebať gruē et ad extremū deiecit tñ grus cum roſtro vſq̄ ad mortē vulnerauit aſturē· Aſtur āt ſic vulneratꝰ miſit ad caridriū nū

cios ⁊ munera dicēs O medice ani
marum et corporū deſcende ⁊ cura
vulnera mea quia ad plenuꝫ tibi
ſatiſfaciaꝫ· Caridrius vero vt dicit
pap̄· eſt auis alba tota cuius inte
riora oculos caliginoſos curāt· Et
ſi viuē debet homo appropinquat
ſibi ſi vero mori fugit ab eo· Vnde
cognoſcēs q̄ aſtur moriturus erat
ei appropinquare noluit dicens·
Perituros viſitare nolo· ſed cū
letis ſtare· Multi enim tales reperi
untur amici qui tēpore proſperita
tis et leticie viſitant amicos tēpoē
auteꝫ calamitatis et miſerie noluit
videre· Eapropter dicit ſen· diffici
le eſt in re proſpera amicos proba
re in aduerſa facile· Quia dicitur
eccl· xxxvij· eſt amicus qui ſolo no
mine amicus eſt Et vt dicit iſidor9
Rari ſūnt amici qui vſqꝫ ad finem
cari exiſtāt· Quidam interrogauit
filium ſi amicum haberet fidelem·
Cui ille reſpondit ſe habere tres Et
pater· Frater ⁊ amicus in āguſti
is cōprobatur· Vade ergo ⁊ ꝓba·
Juit ille ⁊ tulit porcū ac decollauit
et amputauit caput ⁊ pedes ⁊ miſit
qꝫ in ſacculū dicens ſingulis ſuoꝝ
triū amicorū· Ecce hominē quē oc
cidi peto vt illū caute ſepelias ne in
culpa deprehēdar qui a nullo ami
coꝝ illorum receptus ē· Hac enim
de cauſa pater fecit eū amicos ꝓ
bare ⁊ aliud ſibi exēplū narrauit
de duobus ſocijs· quoꝝ vnus con
ceſſit alteri ſponſā ſuā vxorē deinde
prexit viſitare parentes ſuos ⁊ in
mari omnia perdidit· Et reuerſus
ad ſociuꝫ ſuū non ē auſus ſe mani
feſtare· ꝫ deſperatus dixit ſe feciſſe
homicidiū quod non fecit· vt more
retur ipſe pre deſperatione ⁊ cōfu
ſione· Et cognitus a ſocio p ſignū
dixit ipſe ſe hominē illum occidiſ
ſe vt ſocium liberaret· Tandem ho
micida hoc vidēs ſe manifeſtauit
ne morerentur iſti inculpabiles·
Narrat valerius libro quarto· ca·
vij· de vera amicitia de duob9 ami
cis ſcilicet amone et phitia quorū
vnū cum vellet dyoniſius tyran
nus interficere et ipſe impetraſſet
tempus ab eo vt rediret domū ad
res ſuas ordinandas· Alter vero
pro reditu ipſius fideiuſſorem ſe fe
cit nihil dubitans de amico Appro
pinquāte autem die diffinita nec
illo redeunte vnuſquiſqꝫ illuꝫ teme
rariū ſponſorem damnabat· Jlle
vero de amici conſtātia ſe non me
tuere predicabat· Hora autem cō
ſtituta alter venit· Admirans aūt
tyrānus eorum animū ⁊ amicitiā
fidei ſupplicium remiſit ⁊ rogauit
eos vt ſe tertiū gradum ſodalicij
ſecum reciperent· Si homo ſic facit
pro homine quid facere deberet ꝓ
deo qui ſe permiſit occidi pro homi
ne Vnde eccleſiaſti· xix· Gratiam fi
deiuſſoris tui non obliuiſcaris de
dit enim pro te animam ſuam·

De oſmerillo ⁊ acci pitre dialogus· lviij·

Osmerillus et ac cipiter ſociati ſunt ⁊ predaꝫ
ſimul diuidebant cum venabant·
Quadam autem vice rapuerunt

qualiam extra nidum. Qualia eſt
auis quedam et dicitur a qualis
vel dicitur qualia a voce quam fa
cit ſcilicet quaquera huic dixerunt
Elige tibi vnū aut vis ꝙ te ſolam
manducemus. Aut vis nos ꝑdu
cere ad nidum et te cum filijs epu
lemur Quibꝰ qualia ait. Anguſtie
mihi ſunt vndiqꝫ et quid eligam
ignoro. Sed mihi melius eſt ſolā
incidere in manibus veſtris ꝙ cū
filijs interire. Et anteꝙ eam iugu
larent locuta eſt dicens. ¶ Meliꝰ
eſt ſuſtinere malum ꝙ peiusꝰ habe
re Jta et nos exemplo qualie cū
pericula euadere nō poſſumus ſem
ꝑ minus malū eligendū ē. Juxta
dictum ſapientis de duobus mal'
minus eligendum eſt. Eligere enī
debemus potius mori pro republi
ca ꝙ pro propria viuere vtilitate
Vnde refert Auguſtinus de ciuita
te dei libro ꝑmo ꝙ cum marchus
regulus captiuus a cartaginenſi
bus detineret et romani multos
de cartagie detinerent iuuenes miſ
ſus eſt dictus regulus romam pro
cōmutatione fienda. Jurat ꝙ redi
ret ſi cōmutatio fieri nō poſſet. Qui
cum romam veniſſet ſupradicta fi
eri diſſuaſit eo ꝙ ſenex eſſet et pa
rum viuere poſſet: illi autem iuue
nes multa prelia romanis adhuc
poſſent mouere. Et cum rogaretur
vt ſaltem remaneret nullatenus
adquieuit. Rediens ergo crudeli
morte interijt. Vtile quidē rema
nere ſibi fuiſſet. Sed propter iuſiu
randum non fuiſſet honeſtum ⁊ ꝓ
pter vtilitatem romanorum non
fuiſſet vtile.

¶ De cartlācho q̄ volu it ſe regulari Dialo gus. lxxx

Cartlāchꝰ eſt auis
ſimilis falconi potens ⁊ vir
tuoſus hic in iuuentute voluit ſe re
gulari dum virtutibus prefulge
ret Sed timore auſteritatis regule
diſtulit dicēs. Credo ꝙ nō potero
ieiunare. ſurgere ad matutinū. ca
ſtitatē tenere ⁊ voluntatē ꝓpriā ab
negare. Et ꝙ bonū non inchoauit
timoꝛē penitētie nō bene mediauit
imo male finiuit dicēs ¶ Qui non
bonū pre timore facit perit cū me
rore. Sic enī multi cupiūt cōuolaꝛe
ad grām dei ſed timēt carere delici
is mūdi Prouocat quidē amoꝛ xp̄i
eos ſed reuocat cupiditas ſeculi.
Tales enī ſolent dicere ſeruirem li
benter deo. libenter intrarē religio
nē. ſed timeo ꝙ nō poſſem auſteri
tatem regule ſuſtinē. Jſti nō atten
dūt illud apl'i ad philipꝑē. iiij. oīa
poſſum in eo q̄ me cōfortat. Jd eſt
xp̄s Vt dicit bern̄. in ſe ſperātibus
de ꝯē theſaurꝰ in pauptate ſolaciū
in ſolitudine gl'ia. in ambicōe ho
noꝛ in cōteptu vmbraculū in ꝓte
ctōe a pluuia ⁊ ab eſtu Fabulatoꝛ
enī quidā ait ꝙ falco cepit miluū
et ſb̄ pedibus ſuis deiecit et cū vno
pede ipſum conculcabat dicens.
Infelix magnus et fortis es tu vt
ego quare te non defendis quia te
conculco et euiſcerare volo. Cui il
le verum dicis quia magnꝰ et foꝛ

tis ſum etiam vltra te. Roſtrū enī
habeo et pedes fortiores ſed mihi
deficit cor. Sic enim mlti multa bo
na agere poſſunt ꝫ deficit ſibi cor
et voluntas faciendi. Quidam ceci
dit in flumine neſciens natare vn
de cepit clamare. ſancte Georgi ad
iuua me. Sanctus autem Georgi⁹
affuit eiqꝫ dixit. Tepide adiuua te
metipſum. moue manus et pedes
et liberaberis. Quia qui ſe iuuat:
iuuatur a deo. Sic enim facere debꝫ
qui cecidit in peccatum non ſolum
debet a deo veniam poſtulare ore
ſed operari que poteſt vt a pecca
tis reſurgat Refert Auguſtinus i
epiſtola ad Hieronimum ꝙ cum
quidam in puteum cecidiſſet ⁊ ali
us ſuperueniens quomodo ille ceci
derat interrogaret. ait ne queſo q̄
ras qualiter huc ceciderim ſed in
quire qualiter liberare poſſis me.

De vpupa ⁊ papago dialogus. xlix.

Vpupa quedam a
uis eſt dicit iſidorus ethi.
xij. Vpupam greci appellant eo ꝙ
ſtercora humana conſideret et fe
tenti paſcatur fimo auis ſpurciſſi
ma chriſtis extantibus galeata ſe
per in ſepulcris et humano ſter
core cōmorans cuius ſanguine q̄
ſe vnxerit dormitum pergēs demo
nes ſuffocātes ſe videbit. Hec pro
pter ꝙ eſt pulcra et placide criſta
ta penniſqꝫ variata ſublimare ſe ce
pit intuens papagū penes regem
morari in cauea deaurata. qui ſplē
dide paſcebatur de cibo regis ait
placida ſum vt papagus tamen
magno labore cibum mihi quero
Iſte autē papagus ſine ſudore ho
norifice manet et ad libitum ſatu
ratur. Certe volo ad regem ire ⁊ in
cauea canere ⁊ vt papagus epu
lari et gaudere cum domino. Dum
autem ad regem aduolaret et rex
claudens eam in cauea collocaret
cepit plurimū amaricari videns ſe
captam ⁊ in libertate alterius Vn
de pre triſticia et dolore paucum vi
xit et durauit dicens. Libertati
comparari poteſt nil nec eſtimari
Sic enim multi loquūtur de religi
oſis dicentes. Iſti fratres bene ſe
habent optime ſaturantur. cātant
et ſine magno labore degūt Vnde
cum probare volunt intuentes ſe
ſub regula concluſos ⁊ in poteſta
te alterius penitet eos non haben
tes libertatem propriam. Vnde
philoſophus. Non bene pro to
to libertas venditur auro. Narrat
valeri⁹ libro. vi. ꝙ litromides no
bilis ſpartanorum cum trecentis
ciuibus pugnauit contra p̄ſem re
gem p̄ſarum pro libertate patrie
et alacri voce exhortatus eſt ſuos
dicens. Sic prandete cōmilitones
mei tanꝙ apud inferos cenaturi
Cui omnes intrepidi paruerūt. Et
cum nō eſſet ſpes euadendi ita eos
animauit ꝙ omnia patiēter ſuſti
nerent potius ꝙ ſeruire perſis ⁊ li
bertatem ꝑpriam amittere. Itē re
fert oroſius libro. vi. ꝙ demetri⁹
rex ponti ⁊ armenie cum obſideret
eum filius ſuus nec deſiſtere vellet

ab obſidione cõtriſtatus ad infe
riora domus ſue deſcendit ⁊ omni
bus vxoribus ſuis et filiabus et
meretricibus venenum dedit ⁊ ip
ſe poſtea pre deſperatione ſumpſit
Sed cum nec ſtatim vitam finiret
cuidam de hoſtibus per murum ĩ
tranti iugulandum ſe exhibuit ꝗ̃
teꝫ hoſtibus ſubiaceret ⁊ propri
um arbitrium amitteret· Item re
fert oroſius ꝙ cum quidam obſeſ
ſi fuiſſent a ſcipione affricano ⁊ ro
manis ⁊ vidiſſent ſe non poſſe reſi
ſtere cũ caperetur ne de bonis eoꝝ
gauderet romani clauſerũt portas
ciuitatis ſue· ⁊ ſe ac omnia ſua et
vrbem incendio cremauerunt ante
ꝙ hoſtibus libertatem ſuper ſe tra
derent· Legitur in hiſtorijs ſco
laſticis ꝙ tempore abrahe quidã
rex babilonie nomine belus inua
ſit ſiriam in aliqua parte ⁊ ſtatim
mortuus eſt· Sed vxor eius ſemira
mis cupiditate regnandi vt poſſet
regnare· proprio filio nomĩe nino
nupſit qui poſt totam ſiriam cepit
⁊ fecit ciuitatem magnam itinere
dierum trium ⁊ ſuo nomine nino
appellata eſt ninive· qui habuit
etiam filium ex propria matre no
mine babilo qui ⁊ babiloniam ã
pliauit·

De gallina ⁊ colũba· dialogꝰ·lx·

Gallina ⁊ columba ſimul nidum fecerunt ⁊ mo
rabantur ſed multotiens rixabã
tur propter quod vnanimis canẽ
bat altera vero nimium vlulabat
Gallina autem dum proſpiciebat
filios columbe iugulari plurimum
letabatur ⁊ cantabat· Ideoqꝫ colũ
ba ſe turbabat dicẽs· Tu gallina
non vis condolere mecum cum ꝓ
ſpicis pullos meos iugulari· Galli
na vero contradicebat· Tu magis
non vis cantare mecum cum de vi
ſceribus educo ouum ⁊ a tali peri
culo liberor· Hac enim de cauſa ſi
mul queſtionabantur· Unde vnã
imiter ad aquilam perrexerunt
dicentes· Iudica inter nos o regina
ſi ſimul nos habitare ⁊ commorari
competit· Aquila vero ſententiam
publice executa eſt dicens ¶ Leti
ſtent cum letatis· triſtes cũ tri
bulatis· Non enim conuenienſ eſt
hilares ⁊ iocundos cum hijs qui
in triſticia poſiti ſunt ſpaciari nec
amaricantes ⁊ triſtes cum letabũ
dis iocari· Sed ſicut ait apoſtolus
ad rõ. xij· Gaudete cum gaudẽti
bus· flete cũ flentibus· Sꝫ nota ꝙ
nimia leticia aliqñ ſubito occidit qr
cor tunc dilatatur ⁊ calor ad extri
ora tranſit ⁊ cor deficit ⁊ ideo mors
interuenit· Unde refert valerius·
ꝙ cum cuidam mulieri mors filij
abſẽtis ex errore fuiſſet nunciata
dum illa merens ſederet filius ad
uenit· Quem illa videns in ample
xus eius irruit et mox exanimata
corruit· Triſticia autem non cito
occidit quia ĩ triſticia primo retra
hitur calor naturalis ad interiora
⁊ talis agitatio caloris prebet nu
trimentum in membris ⁊ operatꝰ
cõſumptionem et ideo per proceſ

ſum temporis ſeq̃tur eticha. puer.
xvij. Spiritus triſtis exiccat oſſa.
Vnde probatur ꝙ letitia mundi ē
ſicut vinū putꝛ quod cito deijcit ni
ſi ſalubri triſticia tēperetur. Juxta
illud eccle. vij Melius eſt ire ad do
mū luctus ꝙ̃ ad domū conuiuij. Re
fert tulius ꝙ qn̄ aliqui cōſules ro
mā redibāt victores triplex honoꝛ
fiebat eis. Primus omnis ꝑpl's ſi
bi cū leticia obuiabat Secūdus ꝙ
oēs captiui quos ceperat eius cur
rum iunctis manibus ſequebanť
Tertius ꝙ ipſe victoꝛ indutus tu
nica iouis in curru ſedebat quem
quatuoꝛ equi albi vſcꝫ ad capitoli
um deducebant. Ne vero ſupra ſe
nimis eleuaretur iſtum honorem
tripliciter tempabant. primo q̃a
vnus homo ſeruus alicuius cōdi
tionis ſecum in curru ponebať vt
cuilibet ſpes daretur puenīēdi ad
talem honorem ſi probitaſ merere
tur. Secūdo ꝙ ille ſeruus eum cola
phis cedebat dicens. Cognoſce te
ipſum. Tertio licebat illa die cuili
bet in ipſum inferre omnia oppro
bria que volebat. Si igitur paga
ni ſic ſuas vanas leticias tēpabāt
multo fortius nos xp̄iani eas rep̄
mere debemus. Quia vt dicit Gre
gorius preſentia gaudia ſequunť
perpetua lamenta. ⁊ Auguſtinus.
Leticia ſeculi vanitas eſt. cum ma
gna expectatione ſperatur vt veni
at et cum venerit nō poteſt retineri

De gallo et capone dialogus. lxi.

Gallus et capo in
curtino vno morabantur.
ſed gallus dominabatur gallinis
capo autem humiliter cū ipſis pi
cabat. Accidit quocꝫ ꝙ vulpes ce
pit gallum ipſūcꝫ comedit. Sꝫ cri
ſtam ſiue coronam capitis nō teti
git imo illeſam ſeruauit ⁊ ad capo
nem ipſam deduxit dicens. O ca po
frater ſocius tuus migrauit de ſe
culo. ſed ꝑ nimiam caritatem quā
circa te habere cupio coronā pul
cerrimā capitis eiuſ tibi apportabo
deſcende ad me ⁊ coronabo te et
eris poſtea princeps gallinarum
vt erat ipſe Capo audiens hoc cu
piēs dominari ſup gallinis de pul
liario exiuit ⁊ ad vulpem acceſſit.
Vulpes vero gaudens ꝙ̃ cito venit
eum cepit. ac iugulauit dicens
¶ Non eſt omnibus credendum.
ſed a falſis eſt cauendū. A talib9
enī precepit ſaluatoꝛ cauere dicēs
math. x. Cauete ab his q̃ veniūt
ad vos in veſtimētis ouiū Jntrin
ſecus āt ſunt lupi rapaces. ꝑut re
fert eſopus de coruo q̃ tenebat pe
tiā carnis in ore ⁊ ſtabat ſuper ar
borem. Quē videns vulpes cogita
uit. O ſi poſſem eū decipere habere
cꝫ carnem quā tenet pro quo dixit
Ecce frater corue omniū auiū pul
critudinē excedit tua pulcritudo ⁊
fortitudo tua ceterarū auiū fortitu
dinē ſed doleo ꝙ nō habes vocem
nec potes cantare. Mox coru9 cepit
cātare ⁊ cecidit caro de ore eiuſ quā
vulpes accipiens comedit ⁊ abijt
Sic enī multotiēs accidit hoī cū au
dit ſe laudari Vn̄ Hiere. ix. Vnuſ

quiſq; a proxi- mo ſuo ſe cuſtodiat et in omni fratre ſuo non habeat fiduciam· Et plus alijs de te quam tibi credere noli·

De faſiano ⁊ pauone dialogus ·lxi·

Volucres in diuiſi- one fecerũt electionẽ et ele- gerũt faſianũ et pauonẽ ipſi vero p electionem ſimul queſtionaban tur et bona ſua diſperdebant· Ea propter aues ad aquilam cõcur rerũt dicentes· fecimus nos electõ nem ſed vt iudex da confirmatio nem vt electi comprobentur· Aqui la vero electos citauit volens exa minare electionẽ· Sed faſianꝰ auis eſt quedã ab grecia primũ aſpor tatus cuius caro ſuauis ẽ ad come dendum· hic quam plurimũ ſe magni ficabat dicẽs· O iuſte iudex vt cer nis nimis ſum delicatus pulcer ⁊ variatus· Caro mea aromatizata ſuper omnia ſapit et redolet· pro quo mihi cõuenit pn̄cipatus· Pa uo autem ſe pro viribꝰ defẽdebat dicens· Non dñe eſt ita vt faſianꝰ aſſerit quoniam pulcrior eo ſum· magnus ⁊ criſtatus· Cauda mea mihi ſublimatum reddit honorem· Et hoc dicens caudam ſurſum ere xit ſicq; gloriabatur· Aquila vero hec omnia intelligens ait pauoni Tu pauo te vituperaſti dum cau dam ſurſum erexiſti quia turpeſ pe des nobis oſtendiſti ob hoc nõ es dignus principari· De emũ ad faſi anũ inquit· tu autem lachrymoſ- es ac debilis nec cãtare ſcis· Ideir co propter defectum oculorum tu orum te priuo principatu· Sic enĩ vterq; priuati permanſerunt dicẽ tes· Non eſt dignus principari qui querit queſtionari· Hoc enim vt cernimus ſepiſſime accidit in electis quomodo propter queſtio nes electionis vicia ſua homines rimantur propter quod ſepe ſpoli antur ⁊ diffamantur· Vnde nõ eſt bonũ queſtionem agere propter primatũ honoris· Quia dicit Gre gorius deſiderium primatus ex ia ctantia cordis naſcitur· Et quicũq; deſiderauerit primatum in terris i ueniet confuſionem in celis· Hoc enim periculum preſidendi vitan dum eſt pro viribus· Quia dicit Grego· Quantum in ſuperiori loco paſtor eſt· tantum in periculo ma iori verſatur· Quapropter ãtiqui principes non patiebantur filios ſuos preſici niſi poſſent proficere vt narrat elinandus hyſtoriogra phus de helio· Qui cum de ſenatu ẽ creatus eſſet imperator ⁊ obſecrã te ſenatu vt filium ſuũ auguſtum ceſarem ſecum nominaret ait· ſuffi cere nũquid debet vt ego ipſe inui tus regnauerim cum nõ meruerĩ· principatus enim non ſanguini de betur ſed meritis· Et ſepe inutilis regno ẽ qui rex naſcitur procul du bio parentũ affectum neſcit qui p uulos ſuos importabili mole ſup iecta extinguit· Hoc enim eſt ſuffo care filios nõ p meritis pmouere Alendi enĩ ſunt prius ⁊ virtutibꝰ exercendi vt cũ in eis pfecerint vt

probentur illos virtutibus antece
dere quos debent honore anteire·
Implebant eni ope preceptum il
lud eccle· vij· Noli querere fieri iu
dex niſi valeas virtute irrūpere ini
quitate· Vnde in policraton libro
vi· dicitur ꝙ octauianus cum filij
ſui ſufficere poſſent ad gloriā ma
gnam promerendam noluit ſi ſuf
ficienter ſuam ⁊ alienā curam nō
poſſent p virtutē protegere vnde
eos ad gradū militarem ad curſū
ad ſaltū ad vſum natandi ⁊ iacen
di lapides manu vel funda exerci
tari precepit Filias vero ſuas in
lanificio inſtituit vt ſi ꝑter ſpem i
extremā paupertatē fortuna proie
ciſſet vitam poſſent partem ſuſtē
tare· Nam nendi ⁊ texendi veſtes
fingendi ⁊ componendi nō modo
artem ſed vſum habebant· Sic p̄ci
pitur eccle· vij· Si tibi filij ſint eru
di illos· Et ſequitur· Si tibi filie ſūt
ſerua corpus illarum·

De coruo ⁊ ficedula dialogus· lxiiii·

Coruus dicit papi
as eſt auis que dicit viuere
vſqꝫ ad millenariū· Hec āt quadā
vice nidum faciebat ꝓpter quod
depilata ⁊ macilēta fiebat oua ſua
nutriens· Tunc ficedula id eſt pa
pafigo ad eum accedens plurimū
vituperabat nec in pace ipſum di
mittebat· Coruus āt non valens
relinquere oua ſua minimū ſe ptur
babat tamen in corde hec oīa con
ſeruabat· Cum aūt filij educti fuiſ
ſent coruus cepit ſe reparare ⁊ cō
ualeſcere· Sed ficedula reuerſa ce
pit verba contumelioſa reciproca
re eūqꝫ vt prius deuenuſtare de q̄
coruus indignatus cupiens ſe vi
dicare ficedulam totā decaluauit
ac crudeliter euiſcerauit dicens·
¶ Qui vult cum aliis rixari cupit
dire laniari· Sic eni multi cū videt
aliquē depreſſum et in calamitate
poſitum non ceſſant eos obiurga
re ac eis inſultari· Tu autem q̄n cer
nis hominem in calamitate ceſſare
tūc debes ab obiurgacōne· Ait eni
philoſophus· Obiurgare in cala
mitate grauius eſt ꝙ ipſa calami
tas· Calamitoſo non compati etiā
iniuria eſt· Antiqui ⁊ principes cō
patiebantur miſeris et calamito
ſis in ſuis calamitatibus· Vn̄ nar
rat valerius libro quinto ꝙ cum
ceſar abſciſum caput pompeij aſpe
xiſſet pias lachrymas dedit Item
narrat ibidem ꝙ marcus marcel
lus captis ab eo ſyracuſanis cum
eſſet in arce opulentiſſime vrbis
conſtitutus afflicte ciuitatis fortu
nam deplorantes intuens a fletu
ſe cohibere non potuit· Ibidem eti
am narrat de clemētia pompeij er
ga regem armenie qui contra po
pulum romanū magna bella geſ
ſerat victum in conſpectu ſuo ſup
plicem diutius iacere nō ē paſſus
Sed benignis verbis recreatum
diadema quod abiecerat capiti re
ponere iuſſit ⁊ in priſtinū gradū
reſtituit· eque pulcrum eē iudicās
et vincere reges ⁊ facere· Conſimi
le narrat de quodam conſule pau

lo nomine q cum quendam regē
captiuatum ad duci ad ſe audiſſz
occurrit ei· Et illum volentem ad ve
niam procūbere dextera ſua eleua
uit ⁊ ad ſpem exhortatus ē eūq3 in
conſilio ſibi proximū ſedere fecit·
Nec honore menſe indignū iudica
uit· Nā ſi egregiū eſt hoſtem deuī
cere non minus laudabile eſt infe
licibus ſcire miſereri·

De nycticorace ⁊ alauda dialogus·lxiiii

Nycticorax dicitur
a nicos quod ē nox ⁊ corax
quod eſt coruus quaſi coruus no
ctis quia de nocte volat· vel q̄a de
nocte vigilat· Dicūt brito ⁊ iſidor9
ethimo·xii· Nycticorax ipſa eſt no
ctua q noctem amat· Ad hāc pre
xit alauda dicens· Soror cariſſima
obnixe te deprecor q die craſtina ī
meridie mihi ſocieris qm̄ amator
meus me cupit ad ſolem videre Si
ego tecū ero ſociata pulcrior appa
rebo· promittit hoc nycticorax per
omnia adimplere· verecūdabatur
enim hoc ei abnegare· Cumq3 dies
adeſſet et ſol clarifice perluſtraret
alauda expectabat promiſſa Sed
nycticorax ad ſolez exire nō audēs
Propter q nihil proſpicit in die·
non venit· de quo alauda pturba
ta ipſum ſemp abhorruit ⁊ pſecu
ta eſt Qua de cauſa non audēs noc
tua de die volare timore alaude de
nocte vero volat ⁊ cibū ſibi querit
dicens· ¶ Nullus debet affirmare
quod non poteſt perpetrare· Jdeo
q cauendum eſt ne quid pmitta
mus quod ſit impoſſibile ne men
daces reperiamur· Si tibi forte nō
placet amico petita promittere nō
promittas pter verecundiam ne
gandi· Quia dicit philoſophus·
Verecūdia negandi caue ne tibi ī
ferat neceſſitatem mentiendi Alio
quin minus decipitur cui celeriter
negatur· Tamen multi pter liber
tatē animi verecūdātur petita ab
negare· Prout de libertate tyti im
patoris ſcribitur ī geſtis romano
rum q ſtatuerat ne accedentez ad
eum poſtulandi gratia ſine ſpe ha
bendi dimitteretur· Et interrogan
tibus amicis ſuis cur plura pollice
retur q̄m preſtare poſſet· Rn̄dit q
ideo q non oportet quēq̄ a ſermo
ne principis triſtem diſcedere· Jtē
legitur de traiano in geſtis roma
noꝝ q cū arguerent eū amici q ī
oēs vltra q̄ impatorem deceret eſ
ſet cōmunis·ſ· de cōdeſcendendo oī
bus· Rn̄dit traian9 ſe velle eſſe ad
oēs talem qualem quiſq3 optaſſet
eum inuenire·

De caudetremula et faſiano dialog9·lxv·

Caudetremula di
citur ab eff ectu q caudam
in tremore ſemp habet hec ad faſi
anū prexit dicēs· Quare miſer non
tergis oculos tuos ſed lacrimoſos
ipſos oſ̄dis ⁊ fetor oculoꝝ tuoꝝ te
reddit abhominabilē· Faſian9 āt
indi gnat9 rn̄dit· nō verecūdaris de

mēs q̄ minima es ⁊ abiecta. Habes
enim caudam paliticam et treme
bundam et vis tu diſtinguere vi
tia mea. Vade prius et corrige vi
cia tua et tunc eris mea creatura.
Caudetremula hoc audiēs erubu
it ⁊ cū confuſione reuerſa ē dicēs.
¶ Prius debet ſe purgare q̄ vult
aliū damnare. Sic enī nōnulli non
attendentes vicia ꝓpria aliena cu
piunt redarguere. Et vt dicit Ber
nardus. Multi multa ſciūt al' en ꝯ
inſpiciūt et ſeipſos deſerunt. Tali
bus loq̄tur ſaluator dicens. Luce
vi. mathei. vij. Quid aūt vides fe
ſtucam in oculo fratris tui trabē
autem que in oculo tuo eſt nō con
ſideras. aut quomodo potes dice
re fratri tuo. Frater ſine eijciam fe
ſtucam de oculo tuo trabem in ocu
lo tuo non videns hypocrita eijce
primū trabem de oculo tuo ⁊ tunc
proſpice vt educas feſtucam de
oculo fratris tui. Legitur in vitiſ
patrum q̄ facto conuentu in ſithia
loquebatur frater de quodam fra
tre culpabili ⁊ detrahebat Abbas
autē pior tacebat. Et cum portaret
retro ſe ſaccum plenū arena. Et de
eadem arena modicū ante ſe pone
ret. Interrogatus quid hoc eſſet di
xit multā arenam eſſe peccata ſua
quibus retro poſitis non curabat
de ipſis. Modicam autem arenam
ante faciem poſitam dixit eſſe pec
cata fratris que iudicabat ⁊ addi
dit non oportet ita fieri fratres ſ3
peccata mea ante me eſſe debēt ac
de ipſis cogitare. Audientes enim
patres dixerūt vere hec eſt via ſa
lutis

¶ De philomena ⁊ cor uo inter ceteras aues dialogus. lxvi.

Quodam feſto ma
gno aquila cū auibus prā
debat ⁊ ꝓpter prandiū aquila ad
ſe clamitauit philomenam dicēs
vade filia frāge vocē ⁊ canta vt do
cta es vt inde corda nrā conſolent.
philomena obediens canere icho
auit ita placide q̄ oēs volucres cū
leticia auide auſcultabāt. Interea
coruus inde tranſiens ⁊ hoc cōſide
rās ait intra ſe. volo ⁊ ego cū phi
lomena cantare vocē magnā ha
beo ⁊ auditus ero a lōge. Et cepit
turpiter crocitare philomena aūt
obmutuit nō valens tam turpiter
audire cantare eū. Aues quidē om
nes pturbate coruū illum abhor
rebant ꝓpter quod feſtum ſuū vi
tuperabant. Idcirco aq̄la manda
uit ei vt recederet vel taceret. Ipſe
vero reſpōdit q̄ volebat ⁊ ipſe cū
auibus feſtinare nec ꝓpter ipſam
intendebat ſe remouere de loco. A
quila ei remandauit q̄ diſcederet
ꝓpter q̄ libenter nō audiebatur.
Coruus āt aquilam audire nolēs
magis garrire cepit. Quapropter
aquila ipm o cidi mādauit dicēs
¶ Stultū eſt eſſe cantores niſi ve
ſint auditores. Sic enī ſtultū eſt lo
qui vbi auditores faſtidiūt audi
re. Ideo nos āmonet eccle. xxxij. V
bi auditus non ē ne effundas ſer
monē. Et poſtea in medio magna

torum non preſumas loqui et vbi ſunt ſenes nõ multũ loquaris· Sic enim vt coruus male cãtauit q̃dã legatus athenarũ coram rege phi lippo· de quo narrat ſeneca lib· iij· de ira· Ad quẽ cum veniſſent lega ti athenienſium eo𝔯 audita legati one benigne ait philippus · dicite quid poſſum quod ſit gratũ athe nienſibus· Cui reſpõdit democrit⁹ vnus de legatis· te inquit ſuſpende re· ſ· eſſet gratum athenienſibus· Et cum circũſtantes eẽnt indigna ti et vellẽt in eum irruere iuſſit rex illum impunitum dimitti dicens ceteris legatis· Nũciate athenien ſibus multo ſupbiores eſſe q̃ iſta dicũt ꝙ qui patienter audiunt

De ciconia et irũdine dialogus· lxviij

In quadã turri cico nia nidum faciebat de foris · in ca cumine irũdo vero de intus· Sꝫ irũ do ſepiſſime clamabat ⁊ de natis pullis letabatur ciconia quidem in hoc triſtabatur· Cũ enĩ volebat q̃ eſcere cum filijs non valebat pro pter garritũ irundinis· Ideoqꝫ ab ſente irũdine ciconia nidum illius diſſipauit et pullos ipſius intere mit· Cũqꝫ ad nidum reuerſa fuiſſꝫ irundo vltra ꝙ credi poteſt triſta batur de interitu filiorũ ſed quia ignorabat quis hoc ei feciſſet non ſe vindicabat· Paululum poſt ite rum ſe reparauit irũdo ⁊ nidũ con ſtruxit ac filios procreauit de qui bus letabatur ⁊ ꝙplurimũ garri ebat· Ciconia vero vt prius ꝑtur bata cepit vociferare dicẽs · Certe ſicut tibi feci adhuc faciã pullos tuos cũ nido precipitabo ꝓpter ꝙ garriẽdo nõ ꝑmittis me cũ filijs cõ quieſcere· Hoc enĩ audiens irundo et cognoſcẽs ꝙ ciconia filios ſuos pemit toto ſtudio ſe vindicare per optauit· Idcirco q̃dam vice dormi ente ciconia cũ filijs irundo in nido illius ignem poſuit et ipſam cum pullis ſuis inflammauit dicens

¶ Qui ſe videt vindicatum proſpi cit ſe conſolatũ· In hoc appaꝛet ꝙ non licet inferiores infeſtare nec i niuriari ne occulte nobis mala infe rant Sepe enĩ recipit homo ab alio quod fecit alijs· Vñ ſene · Ab alio expecta quod alijs feceris Et ab co loſẽſes· iij· Qui iniuriã facit recipi et quod inique geſſit prout refert eſopus ꝙ aquila volauit ad altũ montẽ ⁊ inuenit filios vulpis q̃s de fouea rapuit ⁊ ſecũ duxit ad ni dum ſuũ vt eos comederet cũ fili is ſuis· Veniens ãt vulpes non in uenit filios ⁊ cepit deſcẽdere ad ne mus et clamare ⁊ audiuit eos eiu lare in nido aquile Vulpes vero di xit humiliter ac dulciter aquile vt ſibi redderet filios· aquila penitus noluit audire eã· Vulpes ãt irata inuenit ſtipulas ⁊ vitis ſurculos ſiccos ⁊ circuiuit arborẽ ⁊ ore ſuo duxit faculam ⁊ copia fumi occide bat pullos aquile· Hoc videns aq̃ la deſcendit humilians ſe eligens ex duobus malis minus reddidit

q̃ coacte filios vulpis. In hoc do cetur homo vt licet ſit maior time at offendere minorem ſe. et ſemper inter duo magna mala eligat mi nus Vnde autor. non ſit aliquis q̃ ſtudeat obeſſe minori cuz bene mi nor poſſit obeſſe maiori.

De pigardo et alieto dialogus. lxviii.

Pigardus dicit hu gucio eſt auis quedã et di citur a pige quod ẽ depreſſio quia forte pua eſt. et inter animalia co meſtibilia numeratur deutro. xiiij. Hanc ãt auem dum in aere rapax auis pſequeretur. vt euaderet ad alietũ declinauit dicens. Magnus es tu potens et miſericors idcirco ad te confugio cum ſim pua et ĩpo tens nec refugium aliquod habeo nec defenſio eſt in me protege me ſub vmbra alarũ tuarum et defende me a furore rapacis. Alietus autẽ vt dicit pap. eſt auis ſimilis aq̃le ſed maior pietate motus reſpõdit. Ex quo tu humillima auis es et im potẽs ſede et quieſce apud me nihil q̃ timeas donec fueris mecũ. et di xit. ¶ Humiles ſunt protegẽdi et non vnquã expellẽdi. In hoc appa ret q̃ impotẽtes et pauperes et hu miles ſunt a potẽtioribus protegẽ di et in ſuis neceſſitatibus adiuuã di q̃ hoc miſericordia et hũanitas eſt. Et vt dicit Bernardus. virtus humilitatis maior ẽ in maioribus. et in clarioribus clarior cõproba tur. Seneca q̃ ait. Qui ſuccurrere poteſt perituro et nõ ſuccurrit occi dit. Habebant eni antiqui princi pes affectũ erga ĩferiores ſicut lu culenter exprimitur in eorum geſtis. Vnde elimandus in geſtis roma norum narrat de traiano q̃ cũ aſcen diſſet ad bellũ feſtinanter. quedã vidua flebiliter occurrit dicens. Obſecro vt ſanguinẽ filij mei ĩno centis pempti vindicare digneris. Cũq̃ traianus ſi ſanus reuertere tur vindicare teſtaretur. vidua di xit Et quis mihi hoc preſtabit ſi tu in prelio interibis. Reſpondit qui poſt me imperabit. Cui vidua: et ti bi q̃d proderit ſi alter mihi iuſtici am fecerit Et traianus. vtiq̃ nihil Cui vidua. nõne inquit tibi melius eſt vt tu mihi iuſticiã facias et p hoc mercedem accipias q̃ alteri hanc tranſmittas. Tũc traianus pi etate cõmotus de equo deſcẽdit et innocẽtis ſanguinem vindicauit. Item dũ quidã filius traiani p vr bem eq̃tando nimis laſciue diſcur reret filiũ cuiuſdã vidue interemit Quod cum traiano vidua lachry mabiliter exponẽti pſum filiũ ſuũ qui hoc fecerat vidue loco filij ſui defuncti tradidit et magnifice ipſã dotauit.

De onocrotalo et azi no dialogus. lxix

Onocrotalus vel onocrotalõ dicit brito que

dā auis ē. Et dr̄ ab onos quod eſt
azimus ꝙ faciē gerit azini ⁊ ē ſimi
lis cigno. Hec auis in deſerto oua
ꝓturiuit nidū conſtruxit ⁊ filios ꝓ
creauit. Sed cū in deſerto cibū ſibi
et filijs nō reperiret. ad ciuitatē per
uenit ⁊ azinuȝ ad ſe amicabiliter
clamauit dicēs. O frater vt cernis
ſimilis tui ſum ꝙ faciem aziminaȝ
geſto vt tu. ergo debes tu cōfidere
de me veni igitur mecum ⁊ noli pa
uere. Azimus innocens intuēs vul
tum aziminū cum ea ſimpliciter ꝑ
git. Onocrotalus autem ad forꝝ de
duxit azellū ⁊ cibum ⁊ eſcas ſibi ⁊
filijs amplifice emit ⁊ azinū pro
poſſe onerauit dicēs. Perge mecū
frater deferamꝰ eſcas ⁊ cibū filijs
noſtris. ad libitum tibi ſatiſfaciā
Azimus āt cū onocrotalone per de
ſertum diu pagrauit. Sȝ ad extre
mū cum magno labore ad nidum
pulloꝝ ꝑuenit. qui onus depoſuit
⁊ preciū accipiens reditum ſuū in
choauit. Sed ꝙ in deſerto erat ī in
uio ⁊ inaquoſo neſciens redire in
deſerto perijt dicēs. ¶ Nullꝰ debet
longe ire inde ſi nō ſcit redire. Vn̄
patet ꝙ nullus ad remotiora loca
ꝑgere debet ſi reditū ignorat ⁊ vi
am neſcit. ⁊ hoc ꝓpter diuerſa peri
cula que ꝑ mūdū reperiūtur. Quia
ſicut dicitur ſcd̓a. iohānis. v. To
tus mūdus poſitus ē in maligno
quaſi dicat vbicūqȝ eſt homo ſem
ꝑ eſt in periculo. Ideoqȝ. ij. corin. xi
periculis flumimū periculis in fal
ſis fratribus. Ergo ſicut dicit gre
gorius. Semꝑ timere debemꝰ cū in
ꝑiculo ſemꝑ ſumus. ꝓut legit̄ in

collationibꝰ patrū ꝙ quidā ſolita
rius ꝑfectiſſimus deo ſeruiebat ⁊
diabolus ſubtiliter eius ꝑditionē
ꝗrebat. Vn̄ trāſfigurauit ſe in for
mā mercatoris habentis ſarcinas
plenas auro argento ⁊ lapidibꝰ
precioſis ⁊ intrās cellam ſolitarij
ſtabat. At ille videns equū mira
batur q̄d hoc eſſȝ. Deniqȝ vidēs ꝙ
nullus veniret ad querendū cepit
tangere ac diſſoluere ſarcinā In q̄
inuenit omnia bona tꝑalia ſcilicȝ
veſtes calciamenta ⁊ infinitā pecu
niam. Tētatione āt deuictus veſti
uit ſe ſplendide ⁊ aſcendēs equū de
uenit cū vniuerſa pecunia ad ciui
tatē ⁊ hoſpiciū intrauit optime bi
bens ⁊ comedens. Hoſpita vero vi
dente pecuniā eius dedit illi filiam
ſuā in vxorē ⁊ morabatur cū eo in
domo diabolus āt apparuit hoſpi
ti ī forma hōis dicēs. Quid feciſti.
cui dediſti filiā. Clericus eſt ⁊ apo
ſtota de iure nō poteſt eſſe eius vx
or. Hoc āt videns ſubtiliter ꝑſcru
tatus ē caput eiꝰ ⁊ occulte occidit
eum. Cum āt vellet diſſoluere ſar
cinam nihil inuenit niſi aquā ⁊ fi
mū ꝓpterea dicitur eccle. ix. Neſcit
homo finem ſuū Sed ſicut piſcis ca
pitur hamo ⁊ auis comprehendi
tur laqueo. ſic capitur homo pecca
tor viuēs in peccatis. ꝙ in multis
viuit periculis. In magno mari
marſilie de quatuor nauibus trā
ſeuntibus pauci euadunt. Vnde
in vitaſpatruȝ dixit theodorus ab
bas cuidam fratri dicenti. quidaȝ
frater reuerſus eſt ad ſeculum in
hoc non admireris: ſed ſi au

dieris ꝙ preualuit quis effugere
de manu inimici hoc admirare·

De cigno et coruo dialogus·lxx·

Cignus eſt auis tota alba· Coruus ꝑ cõtrariũ eſt niger ⁊ ideo emulabatur cignũ ꝓpter albedinem ⁊ mũditiam eius Idcirco toto ſtudio conabatur cignũ polluere ac denigrare· et quia vigilando minime valebat dormiendo ſagaciter cupiebat agẽ· Vnde quadam nocte dormiẽte cigno coruus malignus ad nidũ ipſius clam ſubintrauit ⁊ cum colore nigerrimo cignũ totũ polluit ⁊ denigrauit· Cum aũt dies adeſſet ⁊ cignus excitatus eſſet a ſomno ⁊ inficiatum ſe vidẽs lauit donec albatus ⁊ purificatus exiuit dicens·

¶ Qui vult fieri beatus ſemꝑ ſit immaculatus· Coruus ẽ diabolus q̃ non poteſt intueri mũditiam ⁊ puritatem ſeruoꝝ dei· Vnde toto conamine nititur eos polluere· Sed q̃a vigilando hoc agere nequit dormiendo ſatagit perpetrare vnde vigilandum eſt dicit auguſtinus Hoſtis vigilat ⁊ tu dormis· Et ꝓpterea dicitur prima petri p̃mo· kariſſimi ſobrij eſtote ⁊ vigilate in oracõibus ꝙ aduerſarius veſter diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit q̃rens quem deuoret cui reſiſtite fortes in fide· propter quod dicit iſidorꝰ q̃s vigilantes immũdi ſpiritus vĩcere nec ſuperant· acriter eos dormientes impugnant· Vnde in vitaſpatrũ demones quẽdã fratrem ſic deludebant ꝙ q̃n fratres cõmunicare debebãt dũ dormiret apparebãt ei ſimilitudines mulierũ ⁊ polluebãt eũ ⁊ dum cõſuleret patres q̃d ſup hoc eſſet agendum inquirẽtes de ſtatu eius ⁊ inuenientes ꝙ hoc non accidebat ex cibi ⁊ potus ſuꝑfluitate diabolica illuſione iudicauerũt hoc fieri· Et conſuluerũt ei ne ꝓpter hoc cõmunionẽ dimitteret· Diabolus autẽ poſtea ei non illuſit manifeſtans ꝙ hoc faciebat vt a tanto bono eum retraheret·

De cornice et gallina dialogus·lxxi·

Cornix id ẽ gallina ſilueſtris videns oua pauonis nidũ fecit apud quendã diuitẽ· Dũ autẽ pulli eẽnt educati erãt nimiũ dño dilecti· ꝓpter ꝙ cornicẽ excellẽter paſcebat vt pullos melius enutriret· Sꝫ cornix tũc erat acerba gallinis ꝓpter audaciã dñi ⁊ pulloꝝ ꝙ ipſas edere neqꝫ picari ꝑmittebat imo ꝓpulſabat ⁊ verberabat· Galline ãt amaricate tacebãt expectãtes tps vindicte Cũ ꝗ pulli creuiſſent cornicẽ reliq̃rũt· ⁊ ad naturã pauoniã reuerſi ſunt Dñs autẽ cornicẽ non ita fulciebat· ſed cum alijs picare permittebat· Galline vero non immemores perſecutionis cornicis ſe pro poſſe vindicabant non permittẽtes eam ſecũ

picari. Tūc corui ſe cognoſcēs plorabat dicens. Heu filios enutriui et exaltaui. ipſi vero ſpreuerūt me Galline āt a verberibus non ceſſabant dicentes. ¶ Nullus in pſperitate viuat in crudelitate. Hoc intendat quilibet cū eſt in officio vł in proſperitate nō calcet inferioēs vel ſubditos quia tēpus p tempora mutatur. Eccle. iij. Omnia enim tēpus habent a ſuis ſpacijs tranſeūt vniuerſa ſub celo Ait eccle. p̄. Tēpus proſperitatis a tps aduerſitatis. Tempus āt voluit ad modū rote. alij aſcendūt. alij vero deſcendūt. Sed aſcendētes nō ſpernāt deſcendētes. Quia ſicut dicit eccle. vij. Non irrideas hominē in amaritudine anime ſue. eſt enim qui humiliat a exaltet circūſpector deus Sed ſicut dicit Idem. xi. In die bonoꝝ ne immemor ſis maloꝝ a hoc propter mutationē tēporis a officiorum. Quia ſicut dicit Iſi. Caduca et fragilis eſt potentia temporalꝭ. Dic vbi ſunt reges. vbi ſunt principes. vbi impatores. vbi locupletes rerum. vbi potētes ſeculi. Artaxerſes rex pſarum a medoꝝ ſuperbiſſimus a potētiſſimus qui ſubuertit montes a ſtrauit maria cuz de ſublimi loco infinitam hoīm multitudinē a innumerabilem vidiſſet exercituz fleuiſſe dicitur eo ꝙ poſt centū annos nullus eoꝝ quos tūc cernebat futurus eſſet. Aliud cuz pgeret contra grecos cū mille milibus armatorum a cū mille ducētis manibus a tribus milibuſ nauibus oneratis. videns ante ſe tā imm enſum exercitū et cogitans de mutatione a breuitate temporum et vite ad quid deueniret totus ille exercitus. humiliatus fertur dixiſſe. Regem me vocant hominē tam fortem a magnū. ego āt me fateor pulueream a cinerem eē. Dux lothoringie cum eſſet in extremis reſpiciens domos a caſtra ſua dixit. O deus quomō ſunt contēnenda iſta tēporalia ꝙ ego q̄ tot habui caſtra a palatia a tot hoſpicia dare potui neſcio quo ire vel hoſpitari debeam

De qualia et alauda dialogus. lxxij

Qualia intra ſe cogitarē cepit. Iſt accipiter venator peſſimus generis mei: ſed ſi pacem a amicitiam illius habere potuiſſem ꝙ plurimū ſecura pmanerē. Ideoq3 ad ſe vocauit alaudā rogans a dicēs. Tu es digna laudari ꝙ propter probitatē tuam a lauda nūcuparis. Idcirco a te depoſco ꝙ ex pte mea vadas ad accipitrē a ſalutare procura. inquiēs. Qualia ſubiecta tibi a obediēs cupit ſe tecū in amicitia colligari pacēq3 tecū firmare Qua de cauſa me miſit ad te vt reſponſū ei reddam prolatū a curialitate tua. Alauda enim ſupplicitet proceſſit a hec verba recapitulauit accipitri. Accipiter vero perturbatus alaude reſpōdit dicens. Durus eſt hic ſermo a grauis ad audiendū. attamē volo ꝙ veniat tecum ante me ac per ſe ipſaz loquatur Alauda quoq3 ad

qualiam reuerſa cum gaudio verba accipitris promulgauit· Hoc audiens qualia gauiſa et ipſa cū alauda progreſſa ē ad accipitrē vt pacem ⁊ amicitiā confirmarēt. Accipiter aucē vt eas videret ⁊ cōcupiſceret q̄liā cito apprehendit et manducauit dicens ¶ Nullꝰ debet coequaē ſe cum magno ſed pauſare· Sic enī q̄ habet inimicos capitales potentes ⁊ fortiores ſe nō debꝫ eos ad amicitiam prouocare ne in laqueis eorūdem incidat· Vnde eccle·ix· A viro habente poteſtatem occidendi longe eſto·ſcito enī quoniā in medio laqueoꝝ eius ingredieris· ꝑut fertur ꝙ aſellus quidā cauſa ſolacij in nemore obuiā habens aprū auſus eſt ſalutare eum dicēs· Aue mi frater· Hoc audiēs aper ira cōmotus cogitabat cū lamare dentibus· tamē ſe retinuit dicens· Ego te laniarem ꝫ niſi meus dēs nobilis ſperneret vilem eſcam ſicut eſt caro tua· Tu iuxta tua deſideria tutus es· In hoc docetur homo q̄ eſt ſtultus ꝙ nō debet ire ad ſapientem· vel humilis ⁊ pauper ad potentem ⁊ diuitem iocis ⁊ deriſionibus· Humiles enī ⁊ pauperes timere debent et precauere vti ꝗꝫ ꝙ puniūtur· diuites enī ⁊ potētes non timent ſed audaces ſunt: quia non puniūtur ꝓpterea reſpōdet gallꝰ accipitri dicēti ſibi· Quid eſt ꝙ tantū timetis homines cum quibꝰ educati ⁊ nutriti eſtis ⁊ nos manſueti ſumus ⁊ ad eoꝝ manus reuertimur ſponte· Dic nobis ſi vn ꝙ̄ vidiſti viginti accipitres ī vna domo ſicut de nobis· Ideo fugimꝰ ab eis quia nos male puniunt·

¶ De iſone dialo· lxxiii

Iſon dicit briſo auis eſt de genere vulturis alba ⁊ minoꝛ ꝙ̄ vultur ſed rapaciſſima Hec auis in iuuentute multa mala perpetrauit· rapiens pullos alienos homines et volucres perturbauit· Tandem in ſenectute cōpuncta penituit volens ablata reſtituere· penitentiam agere et operibus miſericoꝛdie inſiſtere ⁊ iuſticie inſudare· Sed quia in iuuentute non aſſueuerat in ſenectute non poterat perpetrare Quapropter redarguebat ſeipſam· ſed quia non habuit bonū principium in iuuētute· habere non potuit bonum exitum in ſenectute dicens· ¶ Qui non prius bona capit nec in ſenectute ſapit· Ergo patet ꝙ bonum eſt in iuuentute bona congregaē vt in ſenectute inueniantur· Hoc enim eſt quod dicitur Eccleſiaſtici xxv· In iuuentute tua bona non congregaſti ⁊ quomodo inuenies ea in ſenectute tua· Fili in iuuentute tua tenta animam tuam et ſi fuerit nequam non des ei poteſtatē· Dicit quidam verſificatoꝛ· Qui nō aſſueſcit virtutibus dum iuueneſcit· A vicijs neſcit diſſueſcere quādo ſeneſcit· Et hoc ꝓpter conſuetudinem quia conſuetudo eſt altera natura vt dicit phūs Tanta enīꝫ eſt vis cōſuetudinis vt q̄d homo aſſue

uit facere vigilans quandoqꝫ facit dormiens· et quod cõſueuit facere videns facit nõ videns Vnde refertur de quodam medico cui debebãtur·xiij·libre ad tres annos ſoluende·qui cum laboraret in extremis et admoneretur ad confeſſionem vt eucariſtiaꝫ ſumeret nihil aliud poterat ab eo extrahere niſi·xiij·libre ad tres annos ⁊ ſic loquens expirauit·ꝓpter cõſuetudinẽ enim malam ſolent agere mali iudices ⁊ aduocati in ſuis negocijs inſipienter·etiam circa mortẽ dum precipue ſapientia opus eſt· Dum q̃dam cũ offerretur ei eucariſtia ĩ extremis ait· Judicetur prius vtrũ rectum ſit an accipiam· Cuius cauſa circũſtantes dixerũt·nos quidẽ rectum et iuſtum iudicamus· Quibus ille non eſt hoc rectũ iudiciũ: non enĩ ſatis iuſticie poteſtatẽ habetis me recte iuſteqꝫ iudicare· Alius vero cũ in extremis admoneretᵭ ad ſuſcipiẽdam eucariſtiam petijt dilationem·quã cum nollent amici eius dare propter mortẽ quã videbant iminere·Jlle ꝑ conſuetudinem appellationũ quibus fuerat vſus appellauit a maĩfeſto grauamine·

De mergulo negligẽte dialogus·lxxiiii

Mergul⁹ dicit briſto a mergendo dicitur auiſ quedam eſt que mergendo cibuꝫ querit·Hic mergulus negligens effectus ait intra ſe·Miſer ego q̃d facio·Nulla inter volucres cũ tanto labore ſibi cibum querit· q꜡ tota die gurgitib⁹ ⁊ vndis me mergo vt cibum iueniam ⁊ forte vna die periclitabor in fluctibus· Melius eſt vt ad ſocias alias aues pergam et cibum cum alijs adquirã ne manducabo panem laboris et doloris ⁊ ſic ſine magno labo͛e melius epulabor·Dum autẽ ad arũ aſcendiſſet et cum volatilib⁹ cibũ ſibi adquireret nõ inueniẽs quod ſibi ſapẽret famelicus ⁊ macilent⁹ effectus eſt nec pro tanto timo͛e reuerſus eſt ad ſe mergendum ſed magna inedia deficiens ait· Nũ q꜡ debet manducare qui non vult ſe fatigare· ¶ Sic enim multi negligentes nolunt aſſumere laborem ſed in egeſtate magna cupiũt cõmorari·propter quod dicitur iob·v·Homo ad laborem natus eſt· Et ſi laborem renuit non facit id ad quod factus ẽ Gloſa et ideo nõ perueniet ad id ad quod creatuſ ẽ ſcilicet ad ſummũ bonum Prima ad theſſaloni·iij·Qui non laborat non manducet·prout iſidor⁹ dicit Quere tibi opus vtile per quod aĩma impleatur·Moderatum laborem habere eſt iocunditas et ſanitas tam anime q꜡ corporis·Quedã vidua recuſabat ſepeliri ĩ camiſia ſibi data dicens·Sepeliar quidem in laborata manibus ꝓprijs et nõ alienis·Abbas arſenius vt legitᵭ in vitaſpatrum primo in palatio imꝑatoriſ magnifice ſtetit poſtea heremita maximus·a q̃rentibuſ ſe in quo conſideret·Reſpondit·ĩ hoc

q͂ homines fugi et q͂ tacui · ſed in hoc potiſſime gaudeo q͂ manibus proprijs laboraui·

¶De carduello i cauea dialogus·lxxv

Carduell⁹ quidam in cauea cuiuſdam diuitis ſplēdide epulabatur ꝓpter quod diues ipſum diligenter audiebat dū cantabat ⁊ ipſe de famelicis q͂ parum curabat· Tempore quodā medie et neceſſitatis aues alites multe pauperes ⁊ famelice de bruma ⁊ frigore ad carduellum procedebant elemoſinam petentes Sed carduellus illis non porrigebat niſi de corticibus ac de reſiduo mēſe ſue· Cuncta vero que abhorrebat pauperib⁹ largiebatur· Volucres autē pacifice oīa que ſibi dabantur recipiebant dicentes ¶ Vilia ſunt delicata ꝓpter famem ⁊ optata· Hoc enī agūt nōnulli qui vilia et abiecta dant pauperibus· Ideo dn̄s abhorruit munera caym quia de viliorib⁹ obtulit ei· ⁊ ad munera abel reſpexit q2 de optimis obtulit· Qua ꝓpter dicebat iacob filijs ſuis de optimis terre ferte munera viro id ē deo· Vnde prouerbi·iij· honora dn̄m de tua ſubſtātia et de primicijs frugū tuaꝝ da pauperibus· Id ē noli offerre munera pua nō enī ſuſcipit illa de⁹· Magna enī ruſticitas eſt et viliores ſunt qui viliora dant pro deo· Legebat āt magiſter alanus apud montempeſſulanū et audierūt milites vicini q͂ tantus clericus eēt ⁊ q͂ ad oīa interrogata reſpōderet Acceſſerūt ergo ad eū de cōmuni cōſenſu ⁊ q̄ſierūt ab eo q̄ eſſet maxima curialitas· Quib⁹ ille· dare· curialiſſimū eſt· Quo audito oēs cōſenſerūt reſpōſioni eius· Ipſe vero dixit eis vt habito conſilio ad inuicē dicerent ei que inter alias ruſticitates maior eſſet· Qui habuerūt conſilium ad inuicē ⁊ non potuerūt cōcordare· Quo audito increpauit eos dicēs· Ego poſuerā vos in via p quā poſſetis ſolutionē queſtionis vob̄ prepoſite recognoſcere· Sicut eni3 dare curialiſſimū eſt auferre autē cōtrariū ⁊ ruſticiſſimū eſt vn̄ vos qui inceſſanter aufertis bona pauperib⁹ et qui vilia deo tribuitis ruſticiſſimi eſtis prout dicit̄ beatius eſt dare magis q͂ accipe· De libertate enī titi impatoris ſcribitur in geſtis romanoꝝ q͂ quadā die ſup cena3 recordatus q͂ tota die nihil dediſſet gemēs dixit· O amici hāc diem pdidi quia nihil tribui·

¶De ibice immūda ⁊ apotecario dial'·lxxvi

Ibis auis egipcia ca ē dicit pap· ſecūdū legē īmūda p oībus volatilib⁹ q̄ in mortacinis cadaueꝝ ſp veſcit̄ iuxta litora maris vel fluminū ſemetipſam purgat roſtro ⁊ ouis ſerpentū veſcit̄· Quidā apotecari⁹ hāc auē īmūdā cepit· voleſq3 eā purificaē vt ſecundū legē veſceret̄ eāq3 poſuit in

apothecariam ſuam vt a ſpeciebꝰ
redoleret et a medicinis purgaret
Sed hec ſibi nō ſapiebant dum de
his ederet immo cadauera fetida cu
piebat. Quapropter fugitiua rceſ
ſit non valens mūdis vti. ſed in
immūdis ſuis reſiduū vite ſue cō
ſūmauit dicens. ¶ Id quod ſapit
mihi volo. quod nō ſapit vnq̄ no
lo. Ita faciūt immūdi ⁊ impudici
qui in fetore luxurie ſunt ⁊ cōcupiſ
centie conſueti quia aliud nolunt
nec ſibi ſapiūt. Et ſi paulisꝑ abſtē
huntur ab his citius q̄ poſſunt re
uertūtur ad vomitū vt canis. Ideo
dicit hiero. ve illi qui in luxuria vi
taȝ finierit. ve illi qui tūc habuerit
terminū luxurie. Fabulatur enim
q̄ ſarcho ſemel de humo exiuit ⁊ ꝑ
flores amigdolorum liliorū ⁊ roſa
rum tota die aduolauit. Ad veſpe
rum autem ad volutabrum reuer
ſus eſt ⁊ inuenit concubinā ſuam
Vnde cū magno gaudio affectu ⁊
deſiderio ſe intus iactauit dicens.
Nihil ſunt odores ⁊ precioſitates
florū reſpectu loci iſtius. Sic enim in
luxuria ⁊ putredine vitam finiuit

¶ De pellicano ſolitario dialogus. lxxi

Pellicanus dicit pa
pias eſt auis ꝑua que in ſo
litudine delectatur. Quadam autē
vice anas ⁊ anſer fecerunt cenam
magnā ad quā inuitauerūt omēs
domeſticas alites. verū tamē vt ce
na nobilior exiſteret ꝑagrauerūt
in ſolitudinē ⁊ pellicanū ſecum ꝑ
duxerunt. Cena autem facta om
nes volucres curialiter obſecrauē
runt pellicanū vt inter gētes ſecū
cōmorari vellet ne in tanta vaſta
ſolitudine ꝑegrinari vellet ⁊ peni
tiam tam maximam ſuſtinere. pel
licanus ſiquidem victus precibꝰ
alitum aliquantulum cū auibus
cōmoratus eſt cum quibus ſplen
dide epulabatur. Dum autem ora
re legere et deum contemplari cu
peret non valebat propter garri
tum et rumores alituȝ. Nec ſobrie
vt ſolebat propter affluentiam ci
bi et potus viuere valebat. Ideir
co ad cor rediens q̄ cōmode potuit
in ſolitudinem reuerſus eſt vbi bo
nū certamen certauit curſum con
ſummauit fidem et deuotionem q̄e
tis ſeruauit dicens. ¶ Qui vult de
um contemplari ſolus debet com
morari. Sic et tu ſerue dei ſemper
cum expedit maneas ſolitarius vt
quieta mente in diuinis lectōibꝰ
et meditationibus orationibus ⁊
contemplationibus tuus ſpiritus
exerceatur ⁊ i colloquijs altiſſimi
iugiter delectetur Audi bernardū
dicentē. O ſancta anima ſola eſto
vt ſoli domino omniū ſerues teip
ſam quem ex omnibus elegiſti. fu
ge creaturas ſi creatorem habere
deſideras. fuge mundum ſi vis eē
mūdus. Quia dicit Auguſtinꝰ. Si
tu es mūdus iā te nō delectet mun
dus. In vitaſpatrum dicit abbas
arſenius orans. Dn̄e dirige me ad
ſalutem. Et venit ei vox dicens.
fuge tace et quieſce et ſaluus eris.
Qui enim ſedet in ſolitudine

⁊ quieſcit ⁊ a tribus piculis eripit
idest auditus locutionis ⁊ viſus.
Quidā ſolitarius exiuit in heremū
veſtitus lineo ſacco tātū. Cum ḋ
ābularet tres dies aſcendit ſup pe
tram ⁊ inuenit ſub ipſa viridē her
bam. ⁊ hominem paſcentem tanq̄
beſtiam. Deſcendēs autem occulte
terruit eum. Ille vero cum eſſet nu
dus non poterat ferre odorem ho
minū āguſtia vix euaſit de manibꝫ
eius fugiēs. Ille vero currebat pꝰ
ipſum clamans expecta me: te ꝓp
ter deum ſequar Cui ille. ⁊ ego ꝓp
ter deum refugio. Tunc ꝓiecit ve
ſtimentū quo erat īdutus ⁊ ſeque
batur eum. Qui cum hoc videret ex
pectauit eum dicens. quando proie
ciſti materiā mūdi abs te expecta
ui. Cui ille. Pater dic mihi verbū
quo ſaluꝰ efficiar. At ille. fuge ho
mines ⁊ tace ⁊ ſaluus eris. Hec enī
ſunt principalia ſalutis quia vbi
turba ibi turbatio. Vnde ſeneca.
Quotiens in turba fui turbatus
redij. Ideo ꝗ̄ trenoꝝ. iij. Beatꝰ vir
qui ſedebit ſolitariꝰ ⁊ tacebit ꝗ le
uabit ſe ſuper ſe

De turture caſta. Dia logus lxxviij.

Turtur eſt caſtiſſi
ma int̄ ceteras aues q̄ donec
cum viro moratur nunq̄ alium di
ligit ⁊ ſi vir eius obierit nec viꝝ
nec ſociū nequaq̄ plus accipit. A
quam turbidam ſemper bibit. in
ramuſculo viridi nunq̄ quieſcit.

Quedam autem turtur vidua exti
tit pro quo anxiata nunq̄ conſola
ri nec ſpaciari cupiens. in merore
tamen caſtiſſime vitam ducebat.
Ceter autem aues ꝯpatiebantur
ei. intuentes eam in merore defice
re. Vnde ad ipſam conuolauerunt
dicentes. Soror quare tabeſcere vis
a dolore. veni nobiſcum ⁊ aliquan
tulū cōſolaberis quoniā libentiſſi
me te fulcire cupimus ⁊ hoſpitare
Turtur autē hoc audiens aliquā
tulū reſpirata cū eis caritatiue pro
ceſſit. Volucres quidem ōnes ami
cabiliter eam recipiebant ⁊ ad ni
dum ſuū reportantes eſcam ſuam
cum ea diuidebant. Turtur vero
zelo caſtitatis armata cū fornicari
ſentiebat nō valens fetorē ſcorti
ſuſtinere q̄ cito fugiebat nec in lo
co plus intrare cupiebat. Cumq̄
hoc ſepe faceret ad extremum con
ſorcium lubricorum reliquit ⁊ ad
puritatem caſtitatis redijt dicens
Eſſe pudicaq̄ munda volo nū
q̄ lubrica nda. Hoc enim agere de
bet qui tenētur caſtitatem obſua
re quia non ſolum ſcortum effuge
re debent ſed loca ſcortorum ꝓpter
abhominationē ⁊ fetorem luxurie
Nihil enim fetidius ⁊ abhomina
bilius q̄ fetor pollutionis ⁊ libi
dinis. Vnde quidā ſcolaris ſcorti
in domo ſua fetorē faciebat. ⁊ qui
dam archidiaconꝰ ſentiebat. Cui
tantum adheſit ꝗ ⁊ ipſe fornicatꝰ
fuit Ideo dicit Bernardꝰ. Luxurie
appetitus plenus eſt anxietate: ac
tus abhominabilis ⁊ immundicie.
exitus penitudinis ⁊ verecundie.
Narrat Ambro. libro de virginitate

tertio de matre ⁊ filiabus que am
plexantes ſe ⁊ quaſi choros ducē
tes ꝓiecerūt ſe in alueū fluuij ne
apud ciues dedecus caſtitatis pa
terētur· Huic ſimile narrat Augu
ſtin9 de ciuitate dei de lucrecia que
cum eſſet oppreſſa a filio tarquini
regis induxit ſuos ad vindictam·
deinde ꝓpter delictū cōmiſſum egra
atq3 impatiens ſe peremit ⁊ q̄uis
nō eſſet faciendū dicit Auguſtin9
Non enī debet quis ſe interimē ad
vitandū alienā libidinem· nō enī
polluet ſe ſi eſt aliena libido ī ꝓpo
ſito caſtitatis ꝑmanēte eo ꝑ quod
corpus ſanctificari bono meruit·
Ipſi corpori nō aufert ſanctitatem
violentia libidinis aliene quam
ſeruet ꝑſeuerantia continentie: ſūe
tamen deteſtatio de decoris amoꝝ
honeſtatis ꝑſeuerantia fortitudis
in talibus ſunt cōmendanda· De
continentia etiā caſte mulieris nar
ratur libro tercō de nugis philoſo
phoꝝ ꝙ cum viro ſuo danieli noīe
eſſet exprobratum ꝙ oris vicio fe
datus eſſet ſiue ꝙ haberet maliꝫ
anhelitū et ipſe cōquereretur vxo
ri ꝙ non monuerat eū de hoc quere
re medicinam· Reſpondit illa· hoc
feciſſem inq̄t niſi crederem omnia
ora viroꝝ ſic olere· Veriſimile enī
fuit ꝙ os ſuū ad os alterius viri
nunq̄ applicauerat·

De perdice fure dialogus· lxxix·

Perdix de voce no
men habet vnde dicit iſi· ⁊ ābro·
ꝙ auis adeo doloſa ⁊ fraudulenta
eſt vt alterius oua deripiens foue
at· ſed fraus euētum nō habet Nā
cū pulli ꝓprie genitricis vocē audi
unt naturali quodā inſtinctu hāc
que fouit relinquūt ⁊ ad eam que
genuit reuertūtur· Nidū ſuū inter
condenſa ſpinaꝝ loca cōſtituit· ouis
ſtragiguti puluis ē· Cuꝫ quis ap
propinquauerit coꝝ nidis egreſſe
matres ſe ſponte offerūt venientib9
⁊ ſimulata debilitate vel pedū vel
alaꝝ quaſi ſtati capi poſſit· greſſ9
fingūt tardiores· Hoc mendacio
ſollicitantur obuios quoadusq3 a
nidis longi9 auocētur· Vna āt per
dix furata ē oua cuiuſdā auis alte
ri9 ea abſente· Sed dū ſpoliata ad
nidū rediret ⁊ oua ſua nō īueniēs
doluit ⁊ q̄ plurimū anxiata oua re
quirit· Tandem cū magno ſtudio
oua ⁊ latronē reperit· q̄ cum feſti
natione iudici hoc īdicauit Iudex
āt citauit furē ⁊ ſubtiliter de nego
cio examinauit: latro vero nō cōfi
tebať ſed ꝑdicta ꝑ virib9 denega
bat· Et qꝛ teſtes iudex nō habebat
latronē de iure nō iudicabat Accu
ſatrix vͦ ad iudicē dicebat· debes
ipm̄ tormētare ⁊ veritatē extorq̄re
Cui iudex debes ⁊ tu ea q̄ dicis pro
bare vt iudiciū meū rectū videať
alioqn te cū ipſa martirizabo · Sa
āt nō ꝓbante qđ accuſabat iudex
ſuſpicari cepit ꝓpter quod ābas ī
eculeo leuauit ac de furto ꝑconta
ri cepit · latro vero cūcta ꝓpalauit
et ea q̄ de mlťa furta q̄ accuſabat
occulta q̄ cōmiſerat manifeſtauit

Quapꝓpter iudex eas ſuſpendi fecit
dicens ¶ Qui furatur ⁊ accuſat ſe
fallacit' excuſat·Ergo req̄re a teip
ſo in aīo tuo q̄ es q̄ accuſare velis·
vtrū de ſimili dicto vel facto vale
as reprehendi·Quia dicitur ad ro
ma·ij·Inexcuſabilis es homo oīs
q̄ iudicas in quo enī iudicas alteꝝ
teipm̄ ꝯdēnas·eadē enī agiſ q̄ iudi
cas·Qui ergo aliū doces nō teipm̄
doces·Qui p̄dicas nō furādū fura
ris·Qui dicis non mechādum me
charis Vn̄ catho Que culpare ſo
les ea tu ne feceris ipſe·Turpe eſt
doctori cū culpa redarguit ipſum·
Cū quidā tirānus iudicaret q̄ndā
latronē ſuſpendi:q̄dā ph̄us q̄ ade
rat hoc videns riſit·Qui cū interro
garet' a tyrāno·cur rideret·R̄ndit
ꝙ magni latrones iudicāt mino
res·Aug⁹·de ciuitate dei·li·ca·iiij·
introducit exemplū de alexandro
et diomide pirata Qui cū eſſet ꝯpre
hēſus inquiſitus ab alexādro cur
mare infeſtaret·R̄ndit·libera con
tumacia·Q8 tibi vt orbem terraꝝ·c
Sed ꝙ id facio exiguo nauigio la
tro vocor·ꝙ tu facis magna claſſe
impator diceris·Si ſolus capt⁹ fu
iſſet alexāder latro eēt·Si ad nutū
diomidis ꝑꝑli famulent' erit diomi
des impator·me fortune iniq̄tas·
te faſt⁹ intolerabil' ⁊ inexplebilis
auaritia furē facit·Si fortuna mu
taret' fierē forte melior·ac tu q̄ for
tunatior neq̄or eris Miratuſ alexā
der de pirate ꝯſtātia dixit·Experiar
inq̄t an futurus ſis melior·Fortu
nā tuā mutabo vt nō ei āmō ꝙ de
liq̄ris ſed tuis poti⁹ moribꝰ aſſcrī

batur·⁊ eū ꝯſcribi fecit militie vt
poſſet ex īde ſaluis legib⁹ militare

¶ De pica et agazijs dialogus·lxxx·

Pica eſt auis calli
diſſima vt dicit plinius al
ba ⁊ nigra varietate diſtīcta Hec
apud quendā venatorē ⁊ huma
ne et latine loq̄batur·ꝓpter quod
venator ⁊ ipſā plenarie fulciebat
Pica āt nō immemor beneficij volēs
remunerarē eū volauit ad agazias
⁊ cū eiſ familiarit' ſedebat ⁊ huma
ne ſermotionabatur·Agazie q̄ȝ in
hoc plurimū letabant' cupiētes et
ipſe garrire humaneq̄ȝ loq̄·Vnde
vnanimiter clamauerūt picā ad
ſe eiq̄ȝ dixerūt Volum⁹ ⁊ te obnixe
p̄camur vt doceas nos loqui vt tu
loq̄ris·⁊ preciū tibi ad libitū con
ſtituemus·Quib⁹ pica·Nō poſſum
vobis r̄ndere plenarie niſi locuta
fuero cū doctore meo q̄ me docuit·
Verūtamen ſi ꝯuolarē mecū cupi
tis vos recipiet ipſe curialiter ⁊ do
cebit vt docta ſū ego·Agazie aūt
credule facte cū pica ꝯuolauerūt·
Dū aūt ad domū pica repatriaret
hec oīa reſerauit dn̄o ſuo ⁊ ait·va
de ac prepa rethia tua ⁊ cū agazi
is in rethib⁹ euolabo ego Agazie
vero audiebāt verba nec intellige
bāt ea ꝓpter nihil titubantes ala
criter ꝑgebant·Interea venator re
thia ſua tetēdit ⁊ pica ad agazias
reuerſa ē dicens·Nihil ſorores du

bitetis ſz meaū ſecure cōuolate q̄a
pacifice locuta ſū cū doctore meo
qui nos gaudēter recipiet Et cū in
rethibus oēs ſe miſiſſent·venator
rethia ſup ipſas reuoluit eoſq3 ce
pit·vendidit·ſeq3 ditauit dicens·
Quoꝝ dicta nō captamus fidez
illis nūq̄ damus·Ita et nos caue
re debemus fidē dare verbis eoꝝ q̄
nobiſcū ſophiſtice ⁊ ingenioſe lo
quūtur·Quia dicit pu̾bio·xxix·
Homo qui blandis fictiſq3 ſermo
nib9 loq̄tur amico ſuo·rethe expā
dit pedibus eius·Ideoq3 malus ho
mo qui blande loq̄tur innocenti la
queus eſt·Vnde quidam leccator
videns ruſticū portantem agnum
ad forū venalem dixit ſocijs ſuis·
Vultis habere agnū quē portat
ruſticus ille·At illi·volum9 Et ipſe
diſpoſuit ſocios p diuerſa loca ad
que ruſticus erat venturus·dicēs
q̄ quilibet illoꝝ q̄reret a ruſtico ſi
vellet canem illū vendere·Et cū pri
mus quereret reſpondit ruſtic9 q̄
non erat canis ſed agnus·Sed cū
queſiſſent alij ſimiliter ad vltimū
credidit ruſticus de agno q̄ eſſet
canis·Sic enī nōnulli credunt om
nia q̄ ſibi dicūtur q̄ eſt maximum
periculū ꝓpter quod dicitur eccle·
xix·Non credas omni verbo ſed in
omni facto intuendū eſt de poſſibi
litate ⁊ de fine·Prout in fabula q̄
dam refertur q̄ mures fecerūt cō
ſiliū vt facerent campanam et po
nerent eam ad collū catti vt quan
do iret cattus audirent campanā
mures ⁊ abſconderent ſe affuit eti
am inter eos vnus alijs ſapiētior
qui dixit·Eſto q̄ cāpana ſit facta·
Quis veſtrum ponet eam ad collū
eius·Et cū non inueniretur q̄s vel
let eā ponere ad collū catti deſtite
rūt ab inceptis·

De miluo q̄ decepit pullos cuiuſdā ornicis dialogus·lxxxi

Miluus vt dicit iſi
do·eſt auis ꝓpe magnitudi
ne aquile vngues pedes ⁊ roſtruz
ad modū accipitris habet ſed cur
uas ⁊ nō rectas·ſic accipiter alas
habet:mollis tn̄ viribus ⁊ volatu
rapaciſſima pullis domeſticis inſi
diatur·Circa macella excubat et
cadauera·Plini9 Miluus audax
eſt in puis timidus in magnis·a
miſo fugatur q̄uis in duplo ma
ior ſit illo·Hic q̄ rapax eſt cepit
pullos ornicis et comedit·de quo
ornix plurimū inflāmata nunq̄ ei
pepcit ſed emulata ē eū pro virib9
Longius āt poſt·milu9 cōpūctus
veniā petijt rogās p ſe ⁊ nuncios
multos ſibi indulgeri·Sed ornix i
durata noluit miſereri nec veniā il
li dare dicens·Nunq̄ viua tibi
parcam neq3 mortua in archā Sic
enī multi indurati nūq̄ veniā pete
ti tribuūt·Cōtra q̄s dicit ſaluator
mathei·vi·Si nō dimiſeritis hoīb9
pctā eoꝝ nec pr̄ veſter dimittet vo
bis pctā veſtra·Aug9·Vnuſquiſ
q3 talem indulgentiā accepturus
eſt a deo:qualē ⁊ ipſe dederit ꝓxi

mo ſuo· Vnde eccle·xxviij· Relinq̄ proximo tuo nocēti tibi ⁊ tūc dep̄canti tibi pctā ſoluent̄· Ait enī Augꝰ· ꝙ non ſolū obliuiſcit̄ ſapiēs iniuriarum imo negat ſe iniurias ſuſcepiſſe· ꝓut ait ſeneca· li· de cōſtantia ſapientiſ inq̄rens· ſapiēs ꝑcuſſus colaphis quid faciet· Rn̄dit· Quid fecit catho cū illi os ꝑcuſſuȝ eſſet nō exaudiuit nō vindicauit iniuriam nō remiſit tantū ſed factuȝ fuiſſe ſibi negauit· Hoc enī viſum fuit ſibi honeſtius inter alia Item ſeneca libro· iij· de ira· de ſocrate ꝙ cū iret ꝑ ciuitatē ⁊ eſſet colapho ꝑcuſſus nihil amplius dixiſſe fert̄ q̄ꝫ ꝙ moleſtū eſſet ꝙ neſcirent homines qn̄ cū galea vel ſine galea prodire deberent· Itē eodem libro narratur de diogene philoſopho ꝙ cū queſtionaret̄ de cauſa cū lentulo et lentulus cōmotus cōtracta pingui ſaliua inſpuiſſet in frontē Abſterſitqꝫ mediā quantū potuit ille faciem dicēs· Affirmabo inq̄t oībus o lentule falli eos qui te negāt os habere· Refert ſeneca ꝙ ſocrates habuit duas vxores nimiſ zelotipas ⁊ contentioſas· adeo q̄ꝫ quadā die in ipm̄ impetū facientes ad terrā eū deiecerūt Alia aūt vice cū illaꝝ vna in eū multa intuliſſet tonitrua cōminationū ille diſſimulans abijt ⁊ iuxta murū domus ſedere cepit. Illa vero vrinā ⁊ imundiciā ſup caput eius fudit· Sed ſocrates nihil ex hoc aſperatuſ cepit tergere caput dicēs· ſciebā ꝙ poſt tonitrua pluuia ſeq̄retur· Cum āt amici conſuleꝛent ei vt eas expelleret reſpondit· diſco qualis ſim i foro Hoc ē· diſco in domo patientiā vt ipſam i foro exhibeā· Cū quidā quereret a theodoſio pijſſimo imꝑatore quō ſic proprias iniurias ſuſtinebat et ſe ledenteſ audiebat nec occidebat Ait· Hoc facimꝰ vt ad vitam poſſimus mortuos reuocare Id eſt impios ad virtutes q̄ꝛ non eſt magnū occidere viuentes Hoc enī agere poſſunt etiā immūda ⁊ iīmica animalia vt ſerpenteſ aranee ⁊ ſimilia· Sed magnū eſt et ſoli deo poſſibile mortuos reſuſcitare·

De bubone q̄ voluit habere dominiū aliorū dialogus· lxxxij·

Bubo a ſono vocis nomē habet vt dicit iſid̄· Eſt āt auis feralis onuſta plumiſ ſꝫ graui ſꝑ detēta pigritia debilis ē ad volandū· Ait etiā quidā· bubo bibit oua colūbe· mures venatur· i eccleſijs habitans oleū de lampadibuſ bibit ⁊ tn̄ defedat eā ſtercoribus· Qn̄ impugnatur ab alijs auibuſ que in luce habitant reſupina pedū vnguibus ſe defendit· de nocte euagatur ⁊ circūuolat de die vero in murorum rimulis ſe abſcōdit· Hac aue capiūtur cetere volucres que circūuolantes eū deplumāt eo ꝙ omnes ſibi inimicantur Et ꝓpter hoc aucupes cum eo dep̄hendūt alias aues· Plinius dicit

q̄ a cauda de ouo exit q̄ñ pondere capitis partē corpoꝝ mater fouen dā applicat· Eſt igitur auis noctur na et turpiſſima īter ceteras aues deſpecta vnde extat verſus Turpis auis bubo turpiſſima beſtia bufo Cum aues oēs conuentum celebra rent et poſt cenam oēs pacifice cō quieſcerent nihil titubantes · ecce bubo ſe exaltauit dicēs· Sum ego q̄ plurimū inter volucres ſuppedi tatus nec magnificatus vt nobili tas mea req̄rit ſed me volo nūc ſb limare· Volo enī cū amicis cōſan guineis inter aues ſalire omneſq̄ȝ magnas trucidaē vt p⁹ princeps et dux alitū exiſtā Quapropter ad ſe clamauit porphirionē ⁊ nycticora cem veſptilionem ⁊ zuetam necnō et omnes nocturnales aues · ⁊ cū ipſis īter alites manu armata ag greditur volens magnas pimere ⁊ dominium ciuitatis vſurpare A ues āt ex ſomno excitate intuētes proditores ad arma cucurrerunt eoſq̄ȝ ceperūt ⁊ ad aquilaȝ vinctos pduxerūt vt iudiciū de ipſis ꝑpa laret· Aquila vero hoc audiēs ſen tentiā contra proditores protulit q̄ ſtatim p ciuitatē traherentur et in patibulo poſt ſuſpenderent nec non ⁊ omne genus bubonis ſic in perpetuū pſecutioni datum ⁊ infe ſtum ⁊ ab auibus ē deuitatū · Hec eſt enī cauſa ſcdm fabulas ꝑ qua bubonem aues pſequūtur ⁊ ſibi lant· vnde in die nō audet inter vo lucres apparere· ſed de nocte volās cibum ſibi q̄rit dicēs· ¶ Male le uat ſe qui cadit perit et q̄ falſe tra dit Sic enim nōnullis ciuitatibus p malos ⁊ ſupbos procitatur p optant enī magnates extinguere vt dn̄iū ciuitatis poſſideant Caue ant ergo tales ne ſimili pene ſubiꝭ ciantur· Dicitur enī eccle· vij · Noli facere mala ⁊ non te apprehēdet ne pecces in multitudine ciuitatis nec immittas te in populū· Et in ꝓ uerbioꝝ · xxiiij Qui cogitat mala fa cere ſtultus vocabitur· ſed qui am bulat ſimpliciter ambulat ꝯfiden ter· Magni enim debent cōtenti eē de magnitudine ſua non vſurpaē dominiū violenter quia omnis po tentatus breuis vita dicitur eccle· x· Et qui non intelligit hanc breui tatem poſtea intelliget penalitatē Sapien· v· Quid nobis profuit ſu perbia · aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis Tranſierunt omnia ſicut vmbra Narrat vale rius li· viij · q̄ cum alexāder audiſ ſet ab anaxarcho comite ſuo ex au toritate democriti ſui preceptoris precipui innumerabiles eſſe mun dos· Heu me inquit miſerum qui nec vno adhuc potitus ſum· Et ta men poſt modicum ſepulcrū eius fuit quinq̄ȝ pedum· Egregie enim ait verſificator ille Vir bone quid curas res viles res perituras· Nil profuturas ſed vermibus eſca fu turas· Nemo diu manſit in culmi ne ſed cito tranſit· Eſt breuis atq̄ȝ leuis in mundo gloria queuis· Jdē refert quintus curtius q̄ quidam ait alexandro vide ne dum ad ca cumen perueneris quo tendis in ipſis ramis quos apprehēderis de cides· Soldanus quidam īter om nes nobiliſſimus rex agarenorum

poſtꝙ preſciuit ſe moriturū accipi
fecit pannū ſudarij ⁊ ſup lanceā
poni quaſi vexillum ac ꝑ vrbem ꝑ
conizari ꝙ de toto regno ſuo et de
vniuerſis diuicijs ⁊ theſauris ni
ſi pannum iſtum ſudarij ſecuꝫ in
morte aſportaret·

De auib⁹ terreneis et aquoſis dial· lxxxiii·

Aues terrene intuentes volucres que ſunt aquoſe: in aquis ⁊ terris comedere ꝑturbate ſimul cōuenerūt dicētes Supplantate enī ſumus ⁊ ſpoliate ꝙ alites iſte aquoſe ſaturātur in aquis· ⁊ poſtꝙ igurgitate ſūt aſcēdunt ad ſolū ⁊ ꝑtes noſtras deuorant ⁊ tollūt· Et citauerūt ante ſe dicētes· denudate eniꝫ ꝙ plurimū ſumus a vobis vos ad libitum in aquis comeditis nec ſufficit vobis Sed poſtꝙ implete eſtis in terraꝫ aſcenditis ⁊ eſcas noſtras deglutire peroptatis· Cauete vobis deinceps ne talia procurentur· alioq̄n vos omnes ꝑforabimus· Quibus ille· Male loquimini ſorores ſꝫ obnixe obſecramus vt dignemini de eſcis noſtris epulari nobiſcū quoniā corda noſtra letificabūtur· Alites autem terrene ꝓpter guloſitatem eſcas aquarū concupiſcentes hoc audientes cum ipſis in aquis cōuolarunt· Sed ꝙ natare ignorabant a fluctibus ⁊ vndis periclitabantur· vnde clamabāt ſibi miſereri· Aquoſe vero pietate cōmote non reddentes malum pro malo natando eas ad ſolum ꝑduxerūt· quaꝓpter licentiate ab ipſis in aquis ⁊ in terris ad libitū paſcunt dicentes· Sobrij plus durāt ꝙ guloſi· pij ꝙ inuidioſi· Sic enī multi guloſe intuentes alios comedere contriſtantur putantes ſibi neceſſaria deficere· ſed deus fecit hūc mundū et omnia que in eo ſunt· Dicitur actu· xvij· ꝙ ipſe eſt q̄ dat omnibus vitam ⁊ inſpirationem et omnia et pro tanto dicit criſoſ· Carnalia beneficia preſtat de⁹ dignis ⁊ indignis ergo contenti eē debemus de quo largitur de⁹ · Sed ſicut dicit Bernardus· auis rapaciſſima cōtenta eſt aere· lupus terra lucius aqua ſed homo raptor terram aquam aerem ⁊ celū ſi poſſet ſuis nutrimentis ſpoliaret· Nō enim tales erāt antiqui principes ſed cōtinentia gule vigebat ī eis· prout ait vegecius de re militari libro· x· vbi loquitur de continentia principū· De alexandro dicitur ꝙ in itinere ambulans cū antiquis accepto pane veſci ſolit⁹ erat· Idē legitur de ſcipione emiliano Vnde et catho legitur fuiſſe contentus vino quo remiges ſiue ſerui nauigātes potabantur· Et de hanibale legitur ꝙ ante noctem nō requieſcebat ⁊ de nocte ſurgere ſolitus erat et in crepuſculo ad cenā vacabat Ibidem etiā narrat de continentia admirabilis exercitus ſub marco ſatiro ꝙ cum eſſet arbor pomifera ipſa de caſtroꝝ hoībus poſtera die intactis fructibus eſt relicta· Legi

tur in geſtiſ romanoꝝ ꝙ auguſt9
ceſar minimi cibi erat panem et
piſciculos minutos et caſeū bubu
linū manu preſſum ⁊ ficus virideſ
appetebat. veſcebaturqꝫ quocūqꝫ
loco ⁊ tēpore quod ſtomachus de
ſideraſſet. Et non ſolum cōtinentia
gule vigebat in viris ſed etiaꝫ in
feminis ſolita fuit ne ī aliquod de
decus ꝓlaberentur. ꝗꝛ vicina ſūt
ſibi vēter ⁊ genitalia. dicit Augu
ſtinus. venter mero eſtuans cito
deſpumat in libidinem

De ruſtico ⁊ apibus dialogus. lxxxiiii.

Ruſtic9 quidā mul
tas apes in alueario nutrie
bat de q̄bus multa lucrabatur. ta
men qn̄qꝫ de aculeis apum accipie
bat: cū fauos mellis exportabat.
Quadā autē vice aculeatus doluit
ꝓpter quod indignatus apib9 mi
nari cepit dicēs. promitto deo ⁊ vo
bis ꝙ ſi me plus pupugeritis p̄
cipitabo vos ⁊ ꝓpulſabo. Cui apes
Tu bn̄ vis colligere ruſtice de dul
core ſed ſētire nō vis de dolore. fer
in pace amariora ſi tu cupis dulci
ora. alioquin te relinquemus nec
de nobis lucratus eris. Ruſticus
autē veniēs dum fauū mellis colli
geret quedam apis ipſum aculea
uit pro quo furibūdus effectuſ cū
cta aluearia apū deiecit ⁊ deuaſta
uit. Apes vero ſcandalizate ipſum
ꝙ cito relinquēteſ ab eo loco receſ
ſerūt. Ruſticus āt in pauptate col
liſus qui in delicijs viuere ſolebat
vtilitatē apū cognoſcēs ſtatū pri
ſtinū lugebat dicēs. Debet du
ra ſuſtinere qui de dulci vult habe
re. Sed multi ſunt hodie tales qui
pie volunt viuere. gaudere cū ſecu
lo ⁊ regnare cum xp̄o. multi enim
in delicijs querūt xp̄m. Sed vt di
cit Job. xxviij. Non inuenitur in ter
ra ſuauiter viuentium. Ꝓpter di
cit Hieronimus. Qui eniꝫ voluerit
viuere ſecūdū euangeliū tota ſua
vita erit martiriū. Dn̄s enim non
eiecit hominē de padiſo vt hic ſibi
aliā cōſtituat padiſum. dicit Ber.
Vnde in vitaſpatrū quidā frater
interrogauit abbatē achillem di
cens Cur ſedens in cella patioꝛ ac
cidiam. Cui ille ꝗꝛ nunq̄ꝫ vidiſti re
quiem quā ſperamus ⁊ tormēta q̄
timemus. Si eni inſpiceres diligē
ter. etiā ſi vermibus eſſꝫ plena cel
la tua vſqꝫ ad collū in ipſis pma
neres voluntarie ſine accidia. In vi
taſpatrū fratres rogabant ſenem
ſanctū vt quieſceret a graui labo
re. Quib9 reſpondit. Credite mihi
o filij ꝗꝛ abrahā penitebit cū vide
bit magna ⁊ p̄clara dei dona ꝙ ā
plius non fuerit decertat9. Itē qui
dā dixerūt ad q̄ndā magnū. quō
contentus es hic ⁊ ſuſtines tm̄ la
boꝛē. Qui rn̄dit. totū tp̄s mei labo
ris quē hic ſuſtineo nō ē idoneum
cōpari ad vnā diem tormentoꝝ q̄
pctōribus in futuro ſunt prepata

De leone q̄ pugnauit cū aquila dial. lxxxv

Leo rex ferarum a
criter cũ aquila rege auiũ
dimicabat habens ſecũ cũcta ani
malia ſuper humũ caſtrametatus
ſtabat· Aquila vero cũ auib9 ſup
arboribus cũ iaculis et ſagittis cũ
beſtijs pliabatur· Grifes inde trã
ſiens et videns hoc ſibi diſplicuit
mirabiliter vnde collocauit ſe ſup
collem nec i eis cõuolauit· Leo aũt
timens ait intra ſe· ſi hic erit ꝯtra
me victus ero· Aquila ſimiliter co
gitans ait· hic caudam habet et pe
des vt animal· credo ꝙ ſi cũ beſtijs
ſteterit cõtra me· non durabo· Qa
ꝓpter nuncios ei direxit vterqꝫ vt
quis eſſet et quare illic ſederet dilu
cidaret· Quibus grifes ait ſum et
animal ſed non h neqꝫ k· Hic aũt
ſedeo ꝓpter pacẽ et amorem et nõ
partialitatem amo nec rumorem·
Cum autem hoc dixiſſet eſt ab oĩ
bus gracioſe receptus· Grifes aũt
ſpaciabatur ad libitũ cum beſtijs
et auibus ꝓpter quod null9 de eo
ſuſpicabatur· Inter hoc grifes de
pace tractare cepit et ꝙ ſuſpectus
non erat ptes libere in ipſum com
promiſerũt· Ipſe vero ſententiam
dictauit ꝙ omnes de campo ꝙ̃ citi
us ſe mouerent et ampli9 nõ in pu
gna ſed in pace manerent dicens
Qui vult pacem poſſidere debet
ptem non tenere· Sic ꝗlibet perpe
trare debet inter diſcordãtes vt ſit
filius illius qui dicit Mathei·v·
Beati pacifici id eſt pacẽ patran
tes inter diſcordantes quoniã filij
dei vocabũtur Et eſaie·lij· Quoniaꝫ
ſpecioſi pedes annũciantes pacem
Sic et pedes portantiũ diſcordiam
et ſcandalũ maledicũtur Dicente·
Eccle·xxviij· Suſurro et bilinguis
maledictus eſt· multos enĩ turba
uit pacẽ habẽtes· Legitur in vitas
patrũ ꝙ cũ lis eſſet inter vnũ gen
tilem et vnũ chriſtianũ et venirent
ſimul armati cũ parentib9 et ami
cis parati ad pugnã· Beat9 appol
lonius rogauit eos de pace· Vn9
tñ qui diſcordie et diſſenſionis ca
put erat vir truculentus et malig
nus impediebat pacẽ dicẽs ꝙ vſqꝫ
ad mortẽ ſuã nõ fieret pax· Tũc di
xit vir ſanctus· fiat vt dicis Null9
enĩ preter te hodie perimetur ſꝫ cõ
gruũ honori tuo ſepulcrũ tibi fiet
in ventrem beſtiaꝝ et volucrũ· Et
ita factum eſt· nã ſtatim fuit in pu
gna necatus qui ſabulo cõculcat9
pmanens· In mane vero parentes
venientes vt tollerent ac ſepelirent
inuenerũt eũ et vulturibus deuora
tum et beſtijs effoſſum

De leone ꝗ vxorauit duos catulos ſuos dialog9·lxxxvi·

Leo duos vxorauit
catulos filios ſuos et p quo
libet dedit ſiluã magnã in dotem:
ſꝫ anteꝙ̃ diuideret eos ſe de tribus
ipſos monuit dicẽs· Filioli hec tria
cuſtodite et bñ erit vobis· pmo pa
cẽ cũ veſtris habeatis· Secundo ſil
uã quam vobis do cuſtodiatis vt
aĩalia multiplicent· Tertio cũ ho
mine nunꝙ̃ pugnetis· Nec maior

cuſtodiens in bonis creſcebat. Mi
nor aūt filios pturbare cepit. nec in
domo pacẽ habebat ꝓpter quod i
ſiluā cū furore intrabat cunctaq̄
animalia perimebat. Vn̄ breuiter
ſiluā ſpoliauit. Quadam vero die
fratrem ſuū viſitauit et intuēs eū
i bonis ſuccreſcere ait. Infelix ego
in penuria viuo ⁊ pturbatione. tu
vero exultas in delicijs ⁊ pace Cui
maior. Juſſa patris nō cuſtodiſti
idcirco hec mala ſup te venerunt
ſed veni mecū in ſilua ⁊ vide qua
liter bona paterna cōſeruaui. Cū
aūt ſimul pergerent ecce quidā ve
nator apparuit qui laqueos tende
bat vt ibi de aīalibus caperet Cui
minor. Nō cernis homūculum illū
qui deſtruere te poptat. Et maior.
Neſcis ꝙ preceptū habemus a ge
nitore vt cū homine nō pugnem⁹
Cui minor. Miſer vis tu ꝓpter ver
ba fabuloſa nobilitatē pdere leo
ninam. Ego ipſum dilacerabo Cū
autē ad hoiem cucurriſſet ⁊ laq̄os
non aduertens cecidit in rethia ⁊
illaqueatus ē. Maior aūt redijt di
cens. ¶ Juſſa patris q̄ conſeruat
tutū ſemp ſe reſeruat. Idcirco pꝫ
manifeſte ꝙ tutū eſt iuſſa paren
tū cuſtodire ⁊ ſecūdū ꝙ iuſtū eſt
obedire. Ad colloſenſes. iij. Filioli
obedite parentibus veſtris in dn̄o
hoc enim iuſtum eſt. Fabulat̄ enī
ꝙ quidā leo pre ſenio iacebat i cu
bili. ſed catulus eius fortiſſim⁹ ve
nit ad eū. Cui pater. Gaude fili qꝛ
cūcta animalia te timent. vnū tan
tū tibi dico ne pugnes cū homine
qꝛ fortiſſimus eſt omniū. Tentat⁹
catulus querebat hominē. Vnde
repperit boues duos binatos ſub
iugo eoſq̄ iterrogauit dicēs. Eſtis
homines. Qui dixerūt non. ſ; ſum⁹
ab homine ſubiugati. Catulus ve
ro magis tentatus inuenit ſonipe
dem ferratum cum freno et ſella ei
q̄ dixit. Es tu homo quem quero.
Qui reſpondit Non. ſed ab ipſo ſū
faleratus. Admirans autem leo
proceſſit et inuenit ruſticum ſcin
dentem lignum. Cui dixit prepara
te cito quia tecum preliari volo.
Cui homo. Scindamus hoc lignuꝫ
prius. poſtea preliaturi erimus.
Et hoc dicens cum ſecuri ſciſſuram
magnam fecit in ligno ⁊ docuit le
onem ponere grifes in ſciſſura vt
celerius ſcinderetur. Qui cum poſu
iſſet. extraxit ruſticus ſecurim de li
gno et grifes leonis incluſit cla
mantis auxilium vicinorum. Ad
clamorem cuius oēs de villa exie
runt cum gladijs ⁊ fuſtibus vt le
onem interficerent. Leo autem vi
dens ſe in arto poſitum grifes in
ſciſſura ligni relinquēs vix euaſit
et cruentantibus pedibus cum cō
fuſione reuerſus eſt ad patrem cō
firmans eius conſilium per experi
entiam.

De grife tyranno dialogus. lxxxvii.

Grifes vt dicit yſi.
ethi. xij. eſt ales pennatus
⁊ quadrupes. Hoc genus ferarū
ortū habuit i iperboreis mōtib⁹ ⁊ i
ſithia aſiathica. capite ⁊ alis aq̄le

ſimilis: ⁊ reliquo corpore ſimilis le
oni· equis ⁊ hominibus maxime ē
infeſtus in nido ſuo ponit lapidē
ſmaragdum contra venenoſa aīa
lia montis· Item viuos homines
diſcerpit· Hic accepit quādā pro
uintiā ad regendū ſed ꝓpter ſuaꝫ
tyrannidē ⁊ auaritiā tria precepit
primū ꝙ nullus ad vendendū vel
compandū reciperetur· Secūdo ꝙ
nullus ab aliis ptibus ad ſuas ve
niret Tertio ꝙ nullꝰ de ſuis ad ali
as trāſiret· Hec tria cuſtodiēs in
deliciis viuebat ꝓpter quod mul
ta colligebat ⁊ ex his nulli aliq̄d
mittebat· Sed iudicio dei quodā
tēpore fulgura ⁊ tēpeſtates totaꝫ
prouintiā illam deuaſtauerūt· Ci
ues autē ad grifem cucurrerūt vo
ciferantes· exeamus ne fame pere
amus· Ipſe vero legatos transmi
ſit ad vicinas nationes vt de bo
nis ſuis vendant et preciū ad ſibi
tum accipiāt· Quibus rn̄derūt· Tu
nunq̄ de tuis bonis nobis vendi
diſti nec mō tibi aliq̄d vēdemꝰ Ite
rum āt alios nūcios direxit vt ſecu
re ad vendendum trāſirent· Cui il
li· Tu nunq̄ nos recipere voluiſti
nec modo nos recipies· Denuo mi
ſit eis vt ſe cū ſuis recipere vellent
nec eos in calamitate relinq̄re· Et
illi· Tu nunq̄ aduenisti idcirco te
non recipiemus· ⁊ ſi veneris te pro
iiciemus· Sic enī derelictꝰ ab oībꝰ
miſerabiliter cū ſuis iteriit dicēs·
¶ Qui non ſeruit ei nō ſeruit nec i
malis ſubuenitur· Ergo bonū eſt
eſſe curialeꝫ ⁊ recipe forenſes ⁊ ho
ſpites ⁊ cū aliis negociari de ſuoq̄ꝫ
aliis tribuere ⁊ etiam cōmunicare

Ait enim ſaluator mathei· vii· Om
nia ergo quecūq̄ꝫ vultis ⁊ faciant
vobis homines ⁊ vos facite illis·
Hec lex et prophete Et baſilius· ta
lis eſto aliis quales et peroptas
circa te eſſe alios· Legitur ꝙ dum
alexander per quandam viam per
geret et ipſe cum ſuo exercitu fere
ſiti deficerēt· quidam pro magno
munere ciphum aque ſibi dedit
quem ille protinus effundi māda
uit· Noluit eum ſolus bibere poſt
q̄ ſuis militibus illud nō poterat
cōmunicare· Econtra dicit auarus
eccleſiaſti· vndecimo· Inueni requi
em mihi et manducabo de bonis
meis ſolus ¶ Tales enim auari nō
ſunt preficiendi· Vnde antiquitus
ſectantes auaritiam non preficie
bantur reipublice: prout narrat
valerius libro ſexto· ꝙ duo conſu
les dum hiſpaniam mitti deberēt
et de ipſis conſilium haberetur ſci
pio dixit· Neuter mihi placet· q̄a
alter nil habet alteri nihil ſatis ē·
eque malam in malignantibus
iudicans inopiam et auaritiam·
Vnde refert idem valerius ꝙ
tiberius ceſar iudices prouincia
rum raro mutabat ex eo ꝙ noui q̄
ibant intenti erant ad recipiendū
Exemplum de quodam vulnerato
quē cum muſcaruꝫ multitudo ope
ruiſſet et quidā eas abegiſſet Ait·
male feciſti· Plene erant iſte et fa
melice venient alie ⁊ amplius me
affligent· Judices enim ſemper
quādo ſunt pauperes vel auari ad
rapiendum ſunt auidi· Legitur in
fabulis poetarum ꝙ q̄dam rex pe
tiit ab appolline vt quicq̄d tāgēt

aurum fieret ꝛ ɔ̄ceſſum eſt ei. Cū
ergo cibū vel potū manibus vel la
bijs tangeret vt in os mitteret ꝯ
tebat in auꝝ. Sic etiā habūdātia
diuitiaꝝ facit auarū famelicū ꝛ ip
ſum trahit ad interitū. Legitur in
cronicis ꝙ taris regina cū cepiſſꝫ
regē perſaꝝ caput eius āputari fe
cit ꝛ in vtrem plenū ſanguine im
merſit dicens. ſanguinē ſitiſti ſan
guinē bibe. Sic auaris tirānis ī fu
turo ɔ̄tinget qui ſanguinē paupe
rū ſitierūt id ē lucrū eoꝝ ꝛ labores
Auari in inferno bibent aurū liq
factū. Vnde refert q̄dā pħs ꝙ ne
ro impator viſus eſt in auro liq̄fa
cto ſe apud inferos balneare ꝛ cū
vidiſſet cuneū aduocatorum. dixit
eis Venite venale gen⁹ hoim ꝛ me
cū hic balneamini qꝛ vobis ꝑtem
optimam reſeruaui.

De leopardo ꝛ vnicornu q̄ pugnabāt cū dracōe dial. lxxxviii.

Leopard⁹ vt ſoli
nus dicit animal eſt gene
ratū ex leone ꝛ pardo. Hoꝝ femie
ſunt audaciores ꝛ fortiores mari
bus Plini⁹ Aliquis volens reſiſte
re leopardis furētibus fricet allia
iter man⁹ nec mora leopard⁹ reſi
ſtet nec reſiſtet qꝛ odorē allij ſuſti e
re nō poteſt. Leopdus ſubruſū co
lorē habet maculas p totū nigras
Multo minores ſunt q̄ leones: leo
pardus qn̄ comedit aliquod vene
nū. ſtercus hois q̄rit quod come
dit ꝛ ſanat Ambroſius. He beſtie
ſunt crudeliſſime naturaliter ita ꝙ
ſic domeſticari nō pn̄t vt obliuiſ
cantur crudelitatis ſue. domeſticā
tur tn̄ ad venandū Igit dū ad pre
dā in venacōne ducitur relaxātur
quā ſi quarto aut q̄nto ſaltu non
pōt cape. ſubſiſtit iratus fortiter ꝛ
niſi ſtatī venator furenti beſtie ali
quā beſtiā offerat cui⁹ ſāguie pla
cet irruit in venatorē vel quoſcūqꝫ
obuios qꝛ impoſſibile ē placari eū
niſi in ſāguine. Hic pugnabat cū
dracone ſed nō preualebat ꝓpter
quod ad vnicornē ꝑrexit ꝛ humi
liter ipſū obſecrauit dicēs. Eminēs
es ac ꝟtuoſus ꝛ doct⁹ belli peto ob
nixe ꝙ me defēdas a furore draco
nis. Vnicornis āt ſe ſublimare ce
pit. ꝛ audiens de ſe talia dici ait.
Veꝝ dicis ꝙ doct⁹ ſū prelij ꝓpterea
optime defēſabo te. noli pauē. Cū
eni aperiet draco os ſuū in gutture
ipm cornu pforabo Cū āt ad dra
conē pariter veniſſent leopdus bel
lū inchoauit ſperās de auxilio vnicor
nis. Draco ꝟo certauit aduerſus e
os ꝛ ignē ꝛ fetorē ex ore emittebat
ſ cū os apiret vnicornis q̄ citius
cucurrit volēs ipſū in gutture traſ
uibrare. Draco ꝟo agitauit caput.
ꝛ vnicornis cornu in terrā fixit di
cēs moriēdo ¶ Qui ꝓ alio vult pu
gnare cupit ſe trucidare. Sic enim
ſtultum eſt de ſe ɔ̄fidere ac de quo
ſibi nō pertinet agonizare. Vn̄ ec
cle. xi. de ea re que te non moleſtat
ne certaueris. Ergo require in ani
mo tuo a teipſo quis es: quid fac

vis·vtrū factū illud ad te ptineat Ad minus ad aliū te immiſcere nō debes·Noli pro alio pugnare nec inter diſcordantes diſcordiam augere·Sed fac vt dicit ſeneca·ſemp diſſenſio ab alio incipiat·a te recōſiliatio·Quidam bellantes aggreſſi ſunt inimicum·ſed alius quidā cucurrit volens ipſum defendere ⁊ armauit ſe verſus inimicos illius Illi autē dixerūt·Amice tibi iniuriam non facimus·tolle quod tuum eſt ⁊ vade quoniā de inimico nr̄o vindictā querimus·Qui nō adquieſcens ſermonibus eoꝝ ad bellū contra eos ſe parauit·Illi autē indignati cū inimico ipſum mutilauerunt·

De elephāte q̄ genua nō flectit dial'·lxxxix·

Elephas vt brito dicit dicit ab elephio grece quod mons latine dicitur ꝓpter magnitudinem corporis·Hoc gen9 animātis in rebus bellicis aptū eſt·In his animalib9 perſi ⁊ medi ligneis turribus collocatis tan q̄ꝫ de muro iaculis dimicant·Intellectu ⁊ memoria multa vigent gregatim incedūt motu quo valeant murem fugiunt·Biēnio portant fetus nec amplius q̄ꝫ ſemel gignūt nec plures ſed tantū vnū gignūt· viuūt ad tricentos ānos vt dicit iſi· ethi·xij·Narrat ſcriptura q̄ continet veterū hyſtorias ꝙ elephas hoc modo capitur·Due puelle virgines vberibus ⁊ ſuperiori parte corporis nudate pgūt vbi habitant elephantes·vna eaꝝ vrnā altera gladiū ferens·q̄bus alta voce cantantib9 audit elephas ⁊ accurrit ꝓpe·Qui mox naturali inſtinctu virginee carnis innocentiā recognoſcens ſi in eis caſtimoniā veneratur· lambenſqꝫ eaꝝ pectus et vbera et delectatus mirifice reſoluitur in ſoporem nec moꝛ puellaꝝ puella cū gladio tenerū pfodiens ventrem elephantis ſanguinē ruentis ſundit·Excipitqꝫ i vrna puella altera ſanguinē quo regalis purpura tīgitur·Hic cum ſit inter feras noīatiſſimus ⁊ famoſus tamen non geniculare poteſt ꝙ genua nō habꝫ Quadā āt vice leo iens p ſiluam ⁊ feras tranſibat ⁊ oēs ei genua flectebant velut regi feraꝝ·Elephas non genu flexit ꝙ non potuit·Vn̄ fere quidā inuidioſe ad leonē conuenerūt ⁊ elephantē infamauerūt Leo āt ad elephātē acceſſit dicēs Quare es tu ita durus ⁊ acerb9 ꝙ genua an̄ me nō flectis vt cetere· Cui elephas Dn̄e ꝓ poſſe meo te diligo ⁊ te honoro ſꝫ flectere me n̄ poſſum ꝓpter ꝙ genua nō habeo· Et leo·ſi tu corde nō refutas excellēter me ſalutas Satis dīm honorat poſſe ſuo qui laborat·Vn̄ accuſatores cōdēnauit ⁊ elephantē ſublimauit dicēs·Nullus iudicatus erit an̄q̄ꝫ probatus·Sic eni attēdere debent iudices·nec iudicare dn̄t ſecūdū diffamationes ſed ſecūdū rei veritatē·quoniā nō qui accuſatur ſed qui cōuincitur reus ē:dicit iſi·Vn̄ ipſe Añ pba ⁊ ſic iudica·ꝓ ut refert valeri9 de manlio torqto

cuius cum eſſet filius ſuus accuſa
tus et cõuictus protulit ſententiã
deo dicens. Cum filiũ meũ cõſilia
riũ pecuniã a ſocijs accepiſſe pro
batũ mihi ſit eum reũ puniendũ
et domo mea indignũ iudico. Jdeo
q; ſic adiudicatus gladio punit9
eſt. Hoc eni debet agere iudex. non
eni deb; puertere iuſticiã propter
amorẽ vel odiũ. Quia dicit ternar.
Amor et odiũ veritatis iudiciũ ne
ſcit. Ea propter narrat valerius li
bro quinto q cũ calericus in vrbe
ab ipſo condita que ſaluberrimis
legibus erat munita. inter alias
leges ius erat conſtitutũ q depre
henſus crimine adulterij vtroq; o
culo priuaretur. At vero cũ in tali
crimine fili9 eius dephẽſus eſſet cũ
tota ciuitas rogaret pro eo aliquã
diu repugnauit. ad vltimũ eſt vi
ctus precibus populi ſuo tñ prius
demũ filij oculo eruto vſum videdi
vtriq; reliquit debitum ſupplicij te
nuit. reddidit equitati admirabi
le tẽperamentũ ſe inter miſericordẽ
patrem et legiſ latorem ptitus eſt
Jtẽ narrat de carũdio tirio qui legẽ
dederat vt ſi quis contionem intra
ret cũ ferro cõtinuo interficeretur.
Et interiecto tpe cum ipſe idem de
longinquo rure repetens domum
gladio cinctus proceſſit. Et cũ eẽt
monitus de legis ſolutione a quo
dam qui ppe eũ ſtabat protinus
ferro diſtracto quod habebat ici
buit. Noluit culpã diſſimulare vel
errorem defendere. maluit penam
ſuſtinere q legem frangere. Jtem
narrat valeri9 lib. vi. cũ qdã iudex
male iudicaſſet rex cambiſes pellẽ
eius corpe detractã ſelle iudiciarie
appoſuit et in ea ſuũ filiũ poſt eum
iudicatur; ſedere fecit. Noua enim
pena prouidit ne quiſ iudex poſtea
corrũpi poſſet. Sic eni pcipit lex di
uina deutro. xvi. Judices et magi
ſtratus cõſtitue in oĩbus portis tu
is vt iudicẽt populũ iuſto iudicõ
nec in alteram partem declinent.

De ſatiro q ſibi vxo rẽ accepit dialog9 xc.

Satirus vt i catho
licon habet dicit ſat ſatiri
penultima correpta. Satiri ſunt ho
mũciones dicti ab vncis naribus
habentes cornua in frontibus et
caprarũ pedibus ſimiles qualem
in ſolitudine ſanctus anthonius
vidit. qui etiã interrogatus a dei
ſeruo reſpondiſſe fertur dicẽs Mor
talis ego ſum vnus ex accolis he
remi quos vario dilluſa errore gẽ
tilitas faunos ſatiroſq; colit. Et eſt
animal mõſtruoſum ſupra imagi
nem hominis inſignitam. deorſũ
vero formã capre habens q ſecun
dum errorem gentilium de9 ſiluã
rum eſſe denunciatur. Hic accepit
vxorem filiam ypocentauri qui
eſt homo equo mixtus potẽs et vir
tuoſus. Cum autem cum vxore cũ
bare deberet prius de tribus eam
monere cepit dicens. Nunq men
tieris et nequaquam impreceris
nec thorum meum violare preſu

mas· Hec tria cū ſeruaueris pacifi ce mecū pnoctare poteris parū p⁹ ſatirus eā explorare voluit ſi obedi ens extiterit· ⁊ ait· O cōiun dx ic mi nomen parentū tuoꝝ· Cui illa nū q̄ genitores habui ego Et ſatir⁹· cito dolens docta mea fregiſti· At illa ꝓpter audaciam parentū ſati rum blaſphemare cepit ꝓpter qd ipſe euꝫ repudiauit et a thoro ſuo ſeparauit· Non poſt multū hec im mūda ſcortari ſe fecit a quodā azi no· Satirus autē hoc ſciens cū om nib⁹ ſuis eam morti iudicauit tra dendam· Ipſa vero moriens ait Optimū eſt obedire viris ſuis ac ſeruire· Inobedientes plerūqꝫ ſūt mulieres Vnde nō eis cōpetit prin cipatus Ait enī eccle· xxv · Mulier ſi principatū habeat cōtraria ē vi ro ſuo· Idem· xxi· Melius eſt habi tare in terra deſerta q̄ cū muliere rixoſa ⁊ iracūda· Quidā ſic caſtiga uit malam vxorē ⁊ inobedientem Diſſimulauit enī ire ad nūdinas ⁊ dixit vxori· nullo modo digitum po nas in foramine iſto · ſeqꝫ abſcon dit in vicina domo· Vxor autē co gitare cepit: quare inhibuit mihi hoc· nō obediā ei i hoc· ſed magno impetu manū in foramē miſit · In foramine vero erāt acutiſſimi cla ui in q̄bus digiti ſui infixi ſūnt vn̄ pre āguſtia clamare cepit ita ꝙ maritus accurrit dicēs· Quare nō obediſti preceptis meis· ⁊ ſic eam correxit donec obediuit· Cū in qua dā naui tēpeſtate iminente clama tū eſſet a nautis vt grauiora pro iicerent in mare quidam habens vxorē ꝓpter linguā intolerabileꝫ exhibuit eā dicens ꝙ in tota naui non erat grauior lingua eius Vn̄ ſeneca· Sicut nihil ſuperius benig na cōiuge· ita nihil crudelius infe ſta muliere· Et phūs vxor inquit aut eſt perpetuale refugiū aut p hēne tormentū· Si eſt mala· tormē tū eſt· perpetuale refugiū ſi eſt bo na ꝙ bone vxores obediētes ſūnt viris ipſos qꝫ ſup oīa diligūt· Hie ronim⁹ in libro ꝯtra iouinianū ad hoc exemplū de trib⁹ matronis ro manis ponit q̄ poſt amiſſum virū alterū accipere noluerūt Sed haꝝ prima dicebatur marchia catho nis que interrogata quarē ſecūdū nō acciperet viꝝ· rn̄dit ſe non inue nire viruꝫ qui vellet eā ꝓpter ſe ſed ꝓpter ſua q̄uis forte turpis eēt li cet diues· Secūda dicebatur vale ria que cū interrogaretur vt ſecū dum virū accipet· Rn̄dit ſe facere hoc non poſſe ꝙ vir ſuus non erat mortu⁹ ſed viuus q̄diu ipſa viue ret· Tercia dicebatur āna q̄ a pa rentibus vrgebatur vt ſecūdum acciperet virum eo ꝙ iuuenis et diues erat· Reſpondit ſe hoc non poſſe facere ꝙ bonū habuerat vi rum ⁊ ideo ſi ſecūdum accipet aut ille eſſet bon⁹ aut malus · Si bon⁹ ſemp eſſet in timore ne ipſum per deret· Si malus ſemp eſſet in dolo re eo ꝙ poſt virum bonū malum inueniſſet·

De dromedario ⁊ eius curſu dialogus · xci·

Dromedarius eſt animal vt dicit Hieronim⁹ quod tantū vno die pgit quantuȝ equus in tribus. Hūc clamitauit leo dicēs. Inter oēs es tu mihi laudatus ꝙ ſcis currere atqȝ ſalire vn volo ꝙ pgas feſtināter in orientē ꝛ interrogare debeas de pſona. q̄litate. et ſocietate grifis qui vult mecum bellare. ſed vt me preparare poſſim ad certamē hoc citius denūcia mihi. vt poſt a me mercedē recipias et honorē. Dromedarius autē ſe exaltare cepit cum audiuit ſe laudari. Ob hoc iter ſuū inchoauit et vltra vires ſuas vt magis eēt laudatus currere cepit. Idcirco tm̄ cucurrit et ſaliuit ꝙ ſe totū demolit⁹ eſt pro quo cecidit ꝛ expirauit dicēs. Id quod ſcim⁹ ſic patrem⁹ ꝙ nūꝙ nos vaſtemus. Ita et nos ea q̄ facimus ꝛ ſcimus ſic agere diſcrete debemus ꝙ corpa nrā ꝛ mēbra nō deſtruamus. Ait eni Aug⁹ in regula q̄ carnē ſuā ſupra modū affligit ciuē ſuū occidit. Tūc eni homo occidit ciuē ſuū .i. corpus ſuum cū ipm aggrauat ꝛ fatigat vltra ꝙ ferre poteſt. Vnde iſido. in omni ope modū ꝛ tēperamentū oportet habere nā quicquid cū modo et tēperamento fit ſalutare ē. quicquid autē nimis aut vltra modū pnicioſū eſt. Fabula ē ꝙ quidā pbs cū filio ſuo poſitus eſt in quadam turri exiſtenti ſola in mari. Vnde filius habens tediū rogauit patrē vt faceret eū exire de illa captiuitate at ille inuenit multas plumas auiū et cum pice et bitumine eas copulauit ꝛ compegit ſibi et filio alas vt volarent ꝛ inde exirent. Inter hec pater docuit filiū ſuū dicēs Caue tibi ne voles nimis alte ne deſcendas multum baſſum ſed tene mediū ſi vis eſſe beatus. qꝛ mediū tenuere beati Pr̄ ſic fecit ꝛ recto itinere exiuit de carcere. filius autem ſentiens ſe volare letus effectus ſemper aſcendebat. Et factum eſt ꝙ calor ſolis aſcēdit plumas ꝛ conſūpſit. et ſic cadēs mortuus eſt. Vnde Bernard⁹. tene medium ſi nō vis perdere modum.

De leone q̄ edificauit cenobiū dialog⁹. xcii.

Leo pro redēptiōe anime ſue ſuorūqȝ parentū excellentiſſimū edificauit cenobiū in quo regulauit multa animalia dans eis formam ꝛ regulam viuēdi. Et elegit in priorem hinulum q̄ eſt vt dicit pap. filius ceruorum ꝛ eſt varij coloris. credens eum eſſe religioſum cenobitam. Hinnulus autem vt varius erat in colore ſic et in fide. Cepit enim fratres diuidere ac in ptes trahere inſtituens officiales ꝛ poſt paululū caſſabat et alios inſtituebat. Caſſati vero murmurabant contra ipſum. iſti tuti autē eum fulciebāt. Hoc eni ſemꝑ malicioſe agebat ita vt cōſpiratione contra ipſū facerent ꝛ cōcordit contra eum ſtarent. Ad extremuȝ

fratres ſe armauerūt volentes ſe pro parte lacerare· Sed quidā palefridus ſapiens ⁊ antiqu⁹ dixit· Ceſſate fratres non eſt bonū hoc agere melius eſt hūc malignum priorem ceſſare ⁊ aliū pacificū locare· Placuit ſermo inter fratres ⁊ vnanimiter eū deſtituerūt dicentes ¶ Eſt concordia tenenda inter fratres ⁊ habēda· In hoc apparet ꝙ concordia eſt virtus acceptabilis inter fratres· Dicitur enī Eccle· xxv· In tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo que ſunt probata coraꝫ deo ⁊ hominibus· concordia fratꝝ· amor proximoꝝ ⁊ vir ⁊ mulier in bono ſibi conſentientes Et vt dicit Auguſtinus· Nō poteſt habere cōcordiam cum chriſto vel in ſeipſo qui diſcordiam vult habere cum chriſtiano· Sed ſunt aliqui qui dū in pace ſunt neſciūt viuere· Vnde piſcator quidam turbans aquam increpatus a quibuſdam· reſpōdit ſe increpantib⁹ de turbatione aq̄· ſi hec aqua nō turbatur viuere nō poſſem· Concordia nihil vtilius ciuitati vt quidam ait· Ideo ad amicitiam ⁊ concordiam habendā anhelare bonū eſt· Vnde de cōcordia narrat valerius libro· iiij· ꝙ cum obſideret hanibal quandam ciuitatem tantam inopiam ciues perpeſſi ſunt vt inuidētes ſibi neceſſaria non venderent· In qua quidam panes vendidit ⁊ mortuus eſt fame· Alter qui emit cibatus eſt ⁊ ſuperuixit· Hoc enī factum eſt vt nō diſcordarent inuicem·

¶ De onocētauro q̄ fecit palaciū dial· xxiij·

Onocentaurus id eſt azinus immixtus homini ſic dictus quia media hominis ſpecie media azini eſſe dicitur ait hugucio· Hic pro ſe palaciū pulcerrimū edificare faciebat ſed confidēs in ſuo ſenſu omnia terminare ac ordinare volebat nō attendens cōſiliū architectoris· Dum enī architector conſulebat vtilia vt ꝑ arte diſcernebat· Hic elatus aiebat Sapiens ac ingenioſus ſum ego· nō licet vobis me docere ſed volo vt voluntate mea cuncta compleant Et dum eſſet palacium expletum quia non erat bene fundatum nec bene cōpoſitum ruinam petijt ⁊ ad ſolum decidit· Ideo onocentaurus confuſus ⁊ bonis ſuis ſpoliatus ꝓhibebat· ¶ Ille cito ſe diſſoluit q̄ ꝑ doctos ſe non mouit· Sic enim multi nolunt credere conſilio ſapientum ſed ſuo ſenſu cuncta terminare volunt· Tu autem ſemꝑ non credas tue proprie ſcientie nec cōfidas proprio ſenſui nec ſemꝑ voluntati proprie adquieſcas· Sꝫ omnia cum conſilio et prudentiorib⁹ ſapientioribus ⁊ diſcretioribus faciās ⁊ eorum monitis adquieſcas ne a via veritatis poſſis vllatenus deuiare· Eſt enim ſcriptum ſapientie· xxxij· Sine conſilio nihil facias et poſt factum non penitebit Quia vt dicitur prouerbioꝝ· xiij Aſtut⁹

omnia agit cum conſilio· Qui autē
omnia agunt cū conſilio reguntur
a ſapientia· Iſta enī eſt differētia
inter ſapientē conſiliariū ⁊ fatuū·
ꝙ fatuus niſi reſpicit principium
facti· ſapiens āt reſpicit finē ⁊ ea q̄
ſunt ad finem· Legitur de quodā
phō· ꝙ in foro in loco eminentiori
reſidens dixit ſe velle vendere ſapi
entiam· Et cū aliqui ab eo emerēt
ſcripſit in cedula dicēs· In oībus
que acturus es ſemp cogita quid
tibi inde poſſit accidere· quod cum
multi deriderent et cedulam vellēt
proijcere· ait portate ſecure ad do
minū veſtrū ꝙ bene valet preciū·
Quod cū princeps accepiſſet litte
ris aureis in oſtio ſui palacij ſcribi
fecit· Poſt multū vero tēpus q̄dā
eius inimici cū barbario ſuo ordi
nauerūt vt principem iugularet·
Qui cum p oſtium intraret ⁊ ſcrip
turam illā legeret eo ꝙ legere ſcie
bat· cepit tremere et pallere· Quo
viſo princeps eum capi fecit ⁊ mi
nis ⁊ tormentis veritatē extorq̄ns
ſibi percipit· Sed actores ſceleꝝ in
terfecit· p quod patet ꝙ ſit vtile fi
nem penſare· Vnde quidā phūs·
Quicquid agas prudenter agas
et reſpice finem·

De rinocerone q̄ deſ piciebat ſenē di· xxiiii

Rinoceron vt i libri
tione habetur latine interp̄
tatur in nare cornu· Idem ⁊ rinoce
ros id ē vnicornis eo ꝙ vnū cornu
in media fronte habeat pedū q̄tu
or ita acutū ⁊ validū ꝙ vt q̄cq̄d
impetierit aut ventilet aut perforet
nā ⁊ cū elephātis certamē habet
⁊ in ventre vulneratos proſternit
Tante aūt fortitudinis ē vt nulla
venantiū virtute capiat· Sȝ ſicut
aſſerūt qui naturas animaliū ſcri
pſerūt virgo puella ꝓponitur que
venienti ſinū aperit in quo ille oī fe
ritate depoſita caput ponit ſicqȝ ſo
poratus velut inermis capitur vt
dicit iſido· xij· ethi· Rinoceron etiā
vt dicit pap̄· eſt animal cornu in
nare habens Rinoceron etiam vt
dicit pap̄· eſt fera indomite natuē
ita vt ſi capta fuerit teneri nullate
nus poſſit· Hec ꝓpter fortitudinē
aut iuuentutem ſenem videre non
poterat· Quādocunqȝ ſenes intue
batur poſt ipſos ſibilabat· vidēs
ipſos curuatos alijs digito deriſi
ue demōſtrabat· Dum autem tps
ptranſiret et ipſe ſenex effectus eſ
ſet ipſum iuuenes deſpiciebāt· Ip
ſe vero patienter ſuſtinebat dicēs
Qui deſiderat ſeneſcere ſenes nō
debet deſpicere· In hoc apparet ꝙ
ſenes a iuuenibus non ſunt deſpi
ciendi imo magis ſunt venerādi·
De hoc preceptū habemus in leui
ti· xix· corā cano capite conſurge et
honora pſonā ſenis· Vnde prima
petri· v· Adoleſcentes ſubditi eſto
te ſenioribus Catho quoqȝ ait Ce
de lo cum maiori· Prout narrat va
lerius libro· v· ca· ij· de alexandro
qui precipuū honorem ⁊ amorem
a militibus ſuis meruit clemētia·
Vnde ait de eo ꝙ cum in nauali tē
peſtate oppreſſus ſenio iam confe

dum macedonem militem nimio frigore obſtupefactum reſpexit ipſe ſedens in ſede ſublimi. ſtatimq3 de ſede deſcẽdit et manibus ſuis ipſum militẽ iuxta ignem in ſede ſua impoſuit. Item refert valerius ꝙ qñ ciconie ſeneſcunt filij parentes ſuos in nido ponũt. et iuxta pectus ſuũ eos collocant. fouent: nutriũt et calefaciũt. Quod etiã agere debent homines rationem habentes circa ſeniores et parentes. Vñ valerius libro quinto dicit ꝙ dum q̃dam mulier nobilis ob quoddaz flagiciũ fuiſſet carceri mancipata: vt ibi fame deficeret filia ſua nupta de licentia iudicis ipſam q̄tidie viſitabat. Prius tamen diligẽter pſcrutabatur ne quid ſibi comeſtibile deferret. illa vero extracto vbere ſingulis dieb⁹ de lacte proprio matrem alebat. Tandẽ vero iudex pietate cõmotus matrem filie condonauit. Simile p omnia refertur de quodam patre ſene et grãdeuo taliter a filia ſuſtentato. Soli vultures parentes ſuos mori permittunt.

De orice vel orige q̃ nũq̄ ĩfirmat᷒ dia. xcv

Orix vt in britone dicitur vt quidã dicunt eſt animal quoddã in heremo ſimile capre cuius pili ſunt reflexi v̄ſus ↄtra naturã omniũ animaliũ Alij dicũt ꝙ eſt mus aquaticus q̄ cum captus ſit proijcitur in vijs vel in cõpitis. Alij dicũt ꝙ eſt animal ſimile muri quod nos dicim⁹ glirẽ vt dicit iſido. Et ẽ animal mũdum quantũ ad eſum ſed imundũ quãtũ ad ſacrificiũ. Hic orix ſaniſſime degebat ita ꝙ nũq̄ infirmabatur Et ꝓpter infirmos deridebat cum egrotabant dicẽs. Iſti ſimulãt dolores vt a laboribus vacare poſſint et quieſcere. Sic enim dicẽs nũq̄ infirmis ſeruiebat. Interea febricitare cepit et egrotare vnde inchoauit gemere ac plorare dicens Heu miſer nũq̄ languidis ſeruiui ſed pro poſſe meo ipſos diffamaui. Nunc autem promitto deo celi et terre ꝙ ſi me liberauerit ſemp ſeruiam egrotis et imbecillibus. Cuz autem cõualuiſſet correctus libẽtiſſime ſeruiebat egrotis dicens

¶ Deus dat infirmitatem hic propter vtilitatem. Hic poſſumus euidẽter cognoſcere ꝙ infirmitas nobis datur a deo propter vtilitatẽ et fortitudinem anime. Vnde dicebat apoſtolus ſecũda ad chorin. xij. Cũ infirmor ſcilicet ſecũdũ corpus tũc fortior ſum et potens ſcilicet ſecũdum animã. nã virtus in infirmitate pficitur. Gregori⁹ quoq3 dicit. Cuſtos virtutum infirmitas corporis. Legitur in vitaſpatrũ ꝙ cũ quidã peteret a iohãne heremita vt a tertiana ſanaretur. Rñdit. Rem tibi neceſſariam cupis abijcere vt enim corpora a medicinis curantur ita anime languores purificantur infirmitatibus et caſtigationibus. Item cum quidam miles rogaret quendam virum ſanctum vt a morbo liberaret euz precibus ſuis Sed audito ab eodẽ

ꝙ melioꝛ et deuotioꝛ eſſet ī egritu
dine ꝙ̄ in ſanitate dixit oro deum
vt ſeruet te ī ſtatu quo magis hu
militer eris.

¶ De ſaginario publi
co dialogus. xxvi.

Saginariꝰ quidā
publicus arabat pratū vt
ſeminaret. Sed boues vt ſolebāt
non arabant imo pro poſſe recalci
trabant ꝓpter quod aratoꝛ ipſos
aculeabat. Boues autē vociferati
ſūt contra eū dicentes. Maledicte
qua de cauſa pcutis nos ꝙ ſemꝑ
ſeruiuimus tibi. Quibꝰ ſaginariꝰ
Cupio arare pratū hoc vt mihi et
vobis cibū tribuat. Et boues. pra
tū hoc nolumꝰ arare quoniā cibū
delicatū nobis tribuit ⁊ ideo inq̄n
tū poſſumus reſiſtemꝰ. Sed ꝙ ſta
bant ſub iugo binati ⁊ bubulcus
eos verberibus aculeabat nō va
lentes effugere obedientes facti ſūt
dicētes ¶ Melius ē p amorem fa
cere ꝙ̄ p timorem. Sic et nos cum
ſeruire debemꝰ ſeruiamus caritati
ue ac volūtarie nō coacte ꝙ coacta
ſeruitia deo nō placent. Vñ Augꝰ.
Nemo enī inuitus bñ facit etiam ſi
bonū ē quod facit. Chriſoſ. Volū
tas facit opus remunerabile. non
opus. Et iſidoꝛꝰ. Tale erit opꝰ tuū
qualis fuerit intētio tua. Vnde de
quodam iaculatore dr̄ vel legitur
Qui ſciebat tombare q̄ poſtea viſꝰ
eſt tombare ī cella ſua ad honoꝛē
dei. et viſi ſunt circa eū q̄tuoꝛ ange
li cū ſingulis cereis aſſiſtētes et.

¶ De ſimia q̄ ſcribebat
libros dialogꝰ. xxvii

Symia pulcerrime
libros ſcribebat. ſed tñ nun
ꝙ̄ coꝛ dabat ad id quod ſcribebat
imo magis cū alijs loq̄batur vel
auſcultabat q̄ ab alijs dicebātur.
Qua de cauſa ſepiſſime libros falſi
ficabat ſcribens in eis q̄ loq̄batur
vel q̄ audiebat ab alijs loqui. No
lens āt ſe corrigere nullꝰ ei lucruꝫ
poꝛrigebat: q̄ in paupertate colliſa
dixit. ¶ Nihil ſcriptoꝛ opatur coꝛ
de ſi nō meditat̄. Sic enī cū pſallere
et orare volumꝰ. debemꝰ corde me
ditari ꝙ nihil ē ſola voce cantaꝛe ſi
ne cordis intentione. Sed ſicut ait
apl's ad ephe. v. Cantate in coꝛdi
bus veſtris dño ⁊ non ſolū voce ſꝫ
coꝛde: vt poſſimꝰ dicere cū eodem.
prima corint. xiiij. Pſallā ſpū pſal
lam ⁊ mēte. Vñ ſeneca. Noto vbi
cūqꝫ ſum Ita faciebant pħi qui in
tēti erant ad inueſtigandū ⁊ inue
niendū prudentiā. Vñ ſtudiū illo
rū ad illaꝫ habendā ſupuacuū eſt
ſcribere cū eoꝝ ſtudia pateant per
ſapiētie documenta. De quoꝝ ſtu
dio narrat valeriꝰ li. viij. vbi ait
ꝙ carneades laborioſus ⁊ diutur
nus ſapiētie miles ſiquidē nonagi
ta expletis ānis ita ſe mirificū do
ctrine tēporibꝰ addixerat vt cuꝫ ci
bi capiēdi cauſa recubuiſſet cogita
tionibꝰ inherens manū ad menſā
poꝛrigere obliuiſceret̄. Eodē modo
narrat ibidē de archimede phō ꝙ
cū capta ſua ciuitate. ſ. ſyracuſana

⁊ marcellus edictū dediſſet ne ille occideretur Ipſe vero oculis in terra defixis formas vel figuras ſeu circulos deſcribebat ſupueniēti vero milite ⁊ ſuper caput ſtrictū gladiū tenenti ⁊ inquirenti quis nam eſſet ꝓpter nimiā cupiditatē veri inueſtigandi quod querebat in figuris nomen ſuū indicare nō potuit· Sed protracto puluere manib9 noli inquit obſecro iſtū circulum diſturbare· Et ſic quaſi negligēs imperium victoris· militis gladio eſt obtrūcatus·

De cameleopardulo dialogus· xxviii·

Cameleopardulus ē animal ethiopū vt dicit iſido· li· xii· ⁊ pli· li· viii· cap· xix· caput habens cameli ⁊ collū equi et crura ⁊ pedes bubali ⁊ maculas pardi Eſt āt beſtia maculis albis rutilē colorem diſtinguētibus ſupaſperſa Et eſt beſtia magis aſpectu q̄ feritate cōſpicua in tantum māſueta q̄ etiā ouis fere nomen accepit vt dicit idem· Hic pictor magnificus effectus ſemp xp̄m monſtruoſuz effigiebat vt ſe vindicaret ꝓpter quod m̄lti xp̄m deprecabātur dicentes· Quō hic iuuare nos debet qui nec formam habet nec decorē Quadā autem vice hic cameleopardulus alte chriſtum colorabat et pro poſſe ſuo ipſum monſtruoſuz et deſpectū oſtendebat· Unde xp̄s ꝑturbatus ei apparuit dicēs· Quare me ſic deturpas oſtendens me eſſe monſtruoſum cū ſim pulcer p̄ filijs hoim In me angeli intueri deſiderāt ⁊ tu honorē ⁊ decorē meū vis rape· Cui cameleopardulus· En nō credis me memorari q̄ me mōſtruoſū plaſmaſti ⁊ non decoraſti Nūc de te me vindicabo nec vnq̄ tibi parcā chriſtus āt ꝑturbatus cū alte pingeret precipitauit eum dicēs· Malam ꝑpetrauit vindictā qui ꝑ ipſam ꝑdit vitā· Sic enī multi ſunt ita acerbi ⁊ duri q̄ nunq̄ iniuriā volūt dimittere: ſed ſemꝑ volūt vindicare ꝓpter quod dicitur eccle· xxiii· Qui vindicari vult a deo inueniet vindictā Ideoq3 ſeneca· Iniurie obliuiſci debem9 q2 iniuriarū remediū eſt obliuio Antiqui principes fuerūt clementes ⁊ benigni in dando indignis ⁊ in remittendo hoſtibus ſuis · Unde refert valeri9 li· vi· de camillo cōſule qui cuz faliſcos obſideret magiſter ludi nobiliſſimos oēs pueros illoꝝ in caſtra romanoꝝ ꝑduxit pro quibus nō erat dubiū quin illi eſſent ſeipſos ipſi imparatori tradituri· Camillus āt non ſolum hāc ſpreuit ꝑfidiam ſed precepit vt pueri vinctū magiſtrū virgis ceſum ad parentes ſuos reducerent Quo beneficio victi animi eorū portas romanis aperuerūt· Recitat ābroſi9 in ſūma de officio in cronicis romanoꝝ cū veniſſet quidā aſſerēs q̄ medicinā toxicatā pirro medicus daret ⁊ ſic rege mortuo victoriā obtinēt iuſſit eū fabricius ligari ⁊ ad dn̄m ſuū remitti· Et ſubdit ambro· reuera preclaꝝ vt q̄ virtutis certamē ſuſcepat nollet: fraude vi

cere· Tūc pirrus dixiſſe fertur Iſte eſt fabricius q̄ difficilius a legali tate ꝙ ſol a ſuo curſu auerti nō poſ ſet· et ſic cū eo ad libitū pacem cō poſuit Narrat valeri⁹ li· v· ca· p̄mo ꝙ cū carthaginēſiū legati ad cap tiuos redimēdos ī vrbē veniſſent· protinus his nulla pecunia accep ta reddūt iuuenes numero· MM· d cc xl· Tantū hoſtiū exercitū dimiſ ſum tantam pecuniā cōtentam tot iniurijs veniā datam mirandum eſt vltra modū· Itē narrat valeri us libro· vi· ca· ij· ꝙ cū priuernat⁹ captus eſſet a romanis aliqbus de ſuo ppl'o interfectis· aliqbus cap tis· ꝗ cū eis auxiliū miſi in precib⁹ teſtaret his q̄ capti erāt princeps eoꝝ intertogatus quā mereretur penā ipſe ſui R̄ndit· illam quā me rentur illi qui ſe dignos libertate iudicant· Et cū iterum quereretur ab eo qualem cū eis pacem roma ni habituri eſſent impunitate do nata conſtāter reſpondit· Si bonā dederitis pacē perpetuā habebitis ſi malam· non diuturnā· Quo roce factū eſt vt dictis non ſolū venia ſed ius ꝗ beneficiū romanē ciuita tis daretur· facti enim erant ciues romani·

De lauro nauta dialogus· lxix·

Laurus eſt animal tam ī terra ꝙ in aqua habi tans volat enī ꝗ natat vt dicit glo ſa· deutro· xiiij· volat vt aquila· na tat vt piſcis· Auis eſt parua et ni gra et pinguis ſemper habitans iuxta aq̄s nec poteſt longe volare Vn̄ ꝗ agiles hoīes freq̄nter eā ca piūt currendo· Vn̄ in aurora lau rus fluminis eſt habitator ꝗ incola terre· Hic maxim⁹ nauta extitit ſꝫ claſſem ſuā vltra ꝙ decebat ſemp ꝑpōderabat de ſe cōfidēs· Amici enī de hoc eū redarguebāt nec ip ſe ſe corrigebat ꝓpter cupiditatē lucri· Quadā aūt vice nauē onera bat q̄ de fluctibus mergebat· nō valens ſe gubernare ꝓpter onus et vndas· Idcirco ad ſoliū ꝓpulſa ta naufragiū ptulit dicēs Hoc intendant negociatores ne ꝓpter cupiditatē lucri feſtinēt ditari cū periculo· ſed cū ſecuritate paulatī proficiāt· Ait enī Bernard⁹· Nolo repente fieri ſūmus· ſed paulatim ꝓficere volo· Quidā ruſticus habe bat gallinā vnā q̄ quotidie ei faci ebat ouū· et multa lucrabat oua cōgregando ꝗ vendendo· Hic cogi tans ꝙ multa oua poſſent inueni ri in ea· ꝗ volens totū lucrū ſimul habere ſcidit eam· ꝗ nō inueniens oua pdidit totū vt vulgariter di citur· oua ꝗ gallinā· Caueant etiā negociatores ne aliq̄d iniuſte ad quirant ſibi· q꞉ diuitie iniuſtoꝝ ci to dilabuntur· Vn̄ ꝓbs· Diuitie ci to adq̄ſite diu durare nō p̄nt· Itē ꝓuerb· xx· Hereditas ad quā feſti natur in p̄ncipio in fine bn̄dictio ne carebit· Cū q̄dā mercator vinū mediū aque totidem denarijs ac ſi purū eſſet vendidiſſet· Et cū in na ui aperuiſſet ſacculum vbi aureos ſuſceptos de p̄cio vini reſeruabat· ſimia quedā in naui erāt hec vidēs

Que clam venit et accepit sacculū cū aureis· fugitq; sup anchorā· In cipiensq; aperire sacculū vnū aure um pijciebat in mari· aliū autem i naui vt mercator ex fraude nihil apportaret·

De leone venatore dialogus centesim⁹·

Leo quidam maxi mus venator fuit· Hic sem p agebat cū venabat et aīalia in tuebat et conspicabat vnū de meli oribus ipsūq; psequebat Animal āt illud cū esset in distantia bona ab ipso ꝙ citi⁹ fugiebat pro quo leo cōtristatus nō habens quod optabat· volens etiā de reli ꝗs ca pere minime valebat ꝓpter ꝙ oīa alia iā latitabāt Leo vero amarica tūs manebat et nūꝙ venabatur di cēs· Nunꝙ dimittamus certū; nec relaxemus ꝓpter incertū· Sic enim nōnulli cū possint agere ea q̄ cōpetunt nesciunt cape cupientes meliora idcirco sepe decipiūtur· et ea q̄ antea habere poterant nō in uenīūt· Volūt etiā capere que non pn̄t et recupare pdita et irrecupa bilia sed nō valent: vnde amarissi me dolēt· Cōtra quos dixit dauid· ij· regū· xij· Nūc ꝙ mortuus ē qua re ieiuno, nūquid potero reuocare eū· Ego vadā; magis ad eū ille ve ro non reuertetur ad me· Vn̄ fabu latur de philomena q̄ docuit iuue nem qui eā cepit· de re pdita et irre cupabili nūꝙ doleas vt legitur in barlaā· Est enī demētia et piculū relinq̄re rem securā et certam pro alia incerta et vana ꝓut refert esō pus· quidā canis ferebat petiā car nis p ponte et videns vmbram in aquis reliquit carnes quas habe bat in ore vt acciperet eā que appa rebat in aquis· Ideoq; eā pdidit· Sic enī faciūt multi qui ꝓpter cupi ditatē adquirendi relinquūt secu ra q̄ habent vt adquirāt ea q̄ non habent· Vnde esopus non debent pro vanis certa relinq̄· Et sic demē tia est secura relinq̄re· sic est fatui tas de vanis sperare ꝙ vane sūt co gitationes hoīm vt psal· xciij· Vnde cū quedā dn̄a dedisset ancil le sue lac vt venderet et lac portaēt ad vrbem iuxta fossatum cogitaē cepit ꝙ de pcio lactis emeret galli nā q̄ faceret pullos quos auctos i gallinas venderet et porcellos eme ret eosq; mutaret in oues et ipas in boues· sicq; ditata contraheret cū aliquo nobili et sic gloriabatur· Et cū sic gloriaretur· et cogitaēt cū quanta gloria duceretur ad illum virū sup equū dicendo gio gio ce pit pede pcutere terrā quasi pūge ret equū calcarib⁹ S; tunc lubrica tus est pes eius et cecidit in fossatū effundēdo lac· sic enim nō habuit quod se adepturā sperabat·

De tragelapho et rhē tectore fallace dia· ci·

Tragelaphus idē hircoceruus dicit brito no men ē cōpositū a tragos q̄d est hir cus et laphos q̄d ē ceru⁹ qui licet

ſit eiuſdem ſpeciei cum ceruo villo
ſos tñ habet armos vt hirci ⁊ mē
tum barbatū cornubus ramoſis·
Hic architector optimus effectus
eſt ſed maximus deceptor·Quā cō
ſulebat edificiū fabricari tale fun
damentū conſtruebat ꝙ edificiū
ruinā cito patiebatur dicēs intra
ſe denuo lucrabor ego cū reedifica
bo illud·Sic enim homines ſpolia
bat cū conſiliabatur·Inter hec q̄
dam tyrānus volens ſibi palaciū
mirabile edificari vel fabricari mi
ſit ꝓpter hunc architectorem eiqȝ
pecuniā innumerabilem dedit ꝓp
ter edificium cōſtruēdum· Archi
tector autē vt ſolebat fundamētū
debile fundauit·ita quod expleto
ope palaciū ſe ſcindere cepit ⁊ rui
nā minari·Tyrānus āt hoc vidēs
amaricatus architectorem citauit
eiqȝ dixit·Quare me decepiſti mali
gne Cui ille·Me decepi cū palaciū
fundaui·ſed oportet ꝓſternere ip
ſum vt melius fundetur· Tyrān9
autem ipſum cepit et iuxta murū
collocari fecit·⁊ ipſū palacio preci
pitari fecit dicēs ¶ Per conſilium
nephandū·ſepe portant multi dā
nū·Ergo caueas dare falſum conſi
liū et nequiſſimū·Sepe enim conti
git ꝙ illi qui dant cōſilia mala ſu
per eos deuoluuntur·Eccle·xxvij·
¶ Facienti nequiſſimū conſiliū ſup
ipſum deuoluetur·et nō cognoſcet
vnde veniat illi·prout refert oroſi
us·ꝙ dum quidam tyrānus mul
tos innocentes dānaret·pilius ar
gentarius volens ſibi placere·tau
rum ereum fecit cuius in latere ia
nuam compoſuit p quam damna

ti poſſent includi·deditqȝ cum tyrā
no vt quos exoſos haberet igni
bus ſuppoſitis intus includeret·⁊
vt gemitus bouis vel pecudis vi
derentur reſanare in penis Sed ty
rānus factū abhorruit ⁊ dixit ei vt
p̄mus intraret·vt ſicut qualiter p
os tauri mugitū emitteret ſcire poſ
ſet·⁊ ſic eū incluſit et puniuit

¶ De bubalo caligario dialogus·cij·

Bubalus ē animal
ſimile bobus ita indomitū
ꝙ pre feritate iugū non recipit in
ceruice·Bubalos affrica procreat
In germania āt ſunt boues agre
ſtes habentes cornua in tantū p
tenſa vt in regis menſa ꝓpter inſi
gnem eorum capacitatē ex eis po
cula fiant vt dicit iſidorus ·Eſt āt
animal magne fortitudinis vnde
domari non poteſt niſi circulo fer
reo naribus eius infixo quo circū
ducit̄·nigri autē coloris vel fului
paucos ⁊ raros halēs pilos·cor
neam habet frontem cornub9 va
lidiſſimis circūſeptam· Caro eius
non ſolum vtilis eſt ad eſcam ve
rū etiā ad medicinā·vt dicit pli·
libro·xxiij·ca·x·Hic caligarius no
minatiſſimus extitit qui p artem
ſplendide cū magna familia dege
bat·Sed cū diues eſſet factus ar
ti derogare cepit dicens·ars ē hec
vituperata·manus ſemper nigras
geſto·ſed eo ī turpitudine lingēs
corium et pedes· Volo enim me

ſublimare ⁊ apothecarius fieri· q̄ꝛ poſtmodū redolebo· Cuȝ enī eſſet ſpeciarius effectus oēs ipſum deri debant· ꝓpter q̄ꝫ artem neſciebat nec vendere nec compare cognoſce bat· idcirco breuiꝫ ſua diſſipauit et in egeſtate decīſus ait· ¶ Meli us eſt bene in puis ſtare q̄ꝫ ſe ma la cōmutare Caueat ergo quilibꝫ ⁊ cōſideret ſtatū ſuū nec cito ſe mu tet· Ait enī apl'ꝭ prima corin· vij· In qua vocatione vocati eſtis ī ea dem pmanete· Quia dicit ſen̄· Non cōualeſcit planta que ſepe trāſfer tur· Perſeuerātia enī eſt ī ratione bene cōſtituta ſtabilis ⁊ perpetua manſio· Ait enī tullius rethorice· In hac pſeuerantia ſit homo imo bilis ⁊ nō frangatur aduerſitati bus nec extollatur proſperitatibꝰ Itē nō terreatur cōminationibus nec flectatꝛ promiſſionibꝰ· Ait enī ſeneca de naturalibus q̄ſtionibus li· iij· et vt ait expoſitoꝛ ſup boetiū de cōſolatione poſuerūt ꝑhi duo dolia in limine domus iouis Secū dū ipſos ē domꝰ mūdus: iſte duo dolia pſperitas ⁊ aduerſitas de q̄ bus opoꝛtet guſtare mūdū intrā tes· Alexāder enī nō potuit cōſtā tiā et pſeuerātiā diogenis vincē· Ad quē in ſole ſedētē cū acceſſiſſet et ipſi diceret vt ſi qua ſibi donari vellet indicaret· vir robuſte cōſtā tie ei rn̄dit· Vellem p̄ ceteris vt a ſole mihi nō obſtes Id eſt vt non ſtes inter me ⁊ ſolē· Ex hoc exījt ꝓ uerbio· Alexāder diogenē gradū ſuo diuitijs pellere tētauit· Sed ce lerius armis dariū potuit pellere gradu ſuo regali· Ideoqꝫ ait ſene· li· v· de bn̄ficijs q̄ꝫ diogenes mlto potētioꝛ et locupletioꝛ fuit alexan dro oīa poſſidēte· Plus enī erat id quod nollet accipe q̄ꝫ qđ ille poſſꝫ dare· Et illo die victus fuit alexan der q̄ꝛ vidit hominem cui nec dare poſſet q̄cquā nec auferre· Hec enī tpalia vilia reputabāt phī· Vnde quidā phūs fleuit q̄ꝛ vidit hoīes circa vineas ⁊ cāpos ⁊ edificia di ligēter laborare tanq̄ꝫ in ipſis eēt ppetua beatitudo· Alter q̄ſi hoīes deludēdo ꝓ carnis voluptate ⁊ cu ra ſeculi ſp riſit· Viere· li· Stultus factus oīs homo a ſciētia ſua· con fuſus eſt oīs homo a ſculptili ſuo· Sculptile dicitur quicq̄d homo in hoc mūdo delectabile cōſtituit·

De iuuenco coco dialogus· ciiii·

Iuuencus bos eſt nouellus cū a vitulo diſce dit ⁊ incipit iuuare hoīm vſus ter rā colendo· Hic optimꝰ erat cocus facere enī ſciebat fercula diuerſa ⁊ delicata: tn̄ ipſa vaſtabat ꝓpter q̄ꝫ ea nimis ſalſabat· Vn̄ dn̄s eiꝰ vocauit eum ad ſe dicēs· Quare de ſtruis fercula ſic delicata ꝓpter ni miū ſalem· Qui ei ſemper rn̄debat ꝓpter q̄ꝫ meliꝰ mihi ſapit· Vidēs dn̄s q̄ꝫ ſe nō corrigebat ꝓpter gu loſitatē ſuā eū verberauit ⁊ ſpolia tū reiecit· Sic enī accidit ei cū mul tis· Sed ꝓpter ingluuiē· ſaporem· ⁊ appetitū mactatus fuit· qui miſe rabiliter corruit dicēs ¶ Plus ꝑ

gulam motiuntur ꝙ i bello perimū
tur. Sic enī multi guloſi nolūt niſi
que ſibi ſapiūt ⁊ appetūt Et qui ſe
quūtur appetitū ſue gule ſūt velut
animalia imunda. Unde ſeneca.
Ventri obedientes animaliū im
mūdorum non hominū ſimilitudi
nem habent. Sed ſicut dicit gloſa
Non cib9 ſed appetitus in crimine
eſt. Ignominioſū valde ē xp̄iano
ventrem p deo colere ⁊ p concupi
ſcentiam ⁊ appetitum gule anime
virtutes expellere. Dicit enī galie
nus. ciborū concupiſcentie anime
ſunt detrimenta. Quāto enī magis
ventre quiſ impletur tanto anime
virtutibus minorātur. Et ipocras
Immunda corpora quāto pluſ nu
tries tanto plus ledes. In francia
fuit quidā abbas q̄ quotidie epu
labatur ſplendide ⁊ diuitijs efflu
ens erat languiduſ nec medicinis
poterat reparari qui deſperans de
vita ordinem ciſtarciēſiū intrauit
in quo ꝑpter parſimoniā ieiunij
conualuit et factus eſt robuſtus.
Unde galien9. Abſtinētia ſumma ē
medicina Eccl. xxxvi. Qui abſtinēs
eſt adijciet ſibi vitam. Legitur ꝙ
bragmāni ſcripſerūt ad alexādꝛ
Illicita eſt apud nos ventris extē
ſio proinde ſumus abſqꝫ egritudi
ne et diu viuimus. ſani ſumuſ nec
nobis aliquā medicinā facimus.
Iſti ſolam imortalitatē qua care
bāt ab alexādro querebant. Fuit
noſtris tēporibus quidā antiqu9
ſenex q̄ vixit multis ānis. Cūqꝫ in
terrogatus eſſet quare tantū ⁊ tā
diu ſanus viuebat rn̄dit. Nunꝗ̄
ſurrexi a menſa ita ſatur ꝙ grauatus
eſſet venter meus. nec etiam
fleubotomia vſus ſum. mulierem
deniqꝫ nunꝗ̄ cognoui. His tribus
de cauſis diu ⁊ ſanus ꝑmanſi.

De capriolo ioculatore dialogus. xiiii.

Capriol9 quidam erat excellentiſſimus ioculatoꝛ qui egregie cantabat. tripudiabat ⁊ ſermotionabatur. tamē deuitatus habebatur propter ꝙ nimium ioculabatur. Ideoqꝫ pani prime degebat. Quadam autē vice ad regem properauit dicēs. Domine velut ſcitis optime ioculari ſcio vltra ceteros. ſed non libenter in tuo regno auditus ſum. Multi enim non ita ioculari ſciunt ⁊ amplifice munerantur fac mihi rationem. Cui rex. ſicut dicis vrbane ioculari ſcis ſed hoc in te viciū eſt ꝙ nimis omīa facis ⁊ dicis ita ꝙ audientes faſtidiuntur. Si vis ergo libenter eſſe auditus ſtude temperate loqui ⁊ ioculari. Capriolus autem hoc faciens ꝙ citius ſe ditauit dicens. ¶ Dulcia ſunt agitata ſi ſunt ſemꝑ temperata. Ita ⁊ nos agere debemus ea que ſcimus et agimus ita temperate agamuſ ꝙ faſtidioſi nō appareamus. Dicit enī iſidorus. Omne quod eſt nimium couertitur in faſtidium. Unde quidam verſificatoꝛ. Non bene ducūtur nimium qui verba loquūtur. Decipiuntur aues per cantus ſepe ſuaues Quidam paruulus interro

gauit ſenē quendā dicens·Bonū ē loqui an tacere pater·Cui ſenex·Si ſūt verba inutilia dimitte ea·ſi āt bona ſūnt nō diu protrahas ſꝫ cito incide quod loq̄ris·Quia dicit eccle·xxxij·Adoleſcens loquere in tua cauſa vix·Si bis interrogatꝰ fueris habeat caput rn̄ſum tuum Vbi ſūnt ſenes nō multū loq̄ris·et in medio ſenatorū ne adijcias loqui·In vitaſpatrū quidā interrogauit ſenē dicēs·Vſqueq̄ ſeruādū eſt ſilentiū·Cui rn̄dit·vſqꝫ ad īterrogationē·In oī loco ſi taciturnus fueris requiē habebis: vnū ſerua ſilentiū vſqꝫ ad tps·Temiſtodes pħs ruſtico taciti ī cōuiuio dixit·es doctꝰ ⁊ hoc ſi ſolū habes ꝙ taces ſꝫ ꝓpter iſido·Tpe cōgruo loq̄re·Tēpore cōgruo tace nō loqris niſi interrogatus fueris·Non dicas āteq̄ audias·Interrogatꝰ os tuū aperiat·

De lepore iuriſta dialogus·cv·

Lepus iuit pariſius ad ſtudendū ⁊ factꝰ eſt ſummꝰ iuriſta·ob hoc venit ad leonē dicēs dn̄e·res meas expendi ī ſtudijs litterarꝫ·peto ꝙ ſim bn̄ ſalariatus vt honorifice ſub vmbra alarꝫ tuarꝫ poſſim viuere·Cui leo·Indagare prius te volo anteq̄ ſalariū tribuē pge mecū ad diuerſa videndū·Qui cū pagrarent ſimul per ſiluā·ecce quidā venator apparuit habens arcū ⁊ pharetram ⁊ poſt vrſum ⁊ poſt vulpem ſagittabat·Vulpis āt ingenioſa cū intuebat ſagittā deuitabat ictū ⁊ ſaltabat·Vrſus āt arrogās ⁊ de fortitudine ſua cōfidens impetuoſe verſus hominē tendere cepit volens ipſum decerpere·Venator āt emittens ſagittam accepit vrſi vitam Quod videns leo ait lepori·Ex hoc fac prouerbiū vt agnoſcatur ſcientia ex quo vis fieri ſalariatus·Lepus autē exarauit in libro dicens Valet contra ictum mortis eſſe ſapiens ꝙ fortis·Leo quoqꝫ puerbiū laudauit ⁊ ipſum ſecum in vrbem duxit vbi inueniens quendam dn̄m depompantem id eſt vituperātem ſeruos ſuos Vnus illorum patiēter auſcultabat·alter vero contra dn̄m verboſari cepit et non ceſſabat·pro quo dn̄s iratus ipſum grauiſſime verberauit ⁊ expoliatum ipſum eiecit·patientē autem retinuit ⁊ exaltauit·Ex hoc vero lepus leoni ſcripſit Multū melius tacere ē ꝙ male reſpondere Et hoc prouerbium magnificauit leo ⁊ leporem in villam duxit in qua inuenerūt bubulcū quēdam qui coniungebat boues ⁊ ad manſum id ē terram·xij· iugerū arandum mandabat dans ei pro quolibet faſciculū feni·Vnus aūt ſine rumore faſciculū baiulabat·alter vero ꝓpter audaciam verboſari cepit dicens Quid eſt fenū ſecum deferre·nō enim ſic ſaturabit nos·Et hoc dicens noluit fenū ſecum portare·Cūqꝫ ad laborem veniſſent ⁊ vſqꝫ ad v. ſexū ararent ille qui habebat faſciculū feni ſe reparauit·alius fatigatus nō habens de quo

ſe refocillare poſſet famelicus inte
riit pro quo dictauit lupus leoni
dicens. ¶ Melius ē poſſidere puū
quid ꝙ nil habere. Hec oīa videns
leo inquit. Recte fili ſtuduiſti nec
tp̄s tuū ꝑdidiſti quoniaȝ rationa
biliter ad interrogata ſcis reſpon
dere vnde ei ſalariū prebuit dicēs
¶ Qui vult eē ſublimatus prudēs
fiat et ſenſatus. Hoc enī attendāt
ſtudentes et frequēter addiſcant
vt ſublimati exiſtāt. Mens enī ho
minis alitur et letatur diſcēdo id
circo finē habere nō debet dicit enī
ſeneca. Diſcēdo ne defeceris Idem
debet eſſe finis diſcēdi q̄ et viuēdi
Alius quodā dicit ſe pedem in ſepul
cro habere adhuc addiſcere vellē
Prudētia enī ꝑ ſe ē deſiderabilis et
etiā ꝓpter alios q2 vtilis ad mlta
Ait cōmētator ſup primū ethicoꝝ
Vere ē beatus q̄ inuenit ſapiētiā
et q̄ affluit prudētia puer. iij Ideo
antiq̄ principes habebant mgr̄os
ſuos. ſicut traianꝰ habuit plutar
chū et nero ſenecaȝ et alexāder ari
ſtotelē. Nato enī alexādro philip
pus pater eiꝰ ſcripſit vnā epl'am
ariſtoteli. Philippus ariſtoteli ſa
lutem Filiū mihi genitū ſcito quo
equidē diis habeo grām nō tam ꝓ
inde q2 natus ē ꝙ q2 contigit tēpo
ribus vite tue. Spero enī fore vt ſit
educatus erudituſq3 a te vt dignꝰ
exiſtat et nobis et rebꝰ noſtri regni
Nota q2 princeps nō ſolū ſapiens
eſſe debet ī humanis diſpenſādis
et legibꝰ eoꝝ. ſed etiā in diuinis le
gibus. prout ait dn̄s deutro. xvij
Poſtꝙ ſederit rex ī ſolio regni ſui
deſcribet ſibi deutronomium legis
huius in volumine accipiens exē
plar a ſacerdotibus leuitice tribꝰ
et habebit ſecum. legetq3 illū om
nibus diebus vite ſue et diſcat ti
mere dominū deum ſuū et cuſtodi
re cerimonias eius que in lege pre
cepta ſunt. ꝙ ſi forte illitteratus ē
princeps ꝯſilijs litteratoꝝ vti re
gi neceſſe eſt vnde a ſacerdotibus
iubetur accipere exemplar legis et
a catholicis et eccleſiaſticis ſicut ex
ponit elimandus. Ait enī tullius
de tuſculanis queſtionibus libro
ij. philoſophia eſt cultura animi
que extrahit vicia radicitus et ea
mundat et preparat animos vt
fructus ferant. Vt enim ait papi
as Achademia fuit villa frequen
ti terre motu concuſſa diſtans mi
liario ab athenis. Hanc philoſo
phi elegerūt ſcilicet plato et ſui vt
timore a libidine ſe continerent et
ab alijs vicijs ceſſarent et ſtudio
vacarent. Et inde dicti ſūt achade
mia.

De cane et lupis dialogus. cvi.

Canis quidā ma
gnus latrator et ꝓliator fu
it contra lupos. ita q2 nullo modo
permittebat eos in ciuitatem ingre
di. Lupi vero ꝗplurimū canē ab
horrebāt cupiētes ipſū extinguē.
Idcirco ſiliꝰ in cāpeſtribꝰ ꝯuenerūt
et duos de ſenioribus ad canem
mandauerunt dicentes Magnus

es et formoſus potẽs ⁊ virtuoſus ideoqꝫ omnes in campo cõgregati ſumus vt te regem noſtruꝫ patre mus. Veni ergo nobiſcum ſecure vt te honorifice coronemꝰ. Canis demens ſe ſublimare cepit cum ſe audiuit laudari ac de curtino in q̄ tutius degebat exiliẽs cū eis ire ce pit. Lupi āt caute ad ceteros eū ꝑ duxerūt qui cū ipſum inuiti ſunt ſe fortificauerūt ⁊ ipſum totū lace rauerūt dicentes. ¶ Eſſe qui cupit aſtutus maneat vbi ſtat tutus. Sic enī homo cum in loco tuto ma net non inde exire debet ꝓpter pro miſſiones et laudes adulatorum. qꝛ multi reperiūtur deceptores qui incautos ſeducūt verbis mellitis propter quod dicit albertus. non acerba verba ſed verbera timebis. Ecphūs. Qui bene diſſimulat citiꝰ inimico nocet. Prout eſopꝰ volẽs oſtendẽ qꝛ homo debet cõſiderare q̄ re ſibi aliquid promittit vel datur Ideo introducit hāc fabulam. qꝛ quidam latro de nocte venit ad do mū cuiuſdā et canis domꝰ incepit latrare. At ille extraxit panē de ſi nu et cepit ei blandiri dans ei pa nē. Cui canis tua dona laborāt vt ſileā ⁊ facias furtū. Si tollo tuū pa nē tu auferes oīa de domo mea et iſte cibus priuabit me ab oī cibo Nolo enim ſemp egens eſſe ꝓpter modicam ſaturitatē ⁊ ideo niſi ſpō te recedas latro mō tua furta pā dam. Dum enim canis ſiluit latro ſtetit poſtqꝫ latrauit ipſe fugit. Hinc dicit autor. Cū tibi quid da tur cur detur reſpice ſi das cui des ipſa dona

De lupo et azino dialogus. cviii.

Lupus cum azello ſimul ſarrabat ſed azinus ſimpliciter deſup laborabat. lupꝰ autem malicioſe inferiꝰ trahebat cupiens occaſionē inuenire vt azi nū deuoraret. Vnde querimonias fecit verſus azinum quare mittis ſarraturam in oculis meis. Azinꝰ reſpondit. Ego hec tibi non facio ſꝫ pure ſarram guberno. Si vis tu de ſuper ſarrare gaudeo. quia inferiꝰ operabor fideliter. Cui lupus. Neſ cio. ſi dirigis ſarraturam in oculis meis tuos eruam. Sarrātibus au tem illis lupus fortiter inſufflare cepit ſuper ſarraturam vt ſarratu ram in oculis ſocij mandaret ſed propter ꝯmiſſuram ligni ſarratu ra cecidit in oculos lupi. Lupꝰ au tem pre dolorē ſe retorſit ⁊ iurauit vt vehiculū precipitaret. ſed iudi cio dei penetrale cecidit ⁊ lupū ma ctauit. Azinus āt ſiliens ſe incolu mē cõſeruauit dicēs. ¶ Multi gla dio necātur quo necare meditant. Sic enī faciūt malicioſi qui expan dūt rethe ante oculos ſociorum vt eos fraudulenter capiāt. Sꝫ ſicut eccle. xxvij. Qui parat foueam pro ximo ſuo incidet in eā. put eſopus volens oſtēdere qꝛ qui vult decipe re alios deus eum decipit et dam nat. introducit exemplū qꝛ quidā furiens venit ad flumē ⁊ nō aude bat vltra natare. Hūc videns rana volens eum decipere dixit. Bene ve

nias frater et amice· dicitur eniꝫ frater in anguſtijs cõprobatˀ· Vni vem mecū ꝙ valde bñ natare ſcio· Credēs hoc furicus pmiſit ſe liga ri cū filo ad pedem rane· Cumqꝫ na taſſent in fluctibus rana ſūmerge bat ſe ⁊ furicum necabat· Interea miluus deſup volabat ⁊ vidēs fu ricū rapuit: ⁊ ſimul cū eo traxit ra nam ⁊ vtrūqꝫ comedit· Vnde eſo pus· Sic pereant q̄ ſe pdeſſe faten tur ⁊ obſunt· Vt diſcat in auctore pena redire ſuū·

De vrſo et lupo dialogus· xviii·

Vrſus clamitauit lupū ad ſe ⁊ ait· Sumꝰ nos inter feras nominati· ſed ſi ſimul pnoctemus erimus magis ſubli mati· Placuit hic ſermo lupo ⁊ cō iuracões ⁊ ſocietatē ſtatuerūt· Vr ſus āt infirmauit lupū dicēs volo tecū in eſtate manere· tu vero de q̄ venatus eris me ſaciabiſ ego aūt in cella te refocillabo ꝙ optime p paratus ſum in hieme· Nolo ꝙ p maneas in pruina cū algore ſed i cauerna mecū epulaturū eris· Cre didit lupus ⁊ pro viribꝰ venaba tur vt ſe ⁊ vrſum ſaturaret· vrſuſ āt vacabat et ſine labore ſplendi de epulabatˀ· Cū ad cellaꝫ aduem ret· vrſuſ ad foueā lupū duxit: ſed in fouea lupuſ nihil iuenit de quo mirabiliter triſtabatˀ ⁊ fameliuſ efficiebatur· Vrſus āt lingebat ſe et p hoc clare viuebat· de lupo cꝫ nō curabat· Cui lupꝰ· Quid hic guſtare debeo· Quare me taliter de cepiſti· Et vrſus· Sede mecuꝫ et lin ge te ſi vis· alioquin recede· Lupꝰ aūt deluſus ad ſiluā reuertitur di cens· ¶ Semp ſociū probemuſ an teq̄ꝫ nos ſociemus· Ita ⁊ nos pro bare amicos debemus anteq̄ꝫ eis fide demus· Nullus ſecreta ſua ami co cōmittere debet niſi prius eum tētet et probet· Eccle· xi· non omnē hominem inducas in domū tuam id eſt in cor tuū multe eniꝫ inſidie ſūt doloſi· Vnde Idem· Si poſſides amicum· in tētatione poſſide illum et nō facile credas ei· Ante proba tionem enī nō debet de facili homo amico credere· ſed poſtq̄ꝫ ipſum tē tauerit id eſt probauerit et fidelē inuenerit debet ſecure ſibi cōmitte re· Vnde valerius libro tertio· ca· viij· ſcribit de alexandro rege ma cedonū ꝙ cum philippus medi cus ⁊ probatus amicus medicinā ſibi dare deberet ſuperuenerunt lit tere de emulis miſſe continētes ꝙ philippus corruptuſ pecunia a da rio i medicinam poſuiſſ et venenū Quas cum alexander legiſſet me dicinam prius hauſit ⁊ poſtea lit teraſ legendas philippo dedit ob magnam fiduciam quam de ipſo habebat· malum de ipſo ſuſpicari non poterat· Nulli enim amicitie ⁊ ſocietati ante probationem con ſtringere nos debemus· Dicit enī marcialis cocus cuidam amico ſuo· Anteq̄ꝫ ames criſippe proba· Quia dicit phūs propter amicos non probatos prouide tibi Vnde ſeneca· Tu oīa cū amico delibera· ſed cū teipſo prius· Non enim om

nis ſocius ē bonus nec fidelis imo diſcernendus eſt ſocius a ſocio. Dicitur enī φ duo ſocij p viam incedebant quib9 occurrens vrſus impetū facit in eos. Pre timore āt vnus ipſoꝝ aſcendit in arborem. alius vero ſe finxit eſſe mortuū in terra. Vrſus āt venit ad eum qui iacebat quaſi mortuus ꝛ putans illum mortuum abijt Tūc ſocius deſcēdit de arbore et queſiuit a ſocio dicēs. Quid cōſuluit tibi vrſus in auricula. Cui ille dixit mihi ne curem de tali ſocio qui dimiſit me in tali periculo. Nota φ inimici q̄ grauiter ſe offenderunt nunφ poſſunt rectam pacem adinuicem habere Vnde p ſimilitudinē habemus φ quidā ruſticus habens filiū vnicū pmiſit vt iret ad locū ꝛ luderet quē ſerpens momordit et occidit ꝛ ſepult9 ē appoſito ſigno ſup tumulo Ruſticus āt explorās et cōſiderans ſi poſſet occidere ſerpentē inuenit eū. ꝛ dū vellet occidere ſerpentē fugit ꝛ intrās foramen abſcidit caudā eius. ꝛ facte ſūt inimicitie inter ruſticū ꝛ ſerpentē. Ruſticus aūt loquebatur de pace cui ſerpens inquit. non poteſt fieri qđ dicis φ diu videbis tumulum filij tui. et ego φ diu videro caudā meam non poteſt eſſe firma pax.

De damula et lupo dialogus. xix.

Damula vt dicit pap. ē capra agreſtis Hec cum pnoctaret cū quodā ruſtico ꝛ de paſcuis quadā vice rediret Lupus cucurrit ad eā dicēs. Modo de te vētrem ipleb o cū euadere nō potes Damula āt ſe corā lupo geniculauit dicēs. Rogo te p deū φ pmittas me pri9 redire ad ouile Hedus me9 hodie nō lactauit ꝓpter quod fame interire poterit. pmitto enī tibi φ poſtmodū ad te remeabo. Lupus vero cogitauit habere vtrū φ ꝛ ait. Vade ad ouile ꝛ capretuꝫ tecuꝫ apportabis. cupio enī videre eū et eius et tui miſerebor. ſed ſine te euadere non poterit. Hec omnia damula iurauit. ſed cū ad domū reuerſa fuiſſet fetū ſuū enutriuit ꝛ ad lupum non rediit. et lupus lamentabatur dicens ¶ Qui ſecur9 eſt ex auro nō amittat pro theſauro. Sic enim multi cum habeāt ſufficientiam ꝓpter concupiſcentiam et auaritiam cūcta volunt deglutire tanφ lupi qui nūφ ſaturantur: propter quod ſepe vacui exiſtunt Cupidus ꝛ auarus eſt ſicut vas ſine fundo quod nunφ impletur. Iuxta illud eccle. v. Auarus nō implebit pecunia. Et ideo antiqui pncipes cupiditatē ꝛ auaritiā reſpuebant nō enī ambiebant dñari ꝓpter pecuniā adquirendā. ſed ꝓpter gloriā et reipublice cuſtodiā. Vnde narrat valerius libro. iij. cuꝫ ſcipio accuſaret apud ſe natū de pecunia reddit. Cū totā affricā poteſtati vre ſubiecerim nil ex ea qđ meū diceret preter ꝯgnomē retuli Fuit enī dictus ſcipio affricam9 φ affricā deuicit Narratqꝫ valeri9 de manlio curione q̄ fuit norma romane

frugalitatis ⁊ ſpectaculum fortitu
dinis· Cū enim legati ſauiti veniſ
ſent ad eū· ingreſſi vident eū ſcam
pno ſedentem iuxta focum atq3 li
gneo catino cenantem ei magnū
pondus attuliſſent et benignis v̄
bis inuitaſſent eū auro vti· vultū
riſu ſoluit dicēs· In vacuū aurum
attuliſtis· ſed dicite ſauitis maten
ſem curionē malle locupletibus ī
parare q̄ ipſū fieri locupletem· et
referte eis nec acie inimici nec pecu
nia me corrūpi poſſe· Ibidē narrat
q̄ dum legati miſſi a ſauitis romā
veniſſent inuenerūt fabriciū prin
cipem romanoꝝ ſedentē ⁊ canentē
Cui cum ꝑ ſua libertate multa au
ri pondera obtuliſſent· ille non ad
propriaꝫ ſed ad cōmunem vtilita
tem reſpiciens ait· Abite ⁊ aurum
veſtrum aſportate· q̄ romani ma
gis volunt dominari habentibus
aurum q̄ auro· Refert Aug9· de ci
uitate dei q̄ lucius valerius qui de
functus eſt in ſuo conſulatu adeo
paup fuit vt numiſ apud eum mi
nime inuentis a populo ſepultuā
ſibi daretur· Ipſi enī principes cū
rem publicam haberent opulētiſſi
mā· in domibus ſuis erant paupē
res Unde ait Aug9· ibidē vbi nar
rat q̄ quidam eoꝝ fu erat bis pro
cōſul ex illo ſenatu expulſus eſt eo
q̄ decem pondera argenti ī ſuis do
mibus habere cōpertus ē· Iteꝫ va
leriuſ patrie rem vnuſquiſq3 auge
re non ſuā procurabat paup q3 in
diuite imperio q̄ diues in paupe
verſari volebat· Et ponit exēplum
de ↄſulibus q̄ adeo paupes erant
dū moriebantur q̄ non habebāt
vnde filias ſuas traderent nuptijs
illuſtriū tn̄ virorum inopie a ſena
tu ſuccurrebatur ⁊ eorum filiaſ cō
ſueuit ſenatus honorabiliter nup
cijs tradere vt ait Aug9· epl'a· v·
q̄ prudētius attendūt plus dolen
dum eſſe dicunt pauptatē q̄ opu
lentiam periſſe romanā· In paup
tate enim moꝝ ītegritas ſeruaba
tur· opulentia āt mentes hominū
omni peioꝛ hoſte corrūpit· Unde le
gitur q̄ exercitus alexādri deuicto
dario ſpolijs vltra modum ditat9
eſt· paulo poſt cū hoſtibus iteruꝫ
cōgreſſus deuict9 eſt· Quod vidēs
alexāder ſpolia omnia que ſerui ac
quiſierant iuſſit comburi dicēs q̄
diu ſine pecunia fuerunt non erat
qui eis reſiſteret· ſed auro ⁊ argē
to onuſti deſides ⁊ pigri effecti ſūt
Quibus amiſſis fortiter pugnaue
rūt ſicut antea Ita legitur de roma
nis q̄ olim pugnabant pro glo
ria adquirenda pro libertate ſeq̄n
da et pro republica cōſeruanda ⁊
tunc ſemp vincebant· Sed poſtq̄
ſe ad auaritiam cōuerterūt ſemp
victi fuerunt·

De vario ⁊ ſquillato dialogus· cx

Varius eſt beſtia
pua paulo amplioꝛ q̄ mu
ſtela· A re nomen habet· In ventre
enim candidus in dorſo habet co
lorem cinereum ita elegantem vt
mireris beſtiam ſua creatione ſpe
ctabilem· de genere piroli eſt· in
arboribus habitat et fetus facit·

Harum beſtiaꝝ pellibus in ornatu
veſtiū ⁊ maxime in pallijs gloria
ri ſolent homines·ipſa tñ beſtia in
pelle ꝓpria minime gloriatur·Va
rius licet ſit ꝑuus ꝓpter nobilita
tē pellis ſue animal excellētiſſimū
eſt·ſimiliter ⁊ ſquillatus·Hi duo
ſocietatē ſtatuerūt dicētes·Sumꝰ
nos ſublimati ⁊ apud oēs appreci
ati ꝓpter valorem pelliū nr̄arum·
ex quo ſumus ita nobiles ꝑſequa
mur viles ⁊ deſpectos·Vnde ſimł
inuenerūt bufonē ⁊ moleſtare eū
ceperūt·Quibus bufo·Deus fecit
nos ⁊ nō ipſi nos·ſi eſtis vos venu
ſtiores:creatorē veſtrum laudate
Ipſi vero perturbati oculos eius
eruerūt dicentes·Audes loqui cō
tra nos deturpate·Poſt iuenerūt
bubonem nidū in arbore faciētē·
qui poſt ipſū ſibilantes effugerūt
et oua eius ⁊ nidū diſſipauerunt·
Bubo āt triſtis auolauit dicens·
Male feciſtis fratres qꝛ ſū dei crea
tura ſicut vos·ſꝫ alius de vobis me
vindicabit·Demū inuenerūt ſimi
am ſup arborē iocari·q̄ dixerunt·
Quare nō verecūdaris oibus dete
rior qꝛ ſine cauda es ⁊ poſteriora
nobis oñdis·Simia aūt de arbore
deſcēdit ⁊ ipſos euiſcerauit dicēs·
¶ Sunt curiales nobiles ⁊ deriſo
res ignobiles·Ergo nobiles ⁊ po
tētes ꝓpter ſuā magnificētiā mole
ſtare nequaꝗ̄ dn̄t humiles ⁊ pau
peres qꝛ nobilitas nō eſt ī dignita
te parentū ſed in moꝝ cōpoſitione
Vn̄ dicit pħs·Nobilitas ē in mo
ribus·Et alius·Nobilitas eſt que
ſola animū ornat moribꝰ vulgari
ter dr̄·Villanus ē ille q̄ facit villa
niam nō q̄ in villa naſcit·Legit qꝫ
quidā leo in iuuētute multa mala
fecerat·implagauerat eni vnguł
ſuis aprū thauꝝ ⁊ azellū·Accidit
eni qꝫ ipſe deuenit ad ſenectutē et
tꝑe hiemis infrigidatus cecidit ī
luteū nō valens ꝑ ſe exire·hoc vi
dēs aper recordatus ē ſuoꝝ vulne
rum ꝑcuſſit eū grauiter dentibus
ſimiliter thaurus ꝑforauit vētrē
eius cornibus·azellus vero graui
ter calcibus percuſſit eū in fronte·
Leo āt ſatiſfaciens ſuo dolori inq̄t
Omnia que vici me vincuit·nunc
meus dormit honor·⁊ opus hono
ris receſſit·Ecce cui nocui·nocet·q̄
alijs feci ſup me deſcendunt·

De equo et apro dialogus·cxi·

Equus cum apro
diu queſtionabatur ſed ꝓp
ter longitudinē queſtionis equꝰ
bona ſua diſſipauit·vn̄ ad mulū
acceſſit rogans eum vt ſibi mar
chas decem auri mutuaret·Equꝰ
vero cum his marchis ſe recupa
uit ⁊ vincens q̄ſtionē multa lucra
tus eſt·Mulus āt poſtmodū mar
chas ſuas petebat velut pollicitꝰ
fuerat·ſed equus ꝑ ruſticitatē ſuā
mulū deturpabat dicens·O mule
nō verecūdaris talia petere a me·
ꝓ quo mulus ꝑturbatus ipſū an̄
iudicē citauit·Equꝰ vero inflāma
tus clamitauit ad ſe camelū ⁊ azi
nū q̄ mulū fortiter ꝑcuſſerūt ⁊ cū
his ad iudiciū ꝓperauit·Iudex q̄dē

hoc ſciens ſententiam talem pnū
ciauit ꝙ pecunia illa ꝙ cito reſtitu
enda eſſet. et hi ꝓpter violentiam
⁊ paſſionem centū marchas ſol
uerent. Camelus āt non habens
vnde redderet exiuit de ciuitate et
bānitus eſt. azin⁹ quoqꝫ in cippo
et carcere poſitus vitam miſerabi
liter finiuit. Equus āt dampnū ⁊ de
bita ſoluit ⁊ ſpoliatus remāſit di
ces. Si quis debet ⁊ non reddit.
iuſtum eſt ſi malū prendit Sic eñi
multi ingrati reperiūtur qui nō co
gnoſcunt beneficia nec grates refe
rūt benefactoribus. Contra quos
ait catho Beneficij accepti memoꝛ
eſto. Exiguū munus cum dat tibi
paup amic⁹. Accipito placide ple
neqꝫ laudare memento Sed multi
hodie nō laudant tantū imo ꝯtra
benefactores falſificātur. Vnde le
gitur ꝙ cum quidā rex quendam
amicū ſuū ſup oēs ſublimaret ipe
cogitare cepit intra ſe. Rex hic me
tantū honorauit ꝙ nūꝙ ero liber.
quapropter de morte regis cepit eē
ſollicitus. Rex autē hoc ſciens cita
uit eū ʒ veritate com̄ta iudicauit
eū trahi p ciuitatē. Qui cū trahere
tur oēs proijciebant immūda ſu
p eū. Ipſe vero patiēter omnia ſu
ſtinuit pro quo ꝙ in ipa proſperi
tate nūꝙ fuerat alicui placidus
imo oībus ſupbus ⁊ infeſtus. Sʒ
cū quidam eius amicus quē tanꝙ
ſe dilexerat iactaret ſup eū lapidē
et parū ipſum tangeret ſup digi
tum pedis vociferatus ē ⁊ ꝙpluri
mū contriſtatus. dū vero ſic trac
tus ante regē preſentatus eēt ait
rex miniſtris. Qualiter habuit mi

ſeriſte ſe in paſſione Qui rūderūt.
ſatis patiēter ſed de tali ictu nimi
um lamentatus eſt. Rex autem in
terrogauit ipſum qualiter ſic do
luit Cui ille Quā ipſū vltra ceteros
amauerā ⁊ ab eo auxiliū ſperabā
nō tormētū. Cui rex. De ore tuo te
iudico ſerue neqꝫ. Sic feciſti contra
me. Vñ ait miniſtris. Ite ⁊ ī patibu
lo ipſū ſuſpendite ſicut dignus eſt
Mirum ē eñi ꝙ hoīes ratione habē
tes ſunt ita ingrati cum irrationa
bilia animalia agnoſcant benefi
cia ſibi collata. Legitur ꝙ cum quī
dam leo captus eſſet in rethibus
venatorum ⁊ quidam paſtoꝛ com
patiēs eum a vinculis abſoluit.
Iterum dictus leo captus a vena
toribus in cauea imꝑatoris cum
alijs beſtijs incluſus eſt ⁊ in eaꝫ
caueā ꝓpter ſcelus paſtoꝛ proiect⁹
ē a beluis deuorandus Et recogno
ſcens eum leo non ſolū ei non no
cuit ſed ipſum ab alijs beſtijs ille
ſum ſeruauit. Item legitur ꝙ dux
ſaxonū inuenit leonem pugnātē
cum maximo ſerpente qui iā colli
eius circūligauerat et cū veneno
nitebatur occidere. Miles aūt cogi
tans nobilitatē leoninā et maliti
am ſerpentinā amputauit caput
ſerpentinū. Quē leo ſequēs quaſi
domeſticū aīal nūꝙ reliq̄t. Et p eo
et dñ multa prelia geſſit cōtra ho
ſtes eius. Et ipſo mortuo ⁊ ſepul
to etiam leo ſupra ſepulcrum ma
nens ibidē mortuus eſt.

De azino et boue dialogus. cxij.

Bos et azinus cū
quodā ruſtico morabātur
ſimul qui eos ſplēdide ſaturabat·
ſed q̄nq3 eos laboribꝰ fatigabat
⁊ aculeabat· Quadā āt vice ruſti
cus verberauit azinū· qui ꝑturba
tus iuit ad bouē dicēs· Quid faci
mus· Iſte bubulcus cedit nos et
fatigat· Fugiamus ab ipſo ⁊ ſine
iugo maneamus· Iuuenes enī ſu
mus adhuc ⁊ q̄ plurimū congau
dere poſſumus· Dū autem de domo
recederent ⁊ p paſcua ſaltarent ni
mium letabantur· Interea nox cali
ginoſa aduenit et iſti cōquerebā
tur ſimul dicētes· Qualiter dormi
emus· Bouile nō habemus vt ſoli
ti eramus Melius certe erat ſuſti
nere q̄ recedere· Cū autem ſup hu
mū iacerent cupiētes obdormire·
ecce lupus cepit rugire ⁊ bos infe
ſtare· Ita q̄ p totam noctē nō dor
mierūt dicentes· Non eſt bonū ſic
ꝑmanere ſed cū pecudibus nos ſo
ciemus quoniam protecti erimus
a paſtoribus ⁊ canibus Cūq3 ad
gregem appropinquarent cupiē
tes cū eis edere ac pnoctare paſto
res ipſos expulerūt ac fuſtigaue
rūt· Ipſi vero plorātes cū quodā
ruſtico concordauerūt qui eos q̄
plurimū aggrauabat ⁊ male pa
cebat· Vnde cōpuncti reuerſi ſunt
ad priorem ſtatū dicentes· ¶ Me
lius eſt domi manere q̄ p mundū
ſic vagare· In hoc poſſimus nota
re q̄ periculū eſt peregrinari ac de
loco ſuo recedere ⁊ in alieno hoſpi
tari· Dicitur enim eccleſi· xxix· Vita
nequā hoſpitādi de domo in domū
Eſt etiam meliꝰ ⁊ vtilius pati ali
quod grauamen puū q̄ ſuſtinere
maius· Et cū homo aliquid facit ſē
p debet cōſiderare q̄d ſibi inde pōt
euenire· Vn̄ ſapiēs· Quicq̄d agas
prudēter agas ⁊ reſpice finē· Fer
re minora volo ne grauiora feram
Vnde dicitur q̄ quidā miluus gra
uiter moleſtabat colūbas rapiēs
ſuos pullos· Colūbe vero aliq̄n ſe
defendebāt ⁊ percutientes eū alis
ſuis recedebat qn̄ rapiebat· Tādē
fecerūt conſiliū ⁊ acceperūt ſibi in
regē accipitrem pulſurum bella
milui· Rex āt cepit magis nocere
q̄ hoſtis· accipiebat enī quotidie
vnā de pinguioribꝰ ⁊ comedebat
Colūbe vero ceperūt cōqueri de re
ge ac dicere q̄ ſaniꝰ eſſet bella mil
ui pati q̄ mori crudeliter ac ſine de
fenſione· videri etiā in hoc poteſt q̄
melius eſt amarū conſiliū cū quie
te ⁊ ſecuritate q̄ delectabile cū peri
culo ac ſolicitudine· Prout refert
eſopus q̄ mus vrbanus venit ad
villam ⁊ bene receptus eſt a mure
ruſtico Vrbanus vero laudauit ex
penſas ciuitatis ⁊ ſecū deduxit eū
ad cellarium ep̄atus ⁊ delicatioēs
cibos cū eo participauit· Interea
claues murmurāt ⁊ clauiariꝰ intra
uit· Mus vrbanus fugit ad ſolitū
foramen· ruſticus vero impegit in
muro ⁊ vix viuus euaſit· Tādem
cōuenerunt in vnū dixitq3 mus de
villa· Ego malo rodere fabā q̄ ro
di ſpentina cura· Habe hec bona ſo
lus que ſunt gaudia tibi ſoli· pax
opulenta· Et paupiem mihi vita
quieta dat ⁊ precium meis dapi
bus·

De hirco ⁊ veruece dialogus. xxiii.

Magnꝰ grex ſimul accumulatus edebat in paſcuis veruex ãt id ẽ aries vel muto clamitauit hircũ de capris dicens Extra gregem pcedamus. quare cũ ouibus tã turpiter maneamus Cũq; extra gregem exirent ⁊ ſocietatẽ ſuã ſpernerent. lupꝰ rapax q̄ in ſiluis latitabat in illos exiẽtes ipſos momordit et ſe pauit dicẽs Melius ẽ eſſe ſociatus q̄ manẽ ſeq̄ſtratus. In hoc apparet q̄ qui ſpernit ſocietatẽ ſpernit ſecuritatẽ. Quia dr̃ eccle. iiij. Ve ſoli q̄ ſi ceciderit nõ habebit ſubleuantẽ. Quedã ornix habebat pullos multos quos auide fulciebat. Adueniẽte ãt miluo ornix pullos ad ſe cõgregauit vt ipſos ptegeret a rapace Oẽs vero qui ad eã cõfugerũt protecti ſunt ⁊ defenſi. vnꝰ tñ illorũ p ſe ſolũ picare voluit nec de ſocietate curauit. vnde rapax ipſum rapuit et aſportauit.

De pãthera ⁊ porco dialogus. xxiiii.

Pãthera ẽ animal varij coloris pulcrũ ⁊ odoriferũ dicit ãt ſolinus q̄ ẽ animal colore variũ ſpecioſũ nimis minutis orbiculis ſup̄ dorſũ ita vt oculis ex fuluo circulis reluceat et in ceruleũm vel albũ colorẽ varietas diſtinguat. Eſt ãt hoc aĩal admodũ mãſuetũ Inimicũ ãt ſolum habet dracone. Dũ comederit ſaciatũ q̄ fuerit diuerſis cibis vt dic phiſiologꝰ recõdit ſe ⁊ dormit in ſpelũca ſua. Inde pꝰ triduũ exurgens a ſomno rugitũ emittit. Cetere vero beſtie cũ vocẽ eiꝰ audiũt ɔgregãt et ſequũtur odoris eiꝰ ſuauitatẽ q̄ egredit de ore eiꝰ. Solus ãt draco cũ vocẽ eius audierit cõtrahit ĩ morte ⁊ fugit ſe ĩ cauernis terre Sʒ ſemel pãthera tẽtatꝰ ẽ edere de porco ⁊ q̄ delicatũ cupiebat ⁊ abhorrebat imũdũ. vnũ p ſe nutriebat ſtratũ mũdiſſimũ faciẽs ipſi. et ſepiſſime porcũ extricabat nec pmittebat in luto ipſũ agitari. Sus ãt in hoc moleſtabat ſʒ magis cupiebat in luto cuʒ alijs ſe volucẽ ac fedare. Quadã aũt vice fus de domo exiẽs cũ alijs ſe totũ fedauit. ppẽ q̄d pãthera porcũ imundũ abhorruit et repudiauit dicẽs. Remutare aliquẽ de natura ẽ pena dura. Sic eni faciũt pctõres ⁊ imũdi. q̄ ppter malã ɔſuetudinẽ non valent exire de luto ɔcupiſcẽtie ⁊ luxurie. Quia dicit pħs. Cõſuetudo ẽ altera natura. Et ideo pncipijs obſta. Tẽtatio eni in ortu ſuo ẽ q̄ſi virgula q̄ cito pt euelli añq̄ per antiq̄tatẽ creſcat ĩ arborẽ. Sʒ vt dicit gloſ. pctm̃ ɔſuetudinis ẽ velut languor inueteratus q̄ difficile curat. Vñ Hie. xiij. Sicut mutare pt ethiops pellẽ ſuã ⁊ pardꝰ varietatẽ ſuã ſic ⁊ vos poteritis bñfacere cũ malũ didiceritis. Legit de veſpaſiano imperatore q̄ cũ eſſet auarus in hac cõ

ſuetudine iã ſenex· ⁊ quidã vitupe-
rãdo diceret ſibi vulpem pellẽ poſ
ſe mutare nõ animũ rñdit· hmõi
hoibus debem⁹ riſum· nobis crimi
noſis correctionem plenam·

De onagro et apro dialogus ·cxv·

Onager dicit papi
as ẽ azinus ſiluaticus· ⁊ a
per ẽ porcus ſilueſtris Hi duo iue
nerũt dñm in ſilua errantẽ· Qui di
xerũt· adiuua nos dñe ⁊ rectũ iudi
ciũ iudica de nobis· Quibus dñs·
Quid vultis vt faciam vobis· Cui
azinus dñs meus me decepit· ha
bet eni canẽ puulũ q̃ de cibo dñi ve
ſcitur ⁊ in cubili ſuo dormit· Ipſi
eni dñs blanditur cũ ipſoq3 iocat
me nunq̃ tetigit nec mihi blandi
tur q̃ quotidie ſarcinã geſto et in
negocijs ſuis me affligo· Cui dñs
Onager ſi vis eſſe libenter tactus
et viſus eſto imaculatus ⁊ nõ ſter
coratus· Canis enim ꝓpter ꝙ ſtat
mũdus manet apud dñm ſuũ le
tabũdus· Aper ꝗ3 dixit· Dñs meus
tenet philomenã penes ſe i cauea
deaurata ⁊ cũ ipſa pãgit ꝙ pluri
mũ ⁊ letat· me ãt non gracioſe au
dit cũ balatũ traho· ſilr̃ nec cũ
ſocius meus cantat· Vñ petim⁹ po
ne modũ in his· Ad hoc dñs rñdit
Neſcitis qd petatis· Si auide cupi
tis eẽ auditi ⁊ intellecti debetis ha
bere verba delicata nõ feda· nõ vo
cẽ turbidam Philomena ꝓpter ꝙ
placide loq̃tur ⁊ cãtat gratanter
auditur· vos autẽ nõ ſic· Ipſi vero
obmutuerũt dicẽtes Vere nõ licz
nõ petamus· quod neſcimus nõ di
camus· Ergo ⁊ nos ſi cupimus li
benter viſi eẽ ⁊ tacti ſtudeam⁹ eſſe
imaculati· nõ polluti nõ fedati p⁹
ſi volum⁹ eſſe auditi ⁊ intellecti lo
quamur verba placida nõ turpia
nõ vilia· Sũt eni quidã quoꝝ gut
tur ẽ quaſi ſepulcrũ quod fetet cũ
apitur De q̃bus pſal'·v· Sepulcꝝ
patẽs ẽ guttur eoꝝ·ſ·maloꝝ homi
nũ ꝙ ſemp dicũt fetida· De q̃bus
dicit idẽ pſalmiſta· Diſperdat dñs
vniuerſa labia doloſa ⁊ linguam
magniloquã ſcz aduerſus deũ et
proximũ· Talibus eni verbis iniu
rioſis ⁊ cõtumelioſis loq̃ntes nõ
ſunt audiẽdi· Iuxta illud ſeñ· Clau
dende ſunt aures malis vocibus·
Diogenes phũs cuidam referenti
quoddã malũ ab amico de ipſo ꝓ
latũ ait· Dubiũ eſt an amicus hoc
dixerit· certũ eſt aũt mihi ꝙ male
dicis Antiſtẽnes cuidã dicenti ille
de te malũ hoc dixit Ait· nõ de me
hoc dixit ſed de illo q̃ hoc in ſe ha
bere recognoſcit· Senocrates rñdit
cuidã maledicẽti ſibi vt tu lingue
tue dñs es ſic ⁊ ego auriũ meaꝝ
Sic ego poſſum ponere auribꝰ me
is clauſurã· Rñdit cuidã dicenti ſi
bi ·maledixit tibi ille Quidam ma
le de te dixit non curo ꝙ auditus
eſſe debet robuſtior lingua· cũ ſin
gulis hoibus ſint ſingule lingue
aures vero bine· Et ſic debet homo
plus ſuſtinere duabus auribꝰ q̃
poſſit aliquis loqui vna lingua·
Narratur in libro de nugis phoꝝ
cuidã maledicẽti ſibi reſpõdit qui
dã· facile in me maledicere te cum

nec ſum reſponſurus· In eodē libro narratur q̄ ſenō pħs cuidā male dicenti ſibi dixit· ſi meis auribꝰ te audires taceres· Nota q̄ ſuſtinētia cōtumeliarū in verbis im ꝑeriorum fuit in antiquis legitur de alexandro ꝓut dicitur in li·iij·de nug's phōrum q̄ cū antigonꝰ ei dixiſſet· etati tue iā regere cōuenit·quaſi dicat nō pudet in corpe regis voluntatē dominari luxurie q̄ſi dicat Indignus es regno ratōe etatis ⁊ voluptatis ⁊ tñ patientiſſime tulit Ibidē libro narratur de patiētia iulij ceſaris·cū enī caluiciū grauiter ferret ⁊ capillū defluentē a ceruice ad frontē cōuocaret militē ei dicēte·facilius ē tibi o ceſar caluū non eſſe q̄ me in romano exercitu timēdum quicquā egiſſe vel actuꝝ eſſe quod tñ patienter ſuſtinuit· vnde cū de eo eſſent famoſi libelli ⁊ iocularia carmina publice diuulgata et hec ad improperiū ſuū patientiſſime ſuſtulit·Cū quedā matrona eius originē deſpiciens paniſicuꝫ vocaret liberdo ꝑtulit·Ibidē narrat de auguſto ceſare·Itē cū quidā diceret ei o tyrāne·reſpondit ſi eſſem inquit non diceres Ibidē narratur de ſcipione affricano q̄ cū quidam eum ꝑ vim pugnantem vocaret ⁊ ex hoc argueret·reſpōdit· p̄matorem peperit me mater mea nō bellatorem· Legitur etiā de auguſto ceſare libro·iij·de nugis phōrū q̄ cū tiberius ei ꝯquereretur q̄ multi de eo male loquerentur·reſpondit Satis eſt ſi hoc habemus ne quis nobis male facē poſſit·idcirco noli idignari ſi aliquis de nobis male loquitur·De patientia antigoni regis narrat ſeneca libro·iij·de ira·cum audiſſet aliquos de ſe male extimare et loqui q̄ oīa cum audiret eo q̄ inter dicētes eſſet ſolā manū leuiter cōmouit dicēs quaſi in perſona alterius·hinc diſcedite ne rex vos audiat·Item refert ſeneca libro·iiij·de ira de dicto rege ātigono q̄ cū quadam vice audiſſet quoſdam ex militibus oīa mala imprecātes ſibi:acceſſit ad eos maxime qui laborabant·⁊ cū eos audiuiſſet ⁊ ignorarent a quo audirentur admonuit eos dicēs Nūc maledixiſtis antigono ſed nūc bñ optate ei q̄ vos diligit· Mira enī humilitas regis qui non dedignatus eſt condeſcendere laborantibꝰ et mira patientia qui non eſt indignatus ſibi maledicentibus

De ſalamādra ⁊ ſtrō dialogus·xxvi

Salamandra ē genꝰ lacertuli ſiue ſtellionis. animal peſtiferū ⁊ ſumme venenoſū nā vt dicit pli·li·xxix·ca·iiij·Fructꝰ arborꝝ inficit· aquas corrūpit ex q̄bus ſi quis comederit vel biberit mox necatur ꝗ ſi ſaliua eius pedeꝫ hominis tetigerit totū hominē inficit et corrūpit et q̄uis tanta ſit i ſalamandra vis veneni a quibuſdam tamen animalibus mandit loco cibi·inter medios ignes viuit ſola animaliū vt dicit idem imo incendiū et ignem extinguit· Et eſt

genus ſalamandre cuius pellis ē villoſa et piloſa ſicut pellis vituli marini ex qua ſiūt aliquādo cinguli ad vſus regum qui poſt longam vetuſtatē in ignē proiecti nō exuruntur ſed poſt diuturnam inflāmationem illeſi ⁊ purgati quã renouati ab ignibus extrahūtur Et ab illa pelle ſiūt ligmina ī lāpadibus ⁊ lucernis que nullo incendio corrūpūtur · Idrus autem ſerpens eſt toxicoſus qui viuit in aq̄s habens quinqꝫ capita Hi duo preliabantur ſimul ſed cum ſalamandra vincebatur ab idro proijciebat ſe in ignem vt euaderet · Cum autem idrus vincebatur a ſalamādra iactabat ſe in aquam Sic eniꝫ ſe conſeruabant nec corruebant dicentes ¶ Ad domū qui reuertitur non fugit nec cōteritur Ita et nos protegere debemus · Cū eni impugnamur ab inimicis infernalib⁹ de igne concupiſcētie et luxurie debemus nos proijcere in aquis caſtitatis ⁊ mūdicie · Cū autē impugnamur de aqua cupiditatis ⁊ auaritie debem⁹ nos iactare in ignē caritatis ⁊ largitatis · exemplo columbe · Legitur de ꝓprietatibus auium ꝙ ſūt quidam accipitres q̄ aues nō rapiūnt niſi in aere · ⁊ quidam ſūt qui non accipiūt niſi in terra · colūba vero naturaliter hoc cognoſcit ⁊ ideo ſi fugatur ab accipitre capiente in aere ſtatim ad terram ſe deijcit · ſi vero ab accipitre capiēte in terra in aere ſe tenet et ſic euadit · Ita ⁊ nos ingenium habere debemus contra accipitrē infernalem qui habet mille artes nocendi · Vnde paulin⁹ hoſtis noſter cui ſunt mille artes nocēdi tā varijs expugnandus eſt telis q̄ ipugnat inſidijs · ⁊ ideo hoſt⁹ meus qui pſequitur me mille habet artes nocendi · Dicitur ꝙ quidam demoniacus ad virum ſanctuꝫ adduct⁹ eſt qui precepit demoni vt exiret ⁊ nomen ſuū diceret · Et ille · Nos ſumus tres qui in iſto homine habitamus · Ego vocor claudēſ cor · alius frater meus vocat̄ claudens os ⁊ tertius vocatur claudēſ marſubium · Officium enim meū eſt peccatoris cor indurare ne poſſit contritionem habere · Et ſi forte cōuertitur laborat frater meus vt a confeſſione impediatur · Et ſi forte cōfitetur tertius prohibet ſatiſfacere · ⁊ iſte tertius vocatur claudens marſubiū · ⁊ p hūc modum fere omnes lucramur ·

De ſimia et taxo dialogus · xxvij ·

Taxus eſt animal ad quantitatē vulpis cui⁹ pellis eſt valde hiſpida ⁊ villoſa · De hoc dicit pli · libro · viij · c · xxxix quando eos canes inſequūtur anhelitum · ⁊ flatum retinent retinendo cutē extendunt et ſic morſus canū et ictus hominū arcent · Hec beſtia vulpem odit ⁊ cū eo dimicare cōſueuit ſed vidēs vulpes ꝙ ꝓpter duriciā et eius villoſam pellem ledere nō poterat ſe victum ſimulās fugam petit · Et dum taxus predā querit vulpis latibulum eius ſub·

intrans vrina ⁊ aliis inmūdicijs taxi cubiculum inficere ↄ̄ſueuit cuius fetorem abhorrens melus id eſt taxus defedatum domicilium derelinquit ⁊ aliam manſiunculam ſibi neceſſario querit· Et ſi qñ in hieme eis defecerit cibus pro cibarijs erit ſomnus· Eſt ergo animal multū dormiēs· Ad hūc acceſſit ſimia dicēs· frater accomoda mihi centū marchas ꝗ cupio in partibus vltramontanis negociari ⁊ lucrū fideliter tecū diuidere· Cui taxus hoc libenter ānuam quoniā quieſcere perop to ſi mihi fideiuſſores dabis ⁊ inſtrumentū p manū notarij mihi facias· Simia aūt bubulum et taurū fideiuſſores inſtituit ⁊ cyrographū p manus ſemipedis relinquens ad ptes ſuas peragrauit ⁊ nunꝗ̄ redijt· Taxus autem videns ꝗ illuſus eſſet a ſimia a fideiuſſoribus petijt accōmodata· Ipſi vo ſibilabant poſt ipſum et ꝗ̄plurimū ſpernebant· Taxus aūt hoc iudici indicauit oſtendēs ei cyrographum Judex itaqꝫ fideiuſſores citari fecit ⁊ ſententiaꝫ propalauit ꝗ reſtituerent que p cartam obligata fuerāt· ipſi vero indignati taxū ſemp pſecuti ſūnt et ad extremuꝫ grauiter pcuſſerūt· Taxus autem vulneratus ait· ¶ Qui non cupit mutuare nūꝗ̄ cupit litigare· Sic enī multotiens accidit ꝗ homo pdit amicos cū repetit fenerata· Tamen dicit pPheta pſal· cxi· Jocundus homo qui miſeretur ⁊ commodat· Sed cribit catho Cui des videto vt ſit diſcretio accōmodatoris· Fabulatur enim ꝗ quedā capriola pregnans venit ad aliā habentē domunculam et verbis dulcibus et precibus lamentans de partu petiuit domuꝫ promittens ſe poſt partū redditurā ſibi domūculam· Hec abijt illa manet ſed poſt partū per plures dies redijt petēs ſua iura· At illa obſerauit aures ⁊ eadem· et nolens reddere quod pmiſerat ait· Nō timeo tuos dentes q̄ dentes filiorꝫ meorū te lamiabunt p hoc docetur homo ꝗ nō ſemper credere debet verbis mellitis quia multi decipiūtur cauſa pietatis· vn̄ verſus· Non ſatis eſt tutū mellitis credere verbis· Ex hoc melle ſolet peſtis amara ſequi· Prout refert eſopus volens oſtēdere ꝗ nil pōt pdeſſe malis qñ mens praua malorꝫ non verecūdatur eſſe īmemor beneficij accepti vnde ait ꝗ lupus maſticando in guttur ipſius os trāſuerſatū eſt· Qua de cauſa miſit ad gruem vt ſuo roſtro ipſuꝫ extraheret· Grus oſſe reuoluto et euulſo de faucibus· petijt promiſſa q̄ multa promiſerat lupus· Cui lupus An non īfelix viuis munere meo· Nō ne potui precidere collū tuū morſu meo· Ergo tua vita ſit tibi munus meum·

¶ De mure ⁊ murilego dialogus· cxviii·

Mus iuit ad murilegū et ſe ꝗ̄plurimū excuſauit dicens· O excellentiſſime ſemp intendo ſeruire tibi ⁊ nūꝗ̄ a te recedere tantūmodo ptege me a furoē

muſtelę·Murilegus ãt in protecti onem eũ recepit ⁊ vbiq ipſum ſe cũ portabat nõ pmittens eum a muſtela decipi Muſtela ideo fuit a maricata de eo quod faciebat cat tus et cũ q̃ plurimũ emulabatur· Quadaʒ ãt vice mus fefellit ⁊ mu rilegus ipſũ correxit ꝑ quo iratus mus ad muſtelam acceſſit·eamq humiliter ſalutauit dicẽs Magna ſunt peccata mea·vere dignus ſum puniri quoniã tibi ſub protectõne catti aduerſatus fui·Sic eni inter murilegũ et muſtelam diſcordiaʒ ſeminabat cũ ab ipſis corrigebat Ad poſtremũ ſic eas ſimul copula uit ꝙ omnino cupiebant ſe dilani are·Dum ãt ad certamen promp te gradiebantur ait muſtela·O ſo ror quid agimus quare ꝑ hũc fal ſum murem volumus nos dilani are·Melius eſt vt ipſũʒ mactemus q̃ de ſeculo nos delere·Placuit ſer mo catulo ⁊ ita fecerũt dicentes·

Qui diſcordia vtuntur iuſtũ eſt ſi puniũtur·Jta faciũt multi adula tores ⁊ malicioſi inter principes pacẽ habentes ꝓpter quod odibi les ſunt deo·Dicitur prouer·vi·Sex ſũt q̃ odit deus ⁊ ſeptimũ deteſtat anima eius·oculos ſublimes lin guam mendacẽ·manus effunden tes innoxiũ ſanguinem cor imagi nans cogitationes peſſimas·pedes veloces ad currendũ in malum·⁊ proferentẽ mendacia teſtem falla cem et qui ſeminat iter fratres di ſcordiam·Vnde eccl'·xxiij·Suſurro et bilinguis maledictus eſt·multos eni turbauit pacẽ habentes·Anti qui enim tales ſuſurrones ⁊ adu latores non diligebant·ſed erant in eis magnificẽtia et fortitudo ad profitendũ verum in ſermonibus Vt enim narrat valerius libro·vi· ꝙ omnibus ſiracuſanis expectan tibus exitum dyoniſij tyrãni pro pter nimiam morꝝ acerbitatem q̃ dam mulier vltime ſenectutis ora bat deos vt icolumis ⁊ ſupſtes eſ ſet·Quod vt agnouit ille indebitã admirãs beniuolentiã vocauit eã inquirens quo merito ſuo id face ret·Reſpondit·illa certa eſt mei ꝓ poſita ratio·Cũ eſſem puella ⁊ ha berem grauem tyrannũ eo carere cupiebam·Quo interfecto deterior arcem occupauit·cuius dominati onem finiri magis expectabaʒ·Te autem non pernicioſiorem habere cupimus rectorem·Timeo itaq ne ſi fueris aſſumptus deterior in lo cum tuũ ſuccedat·ergo oraui pro te·Maluerũt etiã antiqui philoſo phi veritatem dicendo mori q̃ taci ta veritate viuere·Vnde de dyoge ne dicitur ꝙ erat vſquequaqʒ pro fitens verũ·de quo ait valerius li· iiij·ca·iij·ꝙ cum eidem lauanti ole ra ariſtipus dixiſſet·ſi dioniſio ty rãno adulari velles iſta nõ ederes imo inquit ille ſi iſta eſſe id eſt ede re velles dioniſio adulari ne ceſſe non haberes·maluit enim oleribus viuere ⁊ verum dicere q̃ epulis re gijs ſaginari ⁊ eidem adulari·

De quinq agnis ⁊ lu po dialogus·xix·

Agni quinq; relicti a parentibus velut pupilli et orphani a consanguineis ⁊ a tu toribus regebãtur· Quadam autẽ vice lupus vnũ ex his clam ad ſe vocauit dicẽs· Cupio de te condole re vt de pupillo· vnde volo tibi lit teras ĩſinuare vt proficere poſſis· verũtamen ꝑge prius ad fratres tuos ⁊ dic vt tecũ veniant ad me mecũ acta confirmandũ· Agnus ĩ nocens gauiſus ẽ gaudio magno valde et ꝑrexit ad fratres ſuos et hec oĩa intimauit· Cui dixerũt· hoc plurimũ nobis placet ſed eamus ad tutores noſtros vt cõſulant no bis· Quibus dixerũt tutores Caue atis vos a tali magiſtro ꝙ ſi ad ip ſum reuerſi fueritis iugulabit vos Illi ãt non attẽdentes ad cõſilium ſeniorũ ad lupũ acceſſerũt· Lupꝰ autẽ videns letabũdus effectus ẽ et in ipſos ſaliens iugulauit· et ſe cũ filijs ſuis pauit dicẽs· ¶ Male ꝑgit ⁊ offendit qui maioribus nõ credit Ergo credere debemus ad ſe niorꝝ cõſiliũ· Quia dicitur Iob· xv· In antiquis eſt ſapientia ⁊ in lon go tempore prudẽtia· Debemus eti am cuſtodire conſiliũ nobis datũ maxime ab amicis· dicitur enim prouer· iij· Cuſtodi legem atq; cõ ſiliũ ⁊ erit vita anime tue ⁊ gratia faucibꝰ tuis· Dicitur ꝙ quidã agri cola agricolauit terrã ſeminans in ea ſemen lini· Hoc videns irũdo do cta ⁊ ãtiqua cõgregauit oẽs aues ſimul dicẽs hic ager ⁊ hoc ſemen nobis mala vincula minãtur vn de diſperdamus ea anteq̃ creſcãt·

Noluerũt autem adhuc imo repre hendebant eam improperãtes va nos timores· Interea herba exiuit de humo ⁊ irundo iterũ monet in ſtare pericula· Aues vero rurſum deridebant dicentes irundo placat homines ſibi et blanditur cantu ſuo· Interim linũ metitur et ſiunt rethia que aues capiebant· Tunc omnes aues cognouerunt errorẽ ſuum et penituerunt tarde· Vnde il le qui ſpernit vtile conſilium ſumit inutile ⁊ ille qui nimis eſt tutus ra re ſubit rethia· Et nota ꝙ quando q; conſilium vilis perſone vtiliſſi mum eſt ꝙ ingenium plus valet virtute· vnde verſus· Ingenium ſu perat vires ⁊ ſumma prudentia eſt prudenti· prout ſcribitur ꝙ aquila volans per aerem et videns moue re teſtudinem id eſt galandram depoſuit ſe ſuper ipſam accepit q; ĩ pedibus· At illa retraxit pedes et collum in concha; ita ꝙ nullo mo do poterat de ipſa comedere niſi qđ volebat ſed quedam cornix hoc vi dens ait: licet ſis potens ⁊ rex aui um neſcis tamen omnia Audi ſecu re conſilium meum· quod gerit in concham valde bonus cibus eſt ꝓ te· frange conchã deferẽdo in al tũ· Sic fec̃ ⁊ comedit cũ dulcedine

De reptilibꝰ multis dialogus· xxx·

Reptilia multa ſe ſuper humum ſimul ſolaci abantur ad ſolem ſed baſiliſcus id eſt ſerpens venenoſus vt ſupra

dictum eſt in dialogo quadrage
ſimoprimo in medium exiliuit cla
mans· quis in duello mecū ſalire
ꝑoptat veniat ⁊ pugnabo cū eo
Teſtudo āt in medio proceſſit cū
ipſa pugnatura· Dum autē ſimul
pugnarent baſiliſcuſ cupiebat eā
mordere ⁊ toxicare: ſed teſtudo tra
hebat et caput ⁊ pedes in conchā
ꝙ nō poterat eā tangere· Poſtea
vero extrahebat et baſiliſcū cum
dentibus ⁊ vngulis aculeabat ſic
enim victus anguis erubuit· Pau
lulū poſt denuo ſe fortificauit· ⁊ vo
lens ſe excuſare ꝙ erat turpiter vi
ctus ait· volo me vindicare· ſi ē in
ter vos aliq̄s preliator veniat ad
me et ipſum curabo· Ericius autē
ſpinoſus hoc audiēs armatus ad
bellū proceſſit· Cum autē ſerpens
non videret cū furore maxime ag
greditur ſuper eum· Ericius vero ſe
corroborās acuit pennas ſuas ⁊ i
ipſo fixit ⁊ vſq; ad ſāguinē vulne
rauit· Baſiliſcus quidem confuſus
merore quaſi deficiebat· Interea
rana hoc videns cupiens ſe vindi
care de ſerpente ſup ipſum aſcēdit
volens ipſum extinguere· Anguiſ
itaq; intuienſ ranā dum fatigatus
⁊ famelicuſ exiſteret ſe q̄ꝑplurimū
corroborauit ⁊ eam cepit ⁊ deglu
tiuit dicens· Male pugnat qui
paratus non eſt nec bene armatꝰ
In hoc notatur ꝙ cum cernimꝰ ini
micos noſtros fortiores aliquan
tulum ſuppeditatos non debemus
aggredi ſuper eos ſed ſuperſedere
ac videre finem rei· Ait enim ſene·
Inimicum q̄uiſ humilem docti eſt
metuere· Ergo enim letari nos debe
mus de inimici interitu ne forte ſu
per nos veniant ſimilia· Vnde pro
uerbioꝝ· xxiiij· Cum ceciderit inimi
micus tuus noli gratulari nec lete
ris ſuper inimici interitum ne ſup
ueniant in te ſimilia· Qui enī gau
det de inimici caſu cadit in illum·
Legitur ꝙ quidam imperator ha
bebat duos artifices vnum ſarto
rem et alium barbitonſorem· Inci
ſor pannorum odiebat barbiton
ſorem quia imperator plus eū ho
norabat· Vnde accuſauit eū apud
imperatorem ꝙ diffamabat ipſū
dicens ꝙ non poterat fetorem fer
re flatus ipſius radendo ei barbā·
Ex hoc indignatus imperator pre
cepit eum proiici in mare cum ſac
co ad collum· Hoc autem innuēs
nautis imperator amiſit annulū
ſuum qui cadebat in mari· Barbi
tonſor autem corrumpit nautas
pecunia ⁊ cum eis tranſiuit ad ali
as nationes longinquas in q̄buſ
proſperatus eſt· Et emens piſcem
quendam iuenit in viſceribus eiꝰ
annulum impatoris· cum quo ve
nit ad eum ⁊ donauit ipſum impe
ratori excuſans ſe de crimine ſibi i
poſito· Tandem pro munere petiit
vt inciſor pannoꝝ qui de eiuſ gau
debat iteritu mitteretur modo vbi
ipſe miſſus fuerat· et ſic euaſit· Et
inimicus qui putabat ſe victorio
ſum interiit· Vnde ſeneca Ab alio
expecta alteri quod feceris·

De hoīe et muliere dialogus· xxxi·

Homo eſt ſecūdum
phm̄ mēs incarnata fantaſ
ma temporis ſpeculator vite: man
cipiū mortis. tranſiens viator lo
ci hoſpes. aīa laborioſa p̄ui tp̄is
habitaculum. Mulier ē ſm ſecū
dū phm̄ hominis cōfuſio. inſacie
bilis beſtia continua ſollicitudo. in
deficiens pugna. humanū manci
piū a viro continenti naufragiū.
prout quidā vir caſtus a immacu
latus quandoq; habere voluit col
loquiū mulieris a familiaritatem
in qua illectus a illaqueatus ſigil
lum caſtitatis q̄ cito amiſit Atten
dens āt ad dulcedinem verbi illi⁹
et intuens pulcritudinē faciei eius
diſſipatus eſt dicens. ¶ Propter
mulieres fracti multi ſunt a vulne
rati. Vnde ait quidam. peccati for
ma femina eſt a mortis condicio.
Hieronim⁹ Janua diaboli via ini
quitatis. ſcorpionis percuſſio noci
uūq; genus eſt femina. Idē. gladi
us igneus eſt ſpecies mulieris Me
mento q thamar a fratre ſuo ſit
corrupta. Memento ſemꝑ q para
diſi colonū de poſſeſſione ſua eiecit
mulier. Quid fortius ſampſone.
Quid ſapientius ſalomone. Quid
ſanctius dauid. Omnes hi ꝑ femi
nas ſubuerſi ſunt Eccle. xxv. A mu
liere initium factum eſt peccati. Et
ꝑ illam homines moriūtur. Vnde
antiqui ab ipſis ſe continuerunt.
prout narrat vegecius libro. ii. de
continentia alexandri q cum eſſet
ei virgo eximie pulcritudinis tra
dita cuidam principi deſponſata.
ſūma abſtinentia pepcit vt nec eā
aſpiceret ſed ad ſponſum remiſit.
Qua remiſſa mulieris ac p̄ncipis
mentes ſibi reconciliauit. Cui ſimi
le narrat valerius libro. iiii. ca. iii.
de ſcipione dicens q cum intellexiſ
ſet q virgo eximie forme cuidam
nobili deſponſata eſſet inter obſi
des qui erāt apud cartaginē. poſt
q̄ carthago fuit ab ipſo capta vo
catis parentib⁹ a ſponſo inuiolatā
virginē eis tradidit a aurū quod
pro redēptione puelle oblatū erat
virgini in dotem ſiue marito ī mu
nus nupciale dedit ꝑ quā cōtinen
tiā a munificentiā animos illoꝛ
ſibi applicuit. De mira eciam cōti
nentia xenocratis phī narrat va
lerius eodē ca. dicens. q apud athe
nas quidam iuuenes promiſerūt
cuidā mulieri impudice pecuniā ſi
bi dare ſi animū phī poſſet ad lu
xuriam īflectere. Que nocte veniēs
iuxta eū accubuit nec in aliq eius
continētiam labefecit Et deridētib⁹
adoleſcētib⁹ q animū illius flectē
nō potuiſſet reſpondit q nō ad ho
minem ſed ad ſtatuam prexiſſet.
vocauit eni phm̄ ſtatuam ꝓpter ī
mobilem eius cōtinētiam.

De vita et morte dialogus. xxiiii.

Mors eſt ſecundum
philoſophū eternus ſom
nus. diuitum pauor. pauperum de
ſiderium. incurabilis euentus. la
tro hominis fuga vite. reſolutio
hominis. Vita vero eſt bono
rum leticia miſerorum meſticia.

Et homo quidam iuuenis formo
ſus diues fortis ⁊ ſanus ad morte͂
pgredit ⁊ ait · O ſors imutabilis
miſerere mei et exaudi me · ſupplici
um quod a te expecto noli emitte
re ad me aurum ⁊ argentum lapi
des precioſos municipia equos ſu
dos predia palacia poſſeſſiones ⁊
quicquid vis tibi dabo · tantu͂mo
do noli me tangere Cui mors · Im
poſſibilia petis o frater no͂ ſunt pe
tenda a deo niſi honeſta ⁊ poſſibi
lia ideoq͂ no͂ ſapienter locutus es ·
Quia dicitur homini · Mors vbiq͂
te expectat et tu ſi ſapiens fueris v
biq͂ expectabis eam dicitur enim
pſal · lxxxviij · Quis eſt homo q͂ vi
uit ⁊ no͂ videbit morte͂ · quaſi dicat
nullus · Vnde verſus Per nulla͂
ſorte͂ poteris euadere morte͂ · Mors
ſecat · mors necat quod carne crea
tur · Ergo patienter recipe me q͂ ti
bi nihil noui veni facere · Ait enim
ſene · Nemo tam imperitus e͂ vt neſ
ciat ſe aliq͂n non moriturum tn͂ mors
cu͂ ꝓpe acceſſerit tremit plorat ·
Quid fles q͂d ploras q͂ morieris
ad ha͂c legem natus · Quid tibi no
ui eſt Ad ha͂c legem natus es · hoc
patri tuo accidit hoc ⁊ matri ⁊ ma
ioribus tuis · hoc oi͂bus ante te hoc
oi͂bus poſt te vita enim cum excep
tione mortis data non eſt Lex vni
uerſalis eſt que iubet naſci ⁊ mo
ri · hoc autem intelligas vitam ge͂
rendo Ait idem debemus nos por
tare quod non poſſumus vitare ·
Exemplum de dauid de filio mor
tuo · quia mortuus eſt quare ieiu
no · Nunquid potero reuocare eu͂ ·
Ego vadam magis ad eum ipſe
non reuertetur ad me Vnde nunci
ata cuidaꝫ philoſopho morte filij
ait · quando eum genui inquit mo
riturum ſciui · Narrat valeri9 libro
quinto · cap · x · dicens q͂ anaxago
ras audita morte filij reſpondit ni
hil quidem inexpectatum aut no
uu͂ nu͂cias · Ego eum natum ex me
ſciebam eſſe mortalem a lege natu
re accipiendi ſpiritus et reddendi
legeꝫ dici atq͂ neminem mori qui
non vixerit ita nec quidem viuere
aliquem qui non ſit moriturus na
turaliter · Ibidemq͂ xenophon au
dita morte filij maioris natu q͂ in
bello occiderat coronam tantum de
ponere contentus fuit Agebat eni͂
ſole͂ne ſacrificium deinde percon[c]ta
tus quomodo occubuiſſet · Et vt
audiuit fortiſſime pugnantem in
terijſſe · capiti repoſuit corona͂ ⁊ p
numina quibus ſacrificabat teſta
tus eſt maiorem ſe ex virtute filij
voluptatem q͂ ex morte filij amari
tudinem ſentire · Narrat Hieroni ·
q͂ cum ſa͂cta quedam nobiliſſima
mulier corpuſculuꝫ mariti adhuc
non eſſet humatum duos ſimul p
didit filios · Rem ſum dicturus in
credibilem ſed chriſto teſte non
falſam · Quis illa͂ non putaret ſpar
ſis crinibus veſte conſciſſa lacere
pectus incedere · Lachryme quide͂
gutta non fluxit ſtetit immobilis
et aduoluta ad pedes chriſti quaſi
ipſum teneret ait expedita inquit
ſeruitura ſum domine tibi quia me
a tanto onere liberaſti · Legitur in
cronicis imperatorum queda͂ vxor
octauiani tumulauit quoda͂ filiu͂
ſuu͂ nomi͂e druſiu͂ ⁊ licet eet͂ paga

na tamen per magnum ſenſum na
turalē exiſtētem in ea depoſuit om
nia ſigna meroris dicēs·Quid pſi
cit flere quod non pōt euitari a dū
venerit non poteſt euitari aut ſuo
cari·Vnde ſeneca·Nō affligit̄ ſapi
ens liberoꝝ amiſſione nec amicoꝝ
eodē modo ferre illoꝝ mortem quo
ſuā expectat·Et nō quidē memoria
mortis ē quoddā frenū refrenās
hominē ne nimis effluat a diſcur
rat p latitudines cupiditatū et li
bidinū·mortis meditatio ſūma ē
phia vt dicit plato·Vnde dicitur
in vita iohānis elemoſinarij ātiq
tus poſtq̄ impator coronatus eēt
ſtatim ingrediebantur ad eū edi
ficatores monumentoꝝ dicētes ei
dem de quo vel de quali metallo iu
bet impium fieri monumentū tuū
Inſinuātes ei vt ſciret q̄ tanq̄ ho
mo corruptibilis a trāſitorius eēt
vt curā haberet ſuiipſius a anime
a regnū pie diſponeret a guberna
ret Iuxta illud eccle·vij Memora
re nouiſſima tua a i eternū nō pec
cabis Recitat alfunſus in tractatu
ſuo de prudentia q̄ mortuo alexan
dro cū fieret ſepulcrū aureū conue
nerūt ad eū plurimi pħi·Ex qbus
vnus dixit Alexāder ex auro fecit
theſauꝝ nūc econtrario aurū de eo
fecit theſaurū·Alius quoqꝫ dixit·
Alexāder heri populis impabat·
hodie populi impant illi·Alius ve
ro dixit·Heri alexāder multos po
tuiſſet a morte liberare·hodie ipſi
us mortis iacula non potuit euita
re·Alius dixit·Alexāder heri duce
bat exercitū·hodie ab illis ducit̄
ſepulture·Alius demqꝫ dixit·Alex
ander heri terrā premebat·et ho
die ab eadem premitur ipſe·Aliꝰ
dixit·Heri alexandrū gentes time
bant·hodie eum vilem reputant·
Alius ſiquidem dixit Alexander a
micos heri habuit·hodie equales
omnes habet·Alius dixit·Si heri
non ſufficiebat totus mūdus·ho
die ſepultura quinqꝫ pedum ē con
tentus· Si quis iſta conſideraret
dictis modis ſe refrenaret Dicitur
de viuēte homine q̄ quaſi ſterqui
linium in fine pdetur·Iob·xx·Ideo
precipitur eccleſi·xxvi·Memento
finis·Melius ē ad domum luctus
ire q̄ ad domū conuiuij·Ibi enim
finis cunctorum admonetur homi
nū et viuens cogitat quid futurū
ſit ei q̄ ſimili fine claudendus ſit·
Eccleſi·ſeptimo·Idcirco attendite
et conſiderate q̄ in morte cuiuſcū
qꝫ naſus frigeſcit·dētes nigreſcūt·
facies palleſcit·vene a nerui corpo
ris rumpuntur·cor vt dicitur pre
nimio dolore diuiditur·omnia mē
bra tāq̄ ligna a lapides areſcūt
Nihil in mundo tam abhominabi
le a tedioſū ſicut cadauer mortui
In aquis non proijcitur ne aque i
ficiantur·In aere non ſuſpenditur
ne aer corrumpatur ſed ſicut vene
nū peſſimū in foueam proijcitur·a
ne amplius videatur terra ſup ip
ſum velociter tumulatur·Ecce glo
ria mundi qualiter claudit̄·Clau
ditur in fouea fetidiſſima vbi eiꝰ
cor cito marceſſit emarceſcūt ocu
li in ſua fortitudine·aures cadunt
de capite·naſus etiā rpaſ de facie·li
gua putreſcit i ore·cor eiꝰ crepat in
corpe·Sꝫ heu heu mī dñe·Quid ora

ti delectabuntur videre pulcra·aures
audire vana·naſus odorare ſuauia·
lingua loqui turpia ⁊ iuſticia·os de
guſtare dulcia·cor cogitare vana
et vicia·Vnde Ber·Quid ſuperbis
puluis ⁊ cinis·cuius conceptus cul
pa naſci miſeria·viuere pena·⁊ mo
ri anguſtia·Precipue enim cum mi
ſer homo ad mortem vel ad ſenectu
tem declinat·cor eius concutitur·ca
put affligitur languet ſpiritus·fetet
anhelitus·facies rugatur:ſtatura
curuatur caligant oculi·vacillant ar
ticuli·nares difluunt·crines defici
unt·dentes putreſcunt·vires amittit
modo letus·modo triſtis·modo infir
mus efficitur·O condicio miſera·que
re non aduertis quod miſerabilis ſit
hec vita·Conſidera ergo genitores
⁊ paternos ⁊ anteceſſores cum non
eos inuenies·Et vt Ber·Dic mihi
vbi ſunt amatores mundi qui ante
pauca tempora nobiſcum erant nihil ex
eis remanſit niſi cineres·Et ideo dic
mihi queſo vbi ſunt barones vbi
principes vbi primates·certe quaſi
vmbra pertranſierunt ⁊ in nihilum re
dacti ſunt Idem aug·Vade ad ſe
pulturam accipe oſſa ⁊ diſcerne ſi po
tes quis dominus·quis ſeruus·quis pul
cer·quis deformis·quis ignobilis
quis nobilis·quis ſapiens·quis ideo
ta ⁊ de hoc non poteris recognoſcere·
vnde cogita vnde veneris et erube
ſce vbi es·⁊ ingemiſce quo vadis
et pertimeſce vt ſuperius venire va
leas vnde expulſus es·Quod nobis
preſtare dignetur ille qui ſine fine vi
uit et regnat per omnia ſecula ſecu
lorum· A M E N· .·.

Preſens liber Dialogus creatura
rum appellatus:iocundis fabulis
plenus:induſtria ⁊ expenſis Con
radi de homborch incole colonienſis·
inceptus ⁊ finitus eſt·Anno domi
ni milleſimoquadringenteſimoocto
geſimoprimo menſis octobris die
xxiij·

9000

Bw 11/59